Agnes Smedley

ÇİN SAVAŞIYOR

BORA yayınları

Agnes Smedley

ÇİN SAVAŞIYOR

ROMAN

Hunan'ın Boruları

Şuikoşan dağları ve madenci kulübelerinin çürük kiremit damları kalın bir kar tabakasıyla örtülüydü.

Ezelden beri gece hayvanları gibi yaşıyorlardı Şuikoşanlı maden işçileri. Yeraltına sabah karanlığında girerler ve ancak yeni bir karanlık yeryüzünü kapladığı zaman dışarı çıkarlardı. Paçavralarının içinde soğuktan titrerlerdi. On yıldan beri insanca yaşama hakkı için yürüttükleri mücadele bakışlarını sertleştirmişti. Feodal ağaların, askeriyenin, insafsız memurların ve yabancı kapitalistlerin karanlık güçleri vardı karşılarında. Eski Çin yeminleri ve kan kardeşliği törenlerinden daha güçlü bağlarla birbirlerine bağlanmışlardı bu karanlıktaki güçler. Müttefikleri açlık, dizanteri, kolera, sıtma, tifo ve veremdi. Fakir kadınlar son bakır paracıklarını da bunlardan korunmak hayaliyle tapınaklardaki öfkeli tanrılara feda ederlerdi. Kadınlar ve çocuklar bile günde oniki saat çok düşük bir ücret karşılığı maden ocaklarında çalışmak zorundaydılar. Kapkara bir sefalet ve kederin yansıması vardı gözlerinde. Bazan bu gözleri, maden ocağı müdürünün ve mühendislerin yukarıda sağlam duvarlar arkasındaki evlerine çevirdiklerinde, onların bakışları da erkeklerinki gibi sertleşiyordu. Yukarıda sıcaklık ve yiyecek vardı. Kadınlar ve çocuklar için sevinç vardı. Mallarını canlarını koruyan polis devriyeleri, bunların önünde dalkavukça bir saygıyla eğiliyorlardı.

Güneyde maden ocaklarının orada, o kibar evlerin arkasında, işçilerin binlerce toprak kulübesi acınacak bir yoksulluk manzarası içinde karmakarışık serpilmişlerdi. Bu 1927 yılında eski sefaletin üstüne bir yenisi daha eklenmişti: Her gün işçiler yakalanarak öldürülmeye götürülüyorlardı. Ne kadar mıydı sayıları? İşçiler bunu çok iyi biliyorlardı: Karşı devrimin başlangıcından bu aralık ayına kadar tam 387 kişi. Tutukluların belden yukarısını soymuşlardı. Çıplak ayaklarıyla yürürken lime lime olmuş pantalon paçaları bacaklarına dolanıyordu. Etrafları asker ve polislerle çevrili, ölüme karşı korkusuzca yürüyorlardı. Dik başlarıyla arkadaşlarına şöyle sesleniyorlardı:

«Kahrolsun Guomindang! Kahrolsun militarizm! Yaşasın işçi derneği! Yaşasın Komünist Partisi! Yaşasın Çin devrimi!»

Öldürülemeyen inançlarını böylece son defa haykırıyorlardı. Ve madenciler idamları protesto için mitinge kalkıştıklarında, sonuç sadece yeni idamlar oluyordu. İşçiler hiç bunu unutabilirler miydi? Hayır! Onlar ne en yiğit yoldaşlarının katlini, ne mücadeleyle geçen on yılı ve ne de geçici başarılarını unutmuşlardı. En büyük zaferlerini altı yıl önce kazanmışlardı. Maden işçilerinin bir grevi, Çin'de ilk defa kanla boğulamamış ve başarıya ulaşmıştı. O zaman sendikalarını kabul ettirmişler, bir işçi derneği kurma hakkını elde etmişlerdi. Dernekte çocuklarına bir okul açmışlar, gazeteler ve kitaplar getirtmişlerdi. Sekiz saatlik iş gününü gerçekleştirmişler ve kontratlı çalışma olarak bilinen kölelik sistemini mücadeleyle kaldırtmışlardı. Bütün bunlar, Çin Komünist Partisinin kuruluşundan ancak bir yıl sonra ve Şuikoşando Partinin gizli bir grubu teşkil edildikten bir kaç ay sonra olmuştu. Fakat bir yıl sonra ağır bir yenilgiye uğramışlar ve henüz kazanmış oldukları bütün haklar gericiler tarafından gaspedilmişti. Bu mücadelede bir çok yoldaşları ölmüştü.

Ama onlar, nispeten insanca bir hayat yaşadıkları bu bir tek yılı asla unutmamışlardı.

1926 yılında Güney ordusu Hunan'a doğru ilerlerken, maden işçileri yine ayaklanmışlar ve Kuzeyli generalleri bölgelerinden kovalamışlardı. Böylece bir defa daha insanca yaşayabildiler. Ama bir yıl sonra karşı-devrim başladı. Devrim adını kötüye kullanan Guomindang, yabancı emperyalistlerin yardımıyla generallerin eserini devam ettirmek için, bütün ülkedeki işçi ve köylüler arasında büyük bir katliama girişti. Ama işçilerin azmini her şeyden çok bu korkunç mücadele çelikleştirdi. Oğlanlar çocukluğu tanımadan erkek oldular. Mesela Yu Kung. Henüz ondört yaşındaydı. Ama sekiz yaşından beri izabe ocağında maden parçalıyordu. Henüz ondört yaşındaydı. Ama altı yıllık maden işçisi olduğunu söyleyebilirdi. Ve eğer aklına esip de kaderine karşı koymaya kalkarsa, pekâlâ yetişkin bir insan gibi idam edilebilirdi. Yaşıtları uğramışlardı bu âkıbete, o niye uğramasın?

Ama şimdi, 1927 yılı kanlı çemberini tamamlarken, işçilerin içinde yeniden gizli bir kor yanıyor gibiydi: Maden kuyularında, izabe fırınlarında, makina dairelerinde, oyun masalarının etrafında ve her yerde gruplar halinde toplanıyorlar, alçak sesle kısa bir süre konuşup hemen dağılıyorlardı. Mutlaka birleşmenin zorunluluğunu duydukları anlaşılan bütün bu grupların içinde, demirci Sung'un iri yarı, kemikli vücudu hemen göze çarpıyordu. Ona demirci Sung diyorlardı, çünkü on yıl önce madenlerde çalışmak üzere Höngçu'dan buraya geldiğinde demirciydi. Şimdi ustabaşıydı ve iyi ücret alıyordu. Ustabaşı olarak her yere girip çıkabilir ve istediğiyle konuşabilirdi. Böylece insanları bir araya topladığında, uzaktan görenler, sanki tembelliklerinden dolayı onları azarlıyormuş sanırlardı. İşçiler onun yanına geliyorlar, sonra tekrar karanlık köşelerine dönüyorlardı. Bir ustabaşından şüphe etmek kimsenin aklına

gelmezdi. Çünkü, yalnız işçilerin sendikasını parçalayan sarı sendikanın görevlileri ustabaşı olabiliyordu.

Şuikoşan'daki sarı sendikanın ikiyüz kadar üyesi vardı. Ama yirmibinden fazla maden işçisinin içinde yüzlerce insan demirci Sung'un asıl kişiliğini ve binlercesi de halihazırda oynadığı rolü biliyorlardı. Komünist Partisi mahalli örgütünün sekreteriydi Sung. Ayaklanmayı o örgütlüyordu. Ama işçiler bu kıymetli sırrı öyle iyi saklamışlardı ki, hiç bir sarı sendikacı, müdür veya polis bundan en ufak bir şey sezinlememişlerdi.

Yok, tam doğru değil bu bir kaç polis durumdan haberdardılar. Çünkü madenleri sahipleri adına koruyan binlerce polisten ellisi yoldaştılar ve bunların da bir kaçı ayaklanmanın örgütlenmesine katılıyorlardı. Noel gelmişti hristiyan müdürler için. Gerçi yabancılar geçen yıl Hunan'ı terketmişlerdi. Ama kalan Çinliler içinde birçok hıristiyan vardı. Duvarların arkasındaki büyük evler, bayram şenliği içinde ışıl ışıl yanıyorlardı. İşçiler bundan faydalandılar: Oyun masalarının etrafına toplanarak dağ gibi bakır paralar yığdılar ve kafalarını birbirine yaklaştırarak fısıldaşmaya devam ettiler. Noel bitti, yılbaşı gecesi de geldi geçti. Ama evler hâlâ ışıl ışıl yanıyor, madenciler hâlâ oyun oynuyorlardı.

Sonra 3 ocak günü geldi çattı. Maden ocaklarının boruları her zamanki gibi sabah karanlığında ötmeye başladı ve aynı keskin çığlıklar akşam vakti yine yeryüzüne çıkarttı işçileri. Adamlar her zamanki gibi davrandıkları halde, havada alışılmadık bir şeyler sezinleniyordu. Bir çokları kazmalarını yanlarına almışlardı, Bazıları, tekrar oyun masalarına oturmak veya dostlarının kulübelerine koşmak için, ellerini yüzlerini yıkamaya bile vakit bulamamışlardı. Sonra, beyaz topraklar üzerine koyu bir karanlık bastırdığında, yüzlerce karanlık gölge birbirinden ayrılarak dikkatli adımlarla şehri geçip Şuikoşan'a on-on-

beş li (*) uzaklıktaki bir tepeye doğru yürüdüler. Üçer veya beşer kişilik gruplar halinde bir tapınağa gittiler. Tepedeki toplantıya koşanların arasında Yu Kung da vardı. Babası Ming, sarı sendikanın görevlilerindendi. Oğlunun yine dışarı çıkmasında bir tuhaflık görmedi. Çünkü oğlanın akşamları evden ayrılıp izabe fırınlarının orada kömür parçaları toplamasına alışkındı. Her zamanki gibi peşinden bağırdı:

«Git te biraz işe yara, tembel velet! Adam olmayacaksın sen!»

Oğlan cevap vermedi. Anasının kulakları onlardaydı. Uzun boylu, zayıf, ihtiyar bir kadındı. Otuz yıldan fazla yer altında veya yukarda kuyularda çalışmıştı. Hiç söze karışmazdı. Yalnızca babası oğlanı dövmek istediği zaman karışırdı. O zaman araya girer ve artık yaşlı ve eskisi gibi güçlü kuvvetli olmadığından kocasının yumrukları altında kan revan içinde kalırdı. Buna rağmen hayatta kalan tek çocuğunu savunmaktan vaz geçmezdi.

Yu Kung kulübeden ayrıldıktan sonra, fırınlara gideceğine bir arkadaşının evine doğru koştu. Arkadaşı kendisinden sadece iki yaş büyük olan genç bir işçiydi. Birlikte gecenin karanlığına dalarak tepeye doğru koştular.

Kitle tepenin bir yamacında toplanmıştı. Boyuna yeni insanlar geliyordu. Ortada bir meşale yanıyor ve demirci Sung'un çizgilerini net bir şekilde ortaya çıkartıyordu. Sung'un hemen yanıbaşında maden işçisi Vu duruyordu. Kısa boylu, güçlü kuvvetli, kırk yaşlarında kadar olup Sung'dan iki yaş büyüktü. Hankov'da doğmuş ve madenlere on yıl önce gelmişti. Kalın ve kuvvetli sesi ve açık düşünceleriyle binlerce arkadaşında güven uyandırırdı.

(*) 1 li, aşağı yukarı 0,5 km. (Uzunluk ve ağırlık ölçüleri Çin'in çeşitli eyaletlerinde aynı ismi taşımalarına rağmen değişiktir.)

Devrimci dönem sırasında madencilerin konferanslarına delege olarak katılmıştı. Karşı-devrim başladığında, Parti onu sarı teşkilata gönderdi. Böylece hayatı kurtulmuş ve düşman saflarında cereyan eden her şeyden arkadaşlarını haberdar edebilmişti.

Tepeler arasındaki bu toplantının baş konuşmacıları Sung. Vu ve diğer on kadar işçiydi. Ayaklanmanın planı ve son hazırlıkları tespit edildi. Adamlar her bir ayrıntı ve olması mümkün olaylar üzerinde iki saat tartıştılar. Neticede, geceleyin saat birde borunun ilk işareti vermesine ve herkesin bu işaret üzerine kararlaştırılan yerlerde toplanmasına karar verildi. On dakika sonra boru tekrar ötecek ve polis müdürlüğünün önündeki silahlı nobetçiler öldürülecekti. Bunun üzerine işçiler saldırıya gececeklerdi. Bütün şehirde polisler silahsızlandırılmalı ve silahlar işçilere dağıtılmalıydı. Polis müdürlüğüne baskın, en büyük bir sessizlik içinde yapılmalı ve koğuşlarda uyuyan polisler vaktinden önce uyandırılmamalıydı. İşçiler, polis karakolundaki tüfekler ve tabancalarla silahlanacaklardı. Bütün subaylar, Guomindang üyeleri, müdürler ve sarı teşkilatın bütün üye ve önderleri tutuklanarak ertesi sabah idam edilecekti.

Sonra ertesi gün erkenden, Hunanlı maden işçileri, güneydoğudaki dağlara doğru yola çıkarak Kızıl Orduya katılacaklardı.

Polis müdüriyetine saldıracak adamlar silahlı olmalıydılar. Ama elde mevcut bütün silahlar beş tabancayla demirci Sung'un gizlice yaptığı elli uzun bıçaktan ibaretti. Uzun demir borular içine sakladıkları bıçaklar, polis karakolunun karşısındaki bir çay evinde duruyordu. Daha az şüpheyi çekecekleri gerekçesiyle nöbetçileri gafil avlama işini gençlerin yapmasını daha doğru buldular. Bir kaç adam, gençlerin böyle bir mücadele için yeterince güçlü olmadıklarını söyleyerek tereddütlerini belirtti.

Bunun üzerine Yu Kung ve arkadaşı öne fırladılar: «Bizler komünist gençleriz. Geçen yılki bütün mücadelelerde payımıza düşeni yapmadık mı? Bakın, ne kadar kuvvetliyiz!» diyerek kollarını ve iri yumruklarını gösterdiler. Yu Kung'un demirci Sung'a dönük çehresinde yalvaran bir ifade vardı.

İlk darbeyi bu oğlanın ve arkadaşının vurmasına karar verildi. Toplantı sona erdi ve siyah kitleler Şuikoşan'a giden tepelere ve yollara dağıldılar. Sessiz ve çabuk adımlarla bir kulübeden öbürüne gidip geliyorlardı. Işıklar her zamanki gibi sönüktü. Ama adamlar karanlık inlerinde uyanıktılar. Kerevetlerinin ucuna ilişmişler, açık gözlerini karanlığa dikerek kararlaştırılan saati iple çekiyorlardı.

Mutfak bıçaklarıyla, kazmalarla, demir kazıklarla, masa bacaklarıyla, kendi yaptıkları ilkel çelik silahlarla veya uzak geçmişten kalma paslı eski kılıçlarla silahlanmışlardı.

Yu Kung ve arkadaşı hızlı adımlarla koşarak kendilerini yirmi gencin beklediği bir kulübeye geldiler. Vakit geldiğinde, tenha sokaklardan süzülerek önünde iki nöbetçinin beklediği karakolun karşısındaki çay evine yaklaştılar. Nöbetçiler bir mangal yakmışlar, arada sırada çömelerek ısınıyorlardı. Omuzlarında o acayip ve korkunç silahlar, dakikada altıyüz atış yapabilen otomatik makinalı tabancalar vardı. Bu silahlarla iki adam, yüzlerce insana karşı bir sokağı tutabilirdi.

İki oğlan biraz aşağı doğru yürüyerek Izabe fırınının önüne geldiler. Buradan nöbetçileri rahatça gözetleyebiliyorlardı. Soğukta ısınmak için zıplayıp duruyorlar ve demir sopalarını gözden geçirerek lime lime olmuş paltolarının altına sakliyorlardı yine.

Geceyarısı oldu ve yeni günün ilk saati geldi çattı. 1928 yılının 4 ocak günüydü.

İki oğlan sabırsızlanmaya başlamışlardı. Yerlerinde duramayarak nöbetçilerin yanına gittiler. Burada kor halinde yanan kömürlerin önüne çömelerek ısınmaya başladılar. Bu akşam ve diğer akşamlar ne kadar kömür topladıklarını anlattılar birbirlerine. Nöbetçiler onlarla ilgilenmiyorlardı. Bir tanesi çömeldiği yerde uyukluyor, ikide bir sarsıldıkça kendine geliyordu.

Ansızın gecenin karanlığında kısa ve boğuk bir boru sesi çınladı: «p...u...n..k». Sanki yanlışlıkla çalmış gibi kısacık bir an çınladıktan sonra yine sustu. Nöbetçiler bir şey işitmemiş gibiydiler. Ama oğlanlar duymuşlar ve çömeldikleri yerde taş kesilmişlerdi. Gözleri karşılaştı. Fakat yerlerinden kımıldamadılar.

Nöbetçiler bir şey duymamışlardı. Polisler bir şey duymamışlardı. Rahat döşeklerinde yatan müdürler bir şey duymamışlardı. Sevgililerinin koynundaki subaylar ve Guomindang memurları bir şey duymamışlardı. Ama duyması gereken her maden işçisi duymuştu bu sesi. Yalnız sarı sendikacılar huzur içinde uyuyorlardı.

Kulübeler boşaldı. Adamlar sessiz ve hızlı adımlarla koştular toplanma yerlerine. Çıplak ayaklarla veya çaputlarla ayaklarına bağladıkları hasır sandallarla koştular. Üstlerinde paçavralarla koştular. Kiminin sırtında hiç bir şey yoktu. Kışın ayazına esmer çıplak derisiyle göğüs geriyordu. Bu paçavraların içinde çalışıyorlardı. Bu paçavraların içinde yaşıyorlardı ve bu paçavraların içinde savaşacaklardı.

Sonra borunun kısık kızgın çığlığı gecenin sessizliğini parçaladı. Borunun ötüşüyle tüm Şuikoşan şehri bir anda elektriklenmiş gibiydi. Müdüriyetin önündeki iki nöbetçi ansızın canlanarak silahlarına sarıldılar. Ama onlar daha silahlarını ateşe hazır hale getiremeden, maltızın önüne çömelmiş iki oğlan bir kedi çevikliğiyle sıçrayarak bıçakla-

rını adamların boğazına dayadılar. Hiç bir gürültü olmadı. Nöbetçiler yere yıkılırlarken ancak belli belirsiz bir hırıltı çıkarabildiler. Şimdi her bir taraftan aceleci ayak sesleri duyulmaya başladı. Polis müdürlüğünün arka kapısına giden sokakta yüzlerce ayak koşuyordu.

Kalabalık yığınlar kapılardan binaya dolarak tüfeklerin ve tabancaların bulunduğu silahlığa koştular. Artık gürültüsüz olmuyordu. Polisler uykularından uyandılar. Ama geç kalmışlardı. Yüzlerce silahlı işçi koğuşları işgal ederken, diğerleri de ellerinde silah, şehre dağılmışlar ve sincap çevikliğiyle içinde subayların, Guomindang memurlarının ve müdürlerin uyuduğu evlere dalıyorlardı. Daha başkaları da bütün şehirdeki polisleri silahsızlandırıyordu. Kalanlar, sarı sendikacıların evlerini ve şimdi sendika önderlerinin yerleştiği işçi derneği binasını aradılar.

Koğuşlarda korkuya kapılan polisler yalvarıyorlardı: «Ne olur, öldürmeyin bizi! Biz de yoldaşınızız!»

Ama işçiler cevap veriyorlardı: «Kimlerin yoldaşımız olduklarını çok iyi biliyoruz biz!»

Gerçekten de biliyorlardı. Yoldaşları olan elli polisi tek tek tanıyorlardı.

Bir maden işçisi masalardan birinin üstüne sıçrayarak konuştu: «Bizler, işçilere, köylülere ait olan iktidarı geri almak için geldik. Siz, sendika ve işçi derneği için mücadele eden yoldaşlarımızın boğazlanmasına yardımcı oldunuz. İçinizden bazılarının bunu tasvip etmediklerini ve bazılarınızın da kandırıldığını ve işçilerin ne için devrim yapmak istediklerinden haberi olmadığını biliyoruz. Sizlerin de çoğu bizim gibi ezilen insanlar. Sırf yaşayabilmek için hizmet ediyorlar. Biz sadece işçilerin, köylülerin ve askerlerin hakim olacağı bir devrim yapmak istiyoruz. Biz Çin'i bütün generallerden, kapitalistlerden ve emperyalistlerden temizlemek istiyoruz. Sizleri bizimle birlik olmaya ve amirlerinize karşı ayaklanmaya çağırıyoruz!»

Sonra bir polis masanın üstüne tırmanarak aynı maden işçisi gibi konuşmaya başladı. Bir çok polis bağırdılar: «Tamam, hazırız!» Ama herkes biliyordu ki, bunlar sadece işçiler tarafından öldürülmekten korktukları için böyle konuşuyorlardı. Fakat içlerinde samimi olanlar da vardı ve bunlar işçilere gerçekten katıldılar. Daha önceden yoldaş olan elli kişi de aralarındaydı.

Komiserlerin, polis ajanlarının ve Guomindang'ın bütün yönetici ve üyelerinin isimleri tespit edilerek listelere yazıldı. Polis arşivini kırarak açan işçiler, bu hafta içinde yine bir kaç yoldaşlarının kafalarının uçurulacağını öğrendiler.

Sabah olduğunda, Şulkoşan, işçilerin elindeydi. İkiyüz adam hapishaneye atılmıştı. Caddelerde borazancılar dolaşıyordu ve herkes borazan seslerinin idamları duyurduğunu biliyordu. Saat yedide kaldırımlar silahlı maden işçilerinin adımlarıyla sarsıldı. Aralarında elleri bağlı ikiyüz adam yürüyordu. Bazıları dağın yamaçlarındaki karlar gibi bembeyaz kesilmişlerdi. Diğerleri hıçkıra hıçkıra ağlıyor ve daha başkaları da korkudan yarı baygın bir halde cadde boyunca sendeleyerek yürümeye çalışıyorlardı. Şişko bir komiser, hiç bir etki bırakmaksızın dehşet içinde donanlar gibi böğürdü. Dörtyüze yakın devrimcinin ölüme götürüldüğü sokaklarda yürürlerken, «Yaşasın Guomindang!» diye bağıran hiç kimse yoktu içlerinde.

İdam sahasının bir kenarında dört genç, ellerinde borazanlarıyla başlama işaretini vermeye hazır bekliyorlardı. Tutuklular meydana getirildiler ve silahlı işçi birliklerinin karşısına dikildiler veya çömeltildiler. Bu tutuklu sürüsünün içinden beş kişilik bir grup ayrıldı. Bunlar eski işçi önderleriydi. Bunlar işçilere ihanet etmişler, para için gericilerle işbirliği yapmışlar ve eski yoldaşlarını ölüme yollamışlardı. Bunlar ustabaşı olmuşlar ve kendilerinden öncekiler gibi kamçılar taşımışlardı. Şimdi diğerlerinden

ayrı idam edileceklerdi. Silahla değil, satırla. Bu beş kişi işçilere ihanet etmişlerdi ve bunun için köpekler gibi ölmeliydiler.

Sonra dört borazan birden aynı anda çaldı. Silahlar patladı. Beş satır havada parıldayarak hedeflerinin üzerine indiler. Pis karın içinde ikiyüz ölü yatıyordu.

Madenciler sadece bilinçli bir şekilde suç işleyenleri öldürmüşlerdi. Fakat hainlerin karılarına, çocuklarına veya oğullarına dokunmamışlardı.

Az sayıda seyirci vardı. Bunlar da idamlar biter bitmez dönerek büyük bir toplantının yapılacağı işçi derneği binasına koştular. Genç borazancılar da derneğe gitmek üzere ölülerin önünden geçiyorlardı. Ansızın içlerinden birisi çivilenmiş gibi olduğu yerde çakılıp kaldı. Yu Kung'du bu.

«Babam! Babam bu!» diye haykırdı.

Diğer gençler gözlerini yere dikmiş olan çocuğun etrafında toplandılar. Önlerinde Yu Kung'un babası sarı ustabaşı Ming kaskatı yatıyordu. Onu tanıyorlardı. Bir çok insan tanıyordu onu. Çünkü eskiden maden işçileri birliğinin faal bir üyesiydi. Bu yüzden işten atılmış ve aylarca işsiz kalmıştı. Sonra ansızın cebi para görmüştü. Sadece iş bulmakla kalmamış, üstelik hemen ustabaşı olmuştu. Eskiden ayda onyedi dolar kazanırken, şimdi kırkbeş dolar kazanıyordu.

Yu Kung babasının sarı teşkilatın yöneticilerinden olduğunu biliyordu. Ama ayaklanma boyunca onu hiç düşünmemiş ve hazırlıklar sırasında da onun gözüne gözükmemeye çalışmıştı. Çünkü Yu Kung bir genç komünistti. Partisinin emirlerine göre yaşıyordu. Babası hakkında hiç bir zaman fazla bir şey bilmemişti. Ailesinde tek yakınlığı suskun ve zayıf anasından görüyordu. Maden işçilerinin hayatında sevgi ve şefkat gibi duygular ya hiç yoktur, ya da çok azdır. Onlar çalışmak için maden ocaklarına iner-

ler ve yalnız yemek ve uyumak için kulübelerine dönerlerdi.

Buna rağmen tuhaf duygular içinde kıvranıyordu çocuk. Borazanı, kendi babasının idamı için işaret vermişti. Bundan haberi yoktu ve haberi olsaydı nasıl davranacağını da bilemiyordu. Belki o zaman da tereddüt etmezdi. Arkadaşları onu ileri ittiler. Büyük toplantı başlayacaktı ve işçiler yakında yola çıkmalıydılar. Yu Kung da onlarla birlikte gidecekti. Etrafı arkadaşlarıyla çevrili olduğu halde, soluk bir benizle derneğe doğru yürüdü.

Orada kitlenin arasından kendine bir yol açarak demirci Sung'u buldu. Uzun müddet onun peşinde koştu. Sonra eline yapışarak: «Babam — orada kurşunlandı. Ben de borazan çaldım» dedi. Sung duraklayarak yukardan aşağı oğlanın soluk yüzüne baktı. Koca elini şefkatle oğlanın başına koydu. Oğlan sevgi ve güven dolu bir bakışla ona cevap verdi.

Sung alçak sesle konuştu: «Başına böyle bir şey gelen tek insan sen değilsin. Hepimiz, günün birinde babamızı ve anamızı veya kardeşlerimizi devrime feda etmek zorunda kalabileceğimizin bilincinde olmalıyız. Sen bir genç komünistsin; hayatın Partiye aittir. Partiden başka ne ailen, ne baban, ne anan var!»

«Evet,» diye cevap verdi Yu Kung.

«Yanımdan ayrılma!» dedi Sung ona. Yu Kung bütün toplantı ve yürüyüş hazırlıkları boyunca onun yanında kaldı.

Sung, kitleye geçmişteki terörden ve bütün Çin'de azgınlaşan karşı-devrimden bahsetti. Karşı-devrim yenilmeliydi. Bir işçi-köylü hükümeti kurulmalıydı. Maden işçileri Çu Teh'in Kızıl Ordusuyla birleşmek üzere güneydoğuya doğru yürümeliydiler. Sonra işçileri bu orduya katılmaya çağırdı.

Galeyana gelmiş erkekler, kadınlar ve çocuklardan müteşekkil bir kitlenin toplantısıydı bu. Kadınlar ve çocuklar ağlıyorlar, erkeklere sarılarak kalmaları için yalvarıyorlardı. Erkekler tereddüt ediyorlardı. Diğerleri kendilerine engel olmak isteyen elleri iterek caddede sıralanmaya başlayan işçi saflarına katılıyorlardı.

Sung'un peşinden giden Yu Kung durduruldu. Gözlerinden yanaklarına süzülen iri yaşlarla anası karşısında duruyordu.

«Sen Kızıl Orduda savaşamazsın. Ben yalnız ve ihtiyarım, senden başka kimsem yok, yanımda kal,» dedi.

Yu Kung onun yüzüne baktı. Anası ellidört yaşında ihtiyar bir kadındı. Ama demirci Sung'un sözleri bir daha hiç unutamıyacağı şekilde içine işlemişti. Yu Kung kemerinden bütün parası olan iki dolar onyedi senti çıkarttı ve hepsini anasının avucuna koydu.

«Ben Kızıl Orduyla gitmek istiyorum,» dedi. Sonra kitlenin içinden kendine bir yol açarak Sung'u aramaya girişti. Anasının acı hıçkırıkları kitlenin gürültüsü arasında duyulmaz oldu. Alayın önünde, büyük bir kızıl bayrak rüzgarda dalgalanıyordu. Ortasında büyük, siyah, beş köşeli bir yıldız ve yıldızın üst yanında sarı bir orak-çekiç vardı. Sol köşesinde Çince «Yo çi tui Hunan» = «Hunan partizanları» yazılıydı. Bayrağın hemen altında demirci Sung'un başı yükseliyordu.

Saflar hareketlendi. Gittikçe daha çok işçi, kendilerini tutmak isteyen ellerden kurtularak yoldaşlarının yanına diziliyorlardı. Yu Kung da sıraya girmiş, bakışlarını kızıl bayrağa dikmiş, yürüyordu.

Üç bin yüz adam, içlerinde on iki ilâ on sekiz yaşları arasında bine yakın genç olduğu halde kızıl bayrağı takip ediyorlardı. Polis müdürlüğünden ve caddelerde yakaladıkları polislerden aldıkları tüfeklerle silahlanmışlardı. İçlerinde yüz tanesi eskiden polis olan ikiyüz adam tabanca

taşıyordu. Kalanlar demir çubuklar, demirci Sung'un yaptığı bıçaklar, kazmalar, kazma sapları ve bambu sırıklarla silahlanmışlardı. Yu Kung elinde borazanını tutuyordu. Aralarında kendisinden daha küçük olanlar da vardı. Bazı işçiler on iki yaşlarındaki oğullarını bile yanlarına almışlardı. Çocuklar babalarının yanında yürüyorlardı. Onların da gözleri, işçilerin üzerinde dalgalanan kızıl bayrağa dikilmişti.

Maden işçilerinin ayaklanması Hunan'ın besili memurlarına korku saldı. Telgrafın telleri çalışmaya başladı. İsyancılara karşı hükümet birlikleri seferber edildi. Devrimcilerin yürüyüş hattında bulunan şehirlerdeki birliklere, ayaklanmayı bastırmaları için emir verildi.

Ayaklanma haberi, sonunda Kiangsi dağlarındaki Çu Teh'e de ulaşmıştı. Maden işçileri, köylülerin ayaklanarak ele geçirdikleri Leyang şehrine doğru yürüyorlardı. Çu Teh de partizanlarla birleşmek üzere Leyang'a yürümeye hazırlandı.

Maden işçileri Leyang yolunda bir ay boyunca çarpıştılar. İlk çarpışma Tungşan'da oldu. Makinalılarla silahlanmış beşyüz kişilik bir beyaz birlikle karşılaştılar. İşçiler küçük birlikler halinde tepeye dağıldılar ve iki saat geçmeden ikiyüz esir aldılar. Diğer üçyüz kişi ölü veya yaralı olarak savaş meydanında kalmışlar veya kuzeye doğru kaçıyorlardı. Esirlerin silahları alındı ve partizanlara dağıtıldı. Bu, Çin proletaryasının tarihi silahlanma süreci içinde yeni bir merhale olmuştu. Bu zaferden sonra işçiler Tungşan'ı işgal ederek ezilen işçi ve köylü sendikalarını yeniden canlandırdılar. Duvarlara sloganlar yazdılar: «İşçi ve köylü sendikaları için mücadele edin! Vergi ödemeyin! Faiz ödemeyin!»

Sonra yeni çarpışmalara doğru yürüdüler.

Bir aydan az bir zaman içinde, partizanlar on ayrı küçük çarpışmaya girdiler. Bu çarpışmalarda sadece bir

adam kaybetmişlerdi. Beyaz askerler onlardan korkuyorlardı. Gerçi subaylar en fazla ikiyüz-üçyüz savaşçı partizan olduğunu iddia ediyorlardı. Ama çarpışma sırasında gözleri önünde sanki onbinlercesi yerden bitiyor gibiydi. Madenciler tavşandan daha hızlı koşuyorlardı. Sanki dört kolları ve dört bacakları vardı. Şeytandı bunlar! Ve şeytanlara karşı savaşmak insan işi değildi. Ama en önemlisi partizanlar askerlere şöyle sesleniyorlardı: «Bizler işçiyiz! İşçiler ve köylüler için savaşıyoruz! Niçin bize karşı savaşıyorsunuz?»

Askerler düşünüyorlardı: «Evet, niçin savaşıyoruz? Üstelik yedi aydan beri tek sent ücret almadık.» Böylece havaya ateş ediyorlar, kaçıyorlar veya şeytanlara karşı savaşmanın çok tehlikeli olduğunu söylüyorlardı.

Maden işçileri, her yerde büyük toprak sahiplerinin silahlı milisi mintuanla * savaşıyorlardı. Onları yeniyor, silahsızlandırıyor ve silahları köylü birliklerine veriyorlardı. Ve şiş göbekleri ipeklere bürünmüş büyük toprak sahipleri büyük bir korkuyla eyalet başşehri Çangşa'ya kaçıyorlardı. Orada ağlayarak tanrılara yalvarıyorlar, gözyaşları şişgöbeklerini ıslatıyordu. Öfkeli çığlıkları Çangşa'dan bütün dünyaya yayılarak Hunan'da eşkiya sürülerinin milyonlarca köylüyü kestiğini ve diğerlerini de köylü birliklerine girmeye zorlayarak vergi ve faiz ödetmediklerini ilân ediyordu. Onlar böyle şikayet ede dursunlar, köylüler ve işçiler, ezilen teşkilâtlarını yeniden kuruyorlar, «eşkiya»ları sıcak pirinç ve çayla karşılıyorlar ve onlara büyük toprak sahiplerinden ele geçirdikleri elbiseleri hediye ediyorlardı. Bazı köylerde konferanslar yapılıyor ve gece yarılarına kadar devam ediyordu. Toprak ağalarının elbi-

---

(*) Mintuan: Çin'de büyük toprak ağaları her yerde köylüler üzerinde baskı yapmak üzere lumpen unsurlardan böyle silahlı muhafız birlikleri besliyorlardı. Bunlar bugün Türkiye'de patronların ve ağaların örgütlediği faşist komandolar gibiydiler.

seleri maden işçilerine uymuyordu. Çünkü aç işçiler zayıftılar. Elbiselerin içine rahatça iki işçi girebilirdi. Ama örtünecek bir şeyleri olmadığından, geceleri dağlarda geçirmek zorunda kaldıkları zaman battaniye yerine kullanıyorlardı bunları.

Ay takviminin ilk ayı başlarken, yani 8 Şubat 1928 de partizanlar, dağların yüz kilometre kadar doğusunda bir ovalıkta bulunan Leyang şehrine yaklaşmışlardı. Şehir, işçiler ve köylüler tarafından işgal edilmişti. Burada ayaklanmayı Kanton'daki Vampoa harp akademisinin eski bir öğrencisi olan Vu Çung Hao adında yirmiüç yaşlarında bir genç yönetmişti. Onun bir şafak gibi güzel olduğu söyleniyordu. Ama o sadece güzel değil, cesur bir savaşçı ve iyi bir teşkilâtçıydı.

Partizanları selamlamak ve hoş geldin demek için Leyang'dan karşılayıcılar gönderdiler. Yorgun savaşçılar burada yiyecek ve yatacak yer buldular. Üç hafta sonra, Çu Teh'in Kızıl Ordusunun dağları terkettiği ve Leyang'a doğru yürüdüğü haberi geldi. Maden işçileri şubat sonunda Çu Teh'i dinlemek üzere büyük bir kitle mitingine katıldılar. Çu Teh daha önce onlar hakkında bilgi edinmişti. Karşısında çetin mücadeleler sonunda çelikleşmiş, kış boyunca çıplak ayaklarla yürümüş ve savaşmış üçbin adam olduğunu biliyordu.

Çu Teh konuşurken, partizanlar onu ilk defa görüyorlardı: Kırkbeş yaşlarında, uzun boylu, zayıf ve sert bir adamdı. Dudaklarının üstünde küçük bir bıyığı vardı. Usta bir konuşmacı değildi. Kelime haznesi sınırlıydı. Fakat ağzından çıkan her sözün ardında gerçekler ve tecrübe yatıyordu. Bütün ülkede azgınlaşan karşı-devrimden, Guomindang'ın emperyalistlerle ittifakından, işçilerin ve köylülerin kılıçtan geçirilişinden bahsetti. Gelecek, çetin mücadeleler ve benzersiz acılar getirecekti. Ama herkes sağlam ve devrime sadık kalmalıydı.

İşçi — Köylü Kızıl Ordusu kendi yaptıkları silahlarıyla.

Kızıl Ordunun başkumandanı Çu Teh

Maden işçileri bunları dinlediler, silahlarını ve bıçaklarının keskinliğini kontrol ettiler.

Çu Teh, işçilerin ve köylülerin Kızıl Ordudan başka güvenecek hiç bir şeyleri olmadığını söyledi ve bunu asla unutmamalarını tembih etti. Kızıl Ordu askerleri fakir köylülerin mallarını çalmamalı, kadınlarına dokunmamalıydı. Kızıl Ordunun bütün mensupları günlük hayatta yoldaştılar, fakat savaşta en sıkı bir askeri disipline tabi olmalıydılar. Gericiliğin kökü ancak böyle kazınabilir, toprak ağaları ve generaller, Guomindang ve emperyalistler ancak böyle Çin'den sürülebilirdi.

Daha sonraki günlerde, partizanlar Kızıl Ordu askerleriyle dostluk kurdular. Kızıl Ordu şimdi sadece üçbin adamdan ibaretti. Birkaç yüz tanesi köylüydü. Diğerleri daha önce Çu Teh'in kumandası altında savaşmış olan tecrübeli askerlerdi. Aralarında birkaç fabrika işçisi ve Kanton'daki bir silah fabrikasından bir grup da vardı. Fakat çoğunluğu köylerden gelmişlerdi.

Askerler maden işçilerine Çu Teh hakkında bir çok hikayeler anlattılar. Almanya isminde bir yabancı ülkede öğrenim gördüğünü ve bu ülkenin dilini konuştuğunu söylediler. Büyük devrim sırasında kuzey Çin seferinde alay kumandanıymış. Kuangsili gerici general Fan Şu Şan komutanıymış ve Çu Teh bir müddet Nançang'da garnizon kumandanlığı yapmış. Şanghay ve Nanking'de Çan Kay Şek ve Kuongsili generalerin yönetimi altında karşı devrim başlayıp, Guomindang'ın sol kanadının hakim olduğu bölgelere de yayılınca, Nançang'daki general Fan Şu Şan, Çan Kay Şek'ten Çu Teh'in komünist olduğunu bildiren bir telgraf alır. Subaylar bunu Çu Teh'e anlatarak onu uyarırlar. General Fan, Çu Teh'i kurşuna dizdirmeden önce onunla konuşmak ister. Bir ziyafet hazırlar ve yüksek rütbeli subayları davet eder. Çu Teh korkusuzca giderek generalin yakınına oturur, yer içer ve güzel bir artist

kızdan bahseder. Hatta generali kızla tanıştırmayı teklif eder. Generalin gözleri parlar, ağzının suyu akar. Söz Guomindang'dan ve komünistlerden açılınca, Çu Teh geri durmaz ve duygulu bir sesle uğrunda yaşayıp öleceği partinin Guomindang olduğunu söyler. Sonra içmeye devam ederek yine artist kızdan ve güzelliğinden bahseder. Sadık bir Guomindang adamı rolünü öyle fevkalâde oynar ki, general Fan ona inanarak hayatta bırakmaya karar verir.

Bir hafta sonra, Nançang'daki komünist kumandanlar Ho Lung ve Yeh Ting, gericilere karşı bir ayaklanmaya girişirler. Çu Teh de onlara katılır. En enerjik subaylarının arasında, sonraları bir Kızıl Ordunun kumandanı olan Lin isminde bir bölük kumandanı da vardır. Ayaklanma bastırılınca, Çu Teh alaylardan birini alarak güneye doğru yola koyulur ve karşı-devrime karşı uzun mücadelesine başlar. Ve böylece Leyang'a vararak partizanlarla birleşirler.

Maden işçileri, yeni silah arkadaşları olan Çu Teh'in devrimci askerlerinden bu ve bunun gibi bir çok hikayeler dinlediler. Kendileri de Şuikoşan'daki ayaklanmalarını ve daha önceki çetin mücadele yıllarını anlattılar. Devrimci askerler bu sohbetlerde hiç sıkılganlık göstermeden konuşuyorlar ve bir çok sorular soruyorlardı. Ama yeni köylü yoldaşlar sadece sessizce dinliyorlardı. Çünkü onlar fakir köylülerdi. Düşüncelerini ifade etmeyi, devrim yolu üzerinde tartışmayı öğrenmemişlerdi. Fakat onların da Hunanlı maden işçilerine öğretecekleri şeyler vardı: Meselâ bir günde ikiyüz li'nin nasıl yürüneceği, gelecek yıllarda o kadar muhtaç olacakları kuvvetlerini nasıl çelikleştirecekleri.

Leyang'da, madenci partizanlardan Kızıl Ordunun ilk tugayı kuruldu. Bu örgütlenmeden sonra, birinci tümenin yarısı sanayi işçilerinden, diğer yarısı ise köylülerden veya köylü kökenlilerden teşekkül ediyordu. Demirci Sung maden işçileri tugayının kumandanlığına seçildi. Bunun için

kimse ona fazla ricada bulunmak zorunda kalmadı. Nazlanmaya ne gönlü, ne de vakti vardı.

Aylarca sonra, Hunan ve Kiangsi'de Kızıl Ordunun kanları dökülmeye başladığı zaman, Sung Kiangsi'deki ilk silah imalathanesini kurdu. Bu silahlıkta çalışmak üzere Kanton silah fabrikasından yirmi işçiyi ve silah tamiri ve yapımından anlayan metal işçilerini seçti.

Ama bu başka bir hikaye.

Şimdi Sung maden işçileri tugayının kumandanıydı ve Kızıl Ordunun altıbin kişiyle doğudaki dağlara doğru yol alırken, demircinin dev gibi vücudu yoldaşlarının başları arasından yükseliyordu.

Sonradan yüzellibin kişilik bir güç haline gelecek olan Kızıl Ordunun bir bölümü böyle oluştu.

Müstahkem Şehir Leyang

Hunan eyaletinin güney doğusundaki Leyang İlçesinin yüksek duvarlarında kızıl bayraklar dalgalanıyordu. Rüzgar bayrağa sarılıyor, onu kamçı gibi şaklatıyor ve orak-çekiçin siyah çizgilerini ortaya çıkartıyordu. Bazı bayraklar yalnız kızıldı. Üstlerinde orak-çekiç yoktu. Diğerlerinin kenarında beyaz çizgilerle Çince «Leyang köylü birliği» ve «Leyang sendikaları birliği» yazılıydı. Cumhuriyetin onyedinci yılının —1928— ay yılıyla ilk ayında Leyang'ın muzaffer kitle teşkilâtlarının bayraklarının yanına bir yenisi daha katılmıştı: Maden işçileri partizanlarının üzerinde «Hunan Partizanları» yazılı bayrağı.

Şehir surlarında nöbetçiler devriye geziyorlardı. Pamuklu siyah kışlık ceketlerinin kollarına kırmızı kolluklar bağlamışlardı. Omuzlarında silah namluları yükseliyordu. Leyang şehrinin kızıl muhafızlarıydı bunlar. Geçen yılın sonbaharında ayaklanarak, sömürücüleri, memurları ve toprak ağalarını süren ve onlarla birlikte faşist komando örgütü Mintuan'ı ve iki tugay Guomindang askerini de kovan işçi ve köylülerdi.

Nöbetçiler keskin gözleriyle mütemadiyen tepeleri, ovayı ve ufku gözlüyorlardı. Gözlerini kuzeyden doğuya çevirerek düşmanın yaklaşıp yaklaşmadığını kolluyorlar ve doğudan güneydoğuya çevirerek Kızıl Ordunun, devrim ordusunun gelişini bekliyorlardı. Arada sırada nöbetçilerin biri duraklayarak gözlerini bayraklara, kendi iktidarlarının

sembolüne dikiyordu. Çin tarihi yazıldı yazılalı, kızıl daima yıl dönüşümünün ve yeni bir hayatın sembolü olmuştur. Yeni yıl günlerinde, bir erkek çocuğun doğumunda ve düğünlerde hep kızıl bayrak çekilirdi. Leyang duvarlarındaki kızıl bayraklar ve nöbetçilerin kollarındaki kızıl kolluklar da emekçi kitlelerinin yeni hayatının sembolüydü.

Eski bir geleneğe göre yeni ay yılının ilk iki haftasında yapılan şenlik ve dinlenme günleri geride kalmıştı. Bu sefer yeni yıl, Leyang ve çevre köylerin bu güne kadar alışık olmadıkları bir şekilde kutlandı. Geçmiş yıllarda bu iki hafta hep hesaplaşma zamanı olmuştu. Yeni yıl girmeden bütün borçlar ödenmek zorundaydı. Ama yalnız zenginler borçlarını ödeyebiliyorlardı. Fakir köylüler-zaten bu bölgenin bütün halkı fakirdi- borçlarını hiç bir zaman ödeyemezlerdi. Sahip oldukları her şeyi verdikleri halde, yeni yılda yine borçları ödenmemiş olurdu. Toprak ağaları onyıllardan beri yılbaşlarında hep istimlak fermanları çıkarttırırlar ve köylülerin son parça toprağını da gaspederlerdi. Kaç bin köylü kararın şu sözlerini dinlemek zorunda kalmıştı ki: «Ben, Çen Ying Su, oğullarım ve onların oğulları ve bütün soyumuz ebediyete kadar toprak ağası Vu Hang Ming ve soyu için toprakları işleyeceğiz.»

Bir çok köylü yalvararak bağışlanmalarını isterlerdi. Bazıları diz çökerek üç defa toprağa yüz sürer ve yalvarıp yakarırlardı. Toprak ağasının soyundan olmaları da fayda etmezdi. Ağa onlara tembellikleri yüzünden fakir kaldıklarını veya sekiz kader işaretinin onlar için ne yazık ki, elverişli olmadığını söylerdi. Fakat kendisi bahtın açık olduğu bir saatte doğmuş ve daha doğumunda zengin olacağı ve bir memur hayatı süreceği alnına yazılmıştı.

Kötü kaderlerine karşı sonuna kadar mücadele eden köylüler de vardı. Bunlar alın yazısına inanmıyormuş gibi davranırlardı. Daha yeni yıl gelip çatmadan borçlarını ödemek için kızlarını satılığa çıkartırlardı. Ama ne kadar

az para alırlardı karşılığında. Elli yüan veya dolar, gerçi az para sayılmazdı. Fakat yine de eski borçlarını ödemeye yetmezdi. Oğulları, evde doyuracak bir kaç can daha az olsun diye, genarallerin ordularına yazılırlardı. Fakat genaraller askerlerin ücretlerini hep kendi ceplerine atarlardı. Asker ailesinin kulübesine nakit para pek ender girerdi.

Köylü, toprak ağasına ödeyeceği kira karşılığını son pirinç tanesine kadar ölçüp ayırırdı. Mahsulün yüzde ellisi veya altmışı ağaya gidiyordu. Ayrıca hediyeler. Taşınacak yük değildi bu.

Köylü dar bir keçi yolu üzerinde yürüyordu. Omzundaki bambu sırığın iki ucunda iki büyük bambu sepet asılıydı. Omuzları yükün ağırlığı altında kamburlaşmıştı. Dermansız yüzünden terler boşanıyordu. Yol ağanın büyük tahıl ambarına gidiyordu. Daha başka köylüler de aynı yere doğru gidiyorlardı. Geniş, kürklü bir elbise giymiş olan ağa, ambarın içinde oradan oraya koşuyor, tartıları kontrol ediyordu. Muhafızları yanından ayrılmıyorlardı. 1927-28 yıllarında bu muhafızlar, üzerinde Guomindang'ın beyaz güneş sembolü olan birer başlık giyerlerdi.

Köylüler pirincin tartılışını seyrederken koyu sefaletlerini daha çok hissediyorlardı. Orada büyük ölçüler vardı, bambu sazlarından sımsıkı örülmüş çok geniş kaplar. Pirinç içine döküldükten sonra yayılıyor ve ağa, içine küçük taş veya kum karıştırılıp karıştırılmadığını kontrol ediyordu. Her boyda ölçüler vardı, içine ancak bir avuç pirinç alabilen en küçük bambu maşrapalara kadar. Kiralar veya borçlar yalnız son kiloya kadar değil, son dirheme kadar ödenmek zorundaydı. Bazan yarım kilo geri kaldığında, ağa onu geri vermez, sırıtarak kabına boşaltırdı.

İşte Leyang nöbetçileri bunları ve daha bunlara benzer bir çok şeyi düşünüyorlardı. Ağaların nasıl borç verip borç topladıklarını düşünüyorlardı. İlk baharda yeni yılın başlan-

gıcından hemen sonra piyasada pirinç az ve fiyatlar yüksekken, köylüye bir pikul (60 K.) pirinç ödünç verirler ve fiyatını parayla hesaplarlardı. Yani köylü kendi pirincini ödünç olarak alır ve pikul başına on veya daha fazla pirinç borçlanırdı. Sonbahar mahsulünde borcunu pirinç olarak ödemek zorundaydı. Yani on dolarlık pirinç! Ağa, kışın ayazında bir köylüye verdiği ve yeni fiyatına hesapladığı eski pamuklu ceketin karşılığını da sonbaharda pirinç olarak ödetirdi.

Köylü o kadar fakir ve aç ve kışın acı soğuğundan korunmak için bir cekete öyle muhtaçtı ki, her şartı kabul etmeye mecburdu. Başka bir toprak ağası belki daha yüksek bir fiyat tutacaktı. Kaldı ki köylü kendi ağasına «ait»ti. Rehin olarak verecek hiç bir şeye sahip değildi.

Mahsul zamanı ağa, oğlu veya bir adamı borçları toplamaya başlarlardı. Sonbaharda pazarlar pirinçle dolu olduğundan, fiyat pikul başına on yüandan üç-dört yüana kadar düşerdi. Köylünün ilkbaharda on dolar karşılığı ödünç aldığı bir pikul pirinç şimdi üç veya dört dolardı. Ama köylü on dolarlık pirinç ödemek zorundaydı, yani üç pikul. On gümüş dolarlık borç ve ceket de şimdi pirinç olarak ödenecekti. Köylünün geri ödediği pirinç, ödünç aldığının üç katıydı. Ağa, normal olarak ödenen ayda yüzde üç faizi almamış, buna karşılık ilkbahardan sonbahara kadar köylünün sırtına yüzde ikiyüzlük bir faiz yüklemişti.

Köylünün sefaleti her yıl daha da artıyor, nihayet her yere sırtında taşıdığı ağır bir tabut haline geliyordu. Bu tabutun içine bakabiliyordu köylü. Tabutun içinde en küçük çocuğu için ağanın baş kadınından satın aldığı «kaplan başlığı» vardı. Kadın başlığı kendi çocuğu bir kaç ay giydikten sonra köylüye satmıştı. En büyük oğlunun doğumunu kutlamak için aldığı borç da oradaydı. Ve yine aynı oğulu gömmek için onyedi yıl sonra aldığı borç da.

Oğlu, generallerin savaşında aldığı bir yarayla eve dönmüş ve ölmüştü. Büyük kuraklık zamanında yiyecek ve tohumluk olarak aldığı pirinç borcu da tabutun içindeydi. O kış, kendisi ve ailesi güçlerini korumak ve günde bir avuçtan fazla pirinç yememek için hayvanlar gibi kış uykusuna yatmayı denemişlerdi. Kupkuru vücutlarındaki cansız hayat ışığını söndürmemeye uğraşmışlardı.

Köylü, içinde sefaletinin ve borçlarının bulunduğu tabuta bakıyor, bakıyordu. Pirinç, pirinç, yalnız pirinç, zayıf vücudundaki hayat sönmesin diye yiyecek. Halbuki hayatı boyunca pirinçten başka bir şey kazanmamıştı. Ne kadar çok pirinç üretmişti! Ama mahsulün hep yüzde ellisi veya daha fazlası ağanın ambarına gidiyordu. Köylü yaşayabilmek için kendi pirincini ödünç almış, ama borçlarını asla ödeyememişti. Dağlardan çalı çırpı toplayarak ağanın mutfağına taşımıştı. Her yıl büyük şenliklerde ona para almadan hizmet etmişti. Ama borçları ödenmemişti. Karısı ve ailesi yüce ağanın mutfağında karşılıksız çalışmışlardı. Kızlarını ağaya köle olarak satmıştı. Ama borçları ödenmemişti. Son parça kıymetli toprağını da vermişti. Ve böylece artık onu uşaklıktan ve kölelikten ayıran çizgiyi aşmıştı.

Bu durum Mançu hanedanı zamanında böyleydi ve Cumhuriyette de böyle kalmıştı. Hatta Cumhuriyetin son yılları eskisinden de beterdi.

Leyang duvarlarındaki kızıl muhafızlar bütün bunları unutabilirler miydi? Veya duvarların dışında duran diğer muhafızlar veya kızıl bayrakların dalgalandığı kapıları bekleyenler veya köylere ve dağlara giden yolları gözleyen köylü muhafızlar, hangisi unutabilirdi?

Sonra 1926 yılında, yani cumhuriyetin onbeşinci yılında kendilerine komünist diyen adamlar geldiler. Demiryolu işçileri, maden işçileri, cephanelik işçileri ve aydınlar.

Guomindang bayrağı altında yürüyen güney ordusundan da önce gelmişlerdi. Guomindang o zamanlar köylülere, toprak kiralarının yüzde yirmibeş indirileceğine söz vermişti. Onlardan önce gelen komünistler daha fazlasını talep ediyorlardı: «Kira ödemeyin! Vergi ödemeyin. Borçları ödemeyin!» diyorlardı. Her yerde, işçi-köylü birlikleri örgütlemek üzere, küçük işçi ve köylü grupları bırakıyorlardı. İşçilerin, köylülerin ayaklanarak muzaffer bir devrim yaptıkları, ağaları, zengin tüccarları ve generalleri ülkeden kovdukları bir fakirler ülkesinin varlığını öğrenen emekçiler, bu birliklerde toplanıyorlardı. Şimdi o ülkede yeni bir hükümet, halkın kendi kendini yönettiği halk meclisleri, sovyetler hakimdi.

Rus devriminin son dalgaları merkezi Çin köylerine kadar ulaşarak Rus işçi ve köylülerinin eylem ve zafer haberlerini yaydılar. Sonra Guomindang bayrağı altında Güney Ordusu geldi. Köylü birlikleri ve sendikalar doğdu. Milyonlarca köylü bu birliklere doldular.

Ağalar taşıyabilecekleri neleri varsa toplayarak büyük şehirlere kaçmışlardı. Köylüler onları gördükleri yerde, «Yakalayın!» diye bağırıyorlardı. Birkaçını esir etmişlerdi. Bunlar köylülere baskı yapmak suçuyla köylü birlikleri önüne çıkartıldılar ve yargılandılar. Bazı köylü birlikleri topraklara el koyarak köylülere dağıtmaya başladılar.

Köylüler bir kaç gün hürriyet havasını içlerine çektiler. Fakat şehirlerde toprak ağaları ve generaller kuduruyorlardı. Güney ordusunun subayları olan oğulları öfkeden köpürüyorlar ve dizginlere daha sıkı yapışıyorlardı. Komünistleri halka «ihanet»le suçluyorlardı. Bunun üzerine komünistler soruyorlardı: «Kimdir halk? Köylüler ve işçiler değil mi?» Ama onlar, subaylar ve ağaların gözünde insan sayılmıyorlardı. Onlara göre işçiler ve köylüler sadece kendilerini zenginleştirmeye yarayan iş hay-

vanlarıydı. Bu yüzden önce komünistleri ve sonra da bütün işçi ve köylüleri «bolşevik ajanları» olarak isimlendirdiler.

1927 ilkbaharında, cumhuriyetin onaltıncı yılında, toprak ağaları ve generaller isyancı köylü ve işçilere büyük bir darbe vurmaya hazırlandılar. 21 Mayısta Hunan köylülerinin üstüne saldırarak binlercesini kılıçtan geçirdiler. Yabancı emperyalistlerin ve zengin Çinli tüccarların oturduğu Şanghay'da, cinayetler bir ay öncesinden başlamıştı. Köylülere ve işçilere karşı savaş kampanyası bütün Çin'e yayıldı.

Tepelerde ve dağlık bölgelerde, köylü birlikleri ve işçi teşkilâtları kargılarla ve ele geçirdikleri az sayıda tüfek ve tabancalarla kendilerini savunabiliyorlardı. Fakat ovalarda ve yaylalarda yeniliyorlardı. Ağalar Guomindang birliklerinin himayesi altında yine geri döndüler. Yeniden ele geçirdikleri bütün köylerde beyaz terör kudurmuştu. Köylüler canlarını dişlerine takarak mücadele ediyorlardı. Kolları bağlı olarak cellat bıçağı önünde diz çöktükleri veya makinalı tüfeklerin karşısına dikildikleri zaman bile, «Yaşasın köylü birliği! Yaşasın devrim!» diye haykırıyorlardı.

Mançu hanedanı zamanından kalma ağır cellat kılıçlarının vınlayışı ve makinalı tüfeklerin takırtısı, kölelik zincirlerini sarsmaya cüret eden bu cılız adamların seslerini boğuyordu.

Ağalar askerlerin himayesi altında yeniden tarlalara gidiyorlar ve köylülere toprağı sürüp ekmelerini ve mahsulü kaldırmalarını emrediyorlardı. Guomindang'ın toprak kiralarını yüzde yirmibeşe indirme vaadi unutulmuştu. Köylülere şimdi şöyle diyorlardı:

«Toprak kiralarını yüzde yirmibeşe indirme vaadi komünistlerin bir hilesiydi. Onlar Guomindang maskesi al-

tında size geldiler. Bir köpek gövdesine bir keçi kafası taktılar.»

Bununla, komünistlerin kötü bir programı iyi bir yafta arkasında gizlemeye çalıştıklarını anlatmak istiyorlardı.

Ama dişlerini sıkarak suskunlukla bu sözleri dinleyen cılız ve aç köylüler, bu programın sadece ağalar için «köpek eti» demek olduğunu, fakat köylüler için «halis keçi eti»ni ifade ettiğini çok iyi biliyorlardı.

Doğuda ve güneyde, batıda ve kuzeyde, tepelerde ve Hunan dağlıklarında, Kiangsi dağlarında ve Hube'nin sıra dağlarında bakışları geleceğe dönük köylüler, işçiler ve devrimci aydınlar mücadeleye devam ediyorlardı. Yaz sonlarında, Yangzekiang kıyısındaki Nançang şehrinde komünist birliklerin ayaklandıkları haberi bütün büyük şehirlere ulaştı.

Anlatıldığına göre, birlikler geri çekilmeye zorlanmışlar ve Kiangsi'den geçerek Kvangtung'a doğru yürüyüşe geçmişlerdi. Yolda Guomindang generalleri tarafından, İngiliz Hongkong'undan gönderilen toplar ve bombalarla mağlup edilmişlerdi. Bu yenilgiden sonra komünist birlikler çeşitli gruplara dağılmışlar, bir müfreze savaşa devam etmek üzere kuzeye çekilmişti. Çu Teh isminde bir komünist kumandanın yönetimindeki bir alay batıya dönmüştü. Komünist Yeh Ting'in kumandasındaki bir diğeri ise 11 aralıkta Kanton komününe katılmıştı.

Leyang daha sonbaharda, bütün bu olaylardan önce ayaklandı. Mahsulden sonra ağalar, toprak kiralarını, borçları ve vergileri toplamaya çalışmışlardı. Bunun üzerine devrim ateşi yeniden alevlendi. Yaralıları veya altında kadın ve erkeklerin yattığı taze mezar tümsekleri olmayan tek bir köy kalmamıştı. «Toprak kirası ve vergi ödemeyin! Borçları ödemeyin!» haykırışlarının çınlamadığı hiç bir dağ veya vadi yoktu. Ve göz alabildiğine uzanan bütün vadi ve tepeler hâlâ düştükleri gibi yatan, zayıf,

esmer ellerinde kargılarını veya bambu sırıklarını tutan fakir köylü ölüleriyle doluydu.

Leyang'da genç bir askerin önderliğinde ağaların komando örgütü Mintuan silahsızlandırılmış ve Guomindang birlikleri mağlup edilmişti. Şehri yeniden zaptetmek için gelen Hunan generallerinin iki olayı da yenilerek kuzeye doğru kaçtılar. Kaçarken uğradıkları her köyde, kurşunlar, kargılar ve kaynar sularla karşılandılar. Onlarla birlikte şiş göbekli toprak ağaları da buram buram ter dökerek kaçıyorlardı.

Merkezi Çin'deki her köyde, yabancı kruvazörlerin ve ganbotların tehdidi altındaki liman şehirlerinde yaşayan her işçi, bunu hatırlıyordu. Binlerce erkek ve kadının, «Yaşasın Çin devrimi! Yaşasın Çin Komünist Partisi! Yaşasın dünya devrimi!» nidalarıyla ölüme gittiği şehirlerdeki devrimci aydınlar ve işçiler bunu düşünüyorlardı. Şuikoşanlı maden işçileri de Çu Teh'in Kızıl Ordusuna katılmak üzere yola koyulduklarında bunu düşünmüşlerdi.

Ve Leyang şehrinin surlarında gözleriyle araziyi ve ufku araştıran kızıl muhafızlar da bunu hatırlıyorlardı. Aşağıda şehirde, ay yılının ilk ayında, yeni yıl şenliklerle kutlanmıştı. Her zamankinin aksine, şenlik zamanı yeni elbiseleriyle, dostlarına bayram ziyaretinde bulunmak üzere kibirle caddelerde dolaşan zenginlerin yerine, Şuikoşanlı maden işçileri vardı bu sefer. İşçiler ve köylüler örslerinin üzerine eğilmişler, silah tamir ediyorlar, jilet gibi keskin bıçaklar ve kargılar yapıyorlardı. Kiremit damlı küçük kulübe ve dükkanlarda terziler oturmuş, kaba kumaştan torbalar dikiyorlardı. Gözlerini kocaman kocaman açıp merakla ne yaptıklarını soran çocuklara şöyle cevap veriyorlardı: «Bunlar Kızıl Ordudaki yüce kardeşlerimiz ve yoldaşlarımız için pirinç torbaları.»

İç avlularda, pencerelerde oturan, başlarını önlerindeki işe eğerek hamaratça çalışan kadın ve kızlar görülüyordu. Pencerelerde camlar noksandı. İdareten beyaz pirinç kâğıtlarını gererek yapıştırmışlardı. Dalları rüzgârda titreşen çıplak şeftali ağaçlarının gölgeleri yumuşak kağıtların üstüne vuruyordu. Arada sırada genç kızlardan biri başını kaldırarak konuşuyordu: «Bana sorarsanız, bu çift tabanlar da Kızıl Ordumuz Çaling'e varıncaya kadar dayanmayacak.»

Leyang kapılarından içeri, bambu sırıklarının uçlarında ağır pirinç sepetleri sallanan köylüler akın ediyordu. «Yungfu köylü birliğinden kardeşlerimize, Kızıl Orduya,» diyorlar ve gururla gülümsüyorlardı. «Gerçi çok bir şey değil, ama ne yapalım? Çam sakızı çoban armağanı.»

Fakat bu hediyelerin ne büyük bir fedakarlık olduğunu herkes biliyordu. Henüz ilkbahar başlarıydı. Ağaların pirinç stoklarına el konulduğu halde, yine de hasat zamanına kadar idare edecek pirinçleri yoktu.

Peki ya Kızıl Ordu? Neydi bu Kızıl Ordu? Nerelerdeydi?

Birden fazla Kızıl Ordu vardı. Komünist kumandan Lung, halk meclisleri iktidarı veya «işçi köylü ve asker sovyetleri» için savaşmak üzere Kiangsi ve Hunan eyaletlerini süratle geçerek kuzeydan Hube eyaletine girmişti. Diğer bir komünist kumandan Mao Zedung, Yangze kıyısındaki Vuhan şehirlerinden gelmişti. Orada binlerce köylü partizanla birleşmiş, işçiler ve köylüler arasında, sonraları sovyetleri oluşturacak olan devrimci komiteler kurmuştu.

Ama Leyang, Kvangtung'a yürüyen Çu Teh'in kumandasındaki Kızıl Orduyu bekliyordu. Bu ordu şimdi Hunan'ın güney ve güneydoğusundaki tepelerdeydi. Guomindang generalleri Siyu Keh Siyang, Çan Lan ve Le Çung Si'nin birlikleri onu durdurmaya çalışmışlar, fakat yenilmişlerdi.

Kızıl Ordu disiplinli ve toplu bir insan seli halinde ilerliyordu. Köylü partizanlarla birleşerek memleketi ağalardan temizliyor, Faşist komando örgütü Mintuan'ı ve Guomindang askerlerini silahsızlandırarak köylü birliklerini silahlandırıyordu. Yürüyüş haberi rüzgar süratiyle köyden köye yayılıyordu. Her tarafta köylüler gizli toplantılar yapıyorlar ve ağalar katliama girişiyordu.

Bir kaç köyle çevrilmiş Liau kasabasında da ağalar bir çok köylünün kanına girmişlerdi. Kızıl Ordunun yürüyüş haberi buraya da ulaşmıştı. Bu semt Liau ailesinin adını taşıyordu. Bu ailenin etrafı duvarlarla çevrili büyük evi şehrin kıyısında bir kale gibi yükseliyordu. Yarıcılar ve yanaşmaların yerleştirildiği bazı köyler de Liau ailesinin adını taşıyordu. Kızıl Ordunun ilerlediği haberi şehre varınca, şehirdeki bütün memuriyetleri elinde tutan Liau ailesi, en yakın ilçe merkezine ulaklar göndererek askeri yardım istedi. Bu sırada Liau sülalesinin ileri gelenleri, Mintuan'ı ve Liau'da üslenmiş olan Guomindang müfrezesini teftiş ettiler. Koca beyler, uzun elbiselerinin üstüne makinalı tabancaları takmadan caddelerde dolaşmaya cesaret edemez olmuşlardı. Kadınlar koruyucu duvarların arkasında kalıyorlardı.

Günün birinde ailenin büyük oğullarından biri kasabanın caddelerinde dolaşmaya çıkmıştı. Kemerinde bir makinalı tabanca asılıydı. Yolda alçak sesle konuşan bir grup köylüye rastladı. Köylüler onun geldiğini görünce sustular. Köylüleri geçip bir müddet sonra arkasına bakınca, onların kendisini gözleyerek konuşmalarına devam ettiklerini fark etti. Aralarında Liau ailesinin yarıcılarından Han isminde pervasız bir delikanlı da vardı. Bu delikanlının tavrı, bir ağanın değersiz bir köylü parçasından beklediği tavır değildi. Kendi cinsinden altı kişinin kurşunlanmış olması, onun üzerinde hiç bir etki bırakmamışa benziyordu.

Az zaman sonra Liau ailesinin beyzadesi aynı köy yolundan geri dönüyordu. Ön tarafı açık bir çay evinden içeri bakınca, aynı adamın yine bir kaç köylüyle alçak sesle konuştuğunu gördü. Köylüler dikkatle onu dinliyorlar ve arada sırada tasdik edercesine başlarını sallıyorlardı. Bunların bazıları Liau'nun yanaşmaları ve yarıcılarıydı.

Bunun üzerine Liau ailesinin oğlu uzun elbiselerinin onuruna hiç yakışmayan bir harekette bulundu. Çay evine girdi. Sert toprak tabanın üstünde yürüyerek Han'ın karşısındaki bir masaya oturdu. Hepsinin üstüne şaşkın bir suskunluk çökmüştü. Herkes sessizce yine yerine oturdu. Çöreotlu çörekler, ucuz cıgaralar ve tozlu şekerlerle karmakarışık doldurulmuş tezgahın arkasında duran çayhane sahibi, karısını dirseğiyle dürterek anlamlı bir işarette bulundu.

Kadının gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Hiç bir şey kaçırmamak için, içinde kaynar su bulunan büyük bakır çaydanlığı kaparak hemen masalara koştu ve köylülerin bardaklarına taze su doldurdu. Liau'nun oğlunun önüne de temiz bir bardak koydu. Nihayet dili çözülerek sözü açtı:

«Fakirler için çok kötü zamanlarda yaşıyoruz,» dedi kayıtsızca. «Zenginler fakirlerden bu kadar çok şey almasalar ne iyi olur.»

Liau ailesinin genç beyi tunçtan bir gongun çınlamasını andıran bir sesle cevap verdi: «Zamanlar kötü tabii. Çünkü ortalıkta bir çok eşkiya dolaşıyor. Tembel halk da borçlarını ödemek istemiyor.»

«Eşkiya mı? Sahiden eşkiyalar mı dolaşıyor buralarda?» diye paçavralar içinde bir tarım işçisi safça sordu ve çay evinin açık cephesinden dağlara doğru baktı.

«Evet, eşkiya dolaşıyor, haberiniz olsun. Her şeyi yağma edip önlerine çıkanı öldürüyorlar ve namuslu kadınların ırzına geçiyorlar.»

Çayhaneci kadın sesine masum bir ton verebilmek için boşuna uğraşarak, «Ay-yo!» dedi.

İçeriye yeni bir sessizlik çöktü. Sonunda ağanın keskin sesi çınladı: «Bir eşkiya sürüsü buraya doğru yola çıkmış. Ama bunların bir tekini bile canlı komayacağız. Hükümet birlikleri bize yardım etmek üzere yoldalar. Bunları desteklemeye kalkışanın vay haline! Her namuslu insan, şehirlerimizi ve köylerimizi savunmak ve yağmacılara karşı mallarımızı korumak için bize yardım etmelidir.»

Gözlerini yarıcıların gözlerinin içine dikerek bakışlarını bir kumandan edasıyla çay evinin içinde gezdirdi. Köylüler bu bakışlara suskunlukla karşılık verdiler. Bu sırada, sadece belli belirsiz bir kaç çehrenin fark edilebildiği karanlık bir köşeden bir ses çınladı:

«Boş versene sen, biz fakirlerin borçlarımızdan başka kaybedecek nemiz var?»

Uzun elbiseli bey şimşek gibi dönerek bakışlarını o yana çevirdi. Fakat sesin sahibini tanıyamadı. Bunun üzerine cesur Han konuştu. Beyin yüzüne çekinmeden bakarak kuru bir tonla:

«Fazla insan eti yiyen bir kaplan, eninde sonunda bir çukura düşer,» dedi.

Ağanın oğlu tabancasının kabzasına sarıldı. Yüzünün adaleleri kasıldı. Ama sonra aklına daha iyi bir şey gelmiş gibi elini tabancasından çekti ve iç cebinden iki bakır para çıkartarak elini bile sürmediği bardağın yanına bıraktı. Hiç kimseye bakmadan dönerek çayhaneden çıktı. Bir köylü ardından kinle homurdandı.

Aynı gece Han, faşist komandolar tarafından zorla toprak kulübesinden dışarı çıkartıldı. Bütün gücüyle kendini savundu. Fakat onu sürükleyerek Liau'nun evine götürdüler. Oradan bir daha geri dönmedi.

Han, toprak ağasının evine götürülerek bir daha oradan çıkmayan yedinci köylüydü.

Bu olaydan üç gün sonra, soğuk ve fırtınalı bir akşamda karla karışık bir yağmur altında gelen tahtıravanlardan bir kervan, Liaunun evini büyük bir heyecana boğdu. Kervan, daha uzaklardaki bir kasabadan kaçan bir toprak ağası ailesine aitti. Korkuya kapılan kadınların fısıltıları ve çocukların ağlamaları arasında Liau ailesi, Kızıl Ordunun o kasabayı aldığı haberini dinledi. Orada üslenmiş bir Guomindang bölüğü kelimenin tam anlamıyla darmadağın edilmişti. Zengin bir tüccar ve iki toprak ağası esir alınmış ve kurşuna dizilmişti.

Kızıl Ordudan bahsederken kaçak toprak ağasının dudakları titriyordu. «Kaplanlar gibi kuvvetliler ve ölümden hiç korkuları yok.» diyordu.

Henüz şafak sökmeden Liau ailesi de kervana katılarak ovaya kaçtı. Komando örgütü Mintuan da onlarla birlikte geliyordu. Büyük evin uşak ve esirleri, yük hayvanları gibi ailenin kıymetli eşyalarını yüklenmişler, zorla yürütüyorlardı. Kasabadaki Guomindang müfrezesi de gerçekten ölüm kalım savaşı veren bir orduyla karşılaşmamayı daha akla yakın buldu. Ertesi sabah köylülerin kılavuzluğundaki Kızıl Ordu tepede belirdi. Kasaba halkı onu karşılamak üzere tepeye akın etti.

Kızıl askerler ve köylüler toprak ağası Liau'nun evinde yarıcı Han'ı buldular. Daha doğrusu ondan arta kalanı. Çiğ bir et yığını halindeydi. Gözleri, kulakları ve dili yoktu. Boş bir nöbetçi kulübesinde hâlâ duvara zincirlenmiş olarak duruyordu. Yerde örgü bambu kamçılar buldular. Üzerlerindeki kanlar kurumuş ve siyahlaşmıştı.

Vücudu zincirlerden çözdüler. Oyma mobilyalar, yüksek aynalar ve antika vazolarla döşenmiş büyük ziyaret salonunun önündeki yüksek ve dar koridordan geçirerek dışarı çıkarttılar. Üzerlerinde aile fertlerinin zaferleri ve

yaptıkları büyük işler yazılı fazilet temrinleri olan kağıt tomarlarının önünden geçtiler. Efsanevi taş mağaralar, bitkiler ve şeftali ağaçlarıyla dolu, etrafı duvarlarla çevrili bahçeden ve diğer bir dar koridordan geçerek ağır kirişlerle sağlamlaştırılmış mazgallı dış kapıdan dışarı taşıdılar.

Vücut bir kızıl bayrağa sarıldı. Başına köylülerden ve kızıl askerlerden nöbetçiler dikildi. Köylü birliği ve tarım işçileri sendikasının kurulduğu kitle toplantısı sırasında, kitlenin orta yerine koydular onu. Liau ailesinin adını taşıyan şehir, şimdi Korkusuz Han adını aldı.

Kızıl Ordu, savaşarak, örgütleyerek ve halkı silahlandırarak bir sel gibi ilerliyordu. Sonra Leyang surlarındaki nöbetçilerin beklediği gün geldi. Köylü yığınları hızla şehre akın ediyorlardı. Geçtikleri her yerde, köyler, içine taş atılmış durgun bir su gibi hareketleniyordu. Kızıl kafile gitgide yaklaşarak tepeyi aşıp kır yoluna indi ve Leyang kapılarından içeri girdi.

Şehrin sokakları köylüler, bayraklar, silahlar ve kargılarla dolmuştu. Nasıl da sabırsızlıkla doğuyu gözlüyorlardı kızıl muhafızlar! İkindi güneşi uzun gölgeler salarken, tepede türküler söyleyerek taşkın sevinç naraları atan insan kafileleri gözüktü. Silahlıydılar. Silahlarının namluları ve kargılarının uçları güneşte parıldıyordu. Kargı uçlarının saplarıyla birleştiği yerlerde küçük kırmızı bayraklar uçuşuyordu. Güneş büyük bayraklardan birinin üzerine düşüyor ve onu alev alev yanan kızıl bir kor parçası gibi parıldatıyordu.

Kızıl Ordu doğu kapısından Leyang'a girdi. Koyu renkli, sert adamlardan bir ordu. Üst baş perişan, lime lime paçavralar içinde, vücutlar binlerce yara bereyle örtülü. Aralarında bir sürü yaralılar ve hastalar da vardı. Kimi yürüyerek gidiyor, kimi silah bulamayan arkadaşları

tarafından ilkel sedyelerde taşınıyordu. Çoğu yalınayaktı veya ayaklarını ot ve paçavralarla sarmışlardı.

Hepsi üçbin kişiydiler. İki bini üniformalıydı. Bunlar, geçen yılın I Ağustosunda komünist önderler Yeh Ting, Ho Lung ve Çu Teh'in önderliğinde yola çıkan devrimci eskerlerdi. Çoğunun silahı vardı. Üniformasız olan diğerleri, güney Hunanlı köylü partizanlar veya Kanton komününde savaşmış işçilerdi. Bunların çok az silahları vardı. Bir kaçı tabanca taşıyordu. Diğerleri kargılar, kılıçlar ve bıçaklarla, küreklerle ve uçları sivriltilmiş bambu sırıklarla silahlanmışlardı.

Şehrin iç taraflarında büyük, geniş bir meydan, bir kitle mitingi için hazırlanmıştı. İnsanlarla tıklım tıklım doluydu. Damlar, ağaçlar ve arkalarındaki şehir duvarları da insandan görünmüyordu.

Surların önündeki setler, çocuklar, gençler ve kadınlar tarafından işgal edilmişti. En önde uzun boylu, saçları kısa kesilmiş ve tabii büyüklükte ayakları olan bir kadın duruyordu (*) Çang kızdı bu. Elini kaldırmış, meydana toplanan orduyu yorulmak bilmeksizin selamlıyordu.

Leyang üzerinde Enternasyonal'in nağmeleri çınlamaya başladı. İlk mısralar «Çöo-Lay» veya «Uyan artık» bir savaş narası gibi coşturuyordu. Soluk gri üniformalı adamlar da türküye katıldılar. Maden işçileri de ağır sesleriyle söylemeye başladılar. Köylülerin çoğu bu türküyü ilk defa duyuyorlardı. Heyecan ve sabırsızlıkla dinliyorlar, gözlerini söyleyenlerin dudaklarından ayırmıyorlardı.

Türkü sona erdi. Leyang ayaklanmasını örgütleyip yöneten Vu Çung Hao, Kızıl Orduya hoş geldiniz dedi.

(*) Çin'de kadınların ayakları küçük olsun diye çocuk yaşta sımsıkı sarılır, büyümesine imkan verilmezdi. Bu yüzden kadınlar ufak ve güzel ayaklar uğruna yarı kötürüm bırakılırdı. Çalışmak zorunda olan işçi ve fakir köylü kızlarının ayakları normaldi.

Ondan sonra sendikalar ve köylü birlikleri temsilcileri söz aldılar. Arkasından Çang kız ortaya çıkarak kendinden emin ve korkusuzca konuştu. Kadınlar ve genç kızlar, kadınlar birliği temsilcisinin bu konuşmasını gururla dinlediler. Daha sonra, sesi toplantının ta en arka sıralarına kadar çınlayan demirci Sung konuştu.

Bundan sonra Kızıl Ordunun kumandanı Çu Teh kitlelerin önüne çıktı. Uzun boylu, çok zayıf, ama boyun eğmez ve ciddi bir adamdı. Dudağının üstünde küçük siyah bir bıyığı vardı. O da bütün diğer askerler gibi yağmurdan ve kardan solmuş ve genişlemiş, sade, gri bir üniforma giymişti. Kırkından daha yaşlı görünüyordu.

Kızıl askerler onun devrimci geçmişini tanıyorlardı.

Çu Teh komünist oldu olalı, sert çalışma ve devamlı kendini eğitim bütün hayatını doldurmuştu. En ufak bir bencilliği olmayan, sade ve son derece ciddi bir insandı.

Ordudaki komünist örgütün üyesi sıfatıyla ve işçi-köylü iktidarı için verilen ilk çetin mücadelelerin bir önderi olarak dünyaca tanınmıştı. Yabancı basın ve resmi Çin basını onu eşkiya reisi olarak isimlendiriyordu.

Şimdi bu adam, milyonlarca işçi ve köylünün sevgiyle bağlandığı bu eşkiya reisi, konuşmak üzere öne çıktı. Adamlar daha iyi duyabilmek için silahlarına ve kargılarına yaslandılar. Maden işçileri derin bir soluk aldılar. Onlar bu adama katılmak için her şeyi göze almışlar, ayaklanmışlar, savaşmışlar ve uzun yollar yürümüşlerdi.

Çu aşağıdaki için için yanan bu coşkun ve heyecanlı yüzlere, coşkunluğun ve heyecanın adetâ obur bir ifade verdiği çehrelere baktı.

Konuşmasına olaylara bir genel bakışla başladı. Devrimin yükselişini, bir yıldan fazla bir zaman önce Güney Ordusunun kuzeye yürüyüşünü, Guomindang'ın devrime ihanetini, Guomindang'ın toprak ağaları, generaller ve emperyalist güçlerle ittifakını, bunların devrimci işçi ve

köylülere karşı ortak mücadelesini anlattı. Komünist Partisinin programını ve emperyalizme karşı devrimin ve toprak devriminin sonuna kadar götürülmesini açıkladı.

Toplananlar sonra Kanton komününün hikayesini, Kanton'daki işçilerin, köylülerin ve askerlerin 11 Aralık 1927 de ayaklanarak ellisekiz saat iktidarı nasıl ellerinde tuttuklarını, işçi, köylü ve asker meclislerini veya «so-viay» (sovyet)larını nasıl kurduklarını dinlediler. Çu onlara isyancıların sloganlarını saydı: «Topraklar köylüye ve askerlere. Sekiz saatlik iş günü ve sanayinin işçiler tarafından kontrolü. Sovyetlerin teşkili. Büyük çiftliklerdeki feodal toprak köleliğinin son kalıntılarının da kaldırılması. topraklara el konulup köylülere dağıtılması. Borçların ve toprak kiralarının kaldırılması ve savunma vergisinin iptali. Çin üzerinde emperyalist kontrolün bertaraf edilmesi ve emperyalizmin ajanları olan Guomindang'ın yok edilmesi.»

Kanton komününün Çin generalleri ve emperyalist savaş gemilerinin ortak kuvvetleri tarafından ezilişini anlattı. Şimdi Leyang'daki bu orduda komünde savaşmış bir çok adamın bulunduğunu söyledi.

Sonra bütün ülkedeki köylü ayaklanmaları ve şehirlerde işçiler ve devrimci aydınlar üstünde estirilen terör havası üzerine konuştu. Emperyalistlerin ve Guomindang'ın birleşik cephesinin kuvveti ve Çin halkının güçlerinden bahsetti. Çin işçi ve köylülerinin durumunu, Rus beyaz muhafızlarıyla birleşen ve onlara savaş malzemesi temin eden emperyalist orduların istilası sırasındaki Sovyetler Birliğinin durumuyla karşılaştırdı. Çin işçi ve köylülerinin de Sovyetler Birliğindeki işçi ve köylüler gibi yapmaları gerektiğini söyledi.

Kızıl Ordudan, savaş ve zaferlerinden, verdiği kurbanlardan bahsetti. Çin işçi ve köylülerinin Kızıl Ordudan başka güvenecek bir şeyleri yoktur dedi ve saflarda

çarpışanların bunu asla unutmamalarını tembih etti: «Kızıl Ordu kitlelerin içinden çıkmıştır ve daima emekçilerin silahlı gücü olarak kalacaktır. Şimdi diğer Kızıl Ordularla ve bütün ülkedeki köylü partizanlarla birlikte çarpışacak, toprak devrimini tamamlayıncaya kadar, bütün Çin Guomindang'tan ve onların patronları emperyalistlerden kurtuluncaya kadar savaşacaktır. Bu Kızıl Ordunun görevidir. Gerçi çetin bir görevdir! Binlerce ve onbinlerce insan bu mücadelede hayatını verecektir. Ama işçiler ve köylüler için başka yol yoktur. Guomindang'a boyun eğmek demek, feodal beylere, eski ve yeni generallere boyun eğmek ve Çin'i bir sömürge olarak emperyalistlere teslim etmek demektir. Ama savaşmak ve gerektiğinde devrim için ölmek, işçiler ve köylüler tarafından yönetilecek ve bütün dünyanın işçileri tarafından desteklenecek hür bir Çin yaratmak demektir.»

Konuşmasını bitirdiğinde Leyang coşkun bir tezahürat altında yıkılıyordu. Araziyi ve ufku gözleyerek durup dinlenmeksizin bir aşağı bir yukarı devriye gezen en uzak duvarlardaki nöbetçilere kadar ulaşıyordu alkış ve tezahürat sesleri.

Bunu izleyen günlerde Şuikoşanlı madenci partizanlar orduya dahil edildiler. Önderleri demirci Sung, maden işçileri alayının kumandanlığına seçildi. Köylüler de maden işçileri alayına dahil edildiler ve bir kısım maden işçisi Vu Çung Hao'nun kumanda ettiği köylü alayına katıldılar.

Altıbin kişilik ordunun iyi silah ve tabanca sayısı ikibini geçmiyordu. Ayrıca maden işçilerinin Şuikoşan'da polisten ele geçirdikleri bir kaç otomatik makinalı tabanca ile yirmi makinalı tüfek, altı tane top ve bir kaç yüz kargı vardı.

Bütün savaşçılar, şehit düşenlerin, yaralıların ve hastaların yerini derhal alabilmeleri için en ön saflarda sa-

vaşmak üzere eğitildiler. Bölük aşçılarına, nakliye ve sıhhiye müfrezelerinin «cephe gerisi» askerlerine ve siyasi kısımdan bütün erkek ve kadınlara da silah kullanması öğretildi. Her erkek ve kadın gelecekte ancak düşmanla mücadele ederek silah elde edebileceklerini biliyorlardı. Her tüfek, her tabanca, her kurşun bir insan hayatına ve her makinalı tüfek en azından yüz insanın hayatına mal olacaktı.

İlk zamanlarda, Kızıl Ordu henüz yarı partizan birlikleri halindeyken, Güney Ordusunun 1925-27 savaş döneminden kalma çalışma yöntemleri devam ettirildi. Ordu içinde siyasi eğitim, şehir ve köylerde kitleler arasında ajitasyon ve propaganda, sadece «siyasi kısmın» görevi sayılıyordu. Bu kısım çok büyüktü, komünistler tarafından yönetiliyordu ve silahsızdı. İktidarı askeri yönetimden daha az değildi. Çu Teh bu kısma mensuptu. Diğer üyeler aydınlardan, işçilerden ve köylülerden oluşuyordu. İçlerinden çoğu Komünist Partisi ve Komünist Gençlik Birliği tarafından tayin edilmişlerdi. Bu siyasi kısmın görevi, düşmanın kovulduğu bütün köy ve şehirlerde kitle toplantıları düzenlemek, ev duvarlarına sloganlar yazmak ve bildirller basıp dağıtmaktı. Henüz kitle teşkilâtları bulunmayan şehir ve köylerde, siyasi kısım bunların örgütlenmesine yardım ediyordu. Böyle teşkilatların bulunduğu yerlerde ise, devrimci propaganda ve ajitasyonu yükseltmek için bunlarla birlikte çalışıyordu. Bu kısım, Komünist Partisi ve Komünist Gençlik Birliği ile birlikte ordu içinde Çin Komünist Partisi programının propagandasını yapıyor ve Kızıl Orduyu askeri ve siyasi bir iktidar teşkilâtı ve devrimci ilkelerin silahlı taşıyıcısı haline getiriyordu.

Sonraları Kızıl Orduda siyasi çalışma tarzını değiştirmenin gerekli olduğu anlaşıldı. Kitleler arasında ajitasyon ve propaganda için, ordunun her bölüğünde belli kı-

zıl asker grupları görevlendirildi. Kızıl Ordu içinde bir çok komiteler kurularak siyasi kısma bağlandı. Bunlardan birisi olan Müsadere Komitesinin görevi, zengin tüccarların ve toprak ağalarının pirinç, tuz, ilaç, giyecek, kağıt, mürekkep ve boya gibi bütün mallarının dağıtım ve kullanımını idare etmekti. Ordunun hiç bir askeri istediğini alamazdı. Kimin mallarına el konulacağını Müsadere Komitesi karar veriyordu. Mallarını emekçilerin kanlarıyla kazanan zenginlerin mallarına el koyuyor ve bunları devrim için kullanıyordu.

Sıhhiye kolunun temsilcileri de Müsadere Komitesine mensuptular. Ordunun sıhhiye kolu sayıca azdı. Çünkü Çin doktorlarının çıktığı sınıf, zenginlerin ve güçlülerin sınıfıydı. Doktorlar çoğunlukla toprak ağalarının, kapitalistlerin ve soyluların oğullarıydı. Bunlar ellerini kaba köylülerin ve işçilerin kanlarıyla, hatta gözleri eskinin yerine bir dünyanın kurulacağı geleceğe dönük tahsilli kimselerin kanlarıyla kirletmeyi nefretle reddediyorlardı. Onlar sadece zenginlerin ve güçlülerin hizmetindeydiler.

Bu yüzden 1928 yılında Kızıl Ordu içinde tıp tahsili görenlerin sayısı altı kişiyi geçmiyordu ve bunlar da çok yetersiz eğitilmişlerdi. İçlerinde sadece bir tanesi cerrahtı ve yabancı tıptan anlıyordu. Orduya henüz yeni giren fakir köylülerin gözünde bu cerrah, sihirbaz gibi bir şeydi. Adamın bacağına veya koluna ilaç dolu bir iğne batırıyor, sonra acıtmadan bir kurşunu çıkartabiliyordu. Bir köy veya şehir alındığı zaman, bu doktor Müsadere Komitesiyle birlikte bütün eczaneleri dolaşır ve yabancı ilaç bulmaya çalışırdı. Her yerde iğnesi için ilaç arar, ama her zaman bulamazdı. O zaman yaralılar için dişlerini sıkıp gözlerini kısarak kendilerini doktorun ustalığına teslim etmekten başka çare kalmıyordu.

İşte, ilkbahar başlangıcında Kızıl Ordunun durumu buydu. Henüz bir yarı partizan hareketi olan devrimci bir

güç oluşuyordu. Leyang sokakları talim yapan askerlerin ayak sesleriyle ve atelyelerden gelen örs çekiç gürültüsüyle çınlıyordu. Tapınaklarda, evlerde ve küçük sağlık ocaklarındaki yaralılar çabucak iyileşiyorlar veya geride bırakılmamak için tamamen iyileşmiş numarası yapıyorlardı.

Güneş her sabah doğudaki dağların üstünde belirirken, Kızıl Ordu kumanda merkezinin trampetleri şehri gümbürtüye boğuyordu.

İnsanlar bu trampet sesleriyle daha iyi bir gelecek için uykularından uyanıyorlardı. Trampet sesleri sabahın alaca karanlığında, insanları Çin üzerinde hakim olan kopkoyu karanlığın içinden bu yana çağırıyordu.

Çingkangşan'ın Eşkiyaları

Kızıl Ordudaki komünist örgütün üyesi, siyasi büronun başkanı rapor veriyordu. Ordu o zaman henüz Ningkiang'daydı. Siyasi Büronun Başkanı ince, uzun boylu, gözlüklü bir adamdı. Pekin'deki devlet üniversitesinde doktora yapmıştı. Konuşurken, sözlerini üç parmağı kurşunlarla uçmuş sağ elinin hareketleriyle tamamlıyordu. Üniforması bir zamanlar herhalde mavi veya kahverengi veya gri olmalıydı. Şimdi köylü kadınların diktikleri yamaların renginden başka bir renk gözükmüyordu. Önünde, siyasi büronun üyeleri, ordu kumanda heyeti ve asker komiteleri temsilcileri oturuyorlardı. Ayrıca Komünist Partisi üyesi olan bütün Kızıl Ordu mensupları, Ningkianglı bütün yoldaşlar ve genç komünistler de oradaydılar.

Siyasi Büro Başkanı, Kızıl Ordunun mücadele taktiğini açıkladı. Kızıl Ordu «akan suya ve havadaki bulutlara» benzemeliydi. Bütün direnişleri kırmalı, bütün güçlükleri yenmeliydi. Çingkangşan etrafındaki bölgede şartlar özellikle çetrefildi.

Herkes, Kızıl Ordunun beş geçitli Çingkang dağlarını harekat üssü olarak kullanmayı planladığını biliyordu. Kızıl Ordu orada dinlenecek ve güney Hunan'dan bu yana doğru yürüyen Mao Zedung'un ordusunu bekleyecekti. Birlikler burada tek bir İşçi-Köylü Kızıl Ordusu içinde bir-

leştirilecekti. Ayrıca girilmesi imkansız Çingkang dağlarında bir kızıl silahlık, bir kızıl askeri okul, bir hastane ve diğer kuruluşlar kurulacaktı.

Fakat haberlerden öğrenildiğine göre, dağ ve çevresindeki hemen hemen Ningkiang'a kadar uzanan bölge, eşkiyaların hakimiyeti altındaydı. Çingkangşan'a iki eşkiya önderi olan Vang ve Yüan yerleşmişlerdi. Her ikisi de üçyüzer silahlı adamdan oluşan birer silahlı birliğe kumanda ediyorlardı. Köy ve şehirlerdeki toprak ağaları onlara her ay düzenli olarak haraç ödüyorlardı. Böylece hem parayla kendilerini korutmuş oluyorlar, hem de baskınlardan korunuyorlardı. Sayısı onbinleri bulan köylü ahali, eşkiyaları dost ve önder olarak görüyordu. Çünkü onlar «zenginlerden alıp fakirlere veriyorlardı.» Vang ve Yüan köylüleri tamamen hakimiyetleri altına almışlardı. İsterlerse onları Kızıl Orduya karşı da çıkartabilirlerdi. Çünkü devrim dalgaları henüz buraya kadar varmamıştı ve köylüler Kızıl Orduyu tanımıyorlardı.

Habercilerin getirdikleri bilgilere göre Çingkangşan etrafındaki tüm bölge, coğrafi durumu ve sosyal şartları itibariyle eşkiyalığın gelişmesi için çok uygun bir ortam arzediyordu. Eşkiyalık, çaresiz kalan ve başka bir direniş imkanı göremeyen köylüler için tek çıkar yoldu.

Toprak ağaları zamanla bütün topraklara sahip olmuşlardı. Sadece az sayıda köylünün kendi toprağı vardı. Çoğunluğu borçlanma yüzünden ne zamandır topraklarını kaybetmişlerdi. Toprak ağaları en fahiş tefeciliği yapıyorlardı. Köylüler yarıcı veya yanaşma olarak çalışıyorlardı. Çok sayıda tarım işçiliği yapan köleler de vardı. Ağaların ev işlerinde kullandıkları köleler de yine çiftçilikten gelmeydiler.

Ağaların hepsi gayet zengindi. Ama zenginliklerini daha da çoğaltmak için pirinç tarlalarının büyük kısmını

afyon tarlaları haline getirmişlerdi. Kuliler (*) afyonu en yakın pazar şehrine ve hatta sık sık Kan ırmağı kıyısındaki Kian'a kadar sırtlarında taşırlardı. Orada ağaların oğulları ve akrabaları otururlardı. Bunlar ya afyon tüccarı, ya da yüksek memurlardı. Nanking (**) ordusunun subayları arasında da bu bölge zenginlerinin oğulları bulunuyordu.

Ağalar yüksek duvarlarla çevrilmiş büyük evlerde oturuyorlardı. Altın ve gümüşlerini duvarlar arkasında fayans döşemeler altında saklarlardı. Paralarını, sadece ellerinde rehin verecek biraz toprağı veya bir mandası olan köylüleri borçlandırmak için çıkartırlardı. Böylece köylüler yeni yılda hesaplaşma gününde son parça topraklarını da birbiri ardına kaybediyorlardı.

Ağalar, bir de yeni köleler veya kadınlar satın almak için paralarından ayrılmaya razı olurlardı. Az bir zaman önce ağanın biri beşbin gümüş dolar sayarak Kanton'dan henüz onaltı yaşına bile basmamış güzel bir odalık satın almıştı. Ayrıca oğullarını Kiandaki katolik misyoner okuluna yahut ta Nanking veya Şahghay'daki bir misyoner okuluna yollamak için de para harcarlardı. Bu oğulların bazıları hristiyan olarak geri dönerlerdi. Böylece eski batıl inançlarının üstüne yeni bir inanç daha takıştırmış olurlardı. Günahkar hayata tövbe edip tanrının kılıcıyla silahlanarak temiz vicdanla putperest köleler arasında dolaşırlardı. Eskiden mutfak kölelerini günah, sevap düşünmeden satın alırlardı. Şimdi ise şöyle diyorlardı: «Eğer onları satın alıp beslemesek nasıl yaşayacaklar? Diğer insanlarla ilgilenmek zorundayız.» Böylece diğerkamlık taslıyorlardı. Diğer insanlarla gerçekten çok iyi ilgilenmekteydiler - yani diğer insanların toprakları, hayvanları, çocukları ve kızlarıyla. Daha başka ağa çocukları general

(*) Kuli: Doğu Asya'da gündelikle çalışan işçiler, çoğunlukla yük taşıyıcıları.

(**) Nanking, o zamanlar Guomindang hükümetinin başkentiydi.

olmak için Japonya'da okuyorlardı. Bazıları bankacılığa kadar yükselerek Şanghay'ın büyük adamları arasına giriyorlar ve emperyalistlerin karıları tarafından çaya davet ediliyorlardı.

Buna karşılık ağaların paralarını üretici işler için harcadıkları görülmemişti. Su kanalları yıkılmış ve çamur içinde kalmıştı. Köylerdeki gölcükler yazın sivrisinek yuvası haline geliyorlardı. Tepeler üzerinde sadece bir kaç keçiyolu uzanırdı. Cılız ve aç kurtlara benzeyen kuliler bu yollarda şiş göbekli ve yağlı ağaları kan ter içinde tahtıravanlarda taşırlardı. Köylüler ve tarım işçileri, toprağı çapalarla ve ilkel kara sabanlarla işlerlerdi. Bölgede bir kaç koşum hayvanı vardı. Ama köylüler çoğunlukla kendilerini sabanın önüne koşarlardı. Bir ağa bir kere şöyle demişti: «Burada bu kadar tembel halk işten kaçarken, paramızı niçin koşum hayvanlarına harcayalım?»

Köyler cerahatli yaralar gibiydiler. Çocukların çoğu uyuz yüzünden saçlarını kaybetmişlerdi. Diğerlerinin saçları kafalarında çalılıklar gibi duruyor, içinde bitler eğlenceli bir hayat sürüyorlardı. Eğer bir köylünün kış için giyecek paramparça bir elbisesi varsa, o mutlu sayılırdı. Havalar soğuduğu zaman bu elbiseyi giyer ve bir daha ancak sıcaklar başladığı zaman çıkartırdı. Yazın ve sonbaharda, sadece yamalardan ibaret, havı dökülmüş bir kısa pamuklu pantalondan başka bir şey giymezdi.

Pirinç ve sebze, çamurlu küçük gölcüklerde yıkanırdı. Aynı suda kadınlar bir kaç parça paçavralarını yıkarlar ve bütün pislikleri de buraya boşaltırlardı. Bu gölcüklerde yazın tifo ve kolera mikropları kaynaşır, malarya sivrisinekleri oğul oğul inip kalkarlardı. Bazı günlerde, toprak kulübeler kızgın güneş altında cayır cayır yanarken, köylere veba inmiş sanılırdı. Kulübelerin içinde bü-

tün aileler, toprak yerde veya peykelerin üstünde hastalıktan bitkin bir halde serilmiş yatarlardı.

Köylerin dışında, pirinç ve afyon tarlaları arasında alçak, yuvarlak mezar tepecikleri görülürdü. Ölüler de yaşayanlar kadar toprak talep ediyorlardı. Çökük mezarlardan çürümüş tabutlar ortaya çıkardı. Uyuz köpekler bunların içini karıştırarak buldukları kemikleri çiğnerler ve bir gelen olduğu zaman tehditkâr bir tavırla hırlayarak yana kaçarlardı.

Kızgın yaz aylarında hastalıklar fakirlerin yüzlercesinin defterini dürerken, ağalar ailelerini ormanlık vadilerdeki veya serin tepelerdeki tapınaklara götürürlerdi. Vadide kimseyi yukarı salmayan nöbetçiler beklerdi.

Ağalar, afyonun bütün hastalıklara karşı en iyi ilaç olduğu söylentisini yaymışlardı. Böylece afyonu ajanları vasıtasıyla halka götürüyorlardı. Fakirler afyonu satın alıyorlar ve içtikten sonra dünyaya boş veren bir duruma geliyorlardı. Diğerleri köy tapınaklarında diz çöküyorlar, kadın erkek kafalarını yere vurarak kızgın tanrılardan yardım istiyorlar ve son paralarını da rahiplere veriyorlardı. Dua çıngırakları gece gündüz faaliyet halindeydi. Rahipler sabit fiyatlarla muskalar yazıyorlar ve halka eziyet eden şeytanları kaçırmak için dualar mırıldanıyorlardı.

Sonbaharın sonlarına doğru salgın hastalıklar sona erince, ağalar ailelerini yine vadideki evlerine getirirlerdi. Ailenin en yaşlısı, yine hizmetinde genç köle kızlar olduğu halde, afyon içmek için özel hazırlanmış köşesine uzanırdı. Yine eskisi gibi kadınlar ve üvey kız kardeşler bağırıp çağırarak çocukları azarlarlar ve erkekliğini yeni yeni hissetmeye başlayan oğullar, genç köle kızları kilerlerde sıkıştırırlardı. Diğerleri toprak kiralarını ve alacakları toplarlar, borç verirler, ticaret yaparlar veya allâmece yazılar yazarlardı.

Siyasi komiser raporuna devam ediyordu.

Toprak ağalarının, iktidarı Çingkangşan'dakl eşkiya reisleri Vang ve Yüan'la paylaştıklarını bildirdi. Eskiden ağalar kendi komandoları, yani silahlı bir muhafız grubu tarafından korunurlardı. Ama bu kötü heriflerin hemen hemen hepsi silahlarıyla birlikte eşkiya reislerine kaçmışlardı. Şimdi silahlı çetelerin çekirdek birliğini teşkil ediyorlardı.

Çingkangşan'da sekiz eşkiya köyü vardı. İsimlerini köy ahalisinin sularını temin ettikleri pınarlardan almışlardı. Birinci grup yönlere göre isimlendirilmiş köylerden mürekkepti: Kuzeypınar, Güneypınar, Doğupınar, Batıpınar, Ortapınar. Diğerleri ise Üstpınar, Altpınar ve Küçükpınar adlarını taşıyorlardı. Bu köylerde, ağa köylerindeki köylülerden daha iyi bir hayat süren beşbin kadar insan yaşıyordu. Bu köylerden birinde Vang, baş kadını ve diğer sekiz kadınıyla birlikte yaşıyordu. Daha genç olan Yüan'ın ise baş kadınından gayrı sadece üç karısı vardı.

Ağalar haraçlarını düzenli olarak ödüyorlardı. Haracını ödemeyen ağa günün birinde esir alınırdı. O zaman işkenceyle iki veya üç mislini ödetirlerdi. Her kim eşkiya reislerine herhangi bir şekilde meydan okumaya cüret eder veya eyalet ordusundan akrabası olan bir subayı yardıma çağırarak eşkiyaları yakalatmak hayaline kapılırsa, ipliği çok çabuk pazara çıkardı. Kendi hizmetkarları veya köleleri onu ihbar ederlerdi. Bunun üzerine karanlık bir gecede eşkiyalar evini basarlar ve nesi var nesi yoksa ayağındaki pantalonuna kadar yağma ederlerdi. Yağmadan sonra Vang ve Yüan pantalonsuz ağanın sığındığı komşu ağanın evine bir elçi gönderirlerdi. Elçi kibarca ve hürmetle karşılanırdı. Alışılmış nezaket sözlerinden sonra, bu küçük yanlışlık (!) aydınlığa kavuşturulurdu. Elçi, yüce ağanın kaplan onuru gerçek faziletten yoksun bazı sorumsuz ve karaktersiz unsurlar tarafından zede-

lendiği için, iki efendisi Vang ve Yüan'ın nasıl teselli bulmaz derecede perişan olduklarını bildirir, Vang ve Yüan'ın, ağanın huzur içinde evine dönerek bu ufak özel anlaşmazlığı unutacağını umduklarını söylerdi.

Bunun üzerine elçi ve ev sahibi çay içerler ve misafir giderdi. Böyle bir olaydan sonra diğer ağalar haraçlarını çok düzenli ödemeye başlarlar ve Vang yahut Yüan bir oğlan çocuğun doğumunu bekledikleri zaman, hediyeler gönderirlerdi.

Ağa evlerinden alınan ganimetin küçük bir kısmı sefil köylü kulübelerine gidiyordu. Aynı şekilde, eşkiyalar binlerce köylü taraftarlarıyla birlikte uzak şehirleri bastıkları zaman, elde edilen yağma malları da buralara ulaşırdı. Arada sırada Çingkangşan'dan aşağı inen adamlar da, köylere biraz pirinç, bir kaç parça elbise ve para götürürlerdi. Çünkü Vang ve Yüan insancıldılar. Yağma artıklarını fakirlerle paylaşarak, tanrılara da kendilerine gökyüzünde iyi bir yer ayırması için rüşvet veriyorlardı. Ayrıca köylüleri aptal, mütevazi ve sadık tutmak ve bir işaret üzerine eşkiyaları takip etmelerini sağlamak için de bu gerekliydi. Ağalar, bunlara sabrettikleri müddetçe topraklarını muhafaza edebiliyorlar ve kitleleri gitgide daha büyük bir sefalet ve uşaklığa sürükleyebiliyorlardı. Vang ve Yüan toprak ağalarına karşı pek bir sevgi beslemezlerdi. Ama haraçları ödendiği müddetçe barış içinde bir arada yaşıyorlardı.

Vang ve Yüan eskiden fakir köylüydüler. İsyankar ve hırçın tabiatlıydılar ve gençliklerinde sefalet ve uşaklığın acısından başka bir şey tatmamışlardı. Ruhlarını besleyen tek şey, San Guo'dan veya batı takvimine göre ikinci veya üçüncü yüzyıllarda kurulan Vu, Şu, Ve üç krallığından hikayelerdi. Veyahut ta altıyüz yıl önce Şui Hu'da Sung hanedanı zamanında yazılmış yüzsekiz kahramanlar hikayesi. Bu efsaneler onlara bebekliklerinden beri an-

latılıyordu. Tapınakların gölgesindeki pazar yerlerinde veya kulilerin ve köylülerin gittiği çay evlerinde çömelerek, saatlerce hikaye anlatıcıları dinlerlerdi. Anlatıcı, meselâ sefere çıkan bir orduyu tasvir etmek isterken, hikayesine daha etkili bir hava verebilmek için elinde bir borazan tutardı. Diğer elinde tahtadan bir kaynana zırıltısını şiirin veya hikayenin ritmine göre tıkırdatırdı.

Hikaye bir senfoninin dalgaları gibi yükselir ve alçalırdı. Ordular ilerlerler, cesur adamlar birbirlerine meydan okurlardı. Aşağı ve zavallı tabakalardan inatçı erkekler yükselirler, zenginlerden alıp fakirlere verirlerdi.

Bugün de hâlâ yapıldığı gibi birbirleriyle kan kardeş olurlar ve ölünceye kadar yeminlerine sadık kalırlardı. Faziletin burada çeşitli anlamları vardı. Mesela uşağın efendisine sadakati bir faziletti. Ama «akıllı uşak hizmet edeceği efendiyi kendisi seçer» veya kendi kendisinin efendisi olurdu. Kadın kocasına itaatkârdı. Bu yüzden büyük bir adamın bir çok karısı vardı. Asker generaline itaatle hizmet ederdi, ama eğer sık sık savaşmayacaksa. İyi bir general imparatora sadık olurdu. Fakat şimdiki zamanda imparator yoktu. Günün birinde belki kendi imparator olabilirdi. Zafer her zaman cesur askerindi veya düşmanını aldatabilenin.

Böylece isyancı genç köylüler Vang ve Yüan, kendilerine bir imparatorluk kurmaya karar verdiler. Birbirlerine ant vererek kan kardeş oldular ve şimdi altıyüz adamı olan küçük bir ordu kurdular. Bunlar eski komando örgütünün (Mintuan) mensupları ve köylülerdi. Dostlarına ve taraftarlarına sadakat gösterirken, düşmanlarına karşı insafsızdılar. Verilen sözler ve içilen antlar mümkün olduğunca tutulurdu. Eğer bir ağa sözünü bozarsa öc alınırdı. Aynı düşüncelerle yetişmiş olan ağalar da bu oyun kurallarının her efendi için geçerli olduğunu bilirlerdi.

Fakat Vang ve Yüan'ın imparatorluğu küçük kalmıştı. Onlar gibi bölgenin azalan zenginliğiyle yaşayan bir çok general vardı. Bu yüzden, eğer kendilerine müttefik edinmezlerse, Kiangsi eyaletinin tümüne veya hiç değilse yarısına hakim olabilmek için hiç bir imkan göremiyorlardı.

Kızıl Ordunun temsilcileri onlara geldikleri zaman, kızıllarla da aynı Guomindang generalleriyle yaptıkları gibi pazarlığa giriştiler. Temsilciler onlara yeni bir hayat anlayışı vermeye çalışıyorlardı. Çünkü düşüncelerine göre, bu iki eşkiya generali fakir köylü ailelerinden geliyorlardı, henüz gençtiler ve eşkiyalıkları sırf feodal sömürünün bir sonucuydu.

Siyasi komiser raporuna devam etti: Hiç değilse Kızıl Ordu çevredeki köylülük içinde tutununcaya, kitleleri örgütleyip ağaları kovuncaya, Kızıl Ordu topraklara el koyup köylülere dağıtıncaya, halkı mahveden feodal köle tacirlerine öldürücü darbeyi vuruncaya kadar Vang ve Yüan'ı devrimin müttefikleri yapabilmeyi ummuşlardı.

Görüşmeler sona ermişti. Vang ve Yüan Kızıl Orduyla ittifak kurmaya razı olmuşlar ve Çingkang dağlarını harekât üssü olarak kullanmasına izin vermişlerdi. Fakat şartlar koymuşlardı. Kendi altıyüz adamları orduya katılacaklar, ama kendi kumandaları altında kalmaya devam edeceklerdi. Bundan başka, belli sayıda daha başka birliklerin kumandası da onlara verilmeliydi. Ayrıca Kızıl Ordunun çevredeki köylülerle doğrudan değil, ancak kendi aracılıklarıyla temas kurmasını talep etmişlerdi.

Kızıl Ordu sonunda şartları kabul etti, fakat kendisi de karşı şartlar koştu. İki eşkiyaya, düzenli bir askeri eğitim görmedikleri için eğitilmeleri gerektiği açıklandı. Ordunun emirlerine uymayı, yani ordunun örgütlenme şekline saygı göstermeyi yükümlenmeliydiler. Bu, kendi bölükleri üzerindeki kumanda yetkilerini siyasi komiserle paylaş-

maları demekti. Ordunun her askeri, asker komitelerinde örgütlenmeli ve düzenli bir siyasi ve askeri eğitime tabi olmalıydılar.

Vang ve Yüan önce bu tuhaf şartları şüpheyle karşıladılar. Ama Kızıl Ordu temsilcisinin meseleyi koyuş tarzı çok akıllıcaydı. Onlara gelecekte Kızıl Ordunun müttefikleri olarak eşkiyadan daha başka bir şey olacaklarını göstermişti. Daha yaşlı olan Vang alay kumandanı, Yüan ise tabur kumandanı olacaktı.

Siyasi komiser, Kızıl Ordunun Çin halkını toprak ağaları, generaller ve eşkiyalar kutsal üçlüsüne feda etmeye şüphesiz hiç bir zaman niyeti olmadığını bildirdi. O görevini kitlelerin örgütlenerek kurtuluşunda görmekteydi. Bütün zorluklara rağmen Vang ve Yüan'ın askerleri ve köylüler arasında çalışma devam ettirilecekti. Tabii kurban vermemek için çok büyük bir dikkat ve itina gösterilmeliydi. Eşkiya bölüklerinde çalışmak üzere en cesur ve en akıllılar seçilmeliydi.

Siyasi büronun bir yöneticisinin raporu böyle diyordu. Daha başka raporlar, irtibat yolları üzerine, çevrenin ırmakları ve diğer coğrafi şartları üzerine raporlar bunu takip etti. Kızıl Ordu askeri harekatları ve kitleler arasında devrimci çalışması için planlar üzerinde çalışmaktaydı.

1928 nisanının ikinci haftasında, Kızıl Ordu Çingkangşan çevresindeki eşkiya bölgesine girdi. Kızıl Ordu dağın eteklerine varıp Çingkangşan'ı ilk defa gördüğünde, hava henüz kararmaya başlamıştı. Çu Teh dürbününü bir habercinin kendisine gösterdiği koyu bir noktaya çevirdi. Dürbünün merceklerindeki silik resimler, giderek üniformalı adamlar açıkça fark edilecek kadar belirginleşti. Askerlerin kimi oturuyor, kimi ise toprağa uzanmıştı. Koyu renkli sakin bir bayrağın etrafında silahlar çatılmıştı.

Evet, işte burada, Çingkang dağlarının beş geçidinden birinin önünde kendilerini «Çin İşçi-Köylü Ordusunun

1 nci tümeni» olarak adlandıran, Mao Zedung kumandasındaki silahlı kuvvetler kamp kurmuşlardı. Bayrakları kızıldı. Beyaz bir yıldız üstüne siyah bir orak-çekiç konulmuştu.

Mao, geçen yılın temmuz ayında Hankov garnizonunun örnek alayını ayaklandırmış ve Hunan-Kiangsi sınırı boyunca güneye doğru yürümüştü. Yürüyüş sırasında, komünist demiryolu ve maden işçileriyle birlikte kargılar, kazmalar, küsküler ve yerden sökülmüş taşlarla toprak ağaları ve generallere karşı direnen köylü partizanlara rastlamışlardı. Mao'nun birlikleri bu partizanlarla birleştiler ve böylece devrim mücadelesi içinde küçük ve dört bir yandan sıkıştırılan bir ordu oluştu. Bu partizan savaşlarında Mao'nun birliklerinden bine yakın insan şehit düştü. Generallerin birlikleri bir çok köy ve şehirleri yeniden ele geçirdiler ve Mao bir kaç yüz partizandan ibaret birliğiyle geri çekilmeye başladı. Bunların arasında Pingsiyang'daki maden ocaklarından bir çok maden işçisi de vardı. Bunların bir kısmı maden ocaklarındaki patlamalar sonucunda sağır olmuşlardı. Birbirleriyle kendi buluşları olan bir işaret diliyle konuşuyorlardı.

Mao'nun birlikleri, kanlar içinde, vücutları yara izleriyle örtülmüş, her yanlarını bitler yemiş, uzun keçeleşmiş saçlarıyla, hasta ve yaralıları yanlarında sürükleyerek bir çok savaşlardan geçmişler, kuzey Hunan ve Kiangsi'nin dağ ve vadilerini çıplak ayaklarıyla aşmışlardı. Gözleri çukura kaçmıştı. Ama bakışları, Çin işçi ve köylülerinin feodal ve emperyalist boyunduruktan ebediyen kurtulacakları geleceğe dönüktü.

Çu'nun ve Mao'nun orduları Çingkang dağının eteğinde buluştular. Çu'nun askerleri, maden işçileri, köylüler ve beyazlardan kaçan askerler, Guomindang ve generallerin eşkıya, soyguncu, hırsız vs. olarak adlandırdıkları Mao'yu, bu komünist aydın ve köylü önderini gör-

mek için akın ettiler. Uzun boylu, zayıf, dar omuzlu, gözleri çukura kaçmış, haşin bir dudak ve yüksek alınlı, rengi kaçmış gri bir üniforma giymiş, çıplak ayakları şişmiş ve uzun saçları keçeleşmiş bir adam gördüler. Kızıl Ordunun önderi, etkili konuşmaları ve şiirlerinin güzelliğiyle bütün ülkede tanınan, komünist olmuş ve hayatını devrime adamış olan bu adamdı. Sonraları ilk Çin Sovyet hükümetinin önderi olacak olan adam işte bu adamdı.

Sonra Çingkangşan'ın eşkiya önderleri Vang ve Yüan'ın küçük bir grup silahlıyla diğerlerinden uzak bir kenarda durduğunu gördüler. Daha yaşlıları olan Vang'ın katı ve insafsız bir yüzü vardı. Onun yanında duran Yüan ise kısa boylu, geniş omuzlu, güçlü kuvvetli, kurnaz bakışlı bir adamdı. Üstü başı dökülüyordu. Vang ve Yüan yedi bin kızıl savaşçıya baktılar. Günün birinde hepsinin kendi kumandaları altına gireceğini hayal ettiler. Onların yardımıyla bütün bir eyalete hükmedebilir ve yağmalayabilirlerdi. Üstünde orak-çekiç ve beş köşeli yıldız olan tuhaf kızıl bayraklara baktılar. Onlar için yıldız, günün birinde hükmedecekleri beş yönü ifade ediyordu. Onlara orak ve çekicin kendilerinin de içinden çıktığı işçi sınıfının ve köylülüğün sembolleri olduğu açıklanınca ne cevap vereceklerini bilemediler. Acayip «yoldaş» lafını işittiler ve adi askerlerle kumandanların nasıl kardeş gibi selamlaştıklarını gördüler.

Sözleşme yaparken bütün bunları bilmiyorlardı. Bu durumda yüksek rütbelileri alçak rütbelilerden nasıl ayıracaklardı? Üstü asttan, önderi kitlelerden ve generali askerlerden nasıl ayıracaklardı?

Ama sözleşme bir defa yapılmıştı ve sözleşmelere uymak onların adetiydi.

Bir takım asker geçidin başına nöbetçi olarak bırakıldı. Sonra iki Kızıl Ordu, Vang ve Yüan eşkiyalarını ta-

kip ederek karanlık uçurumlardan yukarı tırmandılar. Dolunay yükselmişti. Çıkış saatlerce devam etti. Sabahın erken saatinde meyilli ve geniş bir yaylaya ulaştılar. Burası gelecek aylarda harekâtlara üs, zafer ve facialara sahne olacaktı. Kendilerini toprağa atarak sabahın geç saatlerine kadar, güneş onları yeni devrimci eylemler için uyandırıncaya kadar uyudular.

Haberciler

Ayaklarında hasır sandallar ve sırtında koni şeklinde bir hasır şapka, doğu Hunan'da bir küçük şehre doğru yürüyordu köylü. Temiz giyinmişti. Pantalonunun yamaları yeniydi ve bir satranç tahtasını andırıyordu. Bir adamın harlı ateş üstünde bir toprak kapta patates közlediği küçük bir dükkancığın önünde durarak közlenmiş bir patates satın aldı ve yemeye başladı.

Satıcıyla bir müddet sohbet ettikten sonra caddeden aşağı yürümeye başladı. İleride köyün çay evine girdi. Bir kenarda kaba saba bir masaya oturarak karanlık küçük odaya bir göz gezdirdi. Diğer masalarda on-oniki kadar müşteri oturuyordu. Çay içiyorlar veya karpuz çekirdeği yiyorlardı. Çekirdek kabuklarını sertleşmiş toprak zemine atıyorlardı.

Adamlar başlarını çevirerek yabancıyı şüpheci bakışlarla süzdüler. Ağaların ve generallerin hizmetinde bir ispiyoncu muydu acaba? Pek benzemiyordu. Böyle ajanlar, gezginci fakir tacir, rahip veya falcı kılığında gelirlerdi. Ayrıca şimdi ajan göndermelerine gerek de yoktu. Çünkü Guomindang bu köyü çoktan zaptetmiş ve onlarla birlikte ağalar da geri donmüşlerdi.

Bir masada diğer üç kişiyle birlikte oturan bir köylü yabancıyı nezaketle selâmladı:

«Bu gün pirinç yediniz mi?» (*)

Yabancı yemiş olduğunu söyledi ve diğerleri için de aynı şeyi umut ettiğini bildirdi. Köylünün daveti üzerine masalarına oturarak sohbete başladı. Kıymetsiz ismirin Vang olduğunu, Çaling köylerinden birinde oturduğunu ve dağları geçerek batıda bir akrabasını ziyaret etmek istediğini söyledi. Toprağı verimli ve beş mu büyüklüğündeymiş, sonbaharda iyi mahsul almış. Sonra ailesinden bahsetmeye başladı. Üç oğlu ve bir kızı varmış, pirincini sonbaharda şu, şu fiyattan satmış.

Komşu masadan bir köylünün karısı yabancının sözünü kesinceye kadar, şahsi meseleler üzerine bu nazik sohbet devam ettl: Acaba onun geldiği köyün yakınındaki bir köyde oturan Çau Tien isminde bir akrabasını tanıyor muydu?

Yabancı bir an tereddüt ettl. İsmin yabancı gelmediğini, ama tam çıkartamadığını söyledi. «O köy benim köyüme bir hayli uzak düşer,» dedi.

Oraya toplanmış bulunan köylüler yabancıyı yine şüpheyle süzdüler. Sonra genç bir köylü tezcanlı bir tavırla söze karıştı: «Sahiden Çaling'den gelip gelmediğini bilemem, ama eğer gerçekten oradan geliyorsan, söyle bakalım bize: Guomindang birlikleri Çaling'i yine zaptetmişler doğru mu? Bizim ağa, şehri ele geçirdiklerini ve kızılların hepsinin öldürüldüğünü söyledi.»

Yabancı, genç köylünün gözlerinin içine bakarak kesin bir tavırla konuştu: «Generaller Çaling'i geri alamadılar. İşçiler ve köylüler oraya sağlam yerleştiler. Kızıl muhafızlar, şehri Mintuan'dan ve beyazlardan aldıkları silahlarla savunuyorlar.»

(*) Çin'de, devrimden önce, yoksul köylüler, «nasılsın iyi misin» yerine, aynı anlama gelen bu soruyla hatır sorarlardı.

Köylüler hayretle birbirlerine baktılar. Yabancı «beyaz» ve «kızıl» sözlerini kullanmıştı. «Beyazlar» generaller, «kızıllar» ise halktı.

Hemen onu bir soru yağmuruna tutmaya başladılar. Diğer müşteriler de yaklaştılar. Çayhanenin sahibi olan kadın da dinlemek üzere yakına geldi. Kadın kısa boylu ve toplucaydı. Üstünde siyah bir şalvar ve mavi bir pamuklu fistan vardı. Cila gibi parlayan saçlarını alnından itibaren gergin bir şekilde taramış ve ensesinde bir topuz yapmıştı.

Topuzun içine madeni bir iğne sokmuştu. Saçlarının yan tarafında yapıştırılmış gibi duran dört yapraklı bir yapma çiçek taşıyordu. Yabancı, kendisine sorulan bütün soruları cevaplandırıyor, fakat çok dikkatli davranıyor ve arada kendisi de bazı sorular soruyordu. Yabancının ihtiyatlı halini fark eden genç köylü damdan düşer gibi konuştu:

«Burada ispiyoncu yok! Bu köyde yaşayan herkesi tek tek tanırız biz!»

«Fakat generaller ve ağalar, daha kendileri gelmeden önce ajanlar gönderdiler,» dedi ufak tefek kadın ve sözlerine inandırmak istermişçesine ısrarla başını salladı.

«Evet, biz de onları aptal gibi içeri bıraktık,» dedi genç köylü. «Hatta bir tanesi silahlı gelmişti, ama Çaling yakınlarında öldürüldü. Silahını da aldılar.»

Yabancı sordu: «Sizden ne öğrenmek istiyordu ki?»

«Burada ve diğer köylerde köylü birlikleri olup olmadığını araştırıyordu... Ve sonra kızıl eşkiyalar hakkında ne bildiğimizi sordu,» diye cevap verdi kadın.

Yabancı kaşlarını çattı: «Kızıl eşkiyalar mı?»

«O öyle diyordu. Yani Kızıl Orduyu kastediyorum.»

«Peki, Kızıl Ordu hakkında ne öğrenmek istedi?»

Adamlar birbirlerine bakıştılar ve daha fazla sokuldular. Bir iskelet kadar zayıf, yaşlı bir balıkçı cevap verdi:

«Kızıl Ordu hakkında mı ne sordu? Benim adım Çang Po Ling. Ben sana anlatayım. Kızıl ordunun nerede olduğunu sordu. Ben de ona batıda bir yerlerde olduğunu söyledim. Ama güneyde olduğunu çok iyi biliyordum. Milyonlarca kalabalık dedim. Adamlar ölüm korkusu diye bir şey tanımıyorlar, tek bir ağayı ve generali sağ komuyorlar, dedim. Sonra ona sordum: 'Söyler misin bana, fakirler niçin generaller için çarpışırlar?' Bunun üzerine sofu bir tavırla cevap verdi: 'Tanrı böyle istiyor. Her insan efendisine sarsılmaz bir sadakatle hizmet etmeli.' Bunun üzerine ben de ona, 'Sen halka karşı Zau Zau'ya (*) hizmet ediyorsun,' dedim. Evet aynen böyle dedim.»

«Benim komşu ona Kızıl Ordunun Leyang'da, general ordusunun ellibin askerini esir aldığını anlattı.» diye söze başladı bir köylü. «Onların bütün toplarını ve silahlarını aldıklarını söyledi. Bunun üzerine adam, bu doğru değil, dedi. Ama komşum, Kızıl Ordunun on li uzaklığa ateş edebilen topları olduğuna yemin etti. Çu Teh'in bizzat savaş tanrısı Guan Yü olduğunu söyledi. Öyle zaten. Bunu ben sık sık duydum. Geçen hafta güneyden bir adam geldi ve aynısını anlattı.»

İhtiyar balıkçı söze karıştı: «Duyduğuma göre, Çu Teh bir defasında uzun bir elbise ile savaşa gitmiş. Kolları yere kadar değiyormuş. Savaş başlayınca, düşmanın üzerine doğru yürümüş ve onları yelpazeyle şöyle bir üflemiş, na şöyle işte... Ölümden hiç korkmazmış. Gözlerinden öyle bir ateş saçıyormuş ki, düşmanların ödü kopmuş ve ta Çangşa'ya kadar kaçmışlar.»

Bir adam onun sözünü kesti: «Daha başka şeyler de yapabiliyormuş. İsterse rüzgar estirir, fırtınalara emrede-

(*) Zau Zau Üç krallık zamanında yazılmış bir halk destanında baş hain.

bilirmiş. Bir adımda on adam kadar yol alır ve bir atı tek eliyle havaya kaldırırmış. Ayrıca, hiç başını çevirmeden hem önünü, hem arkasını görürmüş.»

Genç köylü itiraz etti: «Ben bunlara inanmıyorum! Biz şimdi San Guo'nun zamanında yaşamıyoruz. Çu Teh başını çevirmeden hem önünü, hem arkasını göremez. Ama boynunda asılı camlarla yüz li uzaklıktaki düşmanı gözleyebilir... Hem sonra bir atı niye tek eliyle kaldırsın? Ne faydası var bunun? Sonra bir adımda on adam kadar yol da alamaz. Ama o, bin tane generalden daha cesur ve dayanıklı. Mao Zedung da aynı öyle. Onun şiirlerinin ve yazılarının bütün tahsillilerden ve kibarlardan daha üstün olduğunu duydum. Buna rağmen biz köylüler için mücadele ediyor. Kendisi Çangşalı ve Çangşa'daki kulileri örgütlemek için bir süre çekçek (*) sürücülüğü yapmış' Mao Zedung ve Çu Teh çok gezmişler, başka ülkelerde okumuşlar ve iki yabancı dil konuşuyorlarmış. Onlar büyük ve bilgili insanlar oldukları halde fakirler için savaşıyorlar.»

Yabancı, genç köylüyü derin bir ilgiyle dinlemişti. «Çok şey biliyorsun sen. Her halde çok memleket gezmiş olmalısın,» dedi.

«Yok canım, ne gezer? Çangşa'ya kadar bile gitmedim. Ama bir defa Höngçu'ya gitmiştim. Orada o kadar çok insan yaşıyor ki, evleri bizim gibi yan yana değil, üst üste kuruyorlar. Höngçu'da birçok asker de var. Hepsi ahlâksız herifler, orospu çocukları!»

«Peki burada ne kadar asker var?»

«Yüz kişi. Kuzeydeki büyük kasabada beşyüz kadar almalı. Şimdiye kadar bir çok insan öldürdüler, namussuzlar!»

(*) Çekçek: Uzakdoğuda insan taşımak için iki tekerlekli arabalar. Yürüyen veya bisikletli bir adam tarafından çekilir.

Çayhaneci kadın askerlere ilgi duymuyordu. Onun kafasını yoran başka düşünceler vardı. Yabancıya dönerek sordu:

«Hiç duydun mu?... Çu Teh, Çang isminde okumuş bir kız almış. O da orduyla birlikte yürüyor, kemerine bir tabanca takıyormuş. Ayakları harman döveni kadar büyükmüş ve erkeklerin çoğundan iyi savaşıyormuş.»

Erkekler inanmazca güldüler. Ama küçük ve metin kadın buna aldırmadı, ellerini beline dayayarak cevap bekledi. Yabancının cevabı erkekleri hayrete düşürdü:

«Çang kızın namını ben de duydum. Çu Teh'le evlenmiş ve birlikte Kızıl Orduda savaşıyormuş, Ayakları tabii harman döveni kadar falan değil, normal büyüklükte. İyi yürüyor ve becerikli bir asker.»

Kadın muzaffer bir edayla başını kaldırdı. «Ona uzun bir ömür ve bir çok oğullar dilerim! Bugün tapınağa gidip ona ve Kızıl Orduya bir tütsü yakacağım.»

Genç köylü, kadına döndü: «Senin tütsünün onlara faydası olmaz. Sen silahtan haber ver...»

«Kuang Kuen, sen daha dünkü çocuksun. Çok gezdin diye her şeyi bildiğini sanma. Tütsü yakmanın hiç bir zararı olmaz ve eğer tanrılar isterse...»

«Kızıl Ordunun senin tanrılarına ihtiyacı yok. Tanrıları bizi uyutsunlar diye toprak ağaları ve Tu Hau çıkarttı. Bizim silaha ve biraz daha fazla akıla ihtiyacımız var!»

«Niçin kendinize silah temin etmiyorsunuz? Beyazların burada ne kadar silahları var?» diye sordu yabancı.

Adamlar ona bakakaldılar. Sonra daha fazla sokuldular. Genç köylü elini yabancının omuzuna koydu. Hepsi birdenbire seslerini alçaltmışlardı. Kadın kapıya koşarak caddeye bir göz attı.

«Eğer Kızıl Ordu gelirse... Kızıl Ordu gelebilir mi?... Kızıl Ordu gelecek mi?...» diye karmakarışık mırıltılar geliyordu masadan.

Kadın arka odaya gitti. Bir kaç dakika sonra yabancının önüne üç tane haşlanmış yumurta ve bir kase pirinç koydu. Adam para vermek için hemen kemerine davrandı, fakat kadın almadı. Bardağını sıcak suyla doldurduktan sonra, adamın çay için uzattığı bakır paraları da kabul etmedi.

Yabancı o geceyi genç köylünün kulübesinde geçirdi. Kimse uyumuyordu. Köylülerin biri çıkıyor, biri geliyordu. Askerler bir kaç sokak ötedeki tapınakta uyumalarına rağmen hiç bir şey duymadılar. Bir çok köylü, yabancının Çalingli bir çiftçi değil, Kızıl Ordunun bir habercisi olduğunu öğrenmişti. Haberci, ertesi sabah henüz hava ağarmadan, yanında genç köylü olduğu halde geldiği istikamette gözden kayboldu.

Haberciler Kızıl Ordunun önünde böyle dolaşıyorlardı. Silahsız, tek veya üç-beş kişilik gruplar halinde, dağ ve tepe yollarını arşınlıyorlardı. Kendileri de köylü olduklarından, köylerde nasıl davranılacağını biliyorlardı. Dürüst, cesur ve zekiydiler. Uzun yol yürüyebilirler, en büyük zahmetlere katlanabilirlerdi. İşçilerin arasına girip moral durumlarını araştırıyorlar, düşman birlikleri hakkında ve işçilerin, köylülerin mücadelesi hakkında haberler topluyorlardı. İçlerinde çok atılgan ve cüretkâr olanları da vardı. Bu yüzden Çu Teh bir defa ordusunun iki istihbarat müfrezesi önünde şöyle bir konuşma yaptı:

«Yoldaşlar,» diye söze başladı. «Çalışma yöntemlerinizi düzeltmelisiniz. İçinizden bazıları zekâlarını çok açık gösteriyorlar. Bu tehlikeli bir şeydir. Bazı yoldaşlar doğrudan düşman kampına gidip, orada dikkat çekici sorular sorarak subayların şüphesini çekiyorlar. Bu yüzden bir çok adam kaybettik.

Bazı habercilerimiz, askerlerin yanına gidip yumurtayla cephane değiş tokuş etmek istedikleri için, daha geçenlerde bir kasabada kurşuna dizildiler. Diğer bazılarının

ise yüz hatlarından ve dürüst tavırlarından, başka türlü insanlar oldukları hemen belli oluyor. Bu durumu değiştirmelisiniz; Düşman kampına gittiğinizde dayak yemiş köpekler gibi durmalısınız. Kızıl Orduya katılmadan önce nasıl konuştuğunuzu, nasıl davrandığınızı hatırlamaya çalışın. Omuzlarınızı düşürün, başlarınızı indirin, subayların ve askerlerin doğrudan yüzlerine bakmayın. Olur olmaz konuşmayın, ama buna rağmen şikâyetçi olun ve zeki sorularınızı mümkün olduğu kadar aptalca bir tarzda sorun!»

Haberciler Kızıl Ordudan biraz gümüş para alıyorlar ve ekseriya günlük yolculuklara çıkıyorlardı. Pazar yerlerinden yumurta, kestane veya bir kaç makara iplik satın alıyorlar, öteberilerinin arasına bir de kulak kaşığı katıyorlardı. Berber veya kulak temizleyicisi olarak çalıştıkları da olurdu. Askerlerin arasına girerler ve kulaklarını kazırken, kolayca bir sohbete başlayabilirlerdi. Daha başkaları, omuzlarına koydukları bambu sırıklara yumurta, kestane veya kuru yemiş dolu sepetleri asarlar ve düşman kampına girerek mallarını satarlardı. Bir kenara çömelerek ilgisiz bir tavırla akıllarına estiği gibi konuşurlar, bakır paracıklarını şakırdatarak, aptal, ama meraklı insanların sorabileceği cinsten sorular sorarlardı. Sırf merak yüzündenmiş gibi düşmanların silahlarını ellerine alarak ağızları bir karış açık incelerlerdi. Beceriksiz ellerini «dakikada bir milyon mermi atan» acayip makinalı tüfeklerin üzerinde gezdirirlerdi. Onların şaşkın soruları askerleri gülmekten kırıp geçiriyordu. Sonra oradan ayrılarak, sanki belli bir hedefleri yokmuş gibi, şehrin bütün yollarında salınarak dolaşırlar, taşıdıkları sepetlerin yükü altında ezilerek hep aynı şeyi mırıldanırlardı: «Ay-yo, ay-yo, ay-yo!»

Çoğunlukla şehir dışında bekleyen bir yoldaşlarıyla buluşuyorlar veya kampa dönerek raporlarını veriyorlar-

dı. Düşmanın ne kadar silah ve cephanesi olduğunu, yerini, askerlerin nasıl vakit geçirdiklerini, Kızıl Ordudan korkmadıklarını, düzenli ücret alıp almadıklarını, yiyecek ve giyecek durumlarını ve subayları hakkında ne düşündüklerini bildiriyorlardı. Raporlardan çıkan sonuç, hoşnutsuzluğun büyük olduğu, fakat buna rağmen askerlerin yöneticilerine köle gibi itaat ettikleriydi.

Haberciler, köylülerin henüz devrim ve Kızıl Ordu hakkında bilgisiz oldukları bazı köylerde, özellikle dikkatli davranmak zorundaydılar. Buralara en küçük bir devrim dalgası bile dokunmamıştı. Böyle yerlerde köylüler, ya hiç lâf etmezler veya bildikleri her şeyi herkese anlatırlardı. Bir yabancı onlar için çok nadir ve ilginç bir yaratıktı.

Bu bilinçsiz köylerin halkı, silahlı adamlar köye yaklaşır yaklaşmaz hemen dağlara çekilirlerdi. Gelenin nasıl bir ordu olduğunu bir türlü öğrenmek istemezlerdi. Onlar için ordu demek, bir çekirge bulutu gibi köyün üstüne çöküp her şeyi yok eden, her şeyi yağmalayıp her yeri viran eden ve hatta bazan köyün güçlü kuvvetli erkeklerini de beraberinde sürükleyen bir insan sürüsüydü. Fakirleri koruyan, köylüler ve işçiler için savaşan, yedikleri pirincin parasını ödeyen ve kadınlara el sürmeyen bir ordunun varlığını hiç duymamışlardı. Onların tanıdığı askerler, hep obur, zorba ve pistiler. Kızıl savaşçılar, onlara bir işçi - köylü hükümetinden bahsettikleri zaman, kendilerinin aşağı, cahil ve basit insanlar olduklarını, kendi kendilerini yönetemeyeceklerini söylerlerdi. Yönetmek zenginlerin ve güçlü insanların işiydi ve hükümdarlar hep zalim ve insafsız olmuşlardı. Bu değiştirilemezdi. Gerçi onlar da kendilerini ezen toprak kiralarından, vergilerden ve borçlardan kurtulmak istiyorlardı tabii, ama haberciler onlara Kızıl Ordunun ağaları kovaladığını veya öldürdüğünü söyleyince, o zaman şöyle soruyorlardı:

«Onları kovarsak, zor durumda kalınca bize kim para ve pirinç ödünç verecek?»

Daha başka haberciler, tüm ahalisi aynı sülaleden olan ve Çang, Siyau yahut Çu gibi tek bir sülalenin ismini taşıyan köyler bulmuşlardı. Böyle köylerde, sülalenin başı olan bir sömürücü ağa, ekseriya aynı köyde oturur ve sülalenin bütün fakir mensuplarını köle gibi tutardı. Geleneksel bir sadakatle sülaleye bağlı olan ve sülalenin güçlü reisleri tarafından buna zorlanan fakirler ve sömürülenler, aynı kandan olan zenginleri desteklemeye ve onlar için savaşmaya hep hazırdılar. Kızıl Ordu yaklaştığında, zenginler kaçarken fakirler köyde kalıyorlardı. Ama zengin akrabaları hakkında ağızlarından tek söz almak mümkün değildi.

Silahlı haberciler de vardı. Bunlar yürüyen ordunun hemen yakınında kalırlardı. Tabancalarını işaret vermek için kullanıyorlardı. Gerektiğinde savaşa da katılırlardı. Bir beyaz alay, kuzeyde çalılıklar ve yüksek kayalıklar arasında gizlenmiş bir dağ yolunda yürürken, ansızın böyle bir devriyeyle karşılaşmıştı. Devriyeler ordunun bir li önünde öncü olarak yürüyorlardı. Bu ani karşılaşma iki tarafı da şaşırtmıştı. Öncülerden biri arkadaşlarına bağırdı:

«İşaret - tam içlerine ateş edin!»

Birisi tabancasını doğrultarak ateş etti. Sonra bir siipere atıldılar ve o dörtyol ağzında altı adamın bir alaya karşı çarpışması başladı.

Kızıl Ordu silah seslerini duymuş ve manasını anlamıştı. Çarpışma yerine ulaştığında, altı kişi artık hayatta değillerdi. Düşman geri çekilmeye başlayınca cesetleri buldular. Tabancalarını hâlâ sımsıkı ellerinde tutuyorlardı. Tek bir kurşunları bile kalmamıştı. Kurşunları bitince, tabancaları namlularından kavrayarak kabzalarıyla düş-

mana vurmuşlardı. Üstlerinde kurumuş kan izleri gözüküyordu.

İçlerinden biri ele geçirdiği bir silaha sımsıkı sarılmıştı.

Bunun üzerine Çu Teh diğer habercilere dönerek sordu: «Kim onların yerine geçmek istiyor?»

Aralarında gönüllü çıkmayan tek kimse yoktu. İçlerinden kurayla altı kişi seçildi. Ölü arkadaşlarının tabancalarını aldılar, temizlediler ve kabzalarındaki kanları silerek içine yeni mermiler sürdüler. Sonra arkadaşlarını ve kumandanlarını gururla selamlayarak döndüler ve üstleri başları parça parça, çıplak ayaklarıyla doğuya doğru hızla yürümeye koyuldular.

Kızıl Ordunun Yaşayışı

Vakit akşamdı. Kızıl Ordu, kabarmış bir ırmağın ikiye böldüğü vadide kamp kurdu. Dağlarda karlar erimeye başlamışlardı. Vadilerde artık kar kalmamıştı. Kızıl Ordu ertesi sabah, çevredeki köylüler ve ordunun istihkâmcıları tarafından kurulan halat ve ilkel tahta köprülerle ırmağı geçecekti.

Aşçılar, düşmanın görmemesi için özenle gizlenmiş korunaklı yerlerde ateşlerini yaktılar. Ama azıcık pirinç yemeği askerlerin açlığını gidermekten çok uzaktı.

Haberciler, Kiangsi'li general Yang'ın doğudaki bütün şehirleri işgal altında tuttuğunu bildirmişlerdi. Kuzeyde, batıda ve güneyde Hunan birlikleri vardı. Kızıl Ordu, bugün dağlarda beyazların bir alayıyla savaşmış ve daha küçük iki kıtayla çatışmıştı.

Irmağın kenarında, bir grup kızıl savaşçı kamp kurmuşlar, alçak sesle savaş üzerine konuşuyorlardı. Genç borazancı Yu Kung da onların yanına uzanmış, dinliyordu.

«Bahar geliyor, generaller sıcak havayı görünce tahtakurusu gibi deliklerinden çıkarlar artık,» dedi kalın sesli bir maden işçisi. «Şimdi her yerde kaplumbağalar (*) cirit atarlar.»

(*) Kaplumbağa Çin'de anasıyla çiftleşen hayvan olarak bilinir. Bu yüzden ağır bir küfür olarak kullanılır.

«Evet, bugün savaşarak ikiyüz li yol aldık. Dosdoğru Çingkangşan'a yürüyebilseydik...»

«Bütün yollarda kaplumbağalar bizi kollarken, niçin dosdoğru yürüyelim?» diye sözünü kesti bir maden işçisi. «Önce ülkeyi onlardan temizlemeliyiz. Geleceği sağlama almak için şart bu. Bir düşünün, batıda Leyang'dan Kveytung, Lingsiyen, Çaling'e kadar her yer kızıl olmuş... sonra kuzeyde Liling ve Pingsiyang! Doğuda Çingkangşan! Ne güzel olur, değil mi? Ay-yo! Göreceksiniz hele bir Mao Zedung'la buluşalım, ordu yeniden bir örgütlensin, bir misli daha kuvvetleneceğiz. Ondan sonra artık yenilgi yok!»

«Yenilgi mi? Biz şimdiye kadar hiç yenilmedik ki,» diye protesto etti bir asker. «Eğer hiç silah ele geçiremeseydik, bu yenilgi olurdu. Biz silah için savaşıyoruz, öyle değil mi?»

«Yalnız silah için değil, asıl devrimi kitlelere taşımak için savaşıyoruz...»

«Silahımız olmazsa yapamayız bunu...»

«Eğer kitleler içindeki çalışmamız daha gelişmezse, ilerleyemeyiz. Bütün şehir ve köylerde kitlelere ne için savaştığımızı anlatmalıyız. Bunun için ne kadar uğraşsak azdır. Sloganlarımızın ne ifade ettiğinden kitlelerin çok yerde haberi bile yok.»

Hongkonglu bir matbaacı olan bir kızıl asker söze karıştı: «Siyasi kısmımız çok zayıf kalıyor. Bize bir matbaa makinası lâzım.»

Yu Kung diğerlerine dönerek konuştu: «Ben maden işçisiyken okuma-yazma bilmiyorum. Köylüler hiç okuyamaz.»

Matbaacı sözünde diretiyordu: «Her köyde bir kaç kelime okuyabilen bir kaç kişi bulunur. Sloganlarımız köylünün taleplerini dile getirmeli, o zaman okumasını da öğrenirler... Bana sorarsanız, siyasi kısmın çalışma tarzı

değiştirilmeli. Ajitasyon ve propagandayı bir kaç kişiye bırakmak yanlış. Hepimiz bunu öğrenmeliyiz.»

Bir köylü araya girdi: «Ben savaşabilirim, ama ajitasyon yapamam. O kadar düşünce yok bende.»

Maden işçisi onu tersledi: «Saçmalama. Sen devrim hakkında belli düşüncelerin olduğu için savaşıyorsun. Niçin savaştığını bir köylüye anlatamaz mısın?»

«Bir defa denedim. Onlara dedim ki: 'Toprak kirası, vergi ödemeyi reddedin, borçlarınızı ödemeyin! Ağaları temizleyin!' Bunun üzerine bana şöyle sordular: 'Kızıl Ordu buradan gidince bizim halimiz ne olacak? Ağalarda ve generallerde kurt yüreği var.'»

Maden işçisi sertçe cevap verdi: «Kurtlar onları nasıl olsa yemeyecek mi? Kurdun işini kolaylaştırırlarsa kurtulacaklar mı?»

«Ben de öyle söyledim zaten. Genç köylüler mücadeleden korkmuyorlar.»

«Arkadaşlar,» dedi ansızın karanlıktan çıkan bir kumandan. «Eğer bütün ordu bu kadar yüksek sesle konuşursa, düşman yerimizi kolaylıkla keşfeder.»

Adamlar sustular. Yerlerine yerleştiler ve uzanarak rahatsız bir uykuya daldılar. Yu Kung ayağa kalktı ve ısınmak için birbirlerine sımsıkı yaslanarak yatan adamların arasından kendine bir yol arandı. Silahlarını ve kargılarını başlarının altına koymuşlar veya sımsıkı kucaklamışlardı. Yu Kung kumanda merkezine gelerek bir grubun yanına yattı. Arkasında bir çok karanlık gölge oturmuşlar, alçak sesle konuşuyorlardı.

Çu Teh'in hafif sesini tanıdı. Demirci Sung'un ve Leyang'lı Vu Çung Hao ile maden işçisi Vu'nun sözlerini duydu.

Kumandanlar bir yürüyüş planı üzerinde konuşuyorlardı.

Yu Kung geceye kulak verdi. Bir şey görebilmek için çok karanlıktı. Fakat vadi ve tepe, uyanık ve canlı gibiydi. Uyuyan bir çok adam, soğuk toprağın üstünde huzursuzluk içinde dönüp duruyorlardı. Yaralıların bulunduğu taraftan iniltiler ve hafif konuşma sesleri geliyordu. Bir çoğu çok kötü öksürüyordu. Her tarafta nöbetçiler bekliyorlardı. Yu Kung, böyle yorucu bir yürüyüş ve mücadele gününden sonra herkesin uyumuş olması gerektiğini düşündü.

Az uzakta Çu Teh'in karısı Çang kız yatıyordu. Eski bir battaniyeyle örtünmüştü. Yu Kung, onun kendi kardeşi Li Kue'nin kanayan ayaklarını ot ve bez parçalarıyla nasıl sardığını hatırladı. Sonra, maden işçilerini selamlamak üzere Leyang'a delege olarak geldiğinde, gözlerinin nasıl parladığını düşündü. O zamandan beri onlarla birlikte yürümüş ve Hunan dağlarındaki bütün çarpışmalara katılmıştı. O da erkekler gibi son derece zayıftı. Çok zaman, onun bitkinlikten nasıl titrediğini ve yeni güç almak ister gibi Çu Teh'in elini tuttuğunu görmüştü. Bir defa, Çu Teh'in kızın dermansız ve harap vücuduna bakarken gözlerinde gördüğü öfke ifadesini hatırladı. Bir gece ikisi bir dağın yamacında uyurlarken, nasıl onlara çarptığı aklına geldi. Vücutları birbiriyle ve toprakla kaynaşmış gibiydi. Öyle derin bir sükunet içindeydiler ki, nefes almıyorlardı sanki. Yu Kung orada durarak gözlerini başka tarafa çevirmiş ve erkekle kadın arasındaki sevgi üzerinde düşünmüştü.

Yu Kung'un uykulu gözlerinde Çang kızın yüzü anasınınkiyle karıştı. Huzursuzluk içinde içini çekti. Demirci Sung'la Çu Teh'in sesleri hayal meyal kulağına ulaşıyordu. Bu sesler ona bir güven ve rahatlık duygusu veriyordu. Sonra uyudu.

Saat sabahın üçü oldu. Ordu, dış nöbetçilerin işaretleriyle uyandığı zaman, ufukta günün ilk alacakaranlığı

belirmeye başlamıştı. Vadide kuvvetli düşman birlikleri toplanmıştı. Hunan ordusunun bir «solcu» generali tarafından kumanda edilen 8 nci tümeniydi bu. İyi silahlıydı, ağır makinalı tüfekleri vardı. Askerler siperler kazmışlar ve makinalı tüfekler için mevziler kurmuşlardı. Sabahın ölgün ışığında makinalıları istihkâmlara taşıyan askerler seçiliyordu.

Kızıl savaşçılar heyecanla yerlerinden fırlamışlar ve gayri ihtiyari silahlarına sarılmışlardı. Maden işçisi Vu'nun sesi duyuldu: «Madenci bölükleri peşimden gelsin... Kürekleri, kazmaları getirin... burayı kazın.» Maden işçileri sığ çukurlar ve siperler açtılar. Makinalı tüfekler mevzilerine yerleştirildi.

Kızıl birlikler kısa komutlarla ileri atıldılar. Ellerinde tüfekleri, baltaları ve kargılarıyla bayır aşağı koşuyorlar, küçük toprak tepecikleri, kaya parçalarını ve ağaçlıkları siper alarak sürünüyorlar veya sıçrayarak ilerliyorlardı. Ölgün ışık altında ava çıkmış gölgeleri andırıyorlardı.

Bir kaçı beyaz hatların ta yanına kadar gelmişlerdi. Beyaz subayların komutları açıkça işitiliyor, adamların siper kazdıklarını, tabya açtıklarını, cephane ve makinalıları taşıdıklarını görüyorlardı. Çalışanlar esir alınmış köylülerdi. İşlerini gönülsüz yapıyorlardı.

Bir kızıl asker müfrezesi sürünerek düşman siperlerine vardı. Subayların ellerinde tabancalarıyla köylüleri nasıl işe sürdüklerini gördüler. Dikkatle sipere yattılar. Silahlarını ağır ağır kaldırarak nişan aldılar. İlk komut üzerine silahları ateş saçmaya başladı. Yüzlerinde hiç bir heyecan izi okunmuyordu. Düşman subaylarının tabancalarını düşürerek yere yuvarlandıklarını gördüler. Bir düşman kıtasının üzerlerine geldiğini görünce de sükunetlerini kaybetmediler. Para sayan bir sarraf gibi sakindiler. Saldırganların üzerine attıkları her kurşun hedefi buluyordu.

Yanıbaşlarından yoldaşlarının silahlarının patlayışını duyuyorlardı. Önlerinde, isabet alan düşmanlar, bağırarak öne doğru devriliyorlardı.

Beyazlar öfkeden kudurarak haykırmaya başladılar. Makinalı tüfekler hain takırtılarla işlemeye başladı. Vadi, silah sesleri, insan bağırtıları ve yaralıların iniltileriyle çınlıyordu.

Beyazlar, uzun, gri çizgiler halinde, sıçrayarak, düşerek ve ateş ederek ilerliyorlardı. Gittikçe yaklaşmaktaydılar. Siperlerdeki maden işçileri saldırıyı makinalı tüfek ateşi ile karşıladılar. Tepelerden düzenli aralıklarla kızıl keskin nişancıların atışları duyuluyordu. Beyazlar geri çekilerek siper arandılar. Bir müddet silahlar sustu. Ansızın tepelerden kızıl savaşçıların sesleri duyuldu:

«Ağaların ve generallerin av köpekleri! Ağalara ölüm! Generallere ölüm! İşçilere köylülere ateş etmeniz için size silah ve cephane veren emperyalistlere ölüm!»

Beyazlar siperlerinde yatıyorlardı. Makinalı tüfeklerin hain takırtıları yine duyulmaya başladı. Beyazlar, bayırdaki kızıllara saldırmak üzere yedeklerini öne sürdüler. Kargılar ve bıçaklarla silahlanmış köylüler karşı saldırıya geçtiler. «Vurun, vurun!» diye haykırarak askerlerin üzerine atılıyorlar, kızgın bir öfkeyle vuruyorlar, düşman silahlarını ele geçiriyorlar ve yaralılarını geri taşıyorlardı. Birkaç kişiyi esir aldılar. Filintaların patlayışları ve makinalıların takırtısı kesildikten sonra, kızıl askerler yine haykırmaya başladılar:

«Bizler işçi ve köylüyüz! Siz de fakirsiniz, niçin bize ateş ediyorsunuz? Sizleri ağalar için savaştırıyorlar! Bütün topraklar köylülere ve askerlere! Yaşasın sekiz saatlik iş günü!»

Beyaz saflardan ses çıkmıyordu. Kızılların esir aldıkları bazı beyaz askerler geri sürünerek siperdeki arkadaşlarına sesleniyorlardı:

«Onlar da aynı bizim gibi insanlar. Yalnız subayları öldürüyorlar. Toprakların köylülerin ve askerlerin olması için savaşıyorlar. Söyleyin... niçin ağalar için savaşıyoruz?»

Saatler geçti. Çarpışma devam ediyordu. Beyaz hatlarda bazı grup askerler başlarını siperlerinden çıkartarak kızıllara sesleniyorlardı: «Size katılıyoruz, ateş etmeyin!»

Sonra tepeye doğru koşuyorlar ve kızıl hatlarda zafer naralarıyla karşılanıyorlardı.

Ansızın beyazların ardında çevrenin köylüleri belirdi. Kargılar, kazmalar, baltalar ve bıçaklarla silahlı oldukları halde, nakliye ve levazım birliklerine saldırdılar. Pirinç ve cephane taşıyan köylü ve kulileri esir aldılar.

Mevzilerde tüfek ve makinalı ateşi devam ediyordu. Maden işçileri yeşil saz şapkalarını sopalara takarak siperlerin kenarından gösteriyorlardı. Beyazlar şapkalara ateş etmek üzere kafalarını kaldırınca, başka mevzilerdeki kızıl savaşçılar tarafından kurşunlanıyorlardı.

Öğleye doğru demirci Sung, siperlerdeki maden işçilerine düşmanın bir genel saldırıya hazırlandığını bildirdi. Az sonra makinalıların öldürücü takırtıları yeniden başladı. Madencilerin saz şapkaları parça parça olmuştu. Sonra beyazlar, kızıllara korku saçmak için korkunç çığlıklar atarak saldırdılar.

Maden işçileri onları süngü takarak karşıladılar. Tepeden köylülerin kargıları uçuyordu. Keskin nişancılar pusudan düşman saflarını karıştırıyorlardı. Beyazlar vahşiler gibi savaşıyorlardı. Maden işçilerinin siperlerinde bir kızıl bayrak ele geçirdiler. Bunu gören maden işçilerinin kumandanı Vu'nun haykırışı bir an savaş gürültülerini bastırdı. Tabancasını kılıfına sürerek bir yaralının elinden maden işçilerinin Şuikoşan'da polis devriyelerinden ele geçirdikleri bir satırı kaptı. Bununla düşman askerlerini ağaç

devirir gibi biçmeye başladı. Yaralıların iniltileri öfkeli haykırışlara karışıyordu: «Vurun! Vurun!» Beyazlar kızıl bayrağı bırakarak çaresizlik içinde gerilemeye başladılar. Maden işçileri vahşi bir öfkeyle peşlerine takıldılar. Beyazların geri çekilmesi bir kaçışa dönüşmüştü. Maden işçileri onların siperlerini basarak makinalı tüfekler, cephane ve silahlar ele geçirdiler.

Sonra Çu Teh saldırıyı durdurmalarını emretti. İşçiler ve köylüler zapettikleri mevzilere zafer nidalarıyla yerleştiler. Şimdi düşmandan ele geçirdikleri mermilerle ateş ediyorlardı. Çevre köylüleri yaralıları savaş alanından çıkarmışlardı. Mevzilerden açılan öldürücü ateş, beyaz saflarda hep yeni gedikler açıyor ve birliklerin mücadele azminin son artıklarını da silip süpürüyordu. Sırtlarda hâlâ maden işçilerinin haykırışları inliyordu: «Kahrolsun generaller! Kahrolsun ağalar! Kahrolsun emperyalistlerin bekçi köpeği Guomindang!»

Beyazlar gelişigüzel bir şekilde ateş ediyorlardı. Bir çokları kızıllara katılıyorlardı.

Hava kararmıştı. Beyazlar geri çekildiklerini saklamak için arada sırada gelişigüzel birkaç salvo ateş ediyorlardı. Sonunda ateş tamamen kesildi.

Kızıl kumandanlar birliklerini topladılar. Genç borazancı Yu Kung, maden işçilerinin konuşmalarını dinleyerek, aralarında oraya buraya koşuyordu. Ne çabuk azalıyorlar, diye düşündü. Yalnız bu çarpışmada elli kişi şehit düşmüştü. Bir çoklarının vücutları yaralardan görünmüyordu. Zayıf ve tamamen bitkindiler, ama yürüyüşe hazırdılar. Demirci Sung yine yaralanmıştı. Şuikoşan'dan bu yana dördüncü defa. Buna rağmen birliğinin başında kaldı.

Kumandan Vu'nun elindeki bir yaradan kan sızıyor, kirli sargıyı kızıla boyuyordu. Fakat o da yaranın önemsiz olduğunu söyleyerek kumandayı bırakmamıştı.

Kızıl Ordu, şimdi beyazlardan kaçan birçok insanı içine almıştı. Nakliye ve levazım birliklerinden kuliler ve köylülerdi bunlar. Çu Teh onlara hitap etti:

«Kardeşler, isteyen köyüne dönebilir. Size yolculuğunuz için sadece bir dolar ve biraz da pirinç verebiliriz. Çünkü bizim de kendimize yetecek yiyeceğimiz yok... Ama isterseniz, bizimle birlikte devrim için savaşabilirsiniz.»

Hemen hemen hepsi orada kalmak ve birlikte savaşmak istediklerini açıkladılar. Köylüler ve kuliler, askerlerinin çoğu aynı kendileri gibi üniformasız olan bu garip orduya şaşkınlıkla bakıyorlardı. Kendi memleketlerinin şivesini konuşan askerler de vardı aralarında. Subayları zengin ve büyük beyler değildi ve askerlere kardeş diye hitap ediyorlardı.

«Ben eve gitmek istiyorum,» dedi yaşlı bir köylü. «Ailemi merak ediyorum.»

Bir diğeri: «Çangşa buradan çok uzak,» dedi. «Generaller bizi yolda yine yakalayıp eskisi gibi, silahlarını, pirinçlerini ve kibar elbiselerini taşıtacaklar.»

Bir üçüncüsü şöyle konuştu: «Biz generallerin peşinde bin li ve daha fazla yol yürüdük. Onların esiriydik. Bize silah verin ve nasıl savaşılacağını gösterin. Nasıl öleceğimiz önemli değil.»

Hankov'lu bir demiryolu işçisi hemen onun sözünü kesti: «Biz ölmek için değil, yaşamak için savaşıyoruz! Biz bir işçi-köylü ve asker hükümeti, bir sovyet hükümeti kurmak istiyoruz. Bizim yanımızda kalın kardeşler, ölmek için değil, yaşamak için bizimle birlikte savaşın!»

Kızıl Ordu derme çatma kurulmuş halat ve köprülerden geçerek ırmağı aştı. Sağlam olanlar iplere tutunarak karşıya geçiyorlardı. Bu arada birkaç genç işçi, zayıf kolları dayanmadığından elleri iplerden kurtularak, çığlıklarla, kabaran, taşkın sulara düştüler. Arkadaşları onları kurtarmak için kıyıya sıçradılar. Ama çok karanlıktı. Irmağın ta

aşağılarında, uzakluşan hafif çığlık sesleri onların kaderini bildiriyordu. Köylüler kıyı boyunca koştular, fakat hiç bir cevap alamadılar. Kazaya uğrayanların çığlıklarını duyan Yu Kung, umutsuzca sımsıkı iplere yapıştı ve kollarını birbiri ardına atarak karşı kıyıda ayağını sağlam toprağa bastı. Hemen arayıcılara katıldı. Ama bu sırada ordu harekete geçmişti. Yu Kung geri döndü. Orduyla birlikte gecenin karanlığı içinde yürürken kalbi derin bir acıyla kasılıyordu.

Bitkin, aç ve soğuktan titreyerek oralı köylülerin kılavuzluğunda yürüyüşe başladılar. Dün akşamki azıcık pirinç aşı son yemekleri olmuştu. Susuzluklarını gidermek için, avuçlarıyla ırmaktan su içtiler. Doğuya doğru yürüyorlardı. Ansızın karanlığın içinde soluk ışıklar gördüler. Bir köye varmışlardı. Bütün köy halkı ayaktaydı. Ana yollarda ve ara sokaklarda sıra sıra yanan mumlar, açık yağ lambaları, fenerler ve tek tük çıralar gördüler. Ana yolun iki yanında, içleri dumanları tüten sıcacık pirinç ve doğranmış sebzelerle dolu tekneler, fıçılar, küpler, kovalar ve her çeşit kaplar, bir boydan bir boya sıralanmıştı. Kazanlarda sıcak sular kaynıyor ve buhar bulutları soğuk havayı yumuşatıyordu.

Uzak ve yakın köylüler bu köyde toplanmışlar ve Kızıl Orduyu karşılamak üzere yemek ve çay hazırlamışlardı. Yaralılar da burada bakım ve yatacak yer buldular.

Açlıktan mideleri kazınan savaşçılar yemeklerini ayakta bitirdiler. Bazıları elleriyle yiyorlardı. Kurt gibi acıkmış olduklarını belli etmek istemiyorlardı, ama gözlerini çabucak boşalan pirinç teknelerinden de ayıramıyorlardı. Alçak sesle ve az konuşuyorlardı. Köylüler de fısıldaşarak konuşuyorlar, sert ve nasırlı ellerini Kızıl Ordulu kardeşlerinin omuzlarına koyuyorlardı. Kadınlar durup dinlenmeksizin kaplardan yemek boşaltıyorlardı. Çocuklar yanlarına yanaşıyor, askerlerin silahlarını elliyorlardı.

Beyazlardan kaçanlar, hiç alışmadıkları bu manzarayı hayretle seyrediyorlardı.

Bu beyaz askerlerden hiç biri, Çin halk kitlelerinin onlara şimdiye kadar hoş geldin dediğini ve kardeşçe karşıladığını hiç görmemişlerdi. Kızıl kumandanların köylülere bu ziyafet için para teklif ettiklerini gördüler ve köylülerin bunu reddettiklerini işittiler. Hem de kibarlık olsun diye bir veya iki defa değil, kesin olarak üçüncü defa reddetmişlerdi.

Kızıl Ordu orada fazla kalmadı. Yemekler biter bitmez yola çıktı. Gece karanlığında, harap köy kulübelerinin önünden geçerek durup dinlenmeksizin yürümeye devam ettiler. Dörtyol ağızlarında kendilerini bekleyen köylülerle karşılaşıyorlardı. Yeni gelenler sessizce öne geçip yol gösteriyorlardı. Böylece bütün gece yürüdüler.

Doğudaki dağların üstüne günün ilk ışıkları aksederken, Kızıl Ordu bir dağın tepesinde küçük bir köye vardı. Köyün adı Şanho Kuan'dı ve ıssız terkedilmiş bir görünüşü vardı. Köyde paçavralar içinde, yarı aç insanlar yaşıyordu. Bir hafta idare edecek kadar bile pirinçleri yoktu. Çay hiç yoktu. Köylüler askerlere sıcak su verdiler ve onlar uyurken yolları gözleyeceklerine söz verdiler. İkram edecek başka bir şeyleri yoktu.

Kızıl askerler uyumak için kendilerini yere attılar. Yaralılar sefil kulübelere taşındı. Savaşçılar duvarlara yaslandılar veya buldukları tahta parçalarının üzerine uzandılar. Uzun sıralar halinde, ısınmak için birbirlerine sımsıkı sokularak uyuyorlardı. Uyurken öksürüğe boğuluyorlar, içlerini çekiyorlar veya inliyorlardı.

Öğleden sonra kalktılar ve köylülerin ikram ettiği sıcak suyu içtiler. Son çarpışmada ele geçirdikleri pirinci pişirdiler. Ama adam başına bir avuç bile düşmemişti. Sadece genç çocuklara ve yaralılara biraz daha fazla verildi. Sonra doğudaki dağlara doğru yola koyuldular.

Gün bitti, hava karardı. Onlar sessizce yürüyüşlerine devam ettiler. Sabah olunca, yine uyumak üzere yerlere serildiler. Bu sefer dağların çıplak sırtlarına. Öğleden sonra kemerlerini biraz daha sıktılar. Midelerinde tek pirinç tanesi olmaksızın yollarına devam ettiler. Bir deri bir kemik kalmış yaralıların başları ölü kafalarını andırıyordu.

Arada bir birisi kafasını kaldırıyor ve zayıf bir soluk gibi fısıldıyordu: «Hay kör şeytan, açlıktan bayılacağım»

«Miyentu'ya varınca yiyecek buluruz. Orada ağalar oturuyor. Bütün topraklar ve köyler onlara ait. Şimdi orada beyazları besliyorlar Şeytanın dölleri!»

«Miyentu'da kaç asker var?» diye sordu birisi.

«Bin kadar,» dedi Kiangsili bir haberci. «Makinalı tüfekleri de var.»

«İyi, işimize yarar.»

Genç Yu Kung konuşulanları dinliyordu. Başı önüne düşmüş, yürürken sendeliyordu.

Gece yarısına doğru ordu bir dağın tepesine vardı. Miyentu şehrinin kenar semtlerine gelmişlerdi. Şehir ay ışığı altında sessiz bekliyordu. Evlerin ve dükkanların kapıları kapalı ve sürgülüydü. Arada sırada hareketsiz gölgeler beliriyordu. Bunlar köylü veya kuliydiler. Bütün garnizonun, toprak ağalarının zengin tüccarların ve ahalinin büyük bir kısmının saatlerce önce şehirden kaçtıklarını bildirdiler.

Ellibin kişilik muazzam bir eşkiya ordusunun öldürerek ve yağma ederek dağlarda dolaştığı, şehirleri ve köyleri yerle bir ettiği söylentileri yayılmıştı. Önderleri sihirli güçlere sahipmişler ve bir el hareketiyle insanları kötürüm edebiliyorlarmış.

Bu söylentiler yayılınca şehirde bir panik başlamıştı. Tehlike gongları vuruluyor, erkekler ve kadınlar çığlıklar atıyorlar, çocuklar ağlıyor, köpekler havlıyordu. Ağalar ve

tüccarlar kıymetli eşyalarını kulilerin, kölelerin ve hizmetkârların sırtlarına yükleyerek kaçmışlardı.

Sadece en fakirler geride kalmışlardı. Onlar da saklanıyorlardı. Şimdi ay ışığı altında teker teker ortaya çıkıyorlar ve merakla eşkiyaları bekliyorlardı.

Müsadere komitesinin soruları üzerine, onlara zengin tüccarların mağazalarını, ağaların evlerini ve eczaneleri gösterdiler. Askerler kapıları kırdılar ve Kızıl Ordu ihtiyacı olan şeyleri aldı.

Döşemelerin altında veya duvarların içinde saklanmış gümüş paralarla dolu tencereler buldular. Matbaacılar, bütün malzemesiyle birlikte küçük bir el matbaası bulunca çok sevindiler. Beyazlara ve faşist komando örgütü Mintuan'a küçük bir silah fabrikası olarak hizmet gören büyücek bir atelye ortaya çıkartılınca, silah fabrikası işçilerinin sevinci de onlardan aşağı kalmadı. Matbaa makinası ve silahlığın makina ve aletleri ambalajlanarak taşınmaya hazır hale getirildi.

Müsadere komitesi, zenginlerin evlerine ve mağazalarına duyurular astı:

«Çin işçi, köylü ve askerlerinin Kızıl Ordusu, toprak devriminin ve emperyalizme karşı devrimin ordusu, bugün, emekçi kitleleri ezen ve sömüren zenginlerin mülkiyetindeki pirinç, tuz, ilaç, ayakkabı, gümüş para ve giyeceklere el koymuştur. Bu ganimetleri devrime bir katkı olarak alıyoruz. İmza: Çin Kızıl Ordusu, Miyentu, 1928 Mart ayının son günü.»

Siyasi kısım tarafından daha başka bildiriler hazırlandı ve duvarlara çakıldı. Fakirlerin evlerine, kapılarının sürgülerine hiç dokunulmadı. Şehir duvarlarının üstüne, kimsenin erişip silemeyeceği yüksek bir yere, beyaz boyayla ve koca koca harflerle şu sloganlar yazıldı:

«Kahrolsun halkı aldatan sömürücü ağalar ve zengin tüccarlar! Toprak köylüye! Yaşasın sekiz saatlik iş günü!

Kahrolsun emperyalistlerin bekçi köpeği Guomindang! Yaşasın köylü birliği! Toprak kirası ve vergi ödemeyi reddedin! Borçları ödemeyin! Yaşasın işçi ve köylülerin Kızıl Ordusu!»

Kızıl savaşçılar yemek yediler, yıkandılar ve şehirde dinlenmeye çekildiler. Öğleden sonra geç vakit kalktılar, yine yemek yedikten sonra, yaralı ve şişmiş ayaklarına yeni bez ayakkabıları ve sandalları geçirdiler. Sonra, erzak, matbaa makinası ve silahlığın makinalarını sırtlanarak yola çıktılar.

Geceleri yürüyorlar ve gündüzün uyuyorlardı. İki gün sonra Ningkiang kasabasına yaklaştılar. Şehrin arkasında, bir kaç saatlik mesafede, hedefleri Çingkang dağları yükseliyordu.

Ningkiang'ın onbinlerce ahalisi şehirden kaçmamışlardı. Burada geçen yıllarda bir köylü birliği kurulmuştu ve hâlâ bir kaç Komünist Partisi üyesi vardı. Onları pek az kimse tanıyordu. Fakat kızıl haberciler derhal onlarla ilişki kurmuşlardı.

Kızıl Ordunun ilerlediği haberi şehre ulaşınca, Guomindang birlikleri ve Mintuan gonglara vurmuşlar ve tellâl çağırtmışlardı: «Eşkiyalar geliyor!» Ama köylüler ve şehir esnafı sadece omuz silkmişlerdi. Şehirde iki öğretmen vardı. Ağalar onlardan kızıllara karşı milis grupları teşkil etmelerini istediler.

Kızıl Ordunun geleceği günün gecesi bir çok köylü ve esnaf, gizlice tepedeki bir toplantıya çağırıldılar. Toplantıyı o iki öğretmen yönetiyordu. Toplantının haberi ağaların ve askerlerin de kulaklarına ulaşmış ve hepsinin üstüne ezici bir sessizlik çökmüştü. Ve daha o gece sona ermeden doğuya doğru, Kiangsi eyaletinde Kan ırmağı kıyısındaki Kian şehrine kaçtılar.

Şehirde bazı erkekler, ağalar kaçmadan önce şöyle demişlerdi: «Onları salıvermek demek, kıstırılmış bir kap-

lana kanat takmak demektir... Onları yakalayıp Kızıl Ordu gelinceye kadar tutmalıyız.»

Daha başkaları ise, «Onlardan bu kadar kolay kurtulduğumuza sevinelim,» diyorlardı.

«Böyle onlardan kurtulmuş olmuyoruz ki.»

Sonra, Kızıl Ordu havada dalgalanan kızıl bayraklarıyla dağ yolundan aşağı inerken, tüm Ningkiang onu karşılamaya çıktı. Küçük tüccarlar bile karşılayıcılar alayına katılmışlardı.

Hemen aynı gün Ningkiang'da bir kitle toplantısı yapıldı. Çevredeki köylerden de köylüler ve işçiler akın ettiler. Toplantıya rağbet bir panayırdan veya gezginci bir tiyatrodan daha fazlaydı. Bu, Çingkangşan dağlık bölgesinde devrimci kitle hareketinin doğum saatiydi.

Erkekler ve kadınlardan köylü birlikleri, işçi ve tarım işçileri sendikaları ve kadın birlikleri gibi kitle teşkilâtları kurulması için komiteler oluşturuldu. Daha sonraki günlerde birliklerin delegeleri devrimci komite üyeleri olarak yerlerini aldılar ve ilçeyi yönetmeye başladılar. Bu komiteden sonraları Sovyetler oluştu.

Ningkiang ilçesinde ayakları sakat edilmemiş binlerce kadın tarım işçisi yaşıyordu. Bunlar ağalardan ücret olarak sadece pirinç ve yılda dört veya beş gümüş dolar alırlardı. Bazıları ise toprak ve ev işleri için satılmış kölelerdi.

Tarım işçileri sendikasının çoğunluğunu bu kadın işçiler teşkil ediyorlardı. Kızıl muhafızlar birliği kurulurken bu kadınların bazıları öne çıkarak konuştular:

«Bizim ayaklarımız büyük, küçükken bağlamadılar. Bizler de erkekler kadar koşabiliriz ve çalışabiliriz. Bize de silah verin!»

Böylece Ningkiang şehrinin kızıl muhafızları silahlı erkek ve kadınlardan oluştu. Hepsi kollarına kırmızı kolluklar takmışlardı. Şehrin diğer kadınları, tarım işçisi ka-

dınların kendilerini nasıl kölelikten kurtardıklarını gördüler. Şehirde ikiyüz kadar çorap ve çamaşır ören kadın işçi vardı. Küçük ustaların atelyelerinde, ilkel makinalarda çalışıyorlardı. Ayrıca bir çok iplik ve dokuma işçileri arasında da kadınlar vardı. Bunlar için iş günü onbeş-onaltı saatti ve üstelik ustanın arzusu üstüne ayak hizmetlerine de koşuyorlardı. Bir çok kadın, ev işinin yanında, iplik bükmek, dokumak, ayakkabı yapmak, kilim örmek ve tarla işleri yapmak zorundaydılar.

Bu kadınlar tarım işçilerinin teşkilâtlandıklarını görünce, onlar da tarım işçileri sendikasına girme hakkını talep ettiler. Onların gözünde bu sendika bir kadınlar birliğiydi. Henüz Kızıl Ordu Ningkiang'a geleli bir hafta olmamıştı ki, üçbin kadın ısrarla bu taleplerinde diretmeye başladılar. Onlar için ayrı bir kadınlar birliği kuruldu. Bu birliğin aldığı ilk tedbir, işçi kadınların durumunu düzeltmek, eski adet ve usulleri değiştirmek oldu.

Sonra bütün Ningkiang hummalı bir gayretle bir fikre sarıldı. Kitle örgütlerini ve Kızıl Orduyu yöneten Komünist Partisi, toprak ağalarının ve dini tarikatların bütün mallarına tazminatsız el konulacağını ilan etmiş ve toprakların emekçi köylülere dağıtılmasını istemişti.

Bunun üzerine köylülerin coşkunluğu o kadar büyük oldu ki, bir çoğu derhal topraklara el koyarak dağıtıma giriştiler. Bunda kadın tarım işçileri öncü bir rol oynadılar.

Fakat topraklara el koyma işi köylü birliklerinde tartışılmaya başlanınca bir çok zorluk baş gösterdi. Sınıf mücadelesi yine ortaya çıkmıştı. Köylü birlikleri içinde fakir ve orta köylülerin yanında zengin köylüler de vardı. Zengin köylüler tarım işçileri çalıştırıyorlar ve bazan topraklarını kiraya da veriyorlardı. Bunların bir çoğu okuma-yazma bildikleri için köylü birliklerinin ve kitle toplantılarının yöneticileri olmuşlardı. Genel seçimlerde komite üyelikleri-

ne karşılıklı olarak birbirlerini teklif ediyorlardı. Hayatlarında ilk defa başlarına buyruk olabilen fakir köylüler, yanaşmalar ve köleler şöyle diyorlardı:

«Peki, varsın onlar komite üyesi olsunlar. Biz fakir ve cahiliz. Ne okuyabiliriz, ne de doğru dürüst lâf edebiliriz.»

Toprak dağıtımı meselesi ortaya atıldığında zenginler yumruklarını göğüslerine vurarak ileri atıldılar:

«Devrim herkesi eşit kılar. Yani her bir insana aynı büyüklükte toprak dağıtılmalıdır.»

Bu, her ailenin bütün fertlerinin, ister ihtiyar ve ister se küçük bir çocuk olsun, aynı büyüklükte toprak parçası alması demekti.

Bunun üzerine bazı fakir köylüler ve tarım işçileri acı acı söylendiler:

«Ay-yo! Kurnaz kuşlar yine en iyi dalı seçtiler!»

Fakir köylü aileleri kalabalık değillerdi. Çocuklarının çoğu, daha henüz memede iken, köylü hayatının korkunç sefaletine dayanamayarak ölüyorlardı. Ancak çok azı hayatta kalabiliyordu. Oğulları şehirlere veya limanlara gidip kulilik yapıyorlar veya generallerin ordularına yazılıyorlardı. Kız çocuklar köle olarak satılmışlardı. Bir fakir köylü ailesi, iki, üç ve en fazla beş kişiden ibaretti. Zengin köylü aileleri ise büyüktüler. Bir adam ne kadar zengin olursa, çocuklarının hayatta kalma şansı o kadar artıyor ve başka ülkelerde atlar ve makinalar tarafından görülen işleri yapmak üzere, kardeşleri ve oğulları şehirlere gidip kuli olarak iş aramak zorunda kalmıyorlardı.

Fakir köylüler henüz zenginlerle aşık atacak duruma gelmemişlerdi. Toprak dağıtımı sloganı onları büyük umutlarla doldurmuş, neredeyse sarhoş etmişti. Toprak dağıtımı nasıl yapılırsa yapılsın, yeni durumları her halü kârda eski uşaklıklarından iyi olacaktı. Beş mu (3 dönüm) (*) top-

---

(*) 1 mu Hektarın onbeşte biri kadardır. Yani 15 mu toprak 10 dönüm etmektedir.

rakla umutlarının gerçekleşeceğine inanmışlardı. Fakat zenginlerin yirmi, otuz ve hatta elli mu'ya sahip olmaları, içlerini acıyla dolduruyordu. Zengin köylüler gerçekte küçük çiftlik sahipleriydiler. Sadece köylü birliklerine sızmış olmaları, onları ağaların akıbetinden korumuştu. Kurnaz davranarak yelkenlerini devrim rüzgarına göre açmışlardı. Neticede bütün Ningkiang çevresindeki ağaların topraklarına el konuldu ve her evdeki boğaz sayısına göre dağıtıldı. Fakir köylülere az toprak düştü, iyi topraklardan beş mu kadar, orta derecede topraklardan ise altı, yedi mu. Buna karşılık zengin köylüler sahip oldukları bütün toprakları muhafaza ettikleri gibi, üstelik el konulan toprakların dağıtımından da paylarını aldılar.

Dağıtımdan sonra fakir köylülerin şikayetleri yükseldi. Zengin köylüler hâlâ tarım işçileri çalıştırıyorlar, ayrıca sahip oldukları hayvan ve tarım araçlarını da kimsenin kullanmasına izin vermiyorlardı. Fakirlerin kalbi kinle doluyordu. Bazıları ise tanrıların cömertçe verdiği bu kadarıyla memnun olmalarını söylüyorlardı. Zenginler sanki fakirlere toprakları kendileri vermiş gibi davranmaktaydılar. O günlerde çok büyük meseleler vardı devrimin önünde. Kızıl Ordunun görevleri çok ciddiydi ve Komünist Partisi o kadar büyük yükler altındaydı ki, toprak devriminin bu ilk günlerinde, toprak dağıtımı meselesi bir çözüme bağlanamadı.

Kızıl Ordu nisan ortasına kadar Ningkiang'da kaldı. İlkbahar yağmurları sırasında daha uzak çevredeki bazı kosabalara çıkışlar yaparak, buralardaki beyaz birlikleri dağıttı, cephane ele geçirdi ve zengin tüccarların mülkiyetindeki pirinçlere el koydu. Siyasi kısım zengin ağaların evlerine bildiriler yapıştırıyordu:

«... halkına! Bugün, Çin devriminin öncüsü İşçi-Köylü Kızıl Ordusu, zengin sömürücü zalimlerin şu mallarına el

koymuştur: 500 pikul (*) pirinç, 100 pikul tuz, 25 pastırma, 5000 gümüş dolar, 20 top beyaz kumaş, 150 adet pilli el feneri, cephane yapımı için aletler, 36 sandık ilaç... Kızıl Ordu, işçilerin, köylülerin ve küçük tacirlerin hiç bir şeyine dokunmamıştır. İmza: Kızıl Ordunun siyasi kısmı. 12 nisan 1928.»

Nisanın ikinci haftasında kuzeydeki dağlardan haberciler gelerek Mao Zedung'un yönetimindeki Kızıl Ordunun ilerlediği haberini getirdiler. Çu Teh'in birliklerini Çingkang dağlarının eteklerinde bekliyorlardı. Şehir içinde borazanlar çalmaya başladı. Genç Yu Kung borazanını öyle kuvvetli üflüyordu ki, sanki ağaçların yaprakları titriyor gibiydi. Ordu, kızıl muhafızları takviye etmek üzere bir bölüğü geride bırakarak Çingkangşan'a doğru yürüdü, Askerler şimdi temiz ve dinlenmiş görünüyorlardı. Kızıl Ordu dalgalanan bayraklar altında tepeleri aşarak dağ yollarını geçip Çingkangşan sırtlarına doğru yola koyuldu.

(*) 1 pikul aşağı yukarı 60 kilodur.

Li Kue'nin Ölümü

Çarpışma sona ermişti. Kızıl bayraklar sakin sarkıyorlardı. Genç Yu Kung kanla ıslanmış bir dağ yamacında durmuş, sessizce küçük Li Kue'nin sakin yüzüne bakıyordu. Başının karlara gömüldüğü yerde kurumuş konlardan koyu renkli bir çelenk hasıl olmuştu. Çocuğun ayakları kuru otlarla sarılmış, eski çaputlarla bağlanmıştı. Yerde öylece uzanmış incecik elinin yanında bambu kamışından bir kaval duruyordu. Ellerinde ve kavalın ucunda hâlâ ıslak toprak izleri vardı.

Yu Kung derin derin içini çekerek uzaklara baktı. Kızıl Ordunun, kuzeyden gelen bir beyaz alayla çarpıştığı aşağıdaki dağ yolunda, daha başka hareketsiz vücutlar uzanıyordu. Düşman ölülerinin arasında yatıyorlar, kargılarını, bıçak ve süngülerini hâlâ sımsıkı tutuyorlardı. Bazıları ele geçirdikleri silahların üzerine yatmışlardı. Çu Teh ve kumanda heyetinin diğer üyeleri, savaş alanında dolaşarak şehitlerin üzerine eğiliyorlar ve birbirleriyle alçak sesle konuşuyorlardı.

Yu Kung toprağı kazan küreklerin sesini duydu. Birazdan gelip Li Kue'yi alacaklar ve sığ çukurların içine, diğer arkadaşların yanına yatıracaklardı. Bundan böyle hep Hunan'ın bu kayalık dağ sırtında istirahat edecekti çocuğun körpe vücudu. Yu Kung'un «di-di», «küçük kar-

deş» diye çağırdığı Li Kue! Evet, kardeşiydi o. Gerçi aynı kandan değillerdi, ama hatırlayabildikleri en eski günlerden beri oyun arkadaşıydılar. İki yaş daha büyük olan Yu Kung, küçüğü hep korumuş, avutmuş ve yardım etmişti. Oyuncakları hep ortak olmuştu renkli taşlar, yeşil çimen parçaları, bir kaç kiremit kırığı ve zengin evlerinin dökünttüleri. Küçük çitler çevirip içine ince kum serperler, üstüne otlar dikerler, sonra hepsine birden «ça-fan», «çay pirinci» derlerdi. Oyunları hep pişirmek ve yemek üzerine olurdu. Çünkü hep açtılar. Yalnız bir defa yetişkinler gibi oynamak istemişler, «maden ocağında çalışmışlardı». Büyücek bir çocuk bekçi olmuştu. Çocuk kamçısını onlara doğru sallayarak bağırmaya başlayınca, Li Kue hareketsiz kalmış, sonra hüngür hüngür ağlamıştı. Bunun üzerine Yu Kung büyük çocuğu oradan uzaklaştırmış ve bir daha bu oyunu hiç oynamamışlardı.

Ama küçük Li henüz yedi yaşındayken bekçinin kamçısını bütün gerçekliğiyle tanıdı. Çocuğun körpe vücudu, zayıf kolları ve küçük yaşı maden sahiplerini ırgalamıyordu. Bir işçi çocuğuydu nihayet Li Kue.

Yu Kung yukarıdan aşağı çocuğun hareketsiz yüzüne baktı. Zihninde çocukluk hatıraları karanlık ve gamlı bir resim dizisi gibi yığılıyordu. Yamaçta mezarlar kazan kürekler, arada başka görüntülere tempo tutuyorlardı. Önce Li Kue'nin elini hatırladı. Maden ocaklarında oniki saatlik bir çalışmadan sonra kulübelerine dönerlerken, hep el ele tutuşurlardı. Sonra maden işçilerinin büyük toplantıları, mücadeleler ve işçi katliamı, Yu Kung'un da katıldığı Şuikoşan ayaklanması... Li Kue onun peşinden hiç ayrılmamıştı. Leyang yolundaki çetin partizan savaşları... İki çocuğun Kızıl Orduda borazancı oluşları... Ama Li Kue borazanını çoğu zaman bir kenara koyarak, ona Leyang'da bir köylünün hediye ettiği bambu kavalı çalardı.

Gündüz ve gece yürüyüşlerinden hatıralar peş peşe birbirini izliyordu. Meselâ, Kızıl Ordunun, Leyang'dan isyancı dağ şehri Çaling'e giden yolu zaptedişi. Leyang'dan gece yarısı ayrılmışlardı. Ay yükselmişti. Doğudaki ormanlık uçurumlar sessiz bir karanlık içindeydiler. Siyah bir güzellik içinde hışırdayan bambu sazlıkların ince uzun parmakları, hüzünlü hareketlerle toprağı okşuyorlardı. Ay ışığının pırıltıları yalçın kayalıklarda yansıyordu.

Yu Kung ve Li Kue, Çu Teh ve iki bölük köylü haberciyle birlikte yola çıkmışlardı. Leyang'da Çu Teh'le evlenen Çang kız da onlarla birlikte geliyordu. Çang siyasi kısmın üyesiydi.

Yu Kung, makinalı tüfeklerin yürüyüş boyunca nasıl tangırdadıklarını düşündü. Hizmet ekipleri makinalı tüfekleri söküp parçalamışlar, silah ve cephaneleri nöbetleşe taşıyorlardı. Adamlar yüklerinini ağırlığı altında iki büklüm olmuşlardı. Konuşmak ve türkü çağırmak yasaklandığından kimseden ses sada çıkmıyordu. Sırtlarına küçük toplar bağlanmış bir kaç hırpani katır, hemen önlerinde ağır ağır yürüyorlardı. Bu hayvanlar dağ keçileri kadar çeviktiler. Li Kue yorulunca, Çu Teh onu bir katırın üstüne oturtmuştu. Devrimin topları üstüne oturan Li Kue, bambu kavalıyla yanık ve hasret kokan halk türküleri çalıyordu. Yu Kung onun yanıbaşında koşuyor, sevecen gözlerle ona bakıyordu.

Yu Kung Leyang ahalisini, Kızıl Orduyu seven bu cesur ve yiğit halkı düşündü. «Feng yin tui», yani kadın ve kızların «dikiş müfrezesi», son üniforma, son pantalon temizlenip, yamanıp, tamam edilinceye kadar istirahat etmemişti. Sonunda elbiselerin çoğu, mavi rengin bütün tonlarının birleştiği bir mozayiğe dönmüştü. Kadınlar, kızlar ve erkekler, kimse yalınayak yürümek zorunda kalmasın diye, bezden pabuçlar ve hasır sandallar yapmışlardı. Böylece askerleri yürüyüşe hazır duruma getirmişlerdi.

Köylüler askerleri kar, yağmur ve güneşten korumak üzere koni şeklinde, geniş bombu ve hasır şapkalar da örmüşlerdi. Terziler herkes için kaba birer torba dikmişler, Köylü Birliği bunları kuru pirinç, tuz ve bir avuç kurutulmuş sebzeyle doldurmuştu. Halk, ayrıca her askerin bir mendil ve gecenin soğuğundan korunacak bir önlük veya örtüye sahip olmasına da dikkat göstermişti. Bir çok askerin mataraları ve hatta bazılarının cep fenerleri bile vardı.

Yu Kung'un hafızasında karmakarışık bir sürü savaş resmi canlandı: Guomindang askerlerinin aptal ve korkulu yüzleri, subaylarının katı ve zalim suratları ve bütün bunların arasında makinalı tüfeklerin takırtısı. Bu kargaşalık içinde kızıl keskin nişancıların düzenli krak-krak-krak sesleri çınlıyordu. Tek bir kurşun boşa harcanmamıştı. Taşların, ağaçların, duvarların veya toprak tepeciklerin arkasındaki siperlerinden öldürücü bir itinayla ateş ediyorlardı. Çevrenin savaşçı köylüleri, «Öldürün! Öldürün!» diye bağırıyorlardı. Kızıl askerlerin çağırışları açıkça duyuluyordu:

«Ağaların av köpekleri! Generallerin ve emperyalistlerin av köpekleri! Yuh!.. Bizler fakir işçi ve köylüleriz! Bütün topraklar köylülere ve askerlere! Toprak kiralarını ve vergileri ödemeyi reddedin! Borçları ödemeyin!... İşçilerin sekiz saatlik iş günü için mücadele edin!»

Düşman askerleri, kurşunlardan daha öldürücü etki yapan bu sloganları dinliyorlardı. Ne biçim savaştı bu allahaşkına? Onları «eşkiyaları» yok etmeleri için göndermişlerdi. Buna karşılık her köyde savaşçı köylülerle çatışıyorlar, karşılarında amansız bir gerilla savaşı veren savaşçı işçileri görüyorlardı. Kendileri de fakir köylülerdi. «Bütün topraklar köylülere ve askerlere!» sloganını ilgiyle dinliyorlardı bu yüzden.

Onları bir savaşa göndermişlerdi. Baştan bu savaşın da bütün diğer savaşlar gibi olacağını düşünmüşlerdi: Kendileri öldürmek için ateş etmeyeceklerdi, düşman da isabet ettirmeye uğraşmayacaktı. Ama burada öldüresiye bir ciddiyetle savaşan bir orduya çatmışlardı. Her kurşun adamını buluyordu. İnsanlık böyle bir savaşı şimdiye kadar duymamıştı! Komutlarına gönülsüzce itaat ediyorlardı. Her taşı, her ağacı, her kulübeyi ve her tepeyi korkuyla izliyorlardı. Bazıları subayları memnun etmek için, hiç olmazsa gürültü çıkartsın diye havaya ateş ediyorlardı. Diğer bazıları ise, silahlarını ve cephanelerini toparladıkları gibi soluğu kızılların yanında alıyorlardı.

Yu Kung bu insanların ne acı şikayetlerde bulunduklarını düşündü. Düşmanın nakliye işlerinden kaçan hammalların şikayetlerini hatırladı.

«Bakın bana, benim adım Ze Yü Tang,» demişti birisi. «Çangşa'dan geliyorum... Köylüyüm. Günün birinde bir subay askerleriyle birlikte pazar yerimize geldi. Silahlarını üzerimize doğrultarak bizi yakaladılar... Hepimizi iplerle bağladılar, büyük bir grup olduk. Bize cephane ve pirinç taşıttılar... Yanımdakilerden biri kaçmak istedi, onu vurdular ve yol kenarında bıraktılar... Ailesini öyle merak ediyordu ki... Ben de ailemi merak ediyorum, bensiz ne yaparlar? Ben onlar için bin li yürüyerek bir esir gibi çalıştım... Alın cephanelerini. Şimdi sizin için taşıyıp, generalleri öldürmek üzere size yardım etmek istiyorum... Orospu çocukları bunlar!»

Askerin sesi söndü. Onun yerine eski bir işçi olan Kantonlu bir askerin hatırası canlandı. Li Kue'ye Enternasyonal'i çalmayı öğretmişti. Li Kue çalmıştı, ama melodi hep eski bir halk türküsünün nağmeleriyle karışıyordu.

Türkü, duvarlarında kızıl bayrakların dalgalandığı müstahkem şehir Çaling'den resimlerle kaynaştı. Leyang gibi

bir şehirdi, yalnız daha büyük. Orada halk, Kızıl Ordunun yaralılarına bakmış, askerlerin torbalarını pirinçle doldurmuş, onlara yeni sandallar ve köylülerden pirinç satın alabilmeleri için gümüş paralar vermişti. Kızıl Ordu şehirdeki kızıl muhafızları takviye etmek üzere orada iki makinalı tüfek bölüğü bırakmıştı.

Çaling de Yu Kung'un hafızasından silindi. Bunun yerine Hunan ve Kiangsi eyaletleri arasında karlarla kaplı, buzlu dağlar belirdi. Kızıl Ordu köyler ve tepeler arasında zikzaklar çizerek ilerliyordu. Savaşmadan bir li bile yürüyemiyordu. Ama bazı günün akşamları, askerler o gün ikiyüz li yol aldıklarını söyleyebiliyorlardı. Sandalları parçalanıyor, yalın ayak yürüyorlardı. Ayakları kararıyor ve şişiyordu. Bitler kaynaşıyorlardı, saçlarını artık taramaz olmuşlardı. Pirinç torbaları gitgide küçülmeye başlamıştı. Guomintang generalleri tek kuruş ödemeksizin bütün köylerde ne var ne yoksa tüketmişlerdi. Köylülerin Kızıl Orduya verecek hiç bir şeyleri kalmamıştı.

Bir kaç asker hastalanmış, daha başkaları dağların soğuk gecelerinde donmuşlardı. Li Kue incelmiş, gözleri çukura kaçmıştı. Sandalları parça parçaydı. Çu Kang kız, çocuğun ayaklarını kuru otlarla sararak bunları bez parçalarıyla sımsıkı bağlamıştı. Bunun için sırtında taşıdığı katlanmış battaniyenin arasından çıkarttığı yeni bir gömleği kullanmıştı.

Ne zaman ordu iki çarpışma arasında kamp kursa, Li Kue bir kaya parçasının üstüne oturur ve kavalıyla kendi uydurduğu, biraz savaşın gürültüleri, biraz Enternasyonal'le karışık acıklı halk türküleri çalardı.

Sonra Li Kue'nin son savaşı... burada, bu dağ yamacında. Çalılıklar ve sarp kayalıklarla gizlenmiş çukur bir yoldan bir Guomintang alayı geliyordu. Doğuya doğru

yürüyen Kızıl Ordu ansızın onlarla karşılaştı. İki taraf ta şaşırmıştı. Kızıl öncüler ihtar atışı yapmışlardı. Bu atışlardan sonra, nasıl olsa öleceklerini bildikleri için, doğrudan düşman saflarına ateş açarak, son kurşunlarına kadar savaştılar. Öncülerin ikisi, iki düşman askerinin vücudunu sımsıkı kavramış oldukları halde, aşağıda dağın yamacında kaskatı yatıyorlardı.

Onlardan az bir uzaklıkta olan Kızıl Ordu ihtar atışlarını duymuştu. Zayıf ve düşük omuzlar ceryana çarpılmış gibi bir anda gerildiler ve yorgun başlar bu yeni gerilim altında dikleşiverdiler. Hemen gruplar halinde araziye yayılarak, yarı eğilip yarı sürünerek, toprak yığınlarını, kayaları, ağaçları ve çalılıkları siper alarak, öne atıldılar. Gergin bir sükunet içinde, düzenli atışlarla düşman saflarında ardı ardına gedikler açmaya başladılar. Köylü bölükleri kargı ve bıçaklarıyla düşmanların üzerine saldırdı ve vahşi bir yakın mücadeleyle düşman askerlerini biçmeye giriştiler. Dağın yamacından silahsız adamlar ileri atılıyor, düşmanın yanına kadar sürünüyorlardı.

İyi teçhiz edilmiş düşman, yavaş yavaş geri çekiliyordu. Kızıl Ordu kovalamaya başladı. Geri çekilme bir kaçışa dönüştü. Kızıl Ordu takipten vaz geçmiyordu. Çünkü silah ve cephaneye ihtiyacı vardı. Bir çok insan şehit düştü. Ölürken bile ele geçirdikleri silahlara sımsıkı sarılıyorlardı. Silahsız arkadaşları düşenlerin silahlarını alıyorlar ve bunları sopa gibi kullanarak düşmana vuruyorlardı.

Bu çarpışmada bir kurşun Li Kue'ye isabet etti. Bir kaya parçasının ardına siper almıştı. Kayanın arkasında çiğnenmiş karlar vardı. Kurşunun kayayı koparttığı yerde toprak gözüküyordu. Yu Kungun bakışları topraktan Li Kue'nin çamurlu ellerine, oradan da ucu topraklanmış kavalina kaydı. Çocuk vurulduğu sırada yerden taş çıkartmakla uğraşıyordu. Taşları düşmana fırlatmak için çok

zayıftı. Bunun için yetişkin bir yoldaşa yardım ediyordu. Taşları topraktan sökmek için kıymetli kavalını kullanmıştı.

Toprağı kazan kürek sesleri durdu. Yu Kung'un hafızasında bir film şeridi gibi akıp giden resimlerin arkası kesildi. Sert, okşayan bir elin omuzunda ve göğsünde dolaştığını ve ona sarıldığını hissetti. Ele baktı, kendi gözyaşlarından sırılsıklam olmuştu. Ağlamış olduğuna hayret etti. Geri döndü ve yamaçtan aşağı sendeleyerek yürüdü. Önünde bir işçi, ölü Li Kue'yi kollarında taşıyordu.

Küçük kardeşini, hayatlarını devrim için feda eden diğer adamların yanına yatırdıklarını gördü. Zayıf ve ciddi yüzlü, kuru, hırpani işçi ve köylüler. Yaşayanlar çukurun önünde durarak dostlarının ve yoldaşlarının yüzlerine son defa bakıyorlardı. Üniformalı devrimci bir asker, ordunun kızıl bayrağını çukurun üstüne eğdi. Bayrak düzlendi, kızıl zemin üstünde siyah yıldız ve sarı orak-çekiç işaretleri belirdi.

«Peki, örtün üstlerini!» dedi bir ses.

Adamlar eğilerek ölülerin parça parça ceketlerini alıp yüzlerine örttüler. Sonra üstlerine nemli toprakları attılar.

Aşağıda, doğuya giden yolda bir borazan sesi duyuldu. Silahların tıkırtısı, çelik şakırtıları, çıplak ayakların hafif sesleri, adamların muntazam, suskun yürüyüşü yeniden başladı.

Yaralılar silahlarını sağlamlara vererek, arkadaşlarına yaslandılar ve ağır ağır birlikte yürümeye başladılar.

Yu Kung, içinde kardeşinin son istirahatine çekildiği kitle mezarından başını çevirdi. Yaşlarla örtülü gözlerini, aşağıdaki yolda rüzgarda dalgalanan büyük kızıl bayraklara, doğuya dikti. Borazanını sımsıkı kavrayarak dar omuzlarını gerdi. Etrafına bakınarak kendi müfrezesini aradı ve yürümeye başladı.

Çingkang Dağlarında

Çingkangşan semaları ilkbaharın ağır yağmur bulutlarıyla kararmıştı. Kızıl askerlerin başlarındaki geniş saz şapkalardan yağmur damlacıkları süzülüyordu. Kızıl Ordu yeniden örgütleniyor, vaktini talimle geçiriyordu. Geceleri bölükler uzak köy ve kasabalara yürüyorlar, beyaz birlikleri ve komando örgütü Mintuanı baskına uğratarak dağıtıp sürüyorlar, korkuya kapılan ağalar kaçıyorlardı.

Bütün tehlikeleri küçümseyen kızıl habercileı tüm bölgeye yayılmışlardı. Cesaretleri o kadar ileri gidiyordu ki, ta Kan rmağı kıyısındaki Guomindang kalesi Kian şehrine kadar uzanıyorlar ve askerlerin arasına karışıyorlardı. Zerzevatçı kılığında, caddelerde salınarak Komünist Partisinin gizli karargâhını arıyorlardı. Bu işi yaparken biraz ağırdan alıyorlar, demir parmaklıklı pencerelerin arkasında bir tefecinin zevk içinde paracıklarını saydığı bir Çin bankasının önünde duraklıyorlardı. Sinek kaydı traş edilmiş kafası, yuvarlak yüzü ve yağlı vücuduyla şişko bir buda gibi sandalyesine çökmüştü tefeci. Çok terleyince, şişman vücudunu süsleyen şık gömleğinin kollarını omuzlarına kadar kıvırıyor ve kat kat olmuş muazzam yağ kitlelerini açığa çıkartıyordu. Arada sırada tavuk tereklerinden yelpazesini çıkartıp kolunu kaldırıyor ve koltuk altlarını yelpazeliyordu. Sonra yeniden paracıklarını saymaya girişiyordu.

Haberciler onu seyrederlerken kısa, kuru bir kahkaha atıyorlardı. Bazan akıllarına olmadık fikirler geliyordu: «Gidip ona ansızın Kızıl Ordudan olduğumuzu ve adamlarımızın şehir kapılarında olduklarını söylesek, ne yapar acaba? Mutlaka gözleri yuvalarından uğrayacak, çenesi titremeye başlayacak, önce korkudan bir müddet taş kesilmiş gibi oturacak, sonra para torbalarını kucaklayarak, kısa, şişko bacakları üstünde korkudan çılgın gibi kaçacak ve pantalonuna doldurup yatağının altına saklanacaktır! «Bunları düşününce haberciler kahkahayla gülmekten kendilerini alamıyorlardı. Bunun üzerine tefeci kafasını kaldırıp bakıyor ve zerzevatçıların bu küstahlığına akıl erdiremeyerek, adamlar köşeyi dönünceye kadar gözlerini onlardan ayıramıyordu. Sonra memurlarına bağırıyordu: «Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, artık sefil zerzevatçı parçaları saygıdeğer vatandaşlarla alay etmeye başladılar.»

Ama haberciler yollarına devam ediyorlar ve şehrin karmakarışık, dar ve paket taşlarıyla döşenmiş sokaklarında yollarını arıyorlardı. İçinde kilise ve hastane olan katolik misyon binasının önünde bir an duruyorlardı. Burada Avrupa'daki savaşa İtalyan veya Fransız ordusunda subay olarak katılmış iki veya üç papazın oturduğunu biliyorlardı. Şeytan ihtiyarlayınca manastıra çekilirmiş. Ama bu şeytanlar manastıra kasıtsız girmiyorlardı. Burada, eyaletteki şartları, tabiat zenginliklerini, halkın yaşayışını ve birliklerin mevcudunu öğreniyorlardı.

Sonra bunları konsolosluklarına ve Şanghay'daki askeri ataşeliklere bildiriyorlardı. Bunların Çingkangşan'daki Kızıl Ordu hakkında da rapor verdiklerini ve Kian'daki Guomindang generallerinin toplantılarına katıldıklarına dair sağlam deliller vardı elde.

Haberciler yürümeye devam ediyorlardı. Sonunda aradıkları adresi buluyorlar, parolayı verip haberlerini Komünist Partisine bildiriyorlardı. Buna karşılık, arada sıra-

da, Çin'in dört bir yanından ve hatta yabancı ülkelerden gelmiş gazeteleri alıyorlardı. Daha başkalarına, katlandığı zaman bir elde saklanabilecek kadar ince pirinç kağıdına yazılmış bir çok sayfa belgeler veriliyordu. Ama onlar bunu ellerinde taşımıyor, omuzlarındaki bambu sırığın ucuna astıkları sepetlerin içindeki lahanaların göbeklerine saklıyorlardı.

Arada sırada Kian'dan da tüccar kılığında bazı adamlar Çingkangşan'a giderlerdi. İçlerinde kendini Siyau ismiyle tanıtan, ince uzun boylu, zayıf yüzlü ve gözlüklü biri de vardı. Dağ geçitlerine varıncaya kadar kibirinden yanına varılmazdı. Fakat burada birden hali tavrı değişir, tahtıravandan inip yürüyerek dağı çıkar ve Kızıl Ordunun kumanda merkezine giderdi. Kiangsi şivesiyle konuşuyordu. Ayrıca Rusça ve İngilizce de biliyordu. Sonraları, siyasi büroda çalıştığı zaman, onun proletaryanın iktidarda olduğu güçlü Sovyet Rusya'dan döndüğü öğrenilmişti. Orada öğrenim görmüştü.

Ama başkaları da geliyorlardı Çingkangşan'a. İlk önce, iki eşkiya reisi tarafından çevre köylerinden toplanan ve onların kumandası altına verilen binden fazla köylü geldi.

Sonra daha başkaları gelmişti. Akın akın geliyordu insanlar. Tehditkâr bir hızla tepeleri sıyırıp geçen yağmur bulutlarının geldiği doğrudan, güneydoğudan geliyorlardı. İçlerinde bazılarının hareketleri, düşmanlar tarafından çevrilmiş bir kurt gibi uyanık ve dikkatliydi. Sağlam ayaklarıyla koşan, saçlarını erkekler gibi kısa kesmiş kadınlar da geliyordu. Silah olarak kargılar, baltalar, bambu mızraklar, demir küsküler ve bir miktar Alman, Fransız, İngiliz ve Amerikan fabrikalarının damgasını taşıyan tüfek ve tabancalar taşıyorlardı.

Kızıl köylü partizanlar geliyorlardı geçen yılın sonbaharında ezilen Hunan ayaklanmasının savaşçıları. Dağ

geçtilerini aşarak geliyorlardı. Islak topraklar üzerinde çıplak ayaklarının yürüyüşü ve mırıldanan sesleri, karanlık uçurumlar arasında, kabaran sellerin uğultusu gibi yankılanıyordu. Binlerce kapanmış ve kapanmamış yaralarla dolu, esmer, adaleli vücutları, sel gibi akan yağmur altında ıslak ıslak parıldıyorlardı.

Kızıl kumanda heyeti onları karşılamaya çıkmıştı. Alayın içinden partizan önderleri ayrıldılar. İçlerinden biri öne çıkarak konuştu:

«İşte geldik! İkiyüz hasta ve yaralımızla birlikte dörtbine yakınız... dört tane makinalı tüfek ele geçirdik, seksen tüfek ve tabanca...»

« ... Oniki kadın ve bir miktar el bobmbası,» diyerek bir kadın söze karıştı ve öne çıktı. Ufak tefek, tombalak, çenesinde çirkin bir yara olan bir kadınacağızdı. Sol elinin iki parmağı kopmuştu. Yara açık ve cerahatliydi. Kısa kesilmiş saçları, yırtık pırtık mavi işçi pantalonu ve lime lime gri ceketiyle öyle duruyordu. Kemerinde iki tane «saplı bomba» -el bombaları- asılıydı. Omuzunda bir silah taşıyordu.

Kumandanların dikkatle onu sözdüklerini görünce söze başladı: «Kıymetsiz ismim Ze Mey, Kveytung'da çiftlik beyi Vu'nun hizmetinde tarım işçisi olarak çalıştım. Bütün gücümüzle savaştık, ama beyazların silahları pek çoktu.»

Kıymetsiz ismi Ze Mey'di, ama hiç te mütevazı bir görünüşü yoktu. Cesur kara gözleri, ince haşin dudakları vardı. Batı kavramlarına göre henüz gençti. Ama ordudaki adamlar: «Çok yaşlı... en azından yirmibeşinde var...» diyorlardı.

Arkadaşları onun hakkında şunları anlatıyorlardı: «Ze Mey bir fakir köylünün karısıydı. Büyük kuraklık sırasında kocası onu Kveydunglu toprak ağası Vu'ya toprak kölesi olarak satmış ve kendisi de iş aramak üzere şehre git-

mişti... Geçen yılki sonbahar ayaklanmasında Vu öldürüldü.»

«Evet, onu Ze Mey vurdu. Şimdi taşıdığı silahı ondan aldı. Çok çirkin, ama iyi savaşıyor. Onu bölük kumandanlığına seçtik.»

Kızıl partizanlar Kızıl Orduya dahil edildiler. 29 ncu ve kısmen 30 ncu alaylar partizan alayları oldu. Kalanlar diğer alaylara katıldılar. Hastaları ve yaralıları, kudretli bir mandarinin atalarının adına yaptırdığı büyük tapınakta kurulan askeri hastaneye götürüldü.

Eski bir inanca göre, her kim Çingkangşan'a gömülürse, tanrıların rahmetine kavuşabilmesi ihtimali oldukça fazlaydı. Bu yüzden bir çok büyük beyler son istirahatlerine burada yatırılmışlardı. Tepelerde zengin aile ve sülale tapınakları kurulmuştu. İyi yaşanacak yerleri her zaman çok iyi bilen budist ve taoist rahipler, serin, ormanlı vadilere yerleşmişlerdi. Ağalar ve eşkiyalarla sürekli dostluk bağlarıyla bağlıydılar. Ülkenin sefaleti onları refaha kavuşturuyordu. Sonbahardaki hacı seferleri zengin ürün getiriyordu.

Sayısız tapınaklar Kızıl Ordunun çok işine yaramaktaydı. Bir hastane açmışlar, budist tapınaklardan birine bir askeri okul yerleştirmişler ve ağaların atalarının ruhuna yapılmış bir tapınakta da ilk kızıl silahlığı kurmuşlardı. Bir diğer tapınağa matbaayı koymuşlar, diğerlerini ise asker koğuşları haline getirmişlerdi. Rahim ana Kuan Yin ve bir sıra bronz Lohan'lar, putları elbise askısı olarak kullanan kızıl askerlerin uyuyuşunu oyma kaidelerinin üstünden şaşkınlıkla seyrediyorlardı.

Demirci Sung ilk kızıl silahlığı kurmuştu. Kızıl Ordu uzak şehirlere yaptığı çıkışlardan silahhane ve matbaa için boyuna yeni makinalar getiriyordu. Silahhane işçileri eski ilkel makinaları ayırıyorlar ve yenilerini kuruyorlardı.

Burada bütün gün çalışılıyor, silahlar tamir ediliyor ve yenileri yapılıyordu.

Kızıl Ordu şimdi onikibin kişiye çıkmış ve 4 ncü Kızıl Kolordu adını almıştı. Altı alaydan müteşekkildi -28 nciden 33 ncüye kadar- Çu Teh başkumandan ve Mao Zedung Komünist ordu teşkilatının ve siyasi büronun önderi olduğu için, yabancı basın ve Çin basını bu kolorduyu Çu-Mao ordusu olarak isimlendiriyorlardı. Diğer bazıları «Kiangsi Kızıl Ordusu» veya kısaca «Kızıl Ordu» diyorlardı. Guomindang ise, kendi kendine cesaret vermek için, kendi içinde ve yabancı velinimetlerine karşı, Kızıl Ordunun işçi ve köylülerinden sadece «Kızıl eşkiyalar» olarak bahsediyordu.

Kızıl Ordu yeniden örgütlenirken siyasi büroya da kumanda heyetiyle aynı yetkiler verildi. İkisinin de üstünde tayin edici organ olarak Çin Komünist Partisi yönetimi vardı.

Her ordu birliği bir asker komitesi teşkil etmek zorundaydı. Ordunun en üst organı, seçilmiş üyelerden müteşekkil yürütme komitesiydi. Bu komite aracılığıyla askerler kumanda heyetinde ve siyasi büronun yürütme kurulunda doğrudan temsil ediliyorlardı.

Kızıl Ordu bir devrim ordusuydu. Asker komitelerinin hakları yanında, ağır sorumluluk dolu yükümlülükleri de vardı. Bütün disiplin hükümlerini ve diğer talimatnameleri tartışmak, çıkartmak ve uygulanmasını kontrol etmek onların göreviydi. İdari komitelerin ve bilhassa ikmal ve mali kısımların raporları onlara veriliyordu. Yiyeceğin kusursuz olmasını sağlamak ve bütün kamplardaki sıhhi tesisleri kontrol etmek zorundaydılar. Bütün siyasi çalışmalara, konuşmalara, tartışmalara, okuma-yazmasızlığın bertaraf edilmesi için kurslara, milli ve enternasyonal devrimci yıldönümlerinin kutlanma günlerine katılıyorlardı.

Ordunun üç gün veya daha fazla kaldığı her yerde, günde iki saat siyasi kurslar yapılması şarttı.

Komünist Partisi ve Komünist Gençlik Birliği üyeleri bütün ordunun içine yayılmışlardı. Onların kendi toplantıları oluyor, bunun yanında her eylemde öncülüğü elde tutmak için asker komitelerinin diğer toplantılarına da katılıyorlardı. Bu komünistler ve genç komünistler, orduyu birleştiren, ona şekil, bilinç ve yön veren bir kenet gibiydiler.

Başlangıçta siyasi çalışma bütün orduyu kapsamıyordu. Ordu Çingkangşan'a geldiğinde, eşkiya önderleri Vang ve Yüan'la yaptığı sözleşmeyle bağlanmıştı. Bu sözleşmeye göre, iki eşkiya subay rütbesi alıyorlardı. Buna karşılık ordunun tüm teşkilâtına tabi olacaklar ve bağımsız eylemlerden vaz geçeceklerdi.

Kızıl Ordu sözleşmeye uydu. Vang, güney Hunan köylülerinden müteşekkil 29 ncu alayın kumandanı, Yüan ise aynı alayda tabur kumandanı oldu. Kendi taraftarları olan eşkiyalar ve köylüler onların kumandasına verildi. Ayrıca Komünist Partisi üyesi olan bir miktar sanayi işçisi ve asker de, siyasi çalışma yapmak üzere bu alaya gönderildi.

Vang ve Yüan'ın ağızlarından bal akıyor, fakat kalplerinde zehir taşıyorlardı. Orduyu giderek büyüyen bir güvensizlikle süzüyorlar, siyasi görevleri şüpheyle karşılıyorlardı. «Biz çok cahiliz, siz bize öğretmelisiniz,» diyorlardı. Ama her fırsatta baltalama hareketlerine girişiyorlar, türlü dolaplar çeviriyorlar, fesat kuruyorlar ve dedikodular yayıyorlardı. Siyasi komiserler onların karşısında çoğu zaman çaresiz kalmaktaydılar. Siyasi büro onların alayında bir asker komitesi kurmayı başaramamıştı.

Diğer eşkiyalar da işçi ve köylü arkadaşlarını büyüyen bir düşmanlıkla gözlüyorlardı. Ağalar ve ajanları, eşkiya reislerine, Kızıl Ordu görevlilerinin köylüler arasında

köylü birliği için propaganda yaptıklarını ve köylüleri, ağaları sürmeye ve öldürmeye, topraklarına el koyarak paylaşmaya teşvik ettiklerini bildirmişlerdi.

Bunun üzerine Vang ve Yüan, köylüler arasında, Kızıl Ordunun da muhtemelen bir general ordusu olduğu söylentisini yaydılar. Bu generalerin de niyeti, köylülerin güvenini kazanarak sonunda bütün topraklara sahip çıkmaktı.

Fakat köylüler devrimcilerin konuşmalarını ilgiyle dinlemeye devam ediyorlardı. Vang ve Yüan, rüzgarın artık onların değirmenini çevirmediğini hissetmişlerdi. Planlarını hazırlayıncaya kadar uzun süre düşünüp taşındılar. Sonra ajanlarını köylere gönderdiler. Ajanların anlattığına göre, Vang ve Yüan eskiden beri köylülerin dostuydu. Köylü birlikleri ve topraklara el konması hususunu olumlu karşılıyorlardı. Köylülere toprağı çok düşük bir kirayla vermek istiyorlardı, belki mahsulün beşte birine veya daha azına. Köylüleri zengin edeceklerdi. Zaten Vang ve Yüan köylülerle her zaman iyi geçinmemişler miydi? Yakında bütün Kızıl Orduyu ellerine alacaklardı. Köylüler onlara yardım etmeliydi, çünkü Kızıl Ordunun neler planladığı meçhuldü.

Köylüler onları dinliyorlardı. Vang ve Yüan şüphesiz dostlarıydı. Kızıl Ordu büyük laflar ediyordu, ama askerleri yabancıydılar. İnsanın tanıdığı kişilere uyması daha doğruydu elbette.

Günün birinde köylerden birinde bir Kızıl Ordu görevlisi esrarlı bir şekilde öldürüldü. Az bir zaman sonra bir ikincisi ve üçüncüsü. Eşkiyaların ajanlarına dokunulmadı.

Komünistler ve siyasi büro yönetimi Çingkangşan'da gizli bir toplantı yaptılar. Tertipçilerin Vang ve Yüan olduğuna emindiler. Ama elde delil yoktu...

Elde delil olsa bile Kızıl Ordu bir şey yapacak durumda değildi. Çünkü Kian'ın doğusundan itibaren, kuzey, gü-

ney ve doğudaki bütün şehirlerde yavaş yavaş beyaz birlikler toplanıyordu. Bu ay bitmeden büyük çarpışmalar başlayabilirdi. Hem dışa, hem içe karşı savaşmak imkansızdı. Eğer içe karşı bir savaşa cesaret ederlerse, Vang ve Yüan köylüleri onlara karşı kışkırtacaklar, generallerle gizli anlaşmalar yaparak Kızıl Orduya ihanet edeceklerdi. Bu yüzden köylerdeki ve eşkiya alayındaki görevlilere, Vang, Yüan ve taraftarlarına karşı daha dikkatli davranmaları emredildi. Siyasi çalışma, yeni yöntemlerle ve daha dirayetli bir şekilde yürütülmeliydi. Kızıl Ordu yalnız sözle değil, eylemle bu işten galip çıkmalıydı. Askerler, Vang ve Yüan'ın adamlarıyla dostluk kurmalılar, birlikte yürüyüp birlikte yemek yemeliler ve onlarla sohbet etmeliydiler.

Eşkiyalar, Kızıl Ordudan arkadaşlarına hep aynı şeyi tekrar ediyorlardı: «Bizler aptal ve basit insanlarız. Bizleri küçük kardeşleriniz gibi eğitin!»

Bu tür konuşmalardan sonra kızıl kumandanlar birbirlerine soruyorlardı: «Bu kadar yumuşak konuştuklarına göre, yine ne şeytanlık düşünüyorlar acaba?»

Bunu yakında öğreneceklerdi. Günün birinde Vang'ın alayından bir görevli, 29 ncu alayda bir maden işçisinin gizlice öldürüldüğünü ve cesedinin bir kayadan aşağı atıldığını haber verdi. Vang sözde bir soruşturma açmış ve katili tesbit edemediğini bildirmişti.

Siyasi yöneticiler için suçlunun kim olduğu gün gibi açıktı. Vang'a haracını ödemeyen bir toprak ağası esir alınmış ve Çingkangşan'da Ortapınar köyüne götürülmüştü. Vang onu orada çok dar bir bambu kafese hapsetmişti. Bir taburenin üstüne oturan esirin dizlerinin arasından uzanan uzun ve keskin uçlu bir bambu kamış adamın gırtlağına değiyordu. Ağa bir gün ve bir gece bu durumda kaldıktan sonra, yüksek bir fidye teklif etti. Kardeşi parayı getirdi, esir serbest bırakıldı ve evine dönebildi.

Bu olay ordu içinde duyulmuştu. Sonradan öldürülen maden işçisi, köylü askerlere, devrimcilerin değil, ancak eşkiyaların böyle davranabileceklerini söyledi. Ağa evine dönmüş, toprağını muhafaza etmiş ve Vang'dan gayrı kimsenin bundan bir çıkarı olmamıştı. Tam aksine, köylülerin durumu şimdi daha da kötüleşmişti. Çünkü toprak ağası ödediği fidyeyi şimdi onlardan çıkartacaktı. Köylüler bütün sömürücüleri kovalamalı, toprakları almalı ve kendileri için işlemeliydiler.

Maden işçisi ayrıca şöyle demişti: «Ne yapıyor Vang bu parayı? Orospularına harcıyor! Bizim gücümüz sayesinde zengin oluyor. 29 ncu alayda asker komitesi kurulmasına niçin izin vermiyor? Çünkü o zaman komite onun ne yaptığını kontrol edecek. Buna imkan vermek istemiyor. Bizi maşa olarak kullanmak istiyor.»

Maden işçisi öldürülmüştü. Kızıl Ordunun hâlâ eli kolu bağlıydı. Eşkiya alayındaki komünistlere şöyle söylendi: «Yalnız hayatını feda etmeye hazır olanlar eşkiyalar arasında kalsınlar. Yalnız en cesur yoldaşlarımız bu işi yapabilirler.»

Sonra köylüleri eğitmek üzere yeni disiplin hükümleri konuldu.

Ordunun en üst organları bu hükümleri taslak halinde asker komitelerinin önüne getirdiler. Sonunda tüm ordu, çevre köylülerinin de katıldığı bir kitle mitingine çağırıldı. Hükümler burada birbiri ardına oylamaya konarak kabul edildiler. Birinci ilke şuydu: Kızıl Ordunun bütün emir ve talimatlarına itaat edilecektir. Şu suçların cezası ölümdür: Düşmanla gizlice anlaşmak, cinayet, soygun, silahıyla birlikte kaçmak, çarpışma sırasında emre itaatsizlik, ordu sırlarının fahişelere açıklanması, fakirlerin, yani işçi, köylü ve küçük esnafın soyulması. Ağaların, kapitalistlerin ve zengin tüccarların mallarına el koyma işi sadece Müsadere Komitesinin göreviydi.

Diğer hükümler sağlık meseleleriyle ilgiliydi. Bunlara aykırı davranmanın cezası azdı. Köyler ve şehirler kirletilmemeliydi. Askerler helâları kulanmalı, geceleri bu iş için kovalar kullanılmalı veya meskûn yerlerden ve kamptan en az beşyüz metre uzaklıkta çukurlar kazılmalı ve ordu oradan ayrılırken bu çukurlar kapatılmalıydı.

Askerler, köylülerin altlarına sermeleri için verdikleri saman veya otları dönerken geri vermeliydiler. Yattıkları yeri düzenli bir şekilde terketmeliydiler. Tesadüfi veya kastlı zarar ve ziyanlar, köylüye tazminat ödenmesi için subaylara bildirilmeliydi. Kumar yasaktı. Borçlar ödenmeliydi. Ordunun beslenme şartları zorlukla temin edilebildiğinden, çok tutumlu olunmalıydı. Herkes ancak gücünü kuvvetini koruyacak kadar yemeliydi. Cigara ve şarap içilmemeliydi.

Komando örgütü Mintuan'ın eski adamları ve Vang'ın askerleri bunlara karşı çıktılar: «Kimin bir şeyini alırsak bizi öldüreceğinizi söylüyorsunuz. Peki biz ne için savaşıyoruz? Bu kadar da haksızlık olmaz artık.»

«Biz devrim için savaşıyoruz...» diye söze başladı bir asker, ama sözleri hemen eski mintuancıların bağırtıları arasında kesildi:

«Boşu boşuna savaşıp ölecek olduktan sonra devrimin bize faydası ne?»

Vang'ın alayından tasdik edici sesler geliyordu: «Hao, hao,» «doğru, doğru!»

Ama asker konuşmasına devam etti: «Kardeşler, bana kulak verin! Mücadelemizin anlamı devrimdir. Yani, biz bütün toprak ağalarını, zengin tüccarları ve generalleri def etmek istiyoruz. Toprağı köylülere vermek istiyoruz. Bizim askerlerimiz de toprak almalıdırlar. Biz bir işçi, köylü ve asker Sovyetleri hükümeti kurmak istiyoruz. Devrim için savaşan herkes onun himayesi altında olacaktır. Şimdi size soruyorum: Eğer kitleler, bizim onları sa-

dece soymak istediğimizi düşünürlerse, bizi destekler-ler mi, bizden yana olurlar mı? Şüphesiz ki, hayır! Onlara bizim davamızın onların davası olduğunu göstermeliyiz. O zaman bizimle birlik olacaklardır.

Şimdi size hepinizin bildiği bir şeyi söyleyeceğim. Ningkiang yine beyazların elinde. Kızıl muhafızlar sokaklarda koyunlar gibi boğazlandılar. Yungning ve Yungsin'-de de beyazlar var Fakat Kian bölgesinde milyonlarca insan onların üstüne atılmak üzere bekliyor. Sayıları ne kadar çok olursa olsun, kitlelerin desteğiyle düşmanları yeneceğiz. Ama onlara herhangi bir şekilde zarar verirsek, bize yardım ederler mi? Hayır! Yoldaşlar, ihtiyacımız olan şeylere el koyacak olan bir Müsadere Komitemiz var. Biz sadece zenginlerden -ağalardan, zengin tüccarlardan ve generallerden- alıyoruz. Onlar kitleleri soydular ve öyle zengin oldular. Bunun için sadece zenginlerden alacağız. Hükümlerimiz açıktır! Bir fakirl soyan her Kızıl Ordu askerine ölüm! Bu hükme uymak istemeyen orduyu derhal terk etsin!»

Bu konuşma o kadar çok alkışlandı ki, civardan gelen köylüleri bile sardı. «Hao, hao» diye bağırıyorlardı.

Bunun üzerine daha başkaları da aynı şekilde konuştular. Vang ve Yüan'ın adamlarının sesleri kesilmişti. İki eşkiya reisi suskunca bir kenarda duruyorlar, ne evet, ne hayır diyorlardı.

Sonra genel hükümler tartışıldı. 28 nci alaydan bir köylü söz istedi:

«Ben cahil adamın biriyim. Burada öyle büyük konuşmalar yapamam. Ama size bir şey söyleyeyim: Bu hükümler iyidir. Benim köyümde, Kızıl Ordu fakirleri koruyor, diyeceklerdir. Eğer bu hükümlere uyarsak, köylüler Kızıl Orduyu sevecekler.»

Çingkang dağlarının eteğindeki köylerden bir köylü heyecanla ayağa fırlayarak bağırdı:

«Eğer aldığınız samanı geri verir ve evlerimizi pisletmezseniz hoş geldiniz. Hiç bir şey çalmaz ve karılarımıza dokunmazsanız, o zaman...»

Sonra cesaretinden kendi de ürkerek çabucak yerine çöktü.

Partizan önderi Ze Mey kararlı bir tavırla öne çıktı: «Benim adım Ze Mey ve bir kadınım,» dedi kimseyi bu konuda şüphede koymamak için. «Ben Ze Mey, size şunu söylüyorum: Halk yağmacı, katil, hırsız ve soyguncu beyazlardan bıktı. Kızıl Ordu da aynı şeyi yapıp beyazlar gibi nefret mi toplasın? Hayır! Biz devrimci bir orduyuz. Bizim devrimci ilkelere ihtiyacımız var. Biz bu hükümlere uyacağız. Ben Komünist Partisine girdim. Niçin girdim? Neden? Beyazlar gibi olmak için mi? Hayır! Ben bir komünist olarak devrim için savaşmak istiyorum! Kitleleri Kızıl Ordudan başka koruyacak yoktur. Size söylüyorum: Onbin yıl yaşasın Kızıl Ordu! Yaşasın büyük hükümler ve küçük hükümler! Komünist Partisi onbin yıl yaşasın!»

Ze Mey kürsüyü terkederken Kızıl Ordu askerleri sesleri kısılıncaya kadar «Yaşa!» diye bağırdılar. Kenarda oturan köylüler başlarını uzatıyorlar, şaşkınlıkla birbirlerine bakıyorlardı.

Bütün hükümler birer birer oylandı. Vang ve Yüan, askerlere ve köylülere baktılar ve binlerce elin havaya kalktığını gördüler. Tereddüt içinde kızıl kumandanlara bir göz attıktan sonra, onlar da ellerini kaldırdılar. Bunun üzerine eski mintuancı taraftarları da onlara uydular. Tehlikeli dalgaların üstünde yüzmek, dibe batmaktan daha iyiydi.

Bu toplantıdan sonra Vang ve Yüan'ın askerleri köylü askerlerle tartışmaya başladılar. «Onları eğitmelisiniz ve düşüncelerini ifade etmesini öğretmelisiniz,» diyordu siyasi büronun talimatı.

Günün birinde bir kaç maden işçisi köylü askerlerin arasına karışmıştı. Hepsi toprağa uzanmış yatıyorlardı. Köylü askerlerin biri komando örgütü mintuan'dan gelmeydi. Diğerleri civar köylerdendi. İki köylü güney Hunanlıydı. Maden işçilerinin arasında genç komünist Yu Kung da vardı.

«Niçin Kızıl Orduya girdin sen?» diye bir maden işçisi bir köylüye sordu.

«Niye girmeyeyim ki?» diye cevap verdi köylü.

«Yani, ben sebebini öğrenmek istiyorum. Diyelim ki, güneyli bir köylü sana bunu sordu. Ne cevap verirsin ona?»

«Büyük kardeşimiz Vang beni çağırdığı için,» diye cevap verdi. «O fakirlerin dostudur.»

Ama köylü bu cevaptan kendisi de pek memnun kalmamışa benziyordu.

Güney Hunanlı bir köylü söze karıştı: «Ben ağalara karşı savaşmak üzere buradayım... Onların yüreği kurt yüreği... Peki sen niçin ordudasın?» diye maden işçisine sordu.

«Ben mi? Ben işçiyim ve komünistim. İşçilerin, köylülerin ve dünya proletaryasının kurtuluşu için savaşıyorum.»

«Nasıl kurtulacaklar?»

«İşçileri soyan ve öldüren bütün toprak ağalarını, kapitalistleri, emperyalistleri ve generalleri yok edecekler. Biz kendi hükümetimizi istiyoruz, yani işçi, köylü ve asker Sovyetleri hükümetini. Biz kendi kendimizi yönetmek istiyoruz.»

«Bu dünya proletaryası ne demek, ben bilmiyorum,» diye sözünü kesti Mintuan'dan gelen adam... «Emperyalistler ne demek?» diye sordu bir başkası.

Maden işçisi devam etti: «Dünya proletaryası demek, aynı bizim gibi çalışıp savaşan bütün ülkelerin işçi ve köylüleri demektir. Emperyalistler ise Çin'e gelip ülkemizi bir sömürge yapmak isteyen zengin yabancı sömürücülerdir. Onlar Çin'de bir köleler ülkesi kurup hepimizi kendilerine çalıştırmak istiyorlar. Bize ateş etsinler diye Guomindang'a silah veren onlardır. Şu silahlara bir bakın, üstlerindeki yabancı harflere bakın. Bunlar zengin yabancı firmaların markalarıdır. Bu silahlar denizin öte tarafındaki ülkelerden Guomindang için gönderiliyor. Yabancı emperyalistler bize ne silah, ne cephane verirler, ama Guomindang'a her şeyi veriyorlar. Hatta bize karşı yapacakları savaşın planını bile onlar hazırlıyor. Yangze ırmağında büyük zırhlı gemileri demirli duruyor. Guomindang generallerini her türlü destekliyorlar. Guomindang emperyalistlerin bekçi köpeğidir.»

Güney Hunanlı bir köylü, parmaklarını çeliğin üzerine kazılmış harflerin üstünde gezdirerek sordu: «Peki, bu silahları kim yapıyor?»

«Bunlar emperyalistlere ait büyük silah fabrikalarında yabancı işçiler tarafından yapılıyor.»

«Dünya proletaryası dediğiniz ve bizim gibi yaşayan işçiler tarafından mı?»

«Evet.»

«Peki, bize ateş ettikleri bu silahları niye yapıyorlar? Biz onlara bir şey yapmıyoruz ki.»

Maden işçisi tereddüt etti. Ne söylemesi gerektiğini bilemiyordu. Şimdiye kadar emperyalist bir yana, bir tek yabancı işçi bile görmemişti. Onun ömrü günlük geçim mücadelesi içinde geçmişti. Sonunda cevap verdi:

«Bence Mao yoldaş bu konuda bize daha fazla şey söyleyebilir. En iyisi ona soralım... Ama belki dünya proletaryası da, aynı bizim komünist olmadan ve Kızıl Or-

duda savaşmaya başlamadan öncekl halimiz gibl, aptaldır.»

«Ne yaparlarsa yapsınlar, emperyalistler kendi mezarlarını kazıyorlar,» diye keyifle söze karıştı genç Yu Kung.

Köylüler şaşırdılar: «Kendi mezarlarını mı? Deli mi bunlar?»

Kafalarında emperyalistlerin elde kürek kendilerine mezar kazdıklarını canlandırmışlardı.

Maden işçisi araya girdi: «Bakın şöyle! Hani bizde bir söz vardır, 'Fazla insan eti yiyen bir kaplan, eninde sonunda bir çukura düşer,' Yabancı emperyalistlerin durumu da aynı böyle işte. O kadar çok Çinlinin kanına girdiler ki, eninde sonunda onları denize dökeceğiz.»

Siyasi büronun cevaplandıracağı ilk soru buydu: Bütün ülkelerin proletaryası, Çin işçi ve köylülerine ateş edilen silahları niçin yapıyordu?»

1 Mayısta Mao Zedung Çingkangşan'da bu mesele hakkında konuştu. Önünde binlerce asker, köylü ve köylü kadınlar oturmuşlar, heyecanlı bir dikkat içinde dünya proletaryasının mücadelelerini dinliyorlardı.

Mao parlak bir konuşmacıydı. Dinleyecilerini sürüklemesini ve heyecanlandırmasını biliyordu. Ama işçilerin sert ve sade dilini de konuşabiliyordu. Ve çoğu zaman alaylı konuşması dinleyicileri güldürürdü.

Çinkang dağlarındaki tarihi 1 mayıs günüydü bu. Rus devriminin demirden taburları Çingkangşan'ın bulutları üzerinde yürüyor gibiydiler. Hunan ve Kiangsi'nin köy ve dağlıklarından başka bir yer görmemiş olan köylüler, muazzam işçi kitlelerinin Alman, Fransız ve Amerikan şehirlerinin caddelerinde türkü söyleyerek, taleplerini haykırarak yürüdüklerini görüyorlardı sanki. Üzerinde Çin'in ismi yazılı bayraklarını gördüler. Sokak çarpışma-

larının gürültüsü gökyüzünde uğulduyordu. Polislerin saldırışını, erkek ve kadınların direnişini gördüler.

Bu 1 mayıs gününde binlerce kalbe proletaryanın büyük önderleri Marks'ın ve Lenin'in isimleri kazıldı. Onlar pekâlâ Çinli de olabilirler ve Ma Ka Zu veya Li Ning diye isimlendirilebilirlerdi sanki Ma ve Li sülalelerindenmiş gibi. Gelecek yıllarda kızıl askerler eğitim kurslarında hemen hemen her gün bu iki adamın öğretilerini inceleyeceklerdi. Ama o gün, dünya proletaryasının Çin işçilerini inceleyeceklerdi. Ama o gün, dünya proletaryasının Çin işçilerine çevrilen silahları niye yaptıklarını öğrendiler. Diğer ülkelerin komünist işçilerinin de emperyalizme karşı savaştıklarını, ama dünyada hâlâ komünizmin ne olduğunu bilmeyen ve bu yüzden emperyalistler için silah yapan bir çok insanın yaşadığını kavradılar.

Bu konuşmadan sonra işçi ve köylüler yalnız olmadıklarını, bin misli bir güç tarafından kovalanan küçücük bir ordudan ibaret olmadıklarını öğrenmişlerdi. Denizlerin ötesinde de aynı kendileri gibi savaşan insanlar, kardeşler, mücadele yoldaşları görüyorlardı. Rus işçilerinin başardıklarını onlar da başarabilirdi. Çin Kızıl Ordusu da Ruslarınki kadar çelikten, ezilmez ve yenilmez olabilirdi. Bu inanç omuzlarını gerdi. Hayallerinde bakışlarını beş yönde gezdirdiler: Yangze'deki ve deniz sahilindeki çelik zırhlı emperyalist gemilerini... Hunan ve Kiangsi şehirlerinde onlara karşı toplanan, emperyalistlerin silahlandırdığı Guomindang sürülerini görür gibi oldular. Sonra düşünceleri milyonlarca Çin emekçisine kaydı. Şimdi öğrendiklerini onlara da öğreteceklerdi, onları son mücadeleye kadar dayanacak bir cesaretle dolduracaklardı.

Bu gün Kızıl Orduda konuşulanlar Çingkangşan dağlık bölgesinin bütün köylerinde yankılandı. Yeni düşüncelerden bir sel, eşkiya bölgesini bastı. Köylüler bir-

likler oluşturarak ağaları kovdular. Vang ve Yüan buna direnecekleri yerde, devrim dalgasının üstünde yürüyerek önder rolüne girdiler.

Ama şartlar olumsuz bir şekilde gelişti. Günün birinde iki genç köylü bir ağa tarafından öldürüldü. Köylüler ağayı ve iki oğlunu yakaladılar, koyun gibi önlerine katarak Çingkangşan'a kadar getirdiler.

Vang onları tutukladı. Kendi askerlerinden üçünü ve işçi askeri başlarına nöbetçi dikti.

«Neden bula bula bizi buldu?» diye sordular işçiler birbirlerine.

«Herhalde iyi bir niyeti olmasa gerek... En iyisi bütün gece uyanık kalalım... Bizim, adamları arasında ajitasyon yaptığımızı biliyor.»

Köylü alayında açık bir yargılama talep edildi. Ama mahkeme başlamadan tutuklular kaçmışlardı. İki işçi kan içinde yatıyorlardı.

Kumanda heyeti bir soruşturma açtı. Vang öne çıkarak iki işçiyi kendisinin öldürdüğünü açıkça ilân etti. Ağalar, kaçmalarına yardım etmeleri için işçilere büyük miktarda para vermişler ve Vang da onları bu parayla yakalamıştı. Delil olarak paraları gösterdi ve orduya teslim etmek istediğini bildirdi. İşçileri yakalayıp mahkeme önüne çıkarmak mümkün olmamıştı. Çünkü yakalandıklarını anlayınca Vang'ı öldürmeye teşebbüs etmişlerdi. Vang da kendini savunmuştu.

Kumanda heyeti Vang'ın yalan söylediğini biliyordu. Vang'ın bizzat rüşvet alarak ağaları kurtardığından ve bu fırsattan yararlanıp alayındaki en faal iki siyasi görevliyi de ortadan kaldırdığından emindi. Fakat hâlâ yapacak bir şey yoktu. Köylüler üzerinde hâlâ nüfuzu vardı. Onlar arasında, orduyu savunmaya zorlayacak kargaşalıklar çıkartabilirdi.

Kızıllar ona karşı hiç bir harekete girişmediler. Çünkü beyazlar doğudan, güneyden ve kuzeyden Çingkangşan dağlık bölgesini çembere almaya uğraşıyorlardı. Ölü ve yaralıların verilmediği, çarpışmasız tek gün geçmiyordu. Kızıl Ordu, Ningkiang'a yürüyerek beyaz terör altında inleyen şehrin önünde beyazları tayin edici bir mücadeleye sokmak için, karanlık yarlardan aşağı ineceği günü bekliyordu.

Yedi Köprüler Destanı

Yedi köprüler destanı yarı hikaye, yarı türkü. Bunu usulüyle anlatabilmek için, insanın önünde bir davul ve elinde ziller olmalı. Kızıl Ordu beyazlara saldırırken, anlatıcı davula vurmalı ve ziller tüm ritmi verebilmeli. Aslında bir borazan da olmalı.

Destan, eski bir kahramanlık türküsü değil. Yeni, çok yeni. Fakat batı Kiangsi'nin her yanında halkın bilincine yer etmiş. Gerçi bahsedilen olaylar sadece bir tek hafta içinde geçiyor. Ama bu bir haftada halkın içinde öyle değişiklikler olmuş ki, asırlara sığmaz.

Destan aşağıdaki olayları anlatıyor:

1928 yılı mayıs ayının üçüncü haftasında ay incelirken, Kızıl Ordunun beş alayı Çingkang dağlarını terk ettiler. Geride sadece bir alay kaldı. Geride kalanlar şikayet edip duruyorlardı. Çünkü artçı kalmaktansa, ordunun en önünde yürümeyi tercih ederlerdi. Fakat dağ ve geçitler de beklenmek zorundaydı. Ayrıca ilerdeki mücadelelerin yaralılarına bakmak için de geride insan kalmalıydı. Böylece beş alay karanlık ve esrarlı yarlardan inerek yola çıktılar. Dört veya beş adama bir tüfek düşüyordu. Buna karşılık kargılardan bir ormana sahiptiler. Bir kaç makinalı tüfek de vardı ve köylü alayları yanlarında ağaçtan toplar taşıyorlardı.

Bu topları bir hazine gibi sakınıyorlardı. Ağaç kütüklerinden kendileri yapmışlar, içlerini oymuşlar, yakmışlar ve bir uçlarına bir ateşleme deliği kondurmuşlardı. Kızıl kumandanlar topları biraz güvensizlikle süzüyorlardı. Ama köylüler işlerini biliyorlardı. Guomindang birliklerini gümbürtü kadar etkileyen bir şey yoktu. Onlara mümkün olduğu kadar çok gürültü çıkartmalıydı. O zaman, içlerinde sahiden öldürmek için ateş etmeye kalkışacak pek az deli çıkardı.

Kızıl Ordu böylece gece yarısı Ningkiang'a doğru yürüdü. Beyaz bir tümen, daha önce halkın elinde olan şehri geri zaptetmişti. Kızıl bölüğün ve dörtyüz erkek ve kadından ibaret Ningkiang kızıl muhafızlarının üstüne sayısız iyi silahlarıyla saldırmışlardı. Gerçi yenmişlerdi, ama bu galibiyet onlara bine yakın ölüye malolmuştu. O zamandan beri Ningkiang çevresindeki bölge, ağaların ve subayların terörü altında inliyordu.

Kızıl Ordu şimdi bu beyaz tümenle savaşmaya gidiyordu. Doğuda, ilçe merkezi Yungning'de iki beyaz tümen daha vardı. Kuzeydoğudaki Yungsin'e doğru beyazların daha başka takviye kuvvetleri duruyordu. Modern ve korkunç silahlarla teçhiz edilmişlerdi. Cephane stokları muazzamdı. Ama kızıl askerler bu üstün kuvvet karşısında hiçe sayarcasına gülümsüyorlardı. Çünkü halkın beyazlardan, yazın kolera kadar nefret ettiğini biliyorlardı. Bütün bölgede genç insanların kargılarını sivriltiklerinden, bıçaklarını bilediklerinden haberdardılar. Kadınlar bile mutfak bıçaklarının ağzını parmaklarıyla kontrol ediyorlar ve yakında bununla sadece lahana kesmeyeceklerini düşünüyorlardı.

Sabahın ilk ışıklarında, sis henüz vadileri örterken, Kızıl Ordu Ningkiang'ın suskun ve uykulu sokaklarına bir sel gibi aktı. Beyaz nöbetçiler kolayca ve fazla gürültü çıkartmaksızın atalarının yanına havale edildi. Bütün ge-

ce boyunca Ningkiang halkı ışıksız evlerinde oturmuşlar, gözlerini karanlığa dikmişler, beklemişler, beklemişlerdi. Binlerce çift ayağın boğuk seslerini duyunca evlerinden dışarı fırladılar ve bir çok koyu gölgenin sokaklarda süzüldüğünü ve şehrin stratejik noktalarını işgal ettiklerini gördüler.

Az sonra tek tük dağınık silah sesleri duyuldu. Tüyler ürpertici bir çığlık, çağırışlar... Ve sonra Ningkiang bir tımarhaneye döndü. Sersemlemiş ve korkmuş beyazlar, birbirlerine ateş etmeye başladılar. Yarı çıplak subaylar ağaların evlerinden dışarı fırlayarak birliklerinin başına koşuyorlardı. Ağalar ve zengin tüccarlar, yakalanıncaya kadar iç çamaşırlarıyla sokaklarda çılgın gibi o yana bu yana koşuştular. Beyazların bir kısmı, peşlerinde öfkeli kızıllar olduğu halde şiddetli bir ateş altında geri çekiliyorlardı.

Bir saat geçmeden ikibin beyaz esir alınmıştı. Bir çoğu, kaskatı, ölü yatıyorlardı. Diğerleri kuzeye, Yungning'e doğru kaçıyorlardı.

Kızıl askerler ve Ningkiang halkı zafer ganimetlerini topladılar. İkibine yakın tüfek, bir miktar yepyeni makinalılar, iki sahra topu, sandıklarla ilaç, pirinç, tuz ve gümüş. Kızıl kumandanlar, hemen halk arasından güçlü kuvvetli gençleri seçtiler ve kızıl muhafızlardan öldürülen arkadaşlarının yerlerini doldurarak, onların bıraktıkları yerden mücadeleye devam edebilmeleri için ilk askeri eğitimi verdiler.

Siyasi büro beşyüzden fazla esirin devrim için savaşmaya hazır olduklarını bildirdi. Onlar için listeler hazırlandı. Hepsi de günlük pirinçleri için mücadele eden fakir köylülerdi. Diğer esirlerin hepsi, ikişer dolar yol harçlığı verilerek serbest bırakılacaklardı. Esir subaylar, eğer sağ bırakılırlarsa, hemen memleketlerine döneceklerine dair yakışıklı sözlerle teminat verdiler. Kızıl Orduya

ödenmez bir şükran borcu duyacaklardı. Çünkü kimse kendisine hayatını bağışlayanlara el kaldıramazdı. Askerlerle birlikte subaylar da serbest bırakıldı. Askerler bir kaç gün daha Ningkiang'da kaldılar. Fakat subaylar derhal palas pandıras yola çıktılar. Yolda bir kızıl köylüye rastlayınca geçiş belgelerini gösteriyorlar ve yollarına devam edebiliyorlardı.

Öğleden az önce, haberciler Yungning'deki iki beyaz tümenin Ningkiang'a doğru yürüyüşe geçtiği haberini getirdiler. Kaçan ikibin asker onlara katılmışlar ve serbest bırakılan subaylar ise «ödenmez şükran borcuyla» bağlandıkları Kızıl Orduya karşı bunların kumandasını almışlardı.

Kızıl Ordu zafer türküleri ve savaş naralarıyla, yaklaşan düşmana doğru yürüdü. Dört bir yandan yepyeni kargıları, bilenmiş bıçakları ve baltalarıyla köylüler akın ediyorlardı. Tarım işçisi kadınlar sağlam ayaklarıyla her çeşit silahı taşıyorlardı. Erkek ve kadın dokumacılar, ellerinde sandalye bacakları, kürekler, demir küsküler ve ele geçirilen silahlar olduğu halde omuz omuza yürüyorlardı. Adımları sessiz, heyecanlı ve öfkeliydi.

Kızıllar beyazları beklemek üzere Yedi köprülerde durdular. Her korunaklı mevziyi tutarak küçük birlikler halinde sırtlara dağıldılar. Kumandanlık da mevzilendi. Çıplak ayakları hayvan toynakları gibi sertleşmiş yüzlerce köylü, başkumandan Çu Teh'e haber taşıyorlardı.

Köylüler, depodan bütün müfrezelere cephane nakliyatı işini üstlendiler. Diğerleri sıhhiye müfrezesinin emrinde, yaralıları çarpışma alanından sahra revirine ve oradan da Çingkangşan'daki askeri hastaneye taşımak üzere hazır bekliyorlardı.

Uzaktan ve yakından köy kadınları ve çocuklar, bugün, içinde kocalarının savaştığı Kızıl Orduya yiyecek ve su taşıyorlardı.

Bu kafilelerin arasına Çingkangşan eşkiya bölgesinin kadın ve erkek köylüleri de katılmışlardı. Onlar Vang ve Yüan'ı izlediklerini unutmuş gibiydiler. Şu anda sadece Kızıl Orduyu korumayı düşünüyorlardı.

Sonra Yedi köprülerde çarpışma başladı. Kızılların karşısında onikibin tecrübeli beyaz asker duruyordu. Beyazlar, kızılların rüyalarında bile göremedikleri toplarla silahlanmışlardı.

Köylüler ilk defa gerçek bir savaşa giriyorlardı. Böyle korkunç bir gümbürtünün mümkün olabileceğini akıllarından bile geçirmemişlerdi. Gürültüden ne kendi seslerini, ne de silahlarının patlayışını ayırd edebiliyorlardı. Bombaların tonlarca toprağı havaya savurabildiğini ve insanları gömebildiğini bilmiyorlardı. Çoğu korkuyla kendilerini yere attılar veya kaçmaya başladılar. Ama sonra, kızıl askerlerin, paralarını sayan bir sarraf soğukkanlılığıyla savaşa devam ettiklerini gördüler. Köylü askerlerin en ufak bir korku izi taşımaksızın mızraklarıyla beyazlara saldırdıklarını, çıplak ayaklı köylü habercilerin, arkalarından kurşun yetişmezcesine, tepelerde panterler gibi koştuklarını gördüler. Daha ilerilerde, askerlerin yaralarına rağmen savaşmaya devam ettiklerini, bazılarının ağaç toplarına demir parçaları, cam kırıkları ve taşlar doldurarak ateşlediklerini görüyorlardı. Ağaç toplar toprağı karıştırıyor, bazan devriliyor, fakat düşmanın ödünü koparacak şekilde gümbürdüyorlardı.

Köylüler bütün bunları görünce yine savaş alanına döndüler. Partizan önderi Ze Mey, büyük ayaklı, kısa saçlı, kadın birliğiyle birlikte düşmanın geri kanadına saldırdı. Onları kızıl mevzilerden uzaklaştırarak yok etti. Kendileri gibi köylülerin bekledikleri düşman deposunu basarak, ganimetleriyle birlikte uzaklaştılar.

Köylüler, sonraları Yedi köprüler destanında, sıhhiyecilerin yanında çalışan bir kadını anlattılar. Kadın,

ansızın oğlunun düşman kurşunlarıyla yaralanarak yere düştüğünü gördüğünü sandı. Oğlunun soluk dudaklarından tek bir söz çıkıyordu: «Ana, ana.»

Kadın sadece bu sözleri duydu ve cansız gibi yatan vücudu gözlerinin önünde gördü. Kurşun yağmuru altında korkusuzca savaş alanını geçerek yaralıyı buldu ve onu yarı sürükleyip, yarı taşıyarak emniyete çıkardı. Ama o zaman bu adamın oğlu değil, Kızıl Ordunun en cesur kumandanlarından biri olan Lin olduğunu gördü. Fakat bu korkunç dakikalarda onun içinde bir şeyler değişmişti. Şimdiye kadar sadece oğluna ait olan sevgisi, onu aşarak bütün diğerlerini, Lin ve kızıl askerleri içine aldı. Hepsi de oğlu gibiydi. Hepsinde oğlunu yeniden buluyordu. Sesleri aynı onunki gibi çınlıyorlardı. Böylece Kızıl Orduyla bütünleşti. Kızıl Ordunun kaderi onun da kaderi oldu.

Gece olmuştu ve hâlâ orada burada savaş devam ediyordu. Beyazlar artık sükuneti özlüyorlardı. Ama Kızıl Ordu, düşmanları istirahat etsin diye gelmemişti Yedi köprülere kadar. Bütün gece boyunca, bazı müfrezeler nöbetleşe derin bir uykuya dalarken, diğerleri beyazların mevzilerine saldırdılar. Az sonra beyazlar her çalılığın arkasında hayaletler görmeye başlamışlardı.

Kızılların mevzilerinden türkü sesleri geliyordu.

«Duyuyor musunuz?» diye soruyorlardı beyaz askerler birbirlerine.

«Ne söylüyorlar?»

«Dinleyin... fakirlerin açlığın esiri olduklarını, dünyanın en bahtsız insanları olduklarını söylüyorlar.»

«Ay-yo! Kim bunun aksini iddia edebilir ki?»

«Duyuyor musunuz? Şimdi sesleniyorlar.»

Sırtlarda haykırışlar çınlıyordu: «Kardeşler, beyaz askerler! Niçin fakir köylülere ve işçilere ateş ediyorsunuz? Kardeşler, siz ağaların ve generallerin av köpekleri

olarak kullanılıyorsunuz... Bütün topraklar köylülere ve askerlere... Sekiz saatlik iş günü istiyoruz!»

Beyazların arasında bir kaç kişi içini çekti: «Sanki biz buraya gönüllü mü geldik?»

«Daha dikkatli olun Dikkat!» diye bir beyaz subay adamlarına bağırdı.

«Peki, bayrakları niçin kızıl?» diye subay geçip gittikten sonra bir asker sordu.

«Duyduğuma göre, kırmızı hayat ve sevinç rengi olduğu için... Beyaz ölüm rengi olduğu için bize de beyaz diyorlar...»

İçlerinden biri kendi kendine mırıldandı: «Fakirler niye fakirlere karşı savaşırlar sanki?»

Gün ışıyınca savaş daha kızıştı. Öğleye doğru beyazların safları dağılmaya başladı. Ağır kayıplar vermişlerdi. Bitkindiler ve mücadele azmi diye bir şey kalmamıştı.

Bir çoğu silahlarıyla birlikte kızıllara geçmişler, diğerleri direnmesiz teslim olmuşlardı. Beyaz general Yang yaralanmıştı.

Öğleye doğru beyazlar geri çekilmeye başladılar. Kızıllar öfkeyle peşlerine takılarak erzak ve malzeme ele geçirdiler. Sonunda bütün Yedi köprüler bölgesi beyazlardan temizlenmişti.

Bütün çevre heyecan içindeydi. Şimdiye kadar Kızıl Ordu henüz böyle bir çarpışmaya girmemiş ve böyle bir zafer kazanmamıştı. Fakirler ve ezilenler, şimdiye kadar kendilerini ezenlere el kaldırmaya cesaret edememişler, omuz omuza durdukları şu andaki kadar kuvvetli olduklarını hissedememişlerdi. Zaferden sarhoş gibiydiler.

«Kızıl Ordu onbin yıl yaşasın!» diye haykırıyorlardı tepelerden aşağı. «Onbin yıldan fazla yaşasın!»

Ama Yedi köprüler destanı bu zaferle bitmiyor. Daha devam ediyor, daha sonraki olayları anlatıyor.

İşte anlattığı olaylardan biri:

Kızıl Ordu bir çok köylü ve işçiyle, türküler ve zafer çığırışları arasında derhal kuzeydeki Yungsin'e doğru yürüyüşe geçti. Vakit öğleden sonrayı geçmişti. Ama yürüyüşleri hâlâ dinçti ve gece bastırmadan otuz mili arkalarında bırakmak istiyorlardı. Yarın sabahtan önce beyazlar Yungsin'den kovulmalıydı. Hatta daha sonraki günlerde Kian'ın müstahkem duvarlarına saldıracaklardı! Birleşen kitlelerin yapamayacağı şey yoktu.

Kızıl Ordunun zafer haberi Yungsin'e önceden ulaştı. Kızıl Ordu ve gönüllü köylü kıtalarının türküler ve zafer naralarıyla yürüyüş halinde olduğu, beraberlerinde Kiangsi ordusundan ele geçirdikleri makinalı tüfekler ve sahra toplarını sürükledikleri haberleri birbirini izliyordu

Ve böylece Yungsin'den kaçış başladı. Kendisini saygıdeğer vatandaş olarak isimlendiren herkes, köle ve esrar satıcıları, ağalar, tüccarlar, tefeciler, saygıdeğerliklerine hiç de yakışmayan bir telaş içinde şehri terkediyorlardı. Beyaz birlikler ve Mintuan'la birlikte tabanı yanmış itler gibi kaçışıyorlardı. Fakat hayatını ağır çalışmayla kazanan herkes Kızıl Orduyu karşılamaya çıkıyor veya şehirde bekliyordu. Bir Karşılama Komitesi teşkil edilmiş ve bir tapınağın önündeki büyük meydan, bir kitle toplantısı için hazırlanmıştı.

Sonra Kızıl Ordu köylü kafileleriyle birlikte şehre girdi. Coşkunluk öyle büyüktü ki, kimse yorgunluk hissetmiyordu. Toplantı hemen aynı akşam yapıldı. Yanan çıralar safları aydınlatıyordu.

Yungsinli bir dokumacının konuşmasının tam ortasında, borazan sinyalleri duyuldu. Bir kaç birlik derhal toplantıyı terkettiler. Kitle içinde hemen bir heyecan başgösterdi. Birkaç kızıl subay, konuşmaların yapıldığı tapınağın basamaklarına çıkarak halkı yatıştırmaya çalıştılar. Beyazların bir saldırısının söz konusu olmadığını, şehrin

bir yerinde ufak bir kargaşalık çıktığını ve derhal önünün alınacağını bildirdiler. Fakat bir kere heyecanlanan kitleye hiç bir söz fayda etmedi. Herkes evine koştu. Ama kısa zaman sonra yığınlar halinde yine geri döndüler. Arkalarından, beşyüz arkadaşlarını silahsızlandırıp süngüleriyle iteleyerek yürüten Kızıl Ordu askerleri geliyorlardı.

Tutuklular tapınağın önünde kumanda heyetinin karşısına dizilirken, kitle heyecanla kaynaşıyordu.

«Yağmaya girişmişler,» sözleri duyuluyordu saflardan.

Kumanda heyeti, siyasi yöneticiler ve Karşılama Komitesi, bakışlarını tutukluların üstünde gezdirdiler. Kızıl Ordu karşısında kimlerin olduğunu çok iyi biliyordu. Bunlar Vang ve Yüan'ın eski eşkiyalarıydı. Karanlıkta şehri yağma etmek için geride kalmışlardı. Bölük kumandanları bile tutuklanmıştı.

Kızıl Ordu, Yungsin halkının kendilerine karşı tutumunu bu gecenin tayin edeceğini biliyordu. Ya dost olacaktı, ya düşman. Vakit gece yarısı olduğu halde, bu meseleyi yeni bir gün doğmadan çözmeye karar verdiler. Yağma yaparken yakalanan tutukluların derhal mahkeme önüne cıkartılacağı bildirildi. Yungsin halkı yargıç ve jüri olacaktı.

Mao Zedung söze başladı: «Ana ilkelerimizden biri şudur: Kızıl Ordu yağmacılık yapmaz! Bu ilke Çingkangşan'da kabul edildi. Herkes bunun için elini kaldırdı. Bu hükme aykırı hareket halinde ölüm cezası tespit edildi.»

Sonra tutuklulara döndü: «Öne çıkın. Çaldıklarınızı gösterin!»

Eski eşkiya Vang, Kızıl Ordu kumandanları arasındaydı. Gözlerini kısmış, alnında kırışıklar belirmişti. Korkudan mı, yoksa öfkeden mi, kimse söyleyemezdi. Tutuklular tapınağın basamaklarına çıkarak çaldıkları para

ve diğer şeyleri yere koydular. Bir kaçı hiç bir şey çalmadıklarını söylediler.

Çu Teh özel bir bölük çağırtarak emretti: «Tutukluların üstünü arayın, kumandanların da!»

Halk olanları daha iyi görebilmek için bir yandan öbür yana dönüp duruyordu. Saflar içinde heyecanlı bir uğultu dalgalar halinde yükselip alçalıyordu.

Askerler tutukluları arayarak buldukları paraları, gümüş yüzükleri ve diğer ziynet eşyalarını kızıl kumandanların önüne koydular. Bölük kumandanlarında para ve altın yüzükler bulundu.

Aramadan sonra Mao tutuklulara hitap etti: «Her kim yaptığını savunmak istiyorsa, öne çıksın!»

Herkes sustu. Sonra bir asker ağır ağır ilerleyerek Mao'ya döndü. Ama Mao ona ihtarda bulundu:

«Savunmanı halka yap, yargıcınız odur. Biz onun vereceği kararı uygulayacağız.»

Tutuklu, orada toplanmış kitleye dönerek yüksek sesle konuşmaya başladı. İşte bütün çalınanı iade ediyordu. Daha ne istiyorlardı ondan? Niçin idam edilecekti? Gerçi Kızıl Ordunun hükümlerini biliyordu, ama o anda bunları düşünmemişti. Zaten hükümler oylanırken o oy vermemişti. O hep zaferden sonra fakir askerlerin istediklerini alabileceklerini sanıyordu. Ailesi nasıl yaşayacaktı?

Sonra yerine döndü. Bir başkası çıktı. Orta yaşlı, kafası traşlı, kulağının üzerinde uzun bir yara olan zayıf bir adam. Karanlık meydana, halk kitlelerine baktı. Meşalelerin ışıkları yüzlere aksediyordu. Konuşmak için ağzını açtı. Ama yine kapatarak başını eğdi ve ağlamaya başladı. Konuşmaktan aciz, sendeleyerek tutukluların yanına döndü.

Genç bir tutuklu öne çıktı. Çenesini öne doğru uzatarak bağırdı: «Kendi kumandanlarımız yağmayı emre-

derse biz ne yapalım? Kumandanlarımızı görünceye kadar, benim çapulculuk aklımdan geçmedi. Eğer onlar emretseydi, hemen yağmayı bırakırdım.»

«Ödlek herif!» diye bağırdı ordunun içinden öfkeli bir ses.

Diğer bir tutuklu çıkarak şimdiye kadar hep Vang ve Yüan'ı dinlediğini, onların da her zaman yağma ettiklerini söyledi. Herhalde soygunculuk onun kanında vardı. Bundan kurtulamazdı.

Sonra çok uzun boylu, ince bir adam öne çıktı: «Biz haksız bir iş yaptık ve cezayı hak ettik,» dedi. «Kurşuna dizin bizi, çünkü kötülük yaptık. Önce kumandanlarımız başladı, ama biz de koyun gibi onların peşinden gittik.»

Kitleler birbiri ardına öne çıkıp konuşurlarken, kitle içinde heyecanlı konuşmalar ve tartışmalar yükselmeye başladı. Sonra bir bölük kumandanı ortaya çıkarak öfkeyle bağırdı: «Hepsini elimizden aldınız, daha ne istiyorsunuz? Ne biçim ordu bu? Böyle kibar ordu görmedim ben!»

Kitlenin içinden öfkeli sesler cevap verdi.

Sonra artık tutuklulardan kimse öne çıkmaz oldu. Kitle hâlâ bekleyiş içinde susarken, ayaklarını çaputlarla sarmış ihtiyar bir kadın, genç bir kızı elinden çekerek ortaya çıkardı. Kız, yüzünü entarisinin yenleriyle örtmeye çalışarak ağlıyordu. İhtiyar kadın Çu Teh'in karısı Çang kızın önüne dikilerek tiz bir sesle bağırdı:

«Bize senin fakirler için savaşan bir kadın olduğunu söylediler. Sen bir devrimciymişsin, öyle diyorlar... Büyük ayakların ve kısa saçlarınla gurur duyuyorsun. Adamlarının fakir bir kadının kızını kirletmelerine niçin göz yumuyorsun? Bak şuna, utançtan başını kaldıramaz oldu.»

Kuvvetli bir rüzgar ormanı uğuldatırcasına bir hareketlenme başladı toplantı içinde.

Mao Zedung, iki kızıl kumandan ve Çu Çang kız. birbirleriyle hep bir ağızdan konuşmoya başladılar. Halk onların ihtiyar kadınla kızını tutukluların önüne götürdüklerini gördü. Kadın ufak tefek, tıknaz bir adamın önünde durarak kızını adamın yüzüne bakması için zorladı. Kız, «evet bu,» dedi ve yine yüzünü sakladı.

Sonra sıra kararı verecek olan Yungsin halkına gelmişti. İlk olarak kirli bir pamuklu elbise içinde ufak tefek bir adam ortaya çıktı. Poz vererek konuşmaya başladı:

«Benim adım Lo Ming Yu, Pekin caddesinde küçük bir soya yağı dükkanımdan başka bir şeyim yok. Bütün Yungsin'de benimkinden daha iyi soya yağı bulunmaz. Ben...»

«Sana soya yağını sonran oldu mu?» diye sabırsız bir ses adamın sözünü kesti.

«Hayır, benim söylemek istediğim şu: Askerler bana da geldiler ve 'haydi çık bakalım paraları', dediler. Onlara soya yağı küpünün altında sakladığım sekiz dolar otuz yedi sent'i verdim. Eğer büyük generaller bana sekiz dolar otuzyedi sent'imi geri verirlerse, askerleri serbest bırakabilirler...»

Ufak tefek adam merdivenlerden indi. Hayatında kitle önünde yaptığı bu ilk konuşma başını döndürmüştü.

Yamalı ve rengi kaçmış bir pantolon ve kısa bir ceket giymiş ihtiyar bir adam söz aldı: «Kıymetsiz ismim Heyang Cen Çun. Hepinizin de bildiği gibi dokumacıyım. Gençliğimde, ailem fakir ve paraya muhtaç olduğundan ben de askerlik yaptım. O zamanlar ben de çapulculuk ettim. Generallerin askerleri arasında adetti bu. Fakat şimdi kendisine devrimci diyen bir ordu geliyor ve aynı generaller gibi halkı soyuyor. Eğer biz talep edersek yağmacıları kurşuna dizeceğinizi söylediniz. Ben, bunu yapmayın derim. Ama talanı yöneten önderler kurşuna dizilmeli. Esas suçlu onlardır! Bırakın, askerler yaptıklarına pişman ol-

sunlar ve bundan böyle halka hizmet etsinler. Fakat o kızcağızı kirleten adam cezasını çekmeli. Yoksa zavallı kızcağız utançtan kendini bir kuyuya atacak.»

İhtiyar adam alkışlar arasında yerine döndü.

Ondan sonrà uzun boylu bir kaynakçı ortaya çıktı. Sakin ve makul bir tavırla konuşmaya başladı: «Hepsini kurşuna dizersek çok kan dökülecek. Halk intikam istemiyor. Kızıl Ordu çalınan eşyaları sahiplerine geri vermeli. Ordu bir devrim ordusu olduğunu göstermeli ve askerler onun kararlarına uymalı. Fakat bölük kumandanları bu suçların sorumlusudurlar. Askerleri bırakın, nedamet getirsinler.»

Daha bir çokları bu tarzda konuştular ve dokumacıyla kaynakçının tekliflerini desteklediler.

Sonra nihai oylamaya geçildi. Bölük kumandanları hariç bütün askerlerin serbest bırakılmalarını isteyenler ellerini kaldıracaklardı. Tutuklular etraflarında havaya kalkan ellerden bir orman gördüler. Bunun üzerine bazıları ağlamaya başladı.

Sonra: Bölük kumandanlarının ölüm cezasına çarptırılmasını isteyenler? Yine havaya kalkan ellerden bir orman. Irz düşmanının ölmesini isteyenler? Tekrar bütün eller havaya kalktı.

Bir müfreze kızıl asker derhal altı mahkumu toplantıdan ayırarak götürdü. Uzakta kurşun sesleri duyuluncaya kadar sessizce bekledi kitle. Altı eşkiya Kızıl Ordu ilkelerini çiğnemenin cezasını halkın kararıyla hayatlarıyla ödediler.

Kızıl askerler arasında çıt çıkmıyordu. Hepsi ağır bir yük altında eziliyor gibiydiler. Çoğu ölüm cezası için oy vermişti. Fakat Kızıl Ordudaki bu ilk idamların gölgesi içlerini karartıyordu.

Gün büyük zaferlerden sonra kötü bir sonla bitti.

Toplantı ancak sabahın erken saatlerinde dağılabildi. Ahali askerlerin yanına gelerek onları davet etti: «Eğer yerde yatmaya razı olursanız, benim fakir evimde beş kişilik yer var. Size temiz saman ve birkaç battaniye verebiliriz.» «Bizim yataklarımızda yatabilirsiniz,» diyorlardı bir çokları. Fakat kızıl askerler reddediyorlardı: «Biz yerde yatmaya alışkınız. Birkaç demet saman verseniz yeter. Geceler sıcak, örtü istemez...»

Ordu böylece Yungsin ahalisinin evlerinde istirahate çekildi. Uzun sıralar halinde tapınaklarda ve ağaların terkedilmiş evlerinde yattılar. Halk o gece memnun uyudu.

Fakat Yedi köprüler destanı Yungsin'deki bu halk mahkemesi ile de bitmiyor. Destan usulünce anlatmaya devam ediyor.

İki gün sonra, Yungsin halkı sendika ve köylü birliklerine kızıl bayraklarını asarken, haberciler, Yedi köprülerde yenilen beyaz tümenlerin ve Yungsin'den kaçan birliklerin onbin kişi takviye ile birlikte Yang Çi Sen kumandasında tekrar Kian'dan batıya doğru yürüdüğü haberini getirdiler.

Kızıl kumandanlar düşünmeye başladılar. İlçe merkezi Yungning'deki alayı geri çağırmalılar mıydı? Ningkiang'da bulunan 29 ncu alay da gelmeli miydi? Yoksa Yungsin'deki üç alay, şehir ve köylerden yeni silahlanan kızıl muhafızlarla birlikte beyaz sürülerini def etmek için yeterli miydi? Sonunda Yungning ve Ningkiang'a haberciler gönderildi ve oradaki kızıl alaylar ve kızıl muhafızlara silahlarını ve sivri uçlu kargılarını hazır tutmaları ve Yungsin'e takviye göndermeleri bildirildi.

Tüm mevcudu altıbin kişiden ibaret olan üç alay, şehirden çıkarak yirmi li uzakta, güneydoğuda mevzilendi. Yungning ve Ningkiang'dan da üç küçük ordu ve kızıl muhafızlar birliği takviye için yola çıkmıştı.

Kargılar, bambu sopalar, baltalar ve kazmalarla silahlanmış partizan yığınları, köylüler, işçiler ve kuliler, başlarında kendi seçtikleri önderleri olduğu halde, akın akın geliyorlardı. Yanlarında bulunan bir kaç ele geçirilmiş silah, kendilerine olan güvenlerini arttırıyordu. Silahsız köylüler de geliyor, kendilerine korunaklı yerler arıyorlar ve mevzilerine taş yığıyorlardı.

Kızıllar son geceyi tepeler arasında dinlenmeden geçirdiler. Bütün gece uyanık kaldılar. Henüz şafak sökmeden savaşa hazırdılar.

Beyazlar gece karanlığında ilerliyorlardı. Planları sabah karanlığı Yungsin'i basmaktı. Kızıl habercilerin ve köylülerin tahmin ettikleri gibi, alçak kayalar ve çalılıklarla gizlenen uzun boğazdan geçeceklerdi. Öncü birliğe yolda yakaladıkları köylüler yol gösteriyorlardı. Köylüler, onlara ovadan giderlerse kolaylıkla görülebileceklerini, en iyisi güneydeki bu geçiti kullanmalarını tavsiye etmişlerdi. Onlara kızılların gerçekten korkunç vahşiler olduklarını, ölüm korkusu tanımadıklarını anlatmışlardı. Ama şimdi pirinç rakılarını içmişler, Yungsin karılarıyla alem yapıyorlar ve şehri yağma ediyorlardı. Beyazların korkmasına lüzum yoktu.

Fakat eski yenilgilerini ve kızılların müthiş mücadele tarzını hatırladıkça, beyazlarda huzur ve güven duygusu diye bir şey kalmıyordu. Yeni gelen arkadaşları alay ediyorlar, kızılların sadece eşkiyalar olduklarını ve pek yakında onları atalarının yanına göndereceklerini bildiriyorlardı. Büyük üstünlükteki güçleri onlara güven veriyordu. Ansızın, tam boğazın ortasına gelmişlerken, toprak sanki ateş kusar gibi oldu. Her bir yandan, kayalardan, çalılardan, toprak tepeciklerden, her taşın ardından, her kayadan ateş püskürüyordu. Öfkeli haykırışlar duyuluyordu: «Vurun, öldürün!» Havadan keskin taşlar dolu gibi yağmaya başladı. Silahsız köylüler de savaşa katılmışlar-

dı. Güney Hunanlı demir köylü bölüğünün önderi Ze Mey, keskin bir sesle komutlar veriyor, köylüler silah ele geçiriyorlar, esirleri ve yaralıları savaş alanından çıkartıyorlardı. Ze Mey adamlarını etrafına toplamış, durup dinlenmeksizin saldırıyordu. Düşman toplarına karşı korkusuzca atılıyordu. Kolundan aşağı ince bir kan şeridi süzülüyor, fakat o hafif bir sızıdan başka bir şey duymuyordu.

Saldırı bir saat bile sürmedi. Şafak söktüğünde, beyazlar topraktan oğul oğul kaynayan gölgeler ve aralıksız ateş karşısında çaresiz kalmışlardı. Dehşet içinde, dalga dalga akın eden insan vücutlarının arasından kendilerine bir yol açmaya çalışıyorlardı.

Kızıllar, siyah, tehditkâr bulutlar gibi ilerliyorlardı. Beyazların binlerce ölü ve yaralıları vadinin dört bir yanına serpilmişti. Orakçının biçtiği pirinç sapları gibi uzanmış yatıyorlardı. Kızıllar geri çekilen düşmanın peşine düştüler. Şimdi mücadele silah için veriliyordu. Köylü askerler kargılarını bir yana atıp tüfeklerle silahlanıyorlardı. Esirlerin, ölülerin ve yaralıların elinden silahlarını, vücutlarından fişekliklerini söküp alıyorlardı. Çoğu ateş etmesini bilmiyordu. Süngü takıp düşmanın üstüne öyle saldırıyorlardı.

Emperyalistlerin silahları Guomindang'dan halkın eline geçiyordu. «Herkes bir silah için hayatını feda etmeye hazır olmalıdır,» demişti Çu Teh. Bu çarpışmada kolay oluyordu bu iş. Gerçi bir çok insan hayatını kaybetmişti, fakat binlerce silah ele geçirilmişti.

Sonra gün aydınlandı. Beyazlar peşlerinde hâlâ kızıllar olduğu halde, akın akın geri kaçıyorlardı. Savaş Yungyang şehri istikametine yöneliyordu. Beyazlar artık durmadılar. Şehirdeki işgal kuvvetleri kaçmışlardı. Kızıllar şehri alarak halkın kendi kendini koruyabilmesi için örgütlenmesine yardımcı olacak nöbetçiler bıraktılar.

Beyazlar bitkin bir halde darmadağın kaçıyorlardı. Ancak tek tük kendini savunanlar görülüyordu. Ertesi sabah kollara ayrılan bir ırmağın kıyılarına mevzilenerek köylerden bulabildikleri bütün kayıkları topladılar. Makinalı tüfekler setlerden saatlerce aralıksız ateş açtılar. Neredeyse boruları hararetten eriyecekti. Binlerce asker batacak derecede dolmuş kayıklarla nehir aşağı uzaklaştılar. Irmak ölü ve yaralıların vücutlarını Kian'a doğru sürüklüyordu.

Ertesi sabah Kızıl Ordu Kian surlarından yalnız kırk li (20 km) uzaklıktaydı. Kumandanlar bir tepeden dürbünleriyle şehri görebiliyorlardı.

Zalimlere karşı kalpleri kin dolu kızıl askerler ve köylüler zafer coşkunluğu içinde haykırıyorlardı:

«Kian'a hücum! Ağalara ve generallere ölüm! Kian 30 mayıstan önce bizim olmalı!»

30 mayıs: Çin tarihinin kanlı sayfalarında sihirli bir nokta. Üç yıl önce Şanghay'daki emperyalistlerin, yoldaşlarının idamını protesto eden Çinli işçi ve öğrencileri katlettirdikleri gün. Şimdi emperyalistler ve Guomindang birleşmişler, tüm Çin halkını boğazlamak hakkını kendilerinde görüyorlardı. «Kian 30 mayıstan önce düşmeliydi.»

Ama Kian'dan gelen haberciler ve Komünist Partisinin ulakları, yeni kalabalık beyaz asker sürülerinin Nançang'da gambotlara dolduruldukları haberini getirdiler. Şehir beyaz birliklerle ağzına kadar doluydu. Şehirde sıkı yönetim ilan edilmişti. İşçi ve köylüler sokaklarda kurşunlanıyordu. Halk ayaklanmaya hazır değildi. Irmaklardaki gambotlar Kızıl Orduyu bekliyorlardı. Yabancılar ve misyonerler hararetli bir faaliyet içindeydiler ve Kızıl Orduya karşı binlerce yeni beyaz kuvvet toplanıyordu. Komünist Partisinin haberci ve ulakları, Kian şimdi alınamaz, diye uyarıda bulundular. Şu anda girişileçek bir saldırı yenilgiyle sonuçlanmaya mahkumdu.

Kızıl subaylar heyeti durumu tartışarak dağlardaki istihkâmlara geri çekilmeye karar verdi. Bir yenilgi kitlelerin moralini yıkabilir ve Kızıl Orduya çok büyük kayıplar verdirebilirdi. Ordu henüz açık meydan savaşında düşmanla boy ölçüşecek ve sağlam surlarla tahkim edilmiş üstelik de nehrin karşı tarafında bulunan bir şehri zaptedecek kadar kuvvetli değildi.

Kızıl Orduya ve kin ve coşkunlukla parlayan, zafer sarhoşluğu içindeki binlerce köylüye geri çekilme emrini vermek tehlikeliydi. Buna rağmen bu emir verilmeli ve yerine getirilmeliydi.

Emir bildirildi ve sebebi açıklandı. Kumandanlar, Kızıl Ordunun bundan böyle de disiplinli olmasını, kendi seçtikleri önderlerine itaat etmelerini ve onların askeri kararlarına güvenmelerini istediler. Geri çekilmek mutlaka gerekliydi.

Buna rağmen genel bir şaşkınlık uyandı. Köylüler arasında şiddetli, kızgın itirazlar yükseldi.

«Kian burnumuzun dibinde!» diye bağırıyorlardı. «Bakın, na şuracıkta!»

Onlar için Kian, şiş göbekli toprak ağaları, tefeciler, afyon satıcıları, Guomindang generalleri, ağa çocukları ve tüccarlar demekti. Kian, onların nefret ettikleri, onları soyan ve ezen, onları köle eden her şeydi. Kargılarını ve baltalarını tehditkar bir tavırla Kian'a doğru kaldırdılar. Birleşen kitleler her şeyi yapabilirdi. Ama geri çekilme emrine uyuldu. Kitleler ağır ağır ve gönülsüzce geri döndüler ve istihkamlarına, Yungsin, Yungning, Ningkiang ve Çingkangşan'a doğru yürüdüler. Kin dolu bakışlarını ikide bir Kian surlarına ve şehre giren beyaz sürülere çeviriyorlardı.

Beyazlar ağır ağır ve dikkatle yaklaşarak kızıl şehir ve köylerin kuzeyinde ve doğusunda mevzilenip beklediler. Telgraf telleri vızıldayıp duruyordu: «Birlikler!... Silah-

lar!...» «Kızılları her bir yandan kuşatın!» diye Hunan'ın batıdaki uzak eyalet başkenti Çangşa'ya ve kuzeydeki Nançang'a haberler geliyordu.

Şehirlerin ve köylerin üstünde kızıl bayraklar dalgalanıyordu. Kitleler örgütleniyordu. Köylüler eskiden başkaları için işledikleri tarlalara el koyuyorlar, pirinç ekiyorlar ve tarla kenarlarına, ekinler arasına silahlarını ve kargılarını çatıyorlardı. Şehirlere ve köylere kulak veriyorlar, boruların ve gongların sesini dinliyorlardı. Keskin gözleri, tepelerden onlara doğru gelecek habercileri gözlüyordu. Geceleri meşalelerin ışığında geçiriyorlardı.

Komünizm, batı Kiangsi'den doğu Hunan'a kadar bütün halkın kalbinde derin kökler salmaya başlamıştı. Komünizmin ordusu Kızıl Ordu, bayraklarının gölgesinde uyuyor, başları borazanların ve davulların üstünde dinleniyordu.

Yedi köprüler destanı böyle bitiyor.

Kuşatma

30 mayısın karanlık gölgesi Çin'in çehresine vurdu. Kanlı işçi ve öğrenci katliamından beri üç yıl geçmişti. Yine Guomindang önderleri yabancı polis komiserleriyle birlikte uzun maun masalarda oturuyorlar ve 30 mayıs 1926 yı Çin halkının kalbinden sökebilmek için ne yapacaklarını görüşmek üzere gizli toplantılar yapıyorlardı. Halkın bu günde sokaklara dökülerek katliam yerinde miting yapacağından korktuklarından, bütün Guomindang şehirlerinde sıkı yönetim ilan edilmişti. Caddelere dikenli teller ve barikatlar kurulmuştu. Şanghay'da gangsterler, dedektifler, Çin'li polisler, askerler, dişlerine kadar silahlı Rus beyaz muhafızları ve İngiliz, Amerikan, Japon ve Fransız polisleri kaynıyordu. Yabancı tüccarlar ellerinde silah, isyancıların ilk haykırışlarını bekliyorlardı. Ara sokaklarda zırhlı araçlar hazırdı. «Yaşasın 30 mayıs şehitleri!» sloganının ilk çınlayışında canavar düdükleri ötmeye başladı. Makinalı tüfekler yerleştirilmiş polis arabaları, caddelerde çılgın gibi yarışıyorlardı. Makinalı tüfeklerin başında, bu günün hatırasını anmaya cesaret eden mavi pamuklu elbiseler içindeki bütün aç Çinli işçileri ve zayıf öğrencileri kurşunlamaya hazır İngiliz polisleri duruyordu. Hapisler işkence edilmiş kan revan içindeki tutuklularla dolmuştu. Kadınlar ve erkekler, genç kızlar ve delikanlılar ölüme götürülüyorlardı.

Fakat Hunan ve Kiangsi sınırlarındaki yedi ilçenin üzerinde kızıl bayraklar dalgalanmaya devam ediyorlardı. Binlerce ve onbinlerce erkek ve kadın 30 mayısı anmak için Kızıl Orduyla birleşiyorlardı. Resmigeçit yapıyorlar ve Enternasyonal'in nağmeleri arasında Çin hürriyetinin meşalesini yakan işçi ve öğrencilerin ruhu, yeni Sovyet iktidarının ruhu, yeniden canlanıyordu. Ningkiang ve Çingkangşan bu yeni Sovyet devletinin merkezi olmuşlardı. Batıda Hunan eyaletinde kızıl şehirler, Yuhsiyen, Çaling ve Kveytung, burada Kiangsi'de ise Liyenva, Yungsin, Suiçang ve Ningkiang'dı. 30 mayıs ruhu Kızıl Ordunun bayrağını diktiği her yerde yaşıyor ve galip geliyordu.

Guomindang, emperyalistlere miskin dostluk elini dalkavukça uzatmıştı. Fakat kitleler için kanlı idam satırını hazır tutuyordu. Doğuda ve batıda genç Sovyet bölgesine karşı onbinlerce kiralık asker topluyordu. Suiçang şehrinde beyazlar, komünist Vang En Çu kumandasındaki 28 nci kızıl alayla çarpıştılar. Yungsin'de 31 nci alayla çarpışmalar oldu. Her ne kadar kızıllar büyük sayıda yaralıyı Çingkangşan'a taşımak zorunda kaldılarsa da, Guomindang yenildi. Ningkiang üzerine iki tam teşkilatlı tümen gönderdiler. Çaling üstüne bombardıman uçakları göndererek şehri harabeye çevirdiler. Fakat kitleler hâlâ Kızıl Orduyla omuz omuza savaşıyor, beyaz bölgelere giriyorlar ve yürüyen general ordularına karşı çıkıyorlardı.

Giderek daha büyük beyaz orduların gönderilmesiyle, sınır şehirleri ve köyler her gün el değiştirir oldu. Kızıllar beyazların mevzilerine baskın yapıyorlar, beyaz şehirleri alıyorlar, kaybedilenleri yeniden ele geçiriyorlardı. Sınırsız bir zafer bilinci ile düşmana öldürücü darbeler vuruyorlardı. Düşman topları ve tüfekleri onları korkutamıyordu. Fakat ölülerin ve yaralıların sayısı endişe verici bir şekilde yükselmekteydi. Bütün cephelerde en iyi savaşçıların yüzlercesi şehit düşüyordu. Ağır kayıplardan

endişe duyan kumanda heyeti, savaş taktiğini değiştirerek tüm halkı savaşa katmaya başladı. Sınır bölgelerinde köylüler, tarlalarda silahlarını ve kargılarını çatıyorlar, ellerinde silah, toplantılara akın ediyorlar, savaş yönetiminin hatalarını tartışıyorlar ve yeni yöntemler düşünüyorlardı.

Bunun üzerine beyazlar tüm Sovyet bölgesini ablukaya aldılar. Yiyecek ve ilaç ithalini önlediler. Temmuz ayında abluka halk arasında etkisini göstermeye başladı. Köylüler tarlalarına çabuk yetişen tahıl cinsleri ektiler. Mevcut yiyecekler çok tutumlu bir şekilde paylaştırılıyordu. Savaş devam ediyordu. Fakat temmuzda Yungning kaybedildi. Hunan'daki Yuhsiyen de düştü. Ningkiang iki beyaz tümen tarafından bir hafta boyunca işgal edildi. Sonunda kızılların korkusuz ve sürekli akınları karşısında geri çekilmek zorunda kaldılar. Suiçang da beyazların eline geçti. Fakat kısa bir müddet sonra üç kızıl alay Yungsin'e yapılan bir saldırıyı geri püskürttüler. Düşmanlara ağır kurbanlar verdiren korkunç bir öfkeyle savaşıyorlardı.

Beyazlar da taktiklerini değiştirmişlerdi. Ele geçirdikleri Sovyet şehirlerini bura halkının şivesini anlamayan kuzeyli birliklerle işgal ediyorlardı. Kızıl halkın propagandası bunlar için anlaşılmazdı. Kendilerini yabancı bir ülkede fatihler gibi görüyorlar, yağma ediyorlar, öldürüyorlar ve çalıyorlardı.

Aynı zamanda Kiangsi generalleri, Çu Teh ve Mao Zedung'u satın almayı ve böylece Sovyet düzenini ve Kızıl Orduyu içerden yıkmayı denediler. Militaristlerin metodu şöyleydi: Bir gün beyaz bayraklar altında iki aracı arzı endam ettiler. Şanghaylı şık genç öğrenciler, generaller diplomasisinin kaşarlanmış uzmanları. Bu iki kibar bey Avrupavari giyinmişler ve yakalarına Guomindang'ın mavi-beyaz rozetini takmışlardı. Tavırlarında para cüzdanları dolu olan insanların kibir ve kendine güveni iz-

leniyordu. Çu ve Mao'dan gizli bir randevu almışlardı. Kızıl kumandanların bu görüşmelerini ihtiyaten gizli tutacaklarına emindiler.

Fakat bunun yerine aracılar günün birinde büyük bir kitle toplantısına götürüldüler. İnce dudaklı ve dört köşe çeneli Mao Zedung'un konuştuğunu duyunca, sırtlarından ter boşanmaya başladı ve yüzlerindeki kendine güven ifadesi o an siliniverdi.

«Yoldaşlar,» dedi Mao Zedung, «Beyazlar Çu'yu ve beni satın almak üzere bu iki ajanı göndermişler. Bize büyük meblağlar teklif ettiler. Çu Teh ve bir kaç kumandan yoldaşı general ordusunun yüksek rütbeli subayları yapmak istiyorlar. Bana ve diğer bir kaç siyasi yöneticiye de Nanking ve Şanghay'da kazançlı mevkiler teklif ettiler.

Bu teklifler bize ne kazandırabilir? İçimizden birkaçı halkı soyup boğazlama işinde Guomindang'a yardım ederek zengin olabilir. Çin halkının katili Çang Kay Şek'in küçük av köpekleri olabiliriz. Avrupavi elbiseler giyer, büyük bayramlarda emperyalistlerin karılarıyla çay içip, briç oynayabilmek için kuyruk sallayabiliriz. Belki de Şanghay'da yabancı diplomatlarla birlikte köpek yarışlarına gidebilecek kadar işi ilerletebiliriz. Bir sürü orospumuz olabilir Afyon ticareti yapabiliriz ve Şanghay'ın büyük gangsteri Tu Yü Seng'le aynı masada oturabiliriz. Kısaca karşı devrimin av köpekleri olur ve Goumindang bölgesinde sosyal kurtuluş için mücadele eden yoldaşlarımızın kanına girebiliriz.

Yoldaşlar, teklif bu. Fakat biz, Kızıl Ordunun kumandanları, kendimizi devrimin hizmetkarları olarak görüyoruz. Biz işçilerin ve köylülerin kurtuluşu için mücadele ediyoruz. Şimdi söyleyin bize, beyazlara ne cevap verelim?»

Bir köylü silahını kaldırarak öne fırladı. «Bu av köpeklerinin kafasını kesin, bir sepete koyun ve efendilerine gönderin! Cevabımız bu olmalı!»

«Birer kurşun yeter bu cenabet kaplumbağalara» diye kitle içinden bir ses bağırdı.

«Hayır,» diye bir başka ses araya girdi. «Kurşuna çok yazık. Suratlarına osurun, korkudan ölürler!»

Kemerinde bir tabanca takılı Kantonlu bir demiryolu işçisi ortaya çıkarak konuştu «Hayır! Bunları ne kurşuna dizeceğiz, ne de kafalarını keseceğiz! Niye yapalım bunu? Generallerin ve emperyalistlerin küçük av köpeklerinden başka bir şey değil bunlar. Onları aracı olarak buraya saldık ve çekip gitmelerine de müsade etmeliyiz. Biz feodal, kapitalist ve emperyalist düzenin tümüne karşı savaşıyoruz. Biz bu düzene bir son verdiğimiz zaman bu küçücük itler kuyruklarını kısıp çoktan yabancı gemilere sığınmış olacaklar. Beyazlara cevabımız mücadele olmalıdır! Beyaz askerler arasında yapacağımız propagandayla onlara ne için savaştığımızı öğretmeliyiz. İşçi köylü ve asker sovyetleri için mücadele! İşte bizim cevabımız! Fakat, Şanghay'da zamparalığa gider gibi giyinmiş bu köpek enikleri pis burunlarını bir daha sovyet sınırlarından içeri sokmaya cüret edememelidirler!»

Moa Zedung ecel terleri döken aracılara döndü:

«Sizi sınıra kadar götürüp bırakacığz. Oradan sonra kendinize kendiniz dikkat edin. İnşallah dışarıda işinizi bitirecek bir kaç köylüye rastlarsınız.»

Savaş daha büyük bir şiddetle devam etti. 29 ncu alay, köylüleri partizan savaşı için seferber etmek, beyaz saldırganların bir kısmını oyalamak ve sovyet bölgesindeki yiyecek kıtlığını hafifletmek üzere güney Hunan'a gönderildi.

Temmuz ortasında 29 ncu alay güneye doğru yürüdü. Öyle bir süratle ilerliyordu ki, askerler güney Hunan'a

vardıklarında tamamen bitkin düşmüşlerdi. Yürüyüşün sekizinci gününde Zijiyen şehrini aldılar, Çönçu'ya doğru ilerlediler, şehri bir gün için zaptettiler, fakat beyaz takviye kuvvetleri karşısında yine boşaltmak zorunda kaldılar. Güneye dönerek münferit partizan birlikleri halinde İçang ilçesine dağıldılar. Her bir yanda toplanan beyazlar, kızıl bölüklerden birine ağır kayıplar verdirdiler.

Bu sırada eski eşkiya reisi Yüan da iç savaştan artık usanmıştı. Kumandası altındaki 2 nci taburdan bir piyade ve bir makinalı tüfek bölüğünü ve bombacıları alarak sürekli bir tempoyla kuzeydoğuya, Kiangsi'ye doğru yürüdü. İkinci günün sonunda iki bölük ansızın bir dağ yamacında durdular ve Yüan'dan izahat istediler:

«Bize yürüyüş emrini verdin ve emrin başkumandandan geldiğini söyledin. Ama şimdi bizi nereye götürdüğünü ve ne yapmak istediğini biz de öğrenmek istiyoruz!»

«Kim emrediyor burada? Ben mi, yoksa siz mi?» diye öfkeyle sordu Yüan.

«Önümüz ve arkamız beyazlarla dolu,» diye seslendi bir köylü. «Beyazlara mı kaçmak istiyorsun yoksa? Bizi yine eşkiya yapabileceğini mi sanıyorsun?» Yüan orada öyle kalakaldı. Kel kafalı, bodur, ağır bir vücut ve insafsız, aksi bir surat.

Orta yaşlı, zayıf, yüzü güneş yanığından neredeyse siyaha dönmüş bir köylü asker ona doğru yürüdü. Sesi boğuk ve sertti:

«Cesur bir asker ve iyi bir önder olduğun için şimdiye kadar bir çok savaşta seni takip ettik. Şimdi ne yapmak istiyorsun? Cevap bekliyoruz!»

Yüan tabancasına sarıldı. «Kızıl Ordunun birinci ilkesi emirlere itaattir! Size beyazlara karşı yürüme emri verdim...»

«İki bölükle tüm bir tümene karşı mı? Sen öbür tarafa geçmek istiyorsun!» diye bağırdı köylü ve öfkeyle silahını kaldırarak tetiği çekti.

Yüan olduğu yerde düştü kaldı.

Kısa bir tartışmadan sonra, bölükler alay kumandanına bir ulak gönderdiler ve kuzeye dönerek hızlı gece yürüyüşleriyle Çingkangşan'a doğru yürüdüler. Sovyet bölgesinde alaylarının diğer kısımlarına rastladılar.

Ağustos ayı geldi. Sovyet bölgelerinin halkı kemerleri sıktıkça sıkıyordu. Bölge küçülmüştü. Şimdi sadece Yungsin, Liyenva, Ningkiang şehirlerini ve dağ bölgesini kapsıyordu. Ordu sadece kabak ve patatesle yaşıyordu. Onlar da çok az kalmıştı.

Ağustos sonlarına doğru düşman her bir yandan Ningkiang'a saldırdı. Kızıl askerler ve muhafızlar doğrudan gelen düşman kuvvetlerini püskürtmeye uğraşırlarken, güneyden gelen beş beyaz alay Vanniyen bölgesine tırmanmıştı. Beyazlar Vanniyen bölgesinin sarp dağlıklarında 31 nci kızıl alaydan iki piyade bölüğüyle karşılaştılar. Kızıllar bu kadar kuvvetli düşman güçleriyle çarpışmaya hazırlıklı değillerdi. Fakat sarp ve aşılmaz araziyi iyi tanıyorlardı. Bütün kaya çıkıntılarını, karanlık uçurumları, dar ve dolambaçlı yolları biliyorlardı.

Geçitleri savunmak üzere mevzilendiler.

Çarpışma bütün gün sürdü. Kızgın güneş çıplak kayaları insafsızca yakıyordu. Hava bir izabe ocağı kadar sıcaktı. Ningkiang'tan takviyeler ancak hava kararduktan sonra gelebildi. Ama beyazlar geri çekilmeye başlamışlardı bile. İki ana geçitin arkasındaki sarp dağ yamaçlarında kızılların ölü ve yaralıları yatıyordu. Düşman bombaları yerde çukurlar açmışlar, ölüler bütün araziye serpilmişlerdi. Kiminin üstü toprakla örtülmüştü. Kızılların mevzileri tahrip olmuştu. Savaş yerinde, kopmuş kol ve bacaklar, parçalanmış vücutlar yatıyordu.

İki bölükten sadece yirmi adam sağlam kalmıştı. Onbeş yaralı savaşmaya devam etmişler, yüzkırk kişi ölmüştü. Son kalan savaşçılar, yamaçtan muazzam kaya parçaları sökerek aşağı itmişler, kaya kütleleri beraberlerinde taş toprak yığınlarını da sürükleyerek müthiş bir gürültüyle dağ yollarına devrilmişti. Her karış toprağı öylesine savunuyorlardı ki, düşman bir avuç savaşçıya karşı değil, yüzlerce insana karşı savaştığını sanmıştı. Yaralılar alçak ağaçların gölgesinde yatıyor, su istiyorlardı. Arkadaşları onlara su uzattığında, onları savaşa devam etmeleri için teşvik ediyorlardı. Diğerleri kızgın güneş altında can çekişiyordu. Son bilinçli anlarında Enternasyonal'i söylüyorlardı.

Yaşayanların yüzleri katılaşmıştı. Yüzlerini örten kir tabakasının üzerinden yol yol terler akıyordu. Yorgunluktan bitkin düştükleri halde savaşmaya devam etmişler, yaralılarını eski çaputlarla sarmışlardı. Ne ölmeyi, ne de teslim olmayı düşünüyorlardı. Tek düşünceleri düşmanı püskürtmekti.

Geceleyin ölüler dağın zirvesine gömüldüler. Uzun mezarın üstündeki toprak yığınlarının meydana getirdiği tepecik, gökyüzünün berrak fonu altında keskin çizgileriyle göz alıyordu. Yüzkırk şehit omuz omuza yatıyordu burada. Yazın insafsızca yakan güneş, kızgın ışıklarını bu tepenin üstüne saçar, kışın üzerinde esen çılgın rüzgârlar, mezarı gözden kaybetmeye çalışan karları silip süpürürdü. Sanki rüzgâr, kitlelere halkın kurtuluşu uğruna canlarını feda eden insanları hatırlatmak için, tepeyi hep çıplak tutmak istiyordu.

Ama bir hafta sonra Guomindang birlikleri yamaca tırmandılar. Uzun mezar tepeciğinin üzerindeki kızıl bayrağı sökerek, şimdi bütün ülkeyi kirli sel suları gibi kaplayan diğer Guomindang birlikleriyle birleşmek üzere

Ningkiang'a doğru yürüdüler. Şehri işgal etmeden önce, top ateşiyle harabeye çevirdiler.

Ağalar geri döndü. Subaylarla ittifak halinde yeniden kanlı terör saltanatlarını kurdular. Kuşatma çemberini daraittıkça daralttılar ve hâlâ üç alayı barındırmakta olan Çingkangşan'ı kuşattılar.

Kızıl Orduyla birlikte son kızıl muhafızlar da Ningkiang ve Yungsin'i terketmişlerdi. Onlarla birlikte kadınları ve çocuklarıyla beraber yüzlerce köylü ve kızıl muhafızların aileleri de çekilmişlerdi. Yanlarına bütün varlıkları olan bir kaç örtü, tencere, tava, beş-altı tavuk veya bir kaç domuzu da almışlardı. Çocuklar açlık ve korkudan ağlıyorlar, oğullarının sırtında giden ihtiyar kocakarılar sızlanıp duruyorlardı «Görüyorsunuz işte, ne hale soktunuz bizi. Şimdi durumumuz ağaların zamanındakinden de beter oldu. Bizi evimizden yurdumuzdan ettiniz. Hiç kavga etmeden duramaz mısınız siz?»

Oğulları yüklerinin altında sessiz bir öfke içinde yürümeye devam ediyorlardı. Bu korkunç ağustos günlerinde, Peng Teh Hua isminde bir beyaz subay beşyüz adamıyla birlikte Guomindang ordusundan kaçarak Çingkangşan'a geldi ve devrimin hizmetine girdi.

Bu olay Kızıl Orduda müthiş bir heyecan yaratmıştı. Çünkü Peng Teh Hua, Kızıl Ordunun açlıktan perişan olduğu ve mevzilerinden çekilmek zorunda kaldığı bir sırada ona katılıyordu. Kızıl askerler onu ve adamlarını karşılamak için akın akın koştular ve onun bir komünist olduğunu ve karısının Yangze şehirlerinden birinde gizli çalıştığını öğrendiler. Kızıl askerler onu seyretmek için neredeyse birbirlerini çiğniyorlardı. Peng, kafası çıplak traş edilmiş, tıknaz bir adamdı. Tavrı ve konuşma tarzı kararlılığını gösteriyordu. Ningkiang beyazların eline düştüğü zaman, kuzeyde Liyenva ve Pingsiyang arasında

bir partizan savaşı açtı. Komünistler ve kızıl kumandanlar arasında en yeteneklilerinden biriydi.

Sonbahar kanlı savaşlarla geçti. Dağlar kar ve buzlarla örtülüydü. Kızıl askerlerin kışlık giyecekleri yoktu. Üzerlerinde hâlâ ince, pamuklu elbiseleri vardı. Her hafta biraz daha zayıflıyorlardı. Açlık ve bitlerle cebelleşiyorlar, bitki kökleriyle yaşıyorlardı. Kısa zaman içinde dağ köylerinde ne köpek, ne kedi kalmıştı. Soğuk, askerlerin sağlığını mahvediyordu. Hepsi kötü kötü öksürüyorlardı. Ama ayakta duramayacak hale gelinceye kadar direniyorlardı. Bazı askerler hastaneye yatıp ölümü beklemektense, kendi kendilerini vurmayı tercih ediyorlardı. Hâlâ savaşan arkadaşlarının yiyeceklerine ortak olmak istemiyorlardı. Yüzlerce asker ve köylüyü toparlayıp götüren tuhaf bir salgın hastalık çıkmıştı. Kızıl muhafızların karıları artık zorlukla ayakta durabiliyorlardı. Canlı iskeletler gibi dolaşıp duruyorlar, kocalarına şikayette bulunuyorlardı. Erkekler ses çıkarmıyorlar, oflayıp poflamaktan başka ellerinden bir şey gelmiyordu.

Fakat beyazlar çok büyük bir üstünlüğe ve korkunç silahlara sahip olmalarına rağmen, Çingkangşan'da yaşayan aç, sefil, paçavralar içindeki ruhların gece baskınlarından hâlâ vebadan korkar gibi korkuyorlardı. Bu ruhlar ansızın karanlıktan sıyrılarak önlerine çıkanı öldürüyorlar, cephane ve yiyecekleri beraberlerinde götürüyorlardı. Sanki her köşede gözleri çukura kaçmış bir hayalet pusuya yatmış bekliyordu. Kızıllar ölülerini düşmana bırakmıyorlar, yaralılarını da yanlarına alıyorlardı. Bozan beyaz yaralıları Çingkangşan'a sürüklüyorlar ve iyileşinceye kadar bakıyorlardı. Sonra Kızıl Ordunun ne uğruna savaştığını anlatabilsinler diye geri gönderiyorlardı. Beyaz subaylar bunlara komünist ajanlar gözüyle baktıklarından, durumları zordu.

«Ama ben sadece gerçekten gördüklerimi söylüyorum. Adamlar ölüm korkusu tanımıyorlarsa benim kabahatim mi? Bir işçi, köylü ve asker hükümetinden başka bir şey düşündükleri yok. Bütün toprakların köylülere ve askerlere ait olduğunu söylüyorlar. Ben sadece görüp işittiklerimi anlatıyorum,» diyorlardı.

Bu karanlık yıl, sonuna yaklaştığında, açlık Kızıl Orduyu çaresiz bırakmıştı. Bunun üzerine kumanda heyeti ve Komünist Partisi, bütün güney Kiangsi'de bir partizan savaşı açmaya karar verdiler. Peng Teh Hua kuzeyden geri çağırıldı. Zayıf bir şekilde tutulan kuzey geçidindeki çemberi yararak içeri girdi. Peng, dağ bölgesini korumak üzere burada kalacak ve 29 ncu alaydan kalan birliklere kumanda eden Vang ve kızıl muhafızlarla birlikte, dış sovyet bölgesini yeniden ele geçirmeye çalışacaktı. Bu arada Çu Teh ve Mao Zedung, 28 nci ve 31 nci alaylar ve bir yardımcı taburla birlikte ablukayı yaracaklar, beyazların dikkatini başka yana çekip partizan savaşı açmak üzere mümkün olduğu kadar çabuk güney Kiangsi'ye ulaşmaya çalışacaklardı. Kızıl Ordunun kendisine indirilen darbelere cevabı teslimiyet değil, mücadeleydi, sosyal devrimi tüm güneye yayma planıydı.

Beyaz kuşatma çemberini yaracakları 14 Ocak 1929 gecesi geldi çattı. Peng Teh Hua biraz yiyecek ve ilaç getirmişti. Kumandası altındaki savaşabilir askerlerin sayısı bine düşmüştü. Yüzlercesi hastanede hasta yatıyorlardı. Bir kaç birlik demirci Sung'la birlikte silahlığı beklemek üzere kalacaklardı.

Çu Teh ve Mao Zedung'un askerleri arkadaşlarına veda ettiler. Çu Çang kız ve genç borazancı Yu Kung ta onlarla birlikte yürüyorlardı. Aç, sefil ve hayaletlere benzedikleri halde, cesaretleri ve kendilerine güvenleri yerindeydi. Peng Teh Hua Ningkiang'a saldırıp şehri ele geçirirken, kendilerinin de kuşatmayı yaracaklarından emin-

diler. Mayıs ve haziran mücadelelerinde ele geçirdikleri el bombalarını kemerlerine taktılar, bombaları ve bir miktar hafif makinalı tüfeği sırtlarına yüklendiler ve silahlarını omuzlarına takarak düşmanın boş bıraktığı dik bir yamaçtan aşağı inmeye başladılar. Beyazlar bu yamacı vahşi hayvanlardan başkası tarafından aşılmaz sayıyorlardı. Kızıllar kurtlar gibi çevik ve uyanık hareketlerle beyazların mevzilerini dolanarak hızla ilerlediler. Bu bölgede her tepeyi, her dereyi tanıyorlardı. Bazı yerlerde kızılların yürüyüşe geçtikleri haberi yayılmıştı. Ağalar korkuyla tehlike gonglarını vurdular. Tantanalı evlerini çeviren kalın duvarların ardında bütün gece yanan meşaleler görünüyordu. Büyük evlerin avlularındaki işgal kuvvetlerinde bet beniz atmıştı. Aralarında iç donlarıyla ağalar koşuşuyor, küfürler ve sopalarla askerlerin üzerine yürüyerek, korkaklıklarına çatıyorlardı. «Dışarı çıkıp kızıllara karşı savaşmamızı mı istiyorsunuz? Buyrun, işte kapı! Siz önden gidin!» diyorlardı askerler.

Ağaların öfkeden dilleri tutuluyordu.

Kızıl alaylar tehlike gongları vurulmadan Yungsin'e ulaştılar. Köylülerin ve işçilerin çoğu onların gelişine hazırlanmışlardı. Ordu şehrin önüne vardığında, içerdekiler beyaz nöbetçilere saldırdılar. Şehrin kapıları açıldı ve işçiler kızıl alayları, beyazların hâlâ uykuda oldukları tapınaklara ve evlere götürdüler. Pencerelere bombalar ve el bombaları uçmaya başladı. Duvarlar yıkıldı. Beyazlar öyle bir paniğe kapıldılar ki, birbirlerine saldırmaya başladılar. Kimse dostu düşmandan ayıramaz oldu.

Sonra kızıllar beyazların zahire ambarlarına el koydular. Taşıyabilecekleri kadarını yanlarına aldılar. Ele geçirdikleri cephaneyle beyazları yok etmeye devam ettiler. Henüz sabah olmadan şehri terk etmişler ve açık araziye doğrulmuşlardı. Ningkiang bölgesindeki beyaz birlikler

peşlerine takılırken, onlar çabuk çabuk güneye doğru yürümeye devam ettiler.

Onların arkasında Peng Teh Hua bir müfrezeyle Ningkiang şehrine baskın yaptı. O yaklaşırken köylüler ayaklanmışlardı. Kanlı bir çarpışmadan sonra şehir ele geçirildi. Fakat beş gün sonra düşman yeniden gözüktü. Üçer alaylık üç kol halinde yürüyordu. Kızıl Ordu, kızıl muhafızlar ve onlarla birlikte yüzlerce köylü Çingkangşan'a geri çekildiler.

Bu esnada üç askeri uçak dağın ana geçitlerine saldırışa geçti.

Kızıllar dağı dört gün tutabildiler. Sonra Peng beşyüz adamla birlikte dar bir boğazdan inerek, dikkatlerini başka yöne çekmek için vadideki düşmana saldırdı. Fakat çabucak güneye doğru geri çekilmek zorunda kaldı ve beyazlar peşine takıldılar. Eski eşkiya reisi Vang da 29 ncu alaydan arta kalan üçyüz adamıyla kampı terkederek dağın kuzey koluna mevzilendi. Onları takip eden olmadı. Beyazlar kızılların ölü yığınlarının üstünden aşarak geçitlerden dağ yukarı çıktılar. Köylere ve yamaçlardaki terkedilmiş kampa geldiler. İki gün sonra tekrar aşağıdaki mevzilerine indiler.

Onlar Çingkangşan'ı boşalttıktan sonra Vang'ın üçyüz adamı saklandıkları yerden çıkmaya cesaret ederek kampa döndüler. Yolda içleri yaralıların akıbeti hakkında karanlık önsezilerle doluydu. Burada karşılaştıkları manzara karşısında dilleri tutuldu.

Sekiz köy birer harabe yığını halindeydi. Yıkıntıların altında son köy sakinlerinin ezilmiş cesetleri yatıyordu. Kızıl silahlıkta taş taş üstüne bırakılmamıştı. Parçalanmış makinaların arkasında, geride kalan az sayıda işçinin cesetleri uzanıyordu. Askeri okul, düşman bombaları altında bir taş toprak yığını haline gelmişti.

Kızıl askerler altıyüzden fazla hasta ve yaralının yattığı hastaneye koştular. Çoğu son çarpışmalarda yaralanmışlardı. Demirci Sung en son buraya gelenlerdendi. Partizan önderi Ze Mey yaralandıktan sonra da savaşmaya devam etmiş ve ancak baygın düştükten sonra hastaneye getirilmişti.

Kızıl askerler hastaneyi dehşet içinde seyrettiler. Büyük salonun bir duvarı yıkılmıştı. Hastalar ve yaralılar bunun altında kalmışlardı. Diğer odalarda yaralılar, parçalanmış kafatasları, yırtılmış ağızlar, süngü darbeleriyle delik deşik edilmiş vücutlarla yerlere serilmişlerdi. Kadın ve erkek hastabakıcılar da aralarında ölüm katılığı içinde yatıyorlardı.

Ze Mey'in elbiselerini vücudundan çıkartmışlar ve göğüslerini kesmişlerdi. Ölümünde de dudakları hayatta olduğu gibi ince ve kararlıydı, camlaşmış siyah gözleri tehditkar ifadesini muhafaza ediyordu.

Demirci Sung yüzükoyun yere kapanmıştı. Kafatasını parçalamışlardı. Orada uzun, zayıf, paçavralarla örtülü bir ceset halinde öyle yatıyordu. Hemen yanıbaşında Ningkianglı üç köylü. Esmer kolları savaştıkları kargılar kadar inceydi. Vücutları katılaşmış ve donmuştu. Ölüm, yüzlerine ciddi ve vakur bir ifade kazımıştı.

Kızıl askerler öldürülen arkadaşlarının cesetleri arasında sessizce yürüdüler. Dudakları sanki ölülerinki gibi kuruyup büzülüyordu. Çingkang dağı üzerinde acı soğuk kış rüzgarı esiyor, bina yıkıntılarını sarsıyor, şikayetçi inliltilerle hastanenin koridorlarında uğulduyordu. Ölülerin elbiseleri dalgalanarak uçuşuyordu. Rüzgar sanki ezeli bir haksızlığın ağır yükü altında ezilircesine şikayet ediyordu.

Ölüm Vadilerinde

Onikinci ayın üçüncü haftasında, batı takvimiyle 1929 Ocağında, Çu Teh ve Mao Zedung'un birlikleri Nannganfu'yu işgal ettiler. İki gün önce zengin bir çay tüccarı kötüye yorduğu bir rüya görmüştü, Rüyasında bir zelzele oluyordu. Bu rüyayla huzuru kaçan çay tüccarı en iyi dostu ve nüfuzlu bir afyon tüccarı olan ticaret odası başkanına danıştı. Bu bay da kötü bir rüya görmüştü. Beşbin gümüş dolara satın aldığı yeni odalığı rüyasında bir polisle kaçmıştı.

Bunun üstüne bir de şehrin yakınında bir dağın çöktüğü öğrenildi. Eskiden dağın olduğu yerde şimdi bir krater açılmıştı. Bu kötü alametten sonra da zengin bir ağanın avlusundaki bir tavuğun horoz gibi öttüğü haberi geldi. Aynı evde bir tilkinin ruhu, uzun boylu, beyaz sakallı bir ihtiyar kılığında gözükerek ailenin cetlerinin kutsal salonunu ateşe vermişti.

Kızıl birlikler Guomindang'ı kovarak şehri işgal edip, yeni gelen beyaz takviye kuvvetleri karşısında geri çekilmek zorunda kaldıktan sonra, Nannganfu ticaret odası başkanı bütün bu kötü işaretleri hatırladı. Kızıl askerler şehre girer girmez ticaret odasına uğramışlar ve bir kargının ucunda bir yazı uzatmışlardı. Yazıda pirinç, ilaç ve gümüş dolar olarak ikiyüzbin yüan talep ediyorlardı. Bunu «devrime katkı» diye isimlendirmişlerdi.

Tüccarlar böyle bir alışverişte ne pazarlık, ne de cimrilik yapılamayacağında hemfikirdiler. Ellerini birleştirip yerlere kadar eğilerek titreyişlerini saklamaya çalıştılar. «Bu Yao Ku Gşöo — Teklif mi var efendim, istediğinizi alın!» demişlerdi. Müsadere Komitesi bu davete uyarak hemen teklifsizce işe girişti. Bu kadarla kalsa yine iyi! Ayrıca ticaret odası başkanının ömrünün sonuna kadar unutamayacağı bir iş daha yaptı. Kızıllar afyon stoklarını keşfetmişlerdi. Hepsini sokağa taşıyarak umumi bir ateş şöleni düzenlediler. Bu saygıdeğer zatın hayatının en karanlık sayfalarından biri olarak kalacaktı bu şölen. Üstelik de binlerce insan toplamış, alay ve tezahürat arasında bu oyunu seyretmişlerdi. Çokları bu olayı kötü değil, iyi bir işaret olarak görüyorlar, hatta kitle toplantısında kızıl konuşmacıyı coşkunca alkışlayacak kadar ileri gidiyorlardı. Kızıllar Guomindang birlikleri karşısında geri çekilmek zorunda kalınca, şehirden bir kaç haylaz da Kızıl Orduya katılmışlar ve birlikte çekip gitmişlerdi.

Bu kötü olaylar olsa olsa Çin'in tümden yıkılışının bir ön peşrevidir, diye düşünüyorlardı tüccarlar. Daha önceki hanedanların yıkılışından önce de buna benzer olaylar olmamış mıydı? Aylak işçiler, kuliler ve köylülerin, kibarların mahçubiyetiyle eğlenmeleri, birbirlerine boyuna tüccarların «teklif mi var efendim?» deyişlerini anlatmaları sonun başlangıcı değil de neydi? Kibar insanlarla alay etmeye kalkan bu beyinsiz ayak takımının, diğerlerine ibret olsun diye kamçılanmalarından ve sokaklarda kafalarının kesilmesinden daha haklı bir şey olabilir miydi? Beyaz subayların öğretmenin evini arayarak, komünizm propagandası yaptıklarına şüphe olmayan kırmızı ciltli yabancı kitaplara el koyması doğru değil miydi? Eğer öğretmen kaçmamış olsaydı, ona da uyarıcı bir ibret dersi verilebilirdi.

Aynı kızıl birlikler işçilerin ve bazı beyaz askerlerin yardımıyla Kuangtung eyaletindeki Namyung şehrini zaptedince, aynı gölgeler buranın zengin ve saygın beylerinin üzerine de düştü.

Kızılların geişinden önce Nannganfulu tüccarları rahat bırakmayan kötü rüyalar, Kanton ve Hongkong'daki yabancı diplomatları da sonradan rahatsız ediyordu. Namyung'un alındığı haberi gelince, artık kızıl eşkiyaların güney şehirlerinin kapılarını çalacak duruma geldiklerini düşündüler.

Amerikan konsolosluğunun bir memuru, dudağının üstünde kahverengi, seyrek bir bıyık taşıyan, ufaktefek bir adamcağız, heyecanla bağırdı: «Bu ülkenin ihtiyacı olan şey, Avrupa ve Amerikan eğitimi görmüş ikiyüzbin kişilik bir polis kuvvetidir.»

Bir İngiliz diplomatı, kusursuz salon adamı tavırları ve soğuk bir alaycılıkla onu düzeltti:

«Bu ülkenin ihtiyacı olan şey, Nanking hükümetinin çağırısı üzerine kanun ve nizami temin etmek üzere gelecek ikiyüzbin yabancı askerdir. Tabii masrafları Nanking hükümeti karşılamalıdır.»

İki bay briç masasının üzerinden birbirlerine soğuk soğuk baktılar. Fakat sonra tek bir adam gibi Çinli generallere dönerek sordular:

«Nasıl oluyor da kızıl eşkiyaların kökü hâlâ kurutulamıyor? Bize verilen sözler nerede kaldı? Yabancıların can ve mal emniyeti ne durumda? Namyung'daki misyonerlerimiz ne oldu?»

Nerede bir yabancı müdahale planlanmışsa, orada mutlaka bir kaç hristiyan misyoneri bulunurdu.

Generaller alelacele Namyung'a yeni birlikler yolladılar. Hem öyle büyük bir şamatayla ki, sanki yeni bir kolordu savaşa giriyordu. Guomindang politikacıları deli gibi oraya buraya koşuşuyorlardı. Kendi başlarına kalınca

saçlarını başlarını yoluyorlardı: «Askerlerimiz beş para etmez. Namyung'da kızıllardan iki misli kuvvetliydiler. Buna rağmen kaçtılar. Hatta silah ve mermilerini kızıllara ve işçilere satmışlar. Bir kaç genç subayımız hiç bir direnme göstermemişler ve yüzlerce işçinin şehri terkedip kızıl eşkiyalarla birlikte gitmelerine seyirci kalmışlar.» Generaller Namyung'u yeniden işgal edince bir sürü asker ve genç subay tutuklanarak kurşuna dizildiler. Kızıl birliklere yardım etmekle suçlanıyorlardı. İşçiler ve aydınlar sokaklarda idam edildiler. Köylüler vebadan kaçar gibi sakınıyorlardı şehre gelmekten. Uzak güneydeki Kanton'da bile, polis işçi birliklerini ve öğrenci derneklerini arıyor, kadın, erkek, genç kız ve delikanlıları kitleler halinde alıp götürüyor ve bir daha bunlardan bir ses çıkmıyordu.

«Genç kuşak iliklerine kadar komünizmle zehirlenmiş,» diye yakınıyorlardı Guomindang poitikacıları.

Generaller, İngilizceyi Amerikan aksanıyla konuşan, Avrupavari elbiseler giyinmiş, şık sekreterlerini yabancı devletlerin konsolosluklarına yolluyorlardı. Konsolosluk memurları büyük, cilalı masalarının ardında kağıtlarını karıştırırken, kızılların tamamen yok edildiği, sadece «yakında tamamen kuşatılıp kökü kurutulacak olan küçücük bir grubun firar halinde olduğu» haberlerini dinlemiyorlardı bile. Bu teminatlara rağmen yabancı basının muhabirleri boyuna «kızıl eşkiyalar ve katiller» hakkında yazmaya devam ediyorlardı. Ve yine, kızıllarla her çarpışmadan sonra, savaş alanında Rus subaylarının cesetleri bulunduğunu bildiriyorlardı. Kızıl Ordu silah ve cephaneyi Sovyetler Birliğinden başka nereden temin edebilir, diye soruyordu yabancı basın ve Guomindang basını. Nasıl bu kadar ustaca savaş yürütebiliyorlardı? Bunun arkasında hiç şüphesiz Avrupalı kafalar vardı. Makalelerinde «Asya'nın kızıl belalarından» bahsediyorlar,

tek çıkar yol olarak Sovyetler Birliğinin ortadan kaldırılmasını gösteriyorlardı.

Ama güney Kiangsi'de kızıl birlikler Çu Teh ve Mao Zedung'un kumandasında kahramanca bir savaş veriyorlardı. Generaller dört bir taraftan iyi silahlanmış askerler yolluyorlar ve kızılların peşine hep yeni birlikler salıyorlardı. Kızıllar üç zor çarpışmayı ve sayısız küçük çatışmaları kazanmışlardı. Cephane stokları hemen hemen tükenmişti. Silahlarının çoğu tamire muhtaçtı. Ölülerinin sayısı giderek yükseliyordu. Eyaletin en güneyindeki, köylülere devrimin en hafif bir soluğu bile ulaşmamış olan, karlarla örtülü, buzlu dağlardan yürüyorlardı. Köyler yamaçlardaki sekilere dağınık serpiştirilmiş veya vadilerde daracık bir toprak şeridine üstüste yığılmış kulübelerden müteşekkildi. Kızıllar köylülerden düşmanın hareketi hakkında çok az veya hiç bir şey öğrenemiyorlardı. Köylülerin dünyadan haberleri yoktu ve onlar arasında propaganda ve bilinçlendirme çalışması yapmak için de vakit kalmıyordu. Kızıl birlikler yıpratıcı uzun yürüyüşlerle karlarla kaplı dağları aşarak önce doğuya doğru yürüdüler, sonra geriye kuzeye döndüler. İnsanların penceresiz, sadece giriş için alçak bir deliği olan toprak ve taş mağaralarda yaşadıkları köylerden geçtiler. İçlerinde yatak olarak kirli saman yığınları, güvelerin kemirdiği bir kaç örtü, bir kaç kap-kacak veya toprak testiden başka eşya yoktu. Karanlık köşelerde eski bir kazma veya bambudan bir yaba, bazan da bir bıçak, bir orak veya bir kaç bambu sırık dayalı duruyordu. Fakat her kulübede bir afyon piposu ve açık bir küçük yağ lambası vardı. Burası afyon memleketiydi. Topraklar, kasabalarda oturan ve kiraları ajanları vasıtasıyla ya pirinç, ya da afyon olarak toplatan ağalara aitti.

Köylüler ufak tefek, cılız insanlardı. Elbiseleri, vücutlarına sımsıkı sardıkları kumaş parçalarından ibaretti. Bunları sadece yaz sıcakları başlayınca çıkartıyorlardı.

Orada öylece duruyorlar, kaşınarak şaşkın gözlerini silahlı kızıl işçi ve köylülere dikiyorlardı. Uyuz çocuk sürülerinin etrafını çevirdiği bir kaç kadın zayıf ve donuk gülümseyişleriyle askerlere bakıyorlardı. Fakat köylerin çoğunda ahali fareler gibi kaçıyor ve dağlara gizleniyordu.

Genç Yu Kung, sefil kulübelerde veya buzlarla kaplı dağlarda yatarlarken askerlerin anlattıklarını dinliyordu:

«Sömürücülerin halkımızı ne hale soktuklarını görün işte. Eğer biz başarıya ulaşıp kendi hükümetimizi kuramazsak, sonunda bütün Çin bu hale gelecek... Çocukların sivri, bunak kafalarına dikkat ettiniz mi? Bunlar hiç bir zaman kızıl olamayacak, ancak ağalar için iyi afyon ekicisi olurlar... Bazı köylüler söylediklerimizden tek bir kelime anlamıyorlar... Gençler sadece dinliyorlar, ama ağızlarından tek söz çıkmıyor. Artık hiç bir kurtuluşa inanmıyor bunlar. Şuradan hayırlısıyla bir çıkabilseydik...»

Kızıllar yanlarında bir çok yaralı ve hasta da taşıyorlardı. Ağır hastaları Nanngan fu'da ele geçirdikleri katırlara bindirmişlerdi. Hayvanlar dolambaçlı, dar yolları dağ keçileri çevikliğiyle tırmanıyorlardı.

Askerler pislenmiş ve bitlenmişti. Herkes kaşınıyor, vücutlar kabuk bağlıyordu. Yaralıların sargılarının içine bitler yuva yapıyor ve hastalara yaralardan daha çok eziyet veriyorlardı. Askerler hemen hemen devamlı yürüyüş halindeydiler. Çetin arazide günde en az doksan li kat' ediyorlardı. Hedefleri daha kalabalık bölgelere varmaktı. Ancak oralarda dayanabilecekleri bir kitle hareketi yaratabilirlerdi. Bu vahşi dağ bölgesinde acı bir soğuk vardı. Geceleri dayanılmaz oluyordu. Ayakkabılar ve sandallar parçalanmış, askerler yalınayak veya ayaklarına bağladıkları ot ve paçavralar üstünde yürüyorlardı. Ayaklar bitmek tükenmek bilmeyen yürüyüşten ve soğuktan şişiyor, yumru yumru oluyordu.

Sinfeng'de yaptıkları bir çatışmadan genç borazancı Yu Kung ayağından bir yara alarak sıyrılmıştı. Onu bir katırın üstüne oturttular. Çu Teh'in karısı Çu Çang öyle zayıflamıştı ki, yürüyüşe daha fazla devam edemeyecek gibi görünüyordu. Erkeklerin yanında sessiz sedasız yürüyor, silahını elinde sımsıkı tutuyordu. Düşmanın göründüğü her yerde savaşa hazırdı. Yapı itibarıyla dar bir göğüse sahip olan, uzun boylu Mao Zedung aç bir kurda benziyordu. Kanlanmış gözleri iyice çukura kaçmıştı. Öksürmeye başlamıştı. Yalın ayak yürüyordu. Ayakları simsiyah, şiş ve kan içindeydi.

Katırların üstündeki yaralılardan biri endişeli gözlerle onu izliyordu. Eskiden eşkiya Vang'ın tayfasından olan fakir bir köylüydü. Aydın Mao Zedung onun gözünde tabiat üstü bir yaratık gibiydi. Günün birinde Mao katırının yanında yürürken konuştu:

«Mao yoldaş, ben cahil herifin biriyim. Yol kenarında kalıp gebersem de zarar etmez. Ama sen yürümek zorunda kalırken, ben burada at üstünde gidiyorum. Sen hastasın, gel bin şu ata. Sen bize lazımsın, bizim için düşünüyorsun.»

Mao adama baktı: «Hayır, biz yolda kalıp ölmek istemiyoruz. Biz beraber yaşamak ve savaşmak ve beraberce düşünmek istiyoruz. Bizi yoldaş ve komünist yapan budur.»

Köylü katırın üstünde kaldı. Ama durdukları her yerde sürünerek aranıyor ve Mao'nun ayaklarına sarmak için bulabildiği şeyleri bir araya topluyordu. Kuru otlar topluyor, köylülerle kumaş artıkları veya sandallar için çekişerek pazarlık ediyor ve bunları Mao'ya getirerek kullanması için ısrar ediyordu. Güney ve merkezi Kiangsideki bu geri çekiliş otuz gün ve otuz gece sürdü. Kızıllar sadece küçük çatışmalar için beyazlarla karşı karşıya geliyorlar ve düşmanın çok kuvvetli olduğu zamanlarda

açık arazide büyük çarpışmalardan kaçınıyorlardı. Veya düşmanı tepelere çekiyorlar ve ondan sonra saldırıyorlardı. Bitler zayıf ve aç vücutlarının üstünü bir örtü gibi kaplamıştı. Bir çokları artık ayakta duramayacak kadar hasta düşmüşlerdi. O zaman yalnız başlarına bir kenara çekiliyorlar ve son bir kurşunla hayatlarına son veriyorlardı. Askerlerin beyazlarla karşılaştığı her dağ yamacında, her köyde, artık sürüyle şehit oluyorlardı. Bir avuç kurşunla çarpışmaya giriyorlar ve hiç şikayet etmeksizin ölüyorlardı... Ölürken kısık sesleriyle Enternasyonal'i söylüyorlardı. Bu son avuntularıydı. Bütün bu otuz gün içinde düşman saflarına geçen tek bir insan, tek bir ihanet olmamıştı. Dudaklarından dökülen basit, sert kelimeler sarsılmaz inançlarını ve Guomindang'a, ağalara ve generallere karşı ölçüsüz kinlerini açıklıyordu. Ölüm korkusundan da büyüktü kinleri.

Rüzgar bu ölçüsüz kini onlardan önce taşıyor ve ağalarla tüccarlara korku salıp kaçırtıyordu. Guomindang birlikleri öylesine korkuyorlardı ki, kızıllarla çatışmaktan kaçınıyorlar ve ancak çok üstün bir çoğunlukta oldukları zaman yaklaşmaya cesaret edebiliyorlardı. Dehşet içinde, kızıllara «ölümden de kuvvetli vahşi adamlar» ismini vermişlerdi.

Kızıl Ordu şubatın üçüncü haftasında Kan ırmağı kıyısında büyük Kançu şehrinin doğusundaki ilçeye ulaştı. Burada kısmen merakla toplanmış, ama kısmen de coşkunlukla onların gelişini gözleyen köylü ve işçi kitleleri tarafından bekleniyorlardı. Yütu'nun doğusunda ve Yuikin'in kuzeyinde kalan küçük bir köy grubu olan Dabodöh'te, general Li Şi Guo kumandasındaki tam teçhizatlı bir beyaz tümen kızıl birliklere saldırdı.

Savaştan kaçınmak mümkün değildi ve böylece güney Kiangsi halkının çok uzun yıllar hatırasında yaşayacak olan ünlü Dabodöh çarpışması başladı. Bu çarpışma

bölgenin geniş kitlelerini Guomindang, ağalar ve generallere karşı bir partizan savaşına soktu.

Savaş bir öğleden sonra başladı ve ertesi gün öğleyin sona erdi. İşçiler ve köylülerin yüzlercesi kargılar, kazmalar, bıçaklar ve aceleyle ne bulabildilerse onlarla silahlanmış olarak Kızıl Ordunun yardımına koştular. Henüz gün bitmeden kadınlar ve çocuklar sıcak çay ve pirinç getirdiler. Karanlığın örtüsü altında kızılların mevzilerine sokularak hediyelerini dağıttılar. Çay ve pirinç kızıl askerlere hiç bu kadar lezzetli gelmemişti. İşçi kadınların sert ellerini, askerlere dumanları tüten pirinç kaplarını uzattıkları zamanki kadar güzel bulmamışlardı hiç. Hayat hiç bir zaman bu kadar tatlı olmamış, devrimin zaferi hiç bu andaki kadar emin gözükmemişti.

Kızıl askerler az miktardaki cephane stoklarını kısa zamanda tüketmişlerdi ve düşman bunu biliyordu. Fakat devrimci şiarları haykıran kızıl savaşçılar ve köylüler düşmanın üzerine atılmaya devam ediyorlardı. Askerler ve kumandanlar, taşıyıcılar, köylüler, bütün hastalar ve yaralılar, bir taşı yerden kaldırabilecek kadar gücü olan herkes savaşıyordu. Boş silahlarıyla düşmanın üzerine saldırıyorlar, sopalarla, yerden söktükleri taşlarla vuruyorlardı. Yaraları açılmış ve serahatlenmiş ayaklarının üzerinde zorlukla durabilen genç borazancı Yu Kung taşlar savuruyordu. Çang kız son dört kurşununu da harcamış ve süngü takarak yakın döğüşe atılmıştı. Bir kurşunla isabet alarak sendeledi ve düştü. Fakat yine ayağa kalkarak çarpışmaya devam etti. İkinci bir kurşun onu tekrar yere yıktı. Silahlı kolunu havaya kaldırdı. Bir arkadaşı işareti anlayarak hemen silahı kaptı: Tek bir tüfek bile düşmanın eline geçmemeliydi. Sonra götürdüler onu.

Çarpışma bütün şiddetiyle devam ediyordu. Mermiler saatlerce insan vücutlarını delip geçtiler. Karanlık kızılların işine yaradı. Küçük çıkışlar düzenleyerek silah ve

cephane ele geçirdiler. Beyaz askerlere devrimci şiarlarını haykırdılar. Onları işçi ve köylülerin saflarına, devrim saflarına geçmeye çağırdılar.

İkinci gün güneş iyice yükseldiğinde sekizyüz silah ve bir sürü cephane ele geçirmişler, bir o kadar da esir almışlardı. Köylüler savaşmak için ta uzaklardan koşarak geliyorlardı.

Kızıllar bir genel saldırı hazırladılar. Bu anda onları şaşırtan ve beyazları korkutan bir şey oldu. Tepelerden birinde kızıl bayraklar göründü. Yüzlercesi rüzgarda dalgalanarak ağır ağır yaklaşıyordu. Beyazların sırtında ilerliyorlardı. Bulundukları yönden muazzam bir gümbürtü geliyordu. Yürüyen birliklerin ayak sesleri miydi, yoksa ağır makinaların gürültüsü müydü bu?

Şimdi kızıllar sadırıya geçmişler ve düşman yüzlerce kızıl bayrağın güneşte alev alev yandığı istikamete doğru çabucak geri çekilmeye başlamıştı. İki beyaz alay isyan ederek silah ve cephaneleriyle birlikte kızıllara geçtiler. İki alay kumandanı esir alındı. Ama kargaşalıkta kaçmaya muvaffak oldular.

Öğlen olduğunda kızıllar iki yeni alayla birlikte savaş alanına hakim olmuşlardı. Yukarıda tepelerde kadın ve çocukların taşıdığı kızıl bayraklar hâlâ dalgalanıyorlardı. Yardım için başka hiç bir imkan göremeyince, eski kumaş parçalarını ve paçavraları birleştirerek yüzlerce kızıl bayrak dikmişler, leğenleri, kovaları ve uzun kalasları sürükleyerek o korkunç gürültüyü çıkartmışlardı. Sırtlarda gözükerek, gümbürtüleriyle düşmanda yeni bir Kızıl Ordunun yaklaştığı intibaını uyandırmak istemişlerdi. Hile muvaffak olmuştu. Beyaz tümenin yenilmesinde onların da payı vardı.

Devrimciler büyük bir zafer kazanmışlardı. Ama ne kurbanlar karşılığı kazanılmıştı bu zafer! Çarpışmadan sonra kumandanlar adamlarını saydılar. Çingkangşan'daki

kuşatma çemberini yardıklarında dörtbin kişiydiler. Nonnganfu ve Namyung'da da beşyüz adam katılmıştı. Otuz günlük hızlı yürüyüş ve Dabodöh çarpışmasından sonra şimdi sayıları ikibini geçmiyordu. Yarısından çoğu savaşlarda veya yaralardan ve hastalıklardan ölmüşlerdi.

Beyazların ve Kızıl Ordunun ölülerinin gömülmesi, Dabodöh çarpışmasından sonra muazzam bir kitle gösterisi oldu. Civardan kadınlarıyla birlikte gelen köylüler, esirlerin arasına, yeni kızıl alayların ve kızıl askerlerin arasına karıştılar. Uzun kitle mezarları kazarak ölüleri yan yana yerleştirdiler. Çu Çang burada yatıyordu, Kızıl Ordunun başkumandanı Çu Teh'in karısı Çang kız. İskeletleri çıkmış köylülerle, çökük yanaklı kulilerle, kuzeyden Pingsiyanglı dermansız demiryolu işçileriyle, batıdan uzun boylu, ciddi maden işçileriyle, Hongkonglu incecik tersane işçileri ve bahriyelilerle, Yangze vadisinden narin aydınlarla omuz omuza yatıyordu. Bu mezarda Hunanlı maden işçileri ve genç delikanlılar yatıyordu. Uzak Moskovada öğrenim görmüş ve bir çok yabancı dil konuşan aydın Siyau da burada yatıyordu. Çin halkının temsilcileri ölümün ciddi vakarı içinde yatıyorlardı burada. Devrimci Çin kadınlarının temsilcisi burada yatıyordu. Onlar boyunduruktan, kölelikten ve soysuzlaşmanın utancından korkmuşlardı, ölümden değil.

Şehitlerin üstü toprakla örtülmeden önce, kızıl askerler kardeşlerinin ve bacılarının niçin savaştıklarını ve niçin öldüklerini anlattılar. Konuşmacılar kanlı paçavralar içindeydiler. Savaşan Çin halkının tipik suretleriydiler. Halkın çilelerinden, nasıl ezildiğinden ve alçaltıldığından, Guomindang, ağalar, kapitalistler ve emperyalistlerin onu nasıl soyduklarından bahsettiler. Komünizmi açıkladılar ve bu erkeklerle kadınların niçin ölüme gittiklerini anlattılar: Onlar bir işçi, köylü ve asker meclisleri hükümeti, yani, emekçi kitlelerin bir hükümetini kurmak istiyorlardı. On-

lar bu savaştan kaçıp kitlelere ihanet edebilirlerdi. Ama insanlığın en kutsal davası için ölmeyi, ülkenin milyonlarca çalışan insanının kurtuluşu uğruna mücadelede ölmeyi tercih ettiler. Onlar öldüler ve onların bıraktığı yerde kitlelerin bu mücadeleyi teslim alacaklarını biliyorlardı.

Konuşmacılar, işçi ve köylülere örgütlenmeleri ve devrimci mücadeleye atılmaları çağırısıyla sözlerini bitirdiklerinde, beyaz esirler kollarında ve kasketlerindeki mavi-beyaz Guomindang işaretini kopartıp attılar. Kadınlar onlara kırmızı bezler vererek sol kollarına bağladılar. Köylüler de kollarına ve boyunlarına kızıl şeritler bağladılar ve kızıl muhafız birlikleri teşkil edeceklerini bildirdiler. Kendi ele geçirdikleri silahların yanına daha başka silahlar talep ettiler.

Erkekler ve kadınlar açık mezarların önünden geçerek şehitlerin yüzlerine son defa baktılar. Zayıf, yaralı adamlar, mezarlar boyunca yürüyorlar, bazan ölü bir dost, yoldaş veya kardeşle konuşmak üzere duruyorlardı. Bir kaçı sanki ölüler onları duyuyormuş gibi arkadaşça onlara hitap ediyorlardı:

«Han Sin, arkadaşım,» diyordu kolu askıda, kafasında kanlı bir sargıyla Hunanlı bir maden işçisi. «Han Sin, benim Han Li Fu, seninle konuşuyorum, duyuyor musun? Şuikoşan'daki ilk grevde seninle birlikte nasıl çarpıştığımızı hatırlıyor musun? İkimizin de oğullarını öldürmüşlerdi, ama biz mücadeleye devam etmiştik. İşte şimdi buradayız, kendine bak, bana bak! Biz hâlâ savaşıyoruz merak etme, yarın da savaşacağız, öbür gün de...»

Etrafındakiler onun koluna girerek, ölü dostu Han Sin'den sonra diğer ölü arkadaşlarının da yüzlerini görmemesi için kenara çektiler. Sıralar yeniden harekete geçti. Bazı erkekler ağlayarak haykırıyorlardı: «Kahrolsun Guomindang! Vurun katillere! Şehitlerimiz bin yıl anılsın!»

Çu teh ve kumanda heyeti de ölülerin önünden geçtiler. Çu Teh büyük bir acıyla Çu Çang kızın önünde durdu. Beyaz askerler devrimci ordunun kumandanını seyrediyorlardı. Bu zayıf, çökük yanaklı, paçavralar içinde, çıplak ayakları kanayan adamı, şık giyinmiş, iyi beslenmiş beyaz subaylarla karşılaştırdılar. Çu Teh'in konuşmak istediğini gördüler. Ama sesi ona itaat etmedi. Karısının cesedi önünde kederden sararmış, darmadağınık bir yüzle kaldı. Eğilerek yerden bir avuç toprak aldı ve ölünün üstüne serpti, sonra onun yanında yatan diğerlerinin üstüne de serpti.

Bunun üzerine diğerleri de eğilerek ölülerin üstüne toprak attılar. Toprağı avuç avuç sığ mezarların içine atıp, uzun, alçak tepecikler yaptılar. Mezarların iki ucunda ellerinde havada dalgalanan kızıl bayraklarla askerler duruyorlar ve saflardan Enternasyonal'in nağmeleri duyuluyordu. Mezarların etrafında omuz omuza durarak önce ölülere, sonra da yaşayanlara, dünya proletaryasının bu türküsünü ilk defa duyan köylülere ve yeni kızıl birliklere söylüyorlardı.

Dabodöh çarpışması ve zaferi haberi çabucak kitlelere yayıldı. Her tarafta köylüler ve köylü gençlerin Kızıl Orduya girdikleri, kızıl muhafız birlikleri kurdukları ve beyazlara karşı savaşmak üzere silahlandıkları duyuldu. Ağaları sürmüşler, dernekler ve birlikler kurmaya, sovyet idareleri teşkil etmeye başlamışlardı. Topraklara el koymak ve dağıtmak konuşulan tek şeydi.

Civardaki bölgelerden işçi ve köylüler bu haberleri duyduktan sonra kazma ve yabalarına, eski bıçak ve kılıçlarına daha başka bir ilgiyle bakıyorlar, kuş vurmak için kullandıkları eski bir kırmaları varsa, bunu inceden inceye kontrol ediyorlardı. Mintuanın ve ağaların modern silahlarını, kasabalardaki küçük beyaz müfrezelerin tabancalarını uzun uzun seyrediyorlardı. Ve bazan Kızıl Ordu veya Komünist Partisi için propaganda yapan birisi çıkıp gel-

diğinde, çeşitli konularda ondan akıl danışıyorlar, o duruma gelince şunu veya bunu nasıl yapacaklarını soruyorlardı.

Kızıl Ordu Dabodöh'ten dağ şehirleri Singkvo ve Tungku'ya doğru yürüdü. Ağır yaralılarını ve hastalarını beraberinde taşıyordu. Zafere güveni sonsuzdu. Çünkü dağ kaleleri Singkvo ve Tungku'da halk ayaklanmış, komando örgütü Mintuanı ve bir beyaz alayı silahsızlandırmış ve kendi nöbetçilerini dikmişti. Bu dağ ilçesinde, Singkvo ilçesinin bütün köylerini ve hatta şehirlerini kontrolü altında tutan bir devrim komitesi teşkil etmişti.

Kızıl Orduya kadar ulaşan söylentilere göre, aralarında ağaların ve tüccarların oğulları bile bulunan bir grup aydın ayaklanmaya katılmıştı. Lu Şu Ço adında bir subayın ve diğer bir komünistin isimleri sık sık geçiyordu.

Yeni gönüllü müfrezeleri ve yeni alaylarıyla birlikte Kızıl Ordu, yaralılara bakabileceği ve yeni savaşlara hazırlanabileceği bir dinlenme yerine muhtaçtı. Şimdi artık dalgalanan kızıl bayraklarıyla gündüzün yürüyorlardı. Çünkü Dabodöh çarpışmasından beri, kızıllar yaklaştıkça, küçük beyaz birlikler, bütün Mintuan ve ağalar kaçıyorlardı. Sadece meraklı ve bilgiye susamış köylüler, köylerinde dört gözle onların gelişini beklemekteydiler.

Kızıl Kaleler

Batıda ve doğuda ve hatta kuzeyde Kian şehrinin kapılarına kadar, zayıf ve esmer köylüler, bakışlarını yüksek sıra dağlara dikiyorlar ve elleriyle gösteriyorlardı:

«İşte Tungku şu tepelerde,» veya «Singkvo şurada,» diyorlardı.

Bu sözlerle ne kastedildiğini herkes biliyordu.

Bu bölge devrimciydi, kızıldı, komünistti. Dört yeni işçi ve köylü alayı kızıl dağ kalelerine giden geçitleri koruyorlardı. 1928 yılı ve bunu izleyen yılın ilk ayları geçtikten sonra, komünistler iktidar alanlarını o kadar genişletmişlerdi ki, vadilerdeki ve hatta Lungkang şehrindeki işçi ve köylüler beyaz birliklere ve Mintuan'a karşı ayaklanmışlar ve onları kovmuşlardı. Her yanda partizan savaşları oluyordu. Bütün batıda, Kan Irmağı kıyılarında, kuzeybatıda Vanan'dan Tayho'ya, oradan Kian kapılarına kadar, köylüler ve Guomindang birlikleri aralıksız çarpışıyorlardı. Vanan'daki partizan birliklerine bir kadın tarım işçisi önderlik ediyordu. İsmi Kang Keh Cin'di ve en iyi savaşçılardan biri olarak ün salmıştı.1929 şubat ayının sonunda Dabodöh zaferinden sonra, Kızıl Ordu Mao Zedung ve Çu Teh'in önderliğinde Tungku ve Singkvo'ya doğru yürürken, Guomindang bölgelerindeki köylüler gizli toplantılar düzenlemeye başlamışlardı. Kızıl Ordu yaklaşınca ayaklanma başlıyor

ve köylüler canlarını dişlerine takarak beyazlara saldırıyorlardı. Kızıl Ordu oraya geldiğinde bölgeyi beyazlardan temizlenmiş buluyordu. Fakat bu savaşların kurbanı olarak bir çok ölü ve yaralı da veriliyordu. Hâlâ mücadelenin kanlarını üstlerinde taşıyan galipler tören falan istemiyorlardı. İstedikleri tek şey silah ve yalnız silahtı. Çünkü Kızıl Ordu her zaman burada kalamazdı. Beyazlar geri dönmeye cesaret ederlerse köylüler savunmaya hazırlıklı olmalıydılar.

Kızıllar onlara kendi vazgeçebilecekleri az sayıda silahı bırakıyorlar ve ateş etmesini öğretiyorlardı. Sonra Tungku ve Singkvo'ya doğru yollarına devam ediyorlardı. Onlar gittikten sonra eski hikaye yeniden tekrarlanıyordu: Guomindang birlikleri geri dönüyorlar, köylüler direnişe geçiyorlar ve cesetler, içlerinde kadınlar ve çocuklar da olmak üzere dağlar gibi yığılıyordu. Beyazlar bölgeyi zaptederlerken, köylüler silahlarını alıp dağlara çekiliyorlardı. Sonra köylüler dağlardan inerek beyazlara baskın yapıyorlar ve canlarını sakınmadan savaşıyorlardı. Mücadele bu şekilde aylarca sürüyor, köy ve kasabalar devamlı el değiştiriyorlardı.

Lungkang şehri halkın elinde kalmıştı. Singkvo'dan bir köylü ve işçi alayının işgali altındaydı. Şehrin eski efendilerinin görkemli makam konağında şimdi kızıl bayraklar dalgalanıyor ve sokaklarda, evlerin kapılarında küçük kırmızı flamalar uçuşuyordu. Kızıl Ordu şubat sonunda yaralılarıyla birlikte Lungkang'a vardı. Köylüler ve işçiler onları selamlamak üzere şehre akın etmişlerdi. Lungkang büyük ve süslü bir panayırı andırıyordu. Yalnız ahali lahana yerine kargılar, tüfekler ve kılıçlar taşıyordu. Köylü kadınlar bile kargılarla dolaşıyorlar, kürsülere çıkarak kızıl askerleri selamlıyorlardı. Büyük ayaklı kadınlar kocalarıyla omuz omuza duruyorlardı.

Kızıl askerler geceyi Lungkang evlerinde geçirdiler. Silahlarını başlarının altına koymuşlar, uzun sıralar halinde yanyana yatıyorlardı. Sabahın ilk alaca karanlığında kalktılar ve altmış li mesafedeki Tungku'ya doğru yola koyuldular. Lungkang köyünde dik bir boğazdan aşağı dökülen ırmağı tahtadan bir iner-kalkar köprü üstünde geçtiler. Köprünün öte yanında Tungku'ya giden güneydoğu boğazı başlıyordu. Orada onları Tungku-Singkvo ordusu önderi Lu Şu Ço başkanlığında erkek ve kadınlardan bir heyet beklemekteydi. Lu Şu Ço genç ve canlı bir insandı. Vampoa harp akademisinin eski bir öğrencisiydi. Yani, birinci devrimci dönemde Kantonda Sovyet Rusya Kızıl Ordusu uzmanları tarafından eğitilmişti. Komünistti.

Lu Kızıl Orduyu Dokuz Sekiler boğazından geçirdi. Üstüste dizilmiş her sekide kısa bir dinlenme molası verildi. Yılankavi kavislerle dolanan dar ve dik yol, sarp kayaların, karanlık ve sık, korku verici ormanların içinden geçiyordu. Gecenin derin sessizliğini yalnız arada bir kuş çığırışı, bir maymun ailesinin gevezeliği, bir yaban domuzunun homurtusu veya bir leopardın çekici kükreyişi bozuyordu. Bu geçit ancak bir ihanet sonucu düşman tarafından keşfedilebilirdi.

Lu, dağ kalesine götüren diğer geçitleri anlattı. Bir geçit, Kan ırmağı kenarındaki beyaz Kian şehrinin tam kıyısından başlıyordu. Genişti ve rahatça geçilebilirdi. Fakat Tungku-Singkvo ordusu, geçiti dağın eteğinde dört dolambaçlı çukurla tahkim etmişti. Çukurların her biri oniki ayak genişliğinde ve yirmi ayak derinliğindeydi. Çukurların dibine uçları sivriltilmiş bambu kazıklar çakmışlardı. Kazıkların diplerini çürümesin diye yağlamışlardı. Çukurların üstüne dallardan, yosun ve otlardan ince bir örtü çekilmişti. Şimdi generaller gelebilirdi! Geçidi savunmak için bir bölük yeterliydi.

Batıda da dar ve tehlikeli bir yol yukarıdaki partizan bölgesine çıkıyordu. Silahlı köylü partizanlar yukarı çıkmak için çoğu zaman bu yolu kullanırlardı. Daha iyi ilerleyebilmek için ayaklarına tırmanma demirleri takarlardı. Beyazların onları takip etmek için girişeceği her teşebbüs başarısızlığa mahkumdu.

Tungku dağının güney tarafında ise kardeş şehir Singkvo'ya giden bir geçit vardı. Bu yolda nöbetçi yoktu. Bu geçitin Tungku dağı çukurluğuna ulaştığı yerde, Şihyin veya «taşkışla» geçidi başlıyordu. Buradan vadiye ancak tırmanma demirleriyle aşılabilecek dik yollar iniyordu.

Altı saatlik bir çıkıştan sonra, Ordu Dokuz Sekiler boğazının zirvesine ulaştı. Buradan bir çok li çapında geniş ve kazan şeklinde bir çukurluk gördüler. Burası, ayaklanan bir çok köyüyle, aşılmaz Tungku yaylasıydı. Ortada bölgenin merkezi Tungku kasabası bulunuyordu. Şehirde, üstünde kısa zamandan beri orak-çekiçli kızıl bayrağın dalgalandığı uzunca ve alçak bir bina vardı. Kitle örgütlerinin büroları, köylü birlikleri, sendikalar ve kadınlar birliği oraya yerleşmişti. Köylerde ve şehirde halka ait yeni tahıl ambarları yükseliyordu.

Fakat isyancı bölgenin merkezi, güneyde kalan ilçe şehri Singkvo idi. Geniş bir dağ çukurluğuna yaslanmış etrafı surlarla çevrili bir şehir.

Otuz, kırk lilik (15-20 km) bir çevrede, geçitlerini kızıl muhafızların beklediği koruyucu dağ silsileleri uzanıyordu. Tungku yaylasının dağ tepelerinde ve Singkvo dağlarında zengin ve güçlü ailelerin ve sülalelerin, budist ve taoist tarikatların tapınakları yükseliyordu.

İki bölgede yaşayan ahalinin sayısı belli değildi. Halk bunu şöyle tahmin ediyordu:

Tungku yaylasında birkaç ağa dışında yalnız fakir köylüler oturur. Singkvo'da yüz misli daha çok ağa vardır. Tungku bölgesinde aşağı yukarı beşyüz kadar çorap örü-

cüsü ve mavi pamuklu bez imal eden iplikçi ve dokumacı bulunur. Ama Singkvo'dakiler bunun on mislidir. Tungku'da bir düzine elle çalışan dikiş makinası vardır. Fakat Singkvo'daki makinalar ayakla çalışır. Tungku'da bir çok ağaç işçisi, bambu hasırcıları ve sepetçiler yaşarlar. Singkvo'da bunların sayısı yüz misli daha fazladır. Ayaklanmadan önce Singvko'da iki küçük silah imalathanesi vardı. Şimdi yüz işçi ve yüz çırak çalıştıran sadece bir tane var. Diğeri Tungku'da Yüensan'a taşındı. Onda da seksen çırak çalışıyordu. Bu silahlıkların işçi ve çırakları, sanki herkesin hayatı onların çalışkanlığına bağlıymışçasına çalışmaktaydılar. Silahları tamir ediyorlar, cephane imal ediyorlar ve hatta yeterince malzemeye sahip oldukları zaman basit silahlar bile yapıyorlardı.

Tungku'da ayaklanmadan önce hiç bir okul yoktu ve savaş devam ettiği müddetçe okul kurmaya vakit te bulunamamıştı. Singkvo'da bazı okullar vardı. İçlerinde bir aydın grubu tarafından kurulan meşhur bir ortaokul da bulunuyordu. Lu Şu Ço'nun önder olarak katıldığı ayaklanma orada hazırlanmıştı.

Bölge, alınması imkansız gibi görünüyordu. Kitlelerin devrimci azmi, aralarında yaşadıkları kayalar kadar sarsılmazdı. Fakat buna rağmen her şey yolunda değil gibiydi. Kızıl Ordunun önderleri bu genel hoşnutsuzluğun ve sürekli sürtüşmelerin sebebini aradılar ve sordukları sorulara gönüllü cevaplar aldılar. Sebep ağalardı. Ayaklanmadan sonra bunların çoğu kaçmamıştı. Oğulları ve diğer akrabaları ayaklanmaya katılmışlar, köylü birliklerinde ve Singkvo-Tungku ordusunda yönetici mevkilere geçmişlerdi. Küçük ağalar çoğunlukla kendilerini çiftçi olarak göstermişler ve zengin veya orta köylüler olduklarını ilân etmişlerdi. Ve kitlelerin tam anlayamadıkları bir sebepten topraklar doğru paylaştırılmamıştı. Bir çok büyük mülkler müsadereden kurtulmuş ve köylülere dağıtılmamıştı.

Gerçekten de ayaklanmadan sonra toprakların doğru bir şekilde nasıl dağıtılacağını kimsenin bildiği yoktu. Ağaların köylü birliklerinde ve Singkvo-Tungku ordusunda nüfuzları hâlâ o kadar büyüktü ki, köklü bir müsadere ve dağıtımı önleyebilmişlerdi. Gerçi bazıları birkaç parça topraklarına el konulmasına razı olmuşlardı, ama bunlar sadece tepelerdeki kıraç topraklardı. İyi parçaları kendilerine saklamışlardı. Fakat toprağı eskiden eken yarıcılar ve tarım işçileri şimdi işlemek istemiyorlar, kendilerine toprak talep ediyorlar veya Kızıl Orduya giriyorlardı. Bu yüzden bu topraklar boş duruyordu.

Çen Ming Cüyen ve Li Ven Ling gibi adamlar bu kadar güçlüyken, elden ne gelirdi? Her ikisi de zengin ağaların oğullarıydı ve çok devrimci geçiniyorlardı. Ama toprak ağalarından yana çıkıyorlardı. Bunlar mı komünist olacaktı? Çen, Tungku ordusunda alay kumandanıydı, Li ise Singkvo 4 ncü kızıl alayının kumandanı. Ayaklanmada onlar da savaşmışlar ve bütün kitle örgütlerine boy göstermişlerdi. Fakat halkın çoğunluğunu teşkil eden fakir köylülük hâlâ topraksızdı veya çok az toprağa sahipti.

Kızıl askerler bu ikisiyle tanıştılar. Çen Ming Cüyen, uzun boylu, iyi beslenmiş, gözlüklü bir delikanlıydı. Ağzında bir köpeğin tüylerindeki pirelerden çok söz vardı. Okuyup yazabiliyor ve hatta fikirlerine güç kazandırmak için yabancı yazarları bile zikredebiliyordu. Kitleler onun kadar bilgiç bir insana büyük bir saygıyla bakıyorlardı. Çen onlara bütün yabancı devrimlerden anlatabilirdi. Kitleler de her söylediğine inanıyorlardı. Kitaplardan okumuştu ya!

Çen'in öğrenimi Şanghay'daki bir misyoner okulundandı. Karşı devrimin başlangıcından sonra Komünist Partisine girmişti.

«1925-1927 devrimci dönemi sırasında komünist olmak modaydı,» derdi alaycı bir tavırla. «Fakat her kim karşı

devrim sırasında Partiye girmişse, o inançlı ve korkusuz bir komünisttir.»

Sonra onun karşı devrim sırasında komünizmi benimsediğini hatırlıyorlardı. Ne cesur ve ilkelere sadık bir insandı bu!

Li Ven Ling hakkında da kötü bir şey söylenemezdi. O da bir ağa çocuğu olduğu halde, henüz komünist olmanın moda olduğu büyük devrimci dönem sırasında, öğrenim gördüğü Hankov'da Komünist Partisine girmiş ve karşı devrim sırasında da onu terketmemiş ve Singkvo bölgesine gelerek ayaklanmaya katılmıştı. Iyi bir devrimci geçmişe sahip olduğunu ispat edebilirdi. Mülkünün de hemen hemen yarısını köylülere vermişti. Fakat ailesi en iyi toprakları niçin muhafaza etmişti ki? Niçin orada tapınaktaki tanrılar gibi işsiz güçsüz oturuyorlardı?

Kızıl Ordunun Tungku'ya gelişinden birkaç gün sonra, özellikle toprak meselesini çözmek üzere Singkvo'da bir konferans toplandı. Kızıl askerler yaralılarını tapınaklarda kurulan hastanelere yatırarak köylü kadınların bakımına terkettiler. Sonra, derileri cilalanmış fildişi gibi parlayıncaya kadar yıkanıp traş oldular. Kumanda heyeti bir müfreze askerle birlikte Singkvo'ya gitti. Tungku ve çevresindeki bütün kitle teşkilatları da delegeler göndermişlerdi. Yaralıların bile bir delegesi vardı. Batıdaki Vanan bölgesinden köylü partizanların delegeleri de gelmişti. Kadın partizan önderi Kang Keh Çin de aralarındaydı. Sırtında bir silah taşıyordu. Silah adeta vücudunun bir parçası olmuş gibiydi. Kıvrak yürüyüşü bir erkek kararlılığı gösteriyordu. Yirmibeş yaşlarında vardı. Orta boylu, saçları kısa kesilmiş, üzerine temiz, mavi bir ceket ve uzun bir pamuklu pantolon giymişti. Erkekler herhalde çiçekbozuğu yüzünü güzel bulamazlardı, fakat iri, siyah, ışıl ışıl yanan gözleri vardı ve gülümsediği zaman güzel kırmızı dudaklarının arasında iki sıra bembeyaz dişleri parıldıyordu. Henüz çocukken bir

ağaya satılmış ve tarla işlerine koşulmuştu. Bu yüzden şimdilik çok az yazıp okuyabiliyordu. Arkadaşları onun en tehlikeli durumlarda bile korku nedir bilmediğini, kafasının iyi çalıştığını, düşüncelerinin ve konuşmalarının bir makinalı tüfek kadar sert ve amansız olduğunu söylüyorlardı.

Bir defasında Çu Teh'e şöyle dedi: «Biz üç tane makinalı tüfek ele geçirdik, fakat kullanmasını bilmiyoruz. Öğret bize bunu!»

«Tabii,» demişti Çu Teh ve sonra sormuştu: «Vanan'da senin gibi daha başka kadınlar da var mı?»

«Oo, bir sürü. Silah bulamayınca kaynar su kullanıyorlar. Beyazlar bizden çok korkarlar. Şehri terkedip köylere gitmekten ödleri kopuyor.»

Konferanstan sonra delegeler alınan kararları uygulamak üzere köylerine döndüler. Singkvo'da merkezi bir Devrim Komitesi kurulduğunu bildirdiler. İsyancı bölgelerdeki bütün kitle teşkilatları bu komitenin kararlarına uyacaklardı. Açık kitle toplantısında yirmiyedi üyeden müteşekkil yeni bir yürütme komitesi ve ikiyüz delege seçilmişti.

Bu Komite başlıca fakir köylülerden ve işçilerden oluşuyordu. Ayrıca birkaç aydın, Kızıl Ordu mensubu ve zengin köylü de Komitedeydi. Ağaların ve akrabalarının bütün makamlardan uzak tutulmaları kararlaştırıldığı halde, açık toplantılarda karşılıklı olarak birbirlerini aday göstermişler ve birkaç tanesi gerçekten seçilmişti. Ayrıca, seçilen zengin köylülerin birkaçı da ağalarla akrabaydı.

Yeni yürütme komitesi altı kısımdan müteşekkildi: Ordu, toprak meseleleri, maliye ve idare, çalışma, kadın meseleleri ve eğitim ve propaganda.

Fakat esas mesele toprağın dağıtımıydı. Her yerde bu konu tartışıldı. Hastanedeki yaralılar bile dirseklerine dayanıp doğrularak arkadaşlarıyla bunu konuşuyorlardı. Sert tahta ranzalarda yatan yaralıların üstünde köylü kadınların diktiği pamuklu battaniyeler vardı. Toprak nasıl dağıtılma-

lıydı? Hangi ilkelere göre? Singkvo konferansında herkes bunu konuşmuş, toprak meseleleri kısmında bu tartışılmıştı. Konferans ağaların ve akrabalarının köylü birliklerinde veya toprak kısmında hiç bir işleri olmadığına karar vermişti. Buna rağmen yine içeri sızmışlardı!

«Bırakın kalsınlar. Biz ne okuyabilir, ne yazabiliriz. Üstelik konuşamayız da,» demişlerdi fakir köylüler.

Toprak kısmındaki zengin köylüler ve ağaların akrabaları ise şöyle diyorlardı şimdi:

«Evet, toprakları aile fertlerinin sayısına göre dağıtmak yanlıştı. Çocuklar ve ihtiyarlar toprağı işleyemezler tabii. Herkes işleyebileceği kadar toprak almalı.»

«Tamam, tamam,» diye razı olmuşlardı fakir köylüler ve karar da öyle alınmıştı: Herkese işleyebileceği kadar toprak verilecektir.

Sonra fakir köylüler «toprağı işleme kabiliyetinin» koşum hayvanlarının ve tarım araçlarının sayısına bağlı olduğunu fark etmişlerdi. Onların en çok bir kazma, bir karasaban ve bir bambu yabaları vardı. Fakat zengin köylüler ve ağalar, koşum hayvanları ve iyi tarım araçlarıyla çalışıyorlardı. Kısa zamanda köylüler topraklarının çok az büyüdüğünün farkına vardılar. Fakat büyük beyler, hemen hemen bütün topraklarını işleyecek durumda olduklarını söyleyebiliyorlardı.

Kurnaz ve zengin komşularına baktıkça, halkın çoğunluğunu teşkil eden fakir köylülerin gözlerinde koyu bir kin parlıyordu. Ve bu komşular boyuna güzel sözlerle devrimden bahsediyorlardı. Fakir köylüler toprak dağıtımından şikayet ettikçe, zenginler onlara yeni kanunu hatırlatıyorlardı. Neye yarar ki, fakirler bunun tek kelimesini okuyamıyorlardı. Cahilliklerinden utanarak susuyor ve içlerinde daha fazla kin biriktiriyorlardı. Kanun geçerliydi. Kendileri bizzat buna oy vermişlerdi.

«Toprak kısmı beş para etmez. Yalnız Kızıl Orduda iş var,» diyorlardı birbirlerine.

Sonra kızıl kumandanlara şikayette bulundular. Ama Kızıl Ordu yeni mücadeleler için bir sefere hazırlanıyordu.

«Toprak ağalarını toprak kısımlarından atın!» dedi Komünist Örgütün sekreteri Mao Zedung.

«Fakat nasıl yapacağımızı bilmiyoruz!»

«Ama atılmaları şart!»

Fakat fakir köylüler bu işi nasıl yapacaklarını bilemiyorlardı. Çen Ming Cüyen ve Li Ven Ling gibi ağa çocukları devrim komitesinin yürütme kurulundaydılar. Kızıl Ordu büyük bir sefere çıkacağı için, köylülerin meselesini bir çözüme bağlamak üzere kalamıyordu. Bunun üzerine köylüler silahlarını ve kargılarını daha sıkı kavrayarak beklediler.

İsyancı bölgenin öbür tarafında, Yangze kıyılarında ve güneydeki birkaç eyalette Guomindang generalleri birbirlerine düşmüşlerdi. Bazı birlikler güney Kiangsi'den geri çekildiklerinden, Komünist Partisi ve kumanda heyeti, devrimci hareketi ilerletmek, halkı silahlandırmak ve partizan savaşları çıkartmak için bu fırsattan yararlanmak istiyordu.

Tungku-Singkvo bölgesinden beşbinden fazla adam, yeni seferde çarpışmak üzere Kızıl Orduya katıldı. Kızıl Ordu, yeni gönüllü alayları ile birlikte kuzeye yürüyecek, beyaz Kian kalesini dolanarak Fukien eyaletinin güney kısmına girecekti. Kiangsi'nin tüm güneyini dolaşarak geride kalan beyazları kovmak ve halkı silahlandırmaktı amaçları.

Kızıl Ordunun yola çıkmasına çok az kala, sekizyüz silahlı adamıyla birlikte Peng Teh Hua, kuzey geçidinden çıkıp geldi ve iki gün sonra da eski eşkiya önderi Vang'ın kumandası altındaki güney Hunan alayından sağ kalanlar döndüler. Peng'in askerleri arasında, Çingkangşan'da savaşan ve kuşatma çemberini yararak çıkan beşyüz kişinin hemen hemen tamamı mevcuttu. Batı Kiangsi ve Kian ci-

varındaki çarpışmalarda da birkaç yüz köylü partizan katılmıştı.

Eski eşkiya Vang kendi birliklerinin esiri olarak geldi. Kızıl Ordu ve kendi askerleri aynı gün onu yargıladılar. Hakkındaki suçlama şöyleydi:

Çingkangşan'daki kampın tahrip edilmesinden sonra, Vang'ın emrindeki aşkerler bölgeyi terketmek ve Çu ile Mao'nun birliğine katılmak istemişlerdi. Fakat Vang buna razı olmamış, askerlerini Çingkangşan'da kalmalarını emretmişti. Yeniden eski eşkiyalık mesleğine dönmek istiyordu. Buna öfkeyle karşı çıkan iki askeri kurşuna dizdirtmişti. Sonra askerlerini yağmalamak üzere bir şehre sevketmişti. Fakat, şehir alındıktan sonra, adamları yağma emrine uymayı reddetmişler, Vang'ı tutuklayarak bağlamışlar ve yeni bir kumandan seçerek, habercilerin verdiği bilgiye göre Tungku'da bulunan Peng Teh Hua'yı bulmak üzere yola çıkmışlardı. Kan ırmağı kıyısındaki bir şehirde Vang kaçarak beyazlara geçmeye teşebbüs etmiş, fakat yine yakalanmıştı. Şimdi mahkeme karşısındaydı.

Vang suskun ve bezgindi. Savunması için tek söz söylemedi. Kararın ne olacağını biliyordu. Kendi birlikleri ve Kızıl Ordu onu ölüme mahkum ettiler ve kararı aynı gün uyguladılar. Onunla birlikte Çingkanşan'ın son eşkiyası da Kızıl Ordudan kayboldu. Peng Teh Hua, kendi askerleri ve Vang'ın askerleriyle birlikte Çingkangşan'a dönerek, orada devrimin eski üssünü yeniden kurma emrini aldı. Birkaç gün dinlendikten sonra birlikleriyle beraber yeniden batıya döndü.

Çu ve Mao daha önce kuzey geçidinden aşağı inmişlerdi. Birlikleri şimdi hemen hemen beşbin kişi kadardı. Yanlarında dörtbin tüfek, bir miktar makinalı ve birkaç bin kargı vardı.

1929 yılı başlangıcında, ilkbahar yağmurları yağarken, tüm isyancı Tungku-Singkvo bölgesi ve çevredeki şehir ve

vadilerden binlerce erkek ve kadın, Kızıl Orduya güle güle demek, ona zalimlere karşı yeni seferinde cesaret vermek için Tungku yaylasında toplanmışlardı. Sayısız kaba ve mavi pamuklu elbiseleri dikmiş olan terziler ve köylü kadınlar gururla eserlerini seyrediyorlar ve Kızıl Ordunun şimdi neredeyse üniformalı bir orduya benzediğini düşünüyorlardı. Köylü kadınlar ve kızlar her askerin ayağında hasır sandallar olmasına dikkat ediyorlar ve çıkınlarına bir ikincisini sokuşturuyorlardı. «Dikiş ve yama birliği»nin kadınları, askerlerin üniformalarında kendi diktikleri her bir yamayı tanıyorlardı.

Bu günlerde Tungku'da yeni bir devrimci türkü oluştu, kadınların ve kızların türküsü. Türküyü söylerken çoğunun gözlerine yaşlar doluyordu:

Savaşa git kardeşim, sevgilim,
Yürü, devrim yolunda ilerle,
Guomindang'ı ve halk hainlerini ez,
Fakir halkımızı köle eden ve ezen
Büyük beyleri ve generalleri ez.

Kızıl Ordu kuzey geçidinden aşağı inerken bu türkü kayalarda yankılanıyordu. Kuzeye dönüp yüksek duvarlı Kian şehrini dolanarak köylü teşkilatlarını canlandırıp eyleme çağırdıklarında ve Kvangçang şehrine yürümek üzere güneye döndüklerinde kalplerinde çınlıyordu. Türkü, Kvangçang duvarlarını tırmanıp şehre girerek, beyazları silahsızlandırıp silahları halka verdiklerinde, savaşın gürültüsü içinde birkaç saatliğine boğuldu. Batı Fukien'deki dağlara doğru yürürlerken, türkü yine onlarla birlikteydi. Payliyen ve Yuangan şehirlerindeki savaşlarda ve büyük dağ şehri Zingçu yolunda yine yankılanıyordu.

Çangşa - Demir Kapılı Şehir

Çin halkı için her yeni yıl gideni aratıyordu. Her yıl bir öncekinden daha çetin zorluklarla doluydu. Eski ve yeni generaller Çin'e hakim olmak için bitmez tükenmez bir savaş sürdürüyorlardı. Bir general gidiyor, diğeri geliyordu. Öyle iğrenç bir kargaşalıktı ki bu, eskisi yenisi birbirinden ayırd edilemez olmuştu.

Çin'in efendisi olmak! Geçmiş hanedanların rüyaları, ataların hayalleri: Çin'e hakim olmak veya hiç olmazsa bir parçasına! Bütün insanlar ezilerek bir hiç haline getirildiği için, ciğeri beş para etmez bir insanın üniforma içinde yüceleştiği bu geniş topraklarda hükümdar olmak! Halka sonsuz vergiler yüklemek, yüz misli faizler karşılığı tefecilik yapmak! Borsanın çekici seslerini müzik gibi dinleyerek satın almak ve satmak — yine satın almak, yine satmak, pirinç, afyon ve silah ticareti yapmak ve bilhassa insan ticareti!

Ama Çin'in veya onun bir parçasının efendisi olmanın anlamı bu kadarla da kalmıyor. Büyük kuvvetiyle bütün Asya'yı dize getiren büyük kapitalist devletlerin lûtufları da garanti o zaman. Böyle büyük milletlerin lûtfuna erişmek ve bu lûtfun üzerinde topların, zehirli gazların ve bunlara ait kârların nefis kokusunu içine çekmek, Çin generalleri ve politikacıları için ne eşsiz bir kıvanç kaynağıdır!

Bunun için kurbanlarını vermeye hazırdırlar: Dumanlar içindeki köy yıkıntıları, ceset yığınları, sonsuz köle kuyrukları, işçi ve köylü kadın ve çocuklarının ve hatta erkeklerin gözyaşları. Generaller tüm Çin milletini emperyalistlerin ayakları altına seriyorlardı.

Karanlıktı bu yıllar Çin halkı için! Açlık 1930 ilkbaharında, merkezi Çin'in zengin tahıl ambarı Hunan eyaletine bile yayılmıştı. Kötü bir mahsulün sonucu falan değildi bu. Hayır, mahsul iyiydi, bütün ambarlar pirinç doluydu. Fakat, oğulları, kardeşleri, amcaları ve yeğenleriyle birlikte ta on nesil öncesinden beri generallik ve politikacılığı ellerinde tutan tüccarların ve ağaların elindeydi mahsul.

Hakim klikler, Hunan eyaletinin başkenti demir kapılı Çangşa şehriyle bir futbol topu gibi oynuyorlardı. Guomindang valisi Ho Kiyen, çeşitli kliklerle pazarlık ediyor, komisyon alıyor ve böylece iktidarını ayakta tutuyordu. Şehrin kendisi pek fazla çile çekmiyordu. Çünkü o feodalizmin, istifçiliğin, tefeciliğin bir kalesiydi. Zengin iş adamlarının şehriydi. Şehir geçici olarak zaptedildiği zaman, ticaret odası muzaffer generale bir haraç teklif eder, buna karşılık ticaretin bozulmaması için şehri rahat bırakmalarını isterdi.

Aslında bu haracı ve bütün diğer türlü çeşit vergileri Guomindang hükümetine ödemek zorunda olanlar çalışan kitlelerdi. Her yeni generale verilen rüşvet, işçilerin ücretlerinin düşmesine ve iş gününün uzamasına sebep oluyordu. Ve insanlık tarihinde bir örneği daha bulunmayacak derecede ağır angaryalara koşulan fakir köylüler, bir pikul (60 kilo) pirinç karşılığında iki veya bir dolar veya daha da az alıyorlardı. Ağalar ve tüccarlar ise aynı pirinci onaltı ilâ yirmi dolar arasında satıyorlardı. Şeker ve diğer yiyecek fiyatları iki misline çıkmıştı. Yalnız zenginler ve güçlüler doğru dürüst yemek yiyebiliyorlardı.

Bu kadar da değil. 1929-1930 yıllarında Çangşa'nın beyleri halk için her gün yeni yeni vergiler icat etmişlerdi. Bunun için diğer eyaletlerden örnek alıyorlardı. Bir çocuğun doğumuna ve ölülerin tabutuna vergi konulmuştu. Kulübesinde bir bacası ve tarlasında bir sulama tesisatı olan köylü, «baca ve sulama tesisatı vergisi» ödemek zorundaydı. Guomindang'ı destekleme vergisi vardı. «Kalkınma vergisi» konması demek, Ho Kiyen'in odalıkları için Fransız parfümüne veya yeni bir arabaya ihtiyacı var demekti. Beylerin özel arabalarıyla kerhanelere rahat gidebilmeleri için bir «yol vergisi» konmuştu.

Çangşa'da halk açtı. Fakat beyler büyük ziyafetler düzenliyorlar veya kumar masaları başında oturuyorlardı. Yabancı misyonerler de halkı pirinç yokluğunda İsa Mesih'le avutmaya çalışıyorlardı.

Ho Kiyen, tüm akrabaları ve dostlarıyla birlikte Guomindang'ın hizmetinde şehre hükmediyordu. Rekabet halindeki generalleri birbirine kışkırtıyor, her iki taraftan da para alıyor ve ödenen paranın miktarına göre Nanking kliğine karşı «sadık» veya düşmanca bir tavır alıyordu. Uzun, kemikli bir beygir yüzü vardı. İhtiyar bir şempanze gibi solgun ve bumburuşuktu bu surat. O sadece bir general değil, aynı zamanda eski bir feodal aileden gelmeydi. En nadide çayların kokusunu, afyon rüyalarını ve bir kadın kalçasının yuvarlaklığını severdi. Eğer mümkün olsaydı uzun parmaklarını insan ruhuna bile sokar, onun nasıl can çekiştiğini zevkle seyretmek için parmakları arasında sıkardı. Konfüçyüs tabirleriyle konuşur, ama arada misyoner okullarında çocuklara hazreti İsa'nın alçakgönüllülük öğretilerini vaaz ederdi. Öğrencilere her çeşit sosyal eserleri okumayı yasaklamıştı. Her kim bu yasağa uymazsa, okul sıralarından çekilip alınıyor ve kurşuna diziliyordu. «Alis harikalar diyarında» ve «kırmızı başlıklı kız» gibi masal ve hikayeleri bile yasaklamıştı. Yayınladığı bir beyan-

namede bu yasağa gerekçe olarak, eğer insanlar hayvanların konuşacağına inanacak olurlarsa, insanla hayvan arasında fark görmez olacaklardır, diyordu.

Nasıl kainat bir su damlasında yansımaktaysa, Çin militarizminin ruhu da onun tabiatında yansıyordu. Çangşa'da ve diğer eyalet şehirlerindeki hükümet dairelerini dostları ve akrabalarıyla doldurmuştu. Hunan ordusunun subaylarıyla dost ve akrabaydı ve hepsi de onun «değerli Guomindang yoldaşları»ydı. Her kim Ho Kiyen'e hizmette bulunur, her kim silahını muhaliflere ve isyancılara çevirirse «değerli bir yoldaş»tı.

Daha 1930 yılının başlangıcında, köylü kafileleri açlığın zoruyla Çangşa'ya akın ediyorlar ve hükümet binalarının önünde saatlerce diz çökerek yiyecek için yalvarıyorlardı. Fakat aynı zamanlarda köylülüğün büyük kısımları ayaklanmışlar, dinlenmeyi bırakarak savaşıyorlardı. Ağalara baskın yapıyorlar, öldürüyorlar veya topraklardan sürüyorlardı. Guomindang binalarını taş taş üzerinde kalmamacasına yıkıyorlar, vergi tahsildarlarını yakaladıkları yerde dövüyorlardı. Binlercesi partizan gruplarında toplanmışlardı. Birkaç ay sonra şehirlerde bile açlık yüzünden isyanlar baş gösterdi. Fakirler pirinç ambarlarına hücum ettiler. Fakat kamçılar ve kurşunlarla dağıtıldılar. Ama bir çoğu savaşarak ölmeyi tercih ettiler.

Sonra yaz ortasında doğu Hunan ve Çangsa üzerinde tehditkar bir bulut belirdi. Kısa bir demiryolu hattı şehirden doğudaki maden bölgesi Liling ve Pingsiyang'a uzanıyordu. Bu hattın sonunda, Kiangsi eyaletindeki Pingsiyang'da demiryolu işçileri ve maden işçilerinin birleşmesiyle bulut yoğunlaştı ve orada bir sovyet hükümeti oluştu. İki defa dağıtılmış, fakat üçüncüsünde eskisinden daha güçlü olarak yine canlanmıştı. Peng Teh Hua'nın kumandasındaki onyedibin kişilik üçüncü Kızıl Ordu, onbin silahıyla birlikte buradaydı. Diğer ellibin işçi ve köylü kendi

bayrakları altında kızıl muhafızlar ve partizan birliklerinde toplanmışlardı. Bunlar, demiryolcular, maden işçileri ve fakir köylüler tarafından yönetiliyorlardı.

Temmuz ortasında, yaz sıcağı ülkeyi kasıp kavururken, bu devrimci ordu Çangşa'ya doğru yürüdü. Yürüyüş boyunca gücü artıyordu. Satırlar, kargılar ve benzeri silahlarla silahlanmış köylüler bitip tükenmek bilmeyen bir sel halinde Kızıl Orduya akıyorlardı. Onlarla birlikte ordunun yükünü taşıyan Kızıl demiryolcuların kullandığı trenler de batıya doğru ağır bir tempoyla yol alıyorlardı. Pinsiyang'da yıllarca komünist hareketin bayraktarlığını yapmış olan yüzlerce demiryolu işçisi ve madenciler de bu trenlerle geliyorlardı.

Ho Kiyen, bu ordunun yürüyüşe geçtiğini duyar duymaz rahatı uçup gitmişti. Haberi duyduğunda, saraya benzer evinde oturmuş, bir Çangşa kerhanesinden getirttiği güzel bir kızı da dizlerine oturtmuştu. Hemen Nanking hükümetine uzun ve hamasi bir telgraf yazdırtarak silah, cephane, asker ve her şeyden önce para talep etti. Genç kız onu hayranlıkla dinliyordu. Adam dokunaklı sözlerle para konusu üzerinde özellikle durdukça, dizlerindeki yosma da kedi gibi sokuluyordu.

Sonra «Çin halkına» ve «Çangşa ahalisine» birer çağrı kaleme aldı. Fiyakalı bir çinceyle, yaklaşan kızıl eşkiyaların Çin milleti için ne büyük bir tehlike teşkil ettiğini anlattı. Fakat ona altı aydan beri ücret almayan birliklerin aylıklarını ödeyecek para sağlanırsa, tek adam gibi şehri savunacaklardı. Kendisine gelince, paradan nefret ederdi. Göğsünü açarak düşmana karşı çıkacak ve Çangşa'nın savunması için hayatını ortaya koyacaktı.

Zengin tüccarlar bu çağrıyı okuyunca kaç para sökülebileceklerini itinayla hesapladılar. Fakat aynı zamanda kadınlarına dönerek:

«Eşyalarınızı toplayıp Hankov'a gidin. Ho Kiyen yine şehri teslim etmek istiyor,» dediler.

Ama Ho Kiyen şehir surlarının etrafında dikenli tel engelleri kurdurdu ve kızıl eşkiyaları «yok etmeleri» için dışarıya dört alay gönderdi.

Bu alaylar temmuzun üçüncü haftasında kızılların karşısına çıktılar. Üç gün sonra sadece iki alayın artıkları kalmıştı. Kızıl Ordu şehir kapılarına kırk li (20 km) kala kamp kurarken, bunlar da binbir zahmetle geri çekiliyorlardı.

Şimdi Çangşa'nın yüksek sosyetesi köpek gibi ulumaya ve dişleri takır takır birbirine çarpmaya başlamıştı. Ho Kiyen fiyakalı stilde bir çağrı daha yaparak dört yeni alay hazırladı. Küheylanına binerek ağaların ve tüccarların coşkun tezahüratı arasında birliklerin en önünde şehri terketti ve kızıl birliklerin toplanmış olduğu Lungliçi şehrinin yolunu tuttu.

Fakat Çangşa şehrinin surları arkalarında silikleşmeye başlar başlamaz, hemen subaylarıyla birlikte en arkaya kaydılar ve ilk kızıl birliklerle karşılaştıklarında, tüm bir alay kızıllara geçip, diğer üç alay apar topar kaçmaya başlayınca, Ho Kiyen ve kumanda heyeti de selameti Çangşa'ya kaçmakta buldular. Bu sırada neredeyse Kızıl Ordunun süratine erişiyorlardı.

Çangşa kaynıyordu. Köylüler torbalarını sırtlayıp kafileler halinde şehre akın etmişlerdi. Kızıllardan kaçtıklarını söylüyorlardı. Fakat şehre girer girmez hemen gizli adresler aramaya başladılar. Torbalarını indirerek içine sakladıkları silahları gizli yerlere sokuşturdular. Sonra caddelere giderek ahalinin ve askerlerin arasına karıştılar. İşçilerle birlikte dolaşarak şehirlilerle konuşmaya, tartışmaya başladılar.

28 temmuzda Kızıl Ordu, altmışbin kızıl muhafız ve köylü partizanla birlikte Çangşa'nın heybetli demir kapıları önünde gözüktü. Seksen yıl önce bu kapılar Tayping

kuşatmasına karşı ısrarla direnmişlerdi. Fakat şimdi 28 temmuz 1930 du. Kızıl askerler pamuklu battaniyelerine sarınarak geniş ağızlı satırlarıyla dikenli tellerde gedikler açtılar.

Gece olmuştu. Ansızın şehirdeki beyler korkunç bir paniğe kapıldılar. Ho Kiyen'in kendi alaylarından birinden bir müfreze, sıkı bir muhafaza altında bulunan hükümet sarayının tam karşısına makinalı tüfekler yerleştirmiş ve ateşe başlamıştı. Kısa bir zaman içinde bina alevler içinde kaldı. Aynı anda şehrin diğer semtlerinde «kızıllardan kaçan köylüler» ellerinde silahları, çıplak omuzlarında fişeklikleriyle caddelere döküldüler. Şiddetli çarpışmalardan sonra savaşan işçilerle birlikte hükümet sarayını zaptettiler.

Guomindang subayları adamlarını toplamaya çalışıyorlar, fakat askerler onlara, «kendiniz savaşa devam edin,» diye seslenerek toz oluyorlardı.

Bir çok tüccar ve Guomindang subayları, bunun yine çabucak dinecek olan gelip geçici bir fırtına olduğunu düşündüler. Yakında takviyeler gelecek ve kızılları püskürtecekti. Elbiselerini çıkartarak fakir kıyafetlere girdiler ve beklemeye başladılar. Daha başkaları, tüccarlar, ağalar ve memurlar, yükte hafif pahada ağır eşyalarını toplayarak fakir kılığında şehirden kaçtılar. Şehir dışında bazan bir kuliyi eşyalarını taşımaya ikna edebiliyorlardı.

Ayaklanmanın başlangıcında, ticaret odasının müdürleri Ho Kiyen'in etrafında toplanmışlar, ona şehri teslim etmeyeceğine dair verdiği sözü hatırlatıyorlardı. Ho, askerlerin ücretini ödemek üzere onlardan yüzbin dolar talep etti. Parayı nakit olarak masanın üzerine saydılar. Ho Kiyen parayı alarak dışarı çıktı, sırtından üniformasını çıkartıp attı ve işçi kılığına girerek yanında yüzbin dolarla birlikte kaçtı.

Az sonra Kızıl Ordunun bir alayı şehir kapılarını açtı. Peng Teh Hua'nın kumandasında süngü takmış onbin as-

ker yanaşık düzende, hızlı ve uygun adımlarla şehir caddelerinde yürümeye başladılar. İçeride kızıl bayraklardan ve flamalardan bir deniz dalgalanıyordu. Ev duvarları ve şehir surları sanki bir sihirbaz eliyle bir anda sloganlarla dolmuştu: «Kızıl Ordu, onbin yıl yaşa!... Emperyalistlere ölüm!... Toprak ağalarının ve generallerin mallarına el koyun!... Kapitalistlere ölüm!... Ağalara ölüm!... Köylülere hürriyet!... Kahrolsun Çan Kay Şek, Ho Kiyen ve Çang Fa Gue!... Emperyalistlerin mallarını kamulaştırdı!... Guomindang'a ölüm!... Çangşa Sovyet hükümetini kurun!...»

Kızıl birlikler, Çangşa işçilerinin kılavuzluğunda hükümet binasını işgal ettiler. Ordunun kumandanları bütün gece boyunca işçi ve köylü komiteleri ve şehrin aydınlarıyla birlikte plan ve program tasarıları üzerinde çalıştılar.

Daha şafak sökmeden şehir beş semte bölünmüştü. Her semtin yönetimi bir komiteye verildi. İşçi milisleri ve kızıl muhafızlar teşkil edildi. İşçiler, kollarına ve terli esmer boyunlarına kırmızı şeritler takmışlardı. Az zaman içinde bütün şehir bunlar tarafından işgal edilmişti. Özel askerler tüccarları, ağaları ve memurları evlerinden çıkartarak tutukladılar.

Bu ilk gecede Kızıl Ordu üç binayı temellerine kadar yaktı. Bütün işgal boyunca kasten tahrip edilen sadece bu binalardı: Hapishane, dolaplar dolusu evrak ve raporun alev alev yandığı polis müdürlüğü ve mutlu azınlığın alacak senetleri ve diğer evraklarının saklandığı hükümet binası. Bir tabura hapishaneyi boşaltma görevi verildi. Hapishane, heybetli şehir kapılarının dışında, cam kırıkları ve sivri demirlerle aşılmaz hale getirilmiş yüksek duvarlar arkasındaydı. Hapishane gardiyanları ellerinde meşaleler ve fenerlerle dalkavukça bir itaat içinde kızıl askerlere yol göstererek ortaçağdan kalma binanın karanlık, nemli dehlizlerinden geçirdiler ve hücrelerin çelik kapılarını açtılar. Duvarlara ve yere zincirlerle bağlanmış mahpuslar hüc-

relerinde yatıyorlar ve ölümün prangalarını sökmesini bekliyorlardı. Köşeli ayak bilezikleri kemiklerine kadar işlemişti. Güvelerin didik didik ettiği paçavralar üstlerinde çürüyordu. Uzun, keçeleşmiş saçlarının arasında bitler kaynaşıyordu. İskelete dönmüşlerdi. Görünüşleri vahşi, ürkek hayvanları andırıyordu. Buraya yeni gelmiş olanların yüzleri ve vücutları, dayak ve işkenceden şişmiş ve kan içinde kalmıştı.

Bir çokları o kadar uzun zamandan beri zindandaydılar ki, ayakta durmasını ve yürümesini unutmuşlardı. Sadece zayıf bir sesle inliyorlar ve son kalan gücleriyle kızıl askerlere sarılıyorlardı. Onları hamama götürdüler, saçlarını kestiler ve temiz elbiseler giydirdiler. Ama hâlâ ağlamaktan konuşamıyorlardı. Sonra tutukluluklarında başlarından geçen korkunç olayları bir bir anlattılar ve kızıl askerlere onları bir daha terk etmemeleri için yalvardılar.

Hapishanede beşyüz mahpus vardı. Bunların arasında üçyüz kadarı siyasi suçlulardı, çoğunlukla komünist veya sempatizan. Diğerleri çok ufak suçlar yüzünden tutuklanmışlardı. İçlerinde hapishaneye girebilmek için kasten bir «cürüm» işleyenler de vardı. Burada hiç olmazsa her gün bir tas siyah, pis bir pirinç veriyorlardı. Dışarıdaki sözde hürriyetlerinde ise açlıktan başka bir şey tanımamışlardı.

Mahpuslar arasında kadınlar da vardı. Bazıları zina suçuyla tutuklanmışlardı. Bir tanesi odalık olarak satıldığı adamdan kaçmıştı. Ondört yaşında bir kız ise satıldığı kerhaneye gitmeyi reddettiği için buradaydı. Bir kadın ve beş erkek ruh hastasıydı. Fakat hepsi de fakir insanlardı.

Mahpuslar kurtarıldıktan sonra, askerler eski tutuklularla birlikte binayı ateşe verdiler ve kalın dış duvarları dinamitle havaya uçurdular.

29 temmuz sabahı caddelerde borazanlar ve gonglar ahaliyi erkenden kitle toplantılarına çağırıyorlardı. Fa-

kat halkın zaten haberi vardı. Ellerinde bayraklar ve flamalar taşıyan kitleler sabah karanlığı sokaklara dökülmüşlerdi.

Toplantılar üç meydanda yapılıyordu: Sonradan «Lenin meydanı» adını alacak olan Çungşan meydanında, surların önündeki hava alanında ve yine şehir dışındaki büyük bir çayırlıkta. Burada, komünistlerden, yeniden kurulan Çangşa sendikaları üyelerinden ve Kızıl Ordunun siyasi bürosundan oluşan Devrimci Komite tarafından yayınlanmış bir bildiri okundu. Bildiride, Kızıl Ordunun devrimci Çangşa halkıyla birlikte, çalışan kitlelerin iktidarını kurmak üzere şehri zaptettikleri bildiriliyordu. Şehir Sovyetleri seçilecek ve daha sonra Hunan, Kiangsi ve Hube eyaletlerinde Sovyet hükümetleri oluşacaktı. Sendikalar, köylü birlikleri, kadın ve gençlik birlikleri gibi ezilen kitle teşkilatları yeniden canlandırılacaktı. Zaten şimdiden kısmen faaliyete başlamışlardı. Oraya toplananlar bir yürütme komitesi seçmeye çağırıldılar.

Ayrıca, bankaların, nakliye işletmelerinin, yabancı kuruluşların, ağaların ve generallerin servetlerine Sovyetler tarafından el konulacağı bildiriliyordu.

Ertesi gün, 30 temmuzda, Çangşa'nın ilk Sovyet hükümeti toplandı. Sovyetler kitle teşkilatlarından seçilen beşyüz temsilciyi kapsıyordu. Tüm eyalette yapılacak ilk kongreye kadar Peng Teh Hua başkan seçildi.

Matbaacılar daha ilk geceden Guomindang'ın gazete binasına el koymuşlar ve yeniden canlandırılan matbaacılar birliği, «Çangşa'nın kızıl bayrağı» gazetesinin ilk ve tek sayısını çıkartmıştı. Gazetede Çangşa Sovyetlerinin aşağıdaki programı yayınlandı:

1 — Emperyalist boyunduruktan kurtuluş, yani bütün yabancı birliklerin Çin topraklarından ve sularından uzaklaştırılması; bütün eşitsiz anlaşmaların iptali, yabancıların kendi mahkemelerinde yargılanmalarına son verilmesi; ka-

pitülasyonların kaldırılması ve yabancılara verilen toprakların geri alınması.

2 — Yabancı bankalara ve şirketlere el konulması ve millileştirilmesi.

3 — Çin'in milli bütünlüğünün sağlanması ve bütün azınlıklara kendi kaderlerini tayin hakkının sağlanması.

4 — Varlığını yabancı emperyalizme borçlu olan Guomindang rejiminin tamamen yıkılması.

5 — Bir tüm Çin Sovyet hükümetinin kurulması.

6 — Sekiz saatlik işgününün gerçekleştirilmesi, bir asgari ücretin tespiti, fabrikaların işçiler tarafından kontrolü, işsizler için sosyal sigorta ve devlet yardımı.

7 — Topraklara el konulması ve emekçi köylülerle askerlere dağıtılması.

8 — Askerlerin hayat şartlarının düzeltilmesi.

9 — Guomindang ve generallerin koyduğu bütün vergilerin iptali ve kademeli bir gelir vergisinin konması.

10 — Dünya proletaryası ve Sovyetler Birliğiyle dayanışma.

Program şu sözlerle bitiyordu: «Sovyetler, tüm iktidarın işçiler, köylüler ve askerlerin elinde toplandığını ilan eder.»

Sendikalarda üç gün içinde ellibin Çangşa'lı işçi örgütlenmişti. İşçi milisleri ve kızıl muhafızlar Guomindang generallerinin silah depolarından silahlandılar. Ho Kiyen'in sarayı bir işçi ve köylü derneğine çevrildi.

Sovyetler, bir devrim mahkemesi kurdular. Mahkemenin karargahı, sendika birliklerinin merkez binasındaydı. Üyeleri sendika birlikleri yürütme kurulundan, köylü birliklerinden ve Kızıl Ordudan geliyordu. İşçi milisleri ve kızıl muhafızlar tarafından tutuklanan üçyüz kişi bu mahkeme önüne çıkartıldı. İçlerinden otuzbeş kişi faal karşı devrimciler olarak idam edildiler. Aralarında, tüccarlardan ve ağalardan müteşekkil «Barışın korunması derneğinin»

birinci başkanı, memur çocuklarının gittiği okulun müdürü ve Nanking hükümeti İçişleri Bakanlığının temsilcisi olan Ho Kiyen'in küçük kardeşi de vardı. Zengin bir tüccar, Sovyetler pirinç kararını çıkarttıktan sonra, stoklarını akrabalarının evlerinde saklamaya çalıştığı için kurşuna dizildi. Aynı zamanda tüccar ve tefeci olan beş Guomindang memuru, Komünist Partisini küçük esnafın gözünden düşürmek amacıyla, 29 temmuzda bir sürü küçük dükkanı ateşe verdikleri için idam edildiler. Bir ağa söylentiler yaydığı için kurşuna dizildi. İşçi kılığında halkın içinde dolaşarak: «Gözlük takmak, sakallı olmak ve uzun elbiseler giymekten başka suçu olmayan insanlar bile kurşunlanıyorlar,» demişti.

Ticaret odasının bir kaç üyesi de tutuklanarak mahkeme önüne çıkartıldılar. Korkudan ecel terleri döküyorlardı. Bir demiryolu işçisi olan başkan, onlara şöyle hitap etti:

«Sayın karşı devrimci baylar! Yıllardan beri Çin kulilerinin ve köylülerinin emeğini sömürerek yaşıyorsunuz. Servetlerinizi bizim sırtımızdan kazandınız. Üç yıl boyunca karşı devrimi desteklediniz. Şimdi Çangşa Sovyet hükümeti, biraz değişiklik olsun diye devrim için para ödemenizi talep ediyor. Söyleyin bakayım, niye hâlâ para getirmediniz?»

Ticaret odasının beyleri, kenarlarda süngü takmış bekleyen kızıl muhafızlara bir göz attılar. Silahlarını küçük kırmızı şeritlerle süslemişlerdi. Kollarına ve boyunlarına bağladıkları bantlar terden ıslanmış ve derilerini kırmızıya boyamıştı.

Ticaret odası beylerinin kalplerinde sanki dalga dalga kardeşlik duyguları uyanıyordu. Mahkeme heyetinin önünde yerlere kadar eğilerek bütün bunların bir yanlış anlama olduğunu, parayı temin etmek için kendilerine yeterli zaman bırakılmadığını söylediler. Bütün insanlar kar-

deşti. Onlar da yeni Çangşa hükümetine en derin kardeşlik duygularıyla bağlıydılar. Yüksek mahkeme, devrimci Çin Kızıl Ordusuna verilmek üzere ticaret odasından dörtyüzbin dolarlık önemsiz bir meblağı ve fakir kardeşlerinin o kadar ihtiyacı olan pirinç stoklarını teslim almak alçak gönüllülüğünü gösterir miydi acaba?

Başkan bu alçak gönüllülüğü gösterdi. İşçi milisleri ve kızıl askerlerin beylerle giderek parayı ve pirinci teslim alacaklarını bildirdi. Beyler eyalet hapishanesine geri götürüldüler.

Onlar gittikten sonra bir kızıl muhafız etrafına bakındı. Neşeyle parıldayan gözlerini mahkeme heyetindeki matbaacıya çevirerek seslendi:

«Duydun mu Han, 'bütün insanlar kardeşmişler'?»

Matbaacı güldü: «Can korkusu canilerin kalplerini bile yumuşatıyor.»

Çangşa Sovyetleri pirinç, tuz, yağ gibi başlıca yiyecek maddelerinin fiyatlarını yarı yarıya indirdi. Her aile için günde belirli bir miktar yiyecek istihkakı tespit edildi. Bütün mağazaların kapılarına dükkanların derhal açılmasını ve satışlara devam edilmesini emreden kararnameler asıldı. Zaten küçük esnafın dükkanları çoktan açılmış ve satışlar her zamanki gibi devam ediyordu. Zenginler ise yerlere kadar eğilerek mağazalarını hemen açacaklarına söz veriyorlar, fakat bunu yapacakları yerde mal stoklarını özel evlerde saklıyorlardı. Bunları kendi uşakları ele veriyor ve böylece soluğu devrimci mahkemenin önünde alıyorlardı. Neticede bütün pirinçlere el konularak bir kaç tüccar kurşuna dizildi.

Çangşa kaynıyordu. Kadın işçiler ve gençler kendi birliklerinde örgütleniyorlardı. Bir çok genç silahlıydı ve bunlar bir kaç yüz güçlü kuvvetli kadınla birlikte Kızıl Orduya katıldılar. Kızıl Ordu köylerde köylü muhafızları örgütlemiş ve bunları düşmandan ele geçirilen silahlarla si-

lahlandırmıştı. Binlerce köylü uzak güneyden dahi şehre akın ediyorlardı. Ya karadan yürüyerek veya Siyang nehri boyunca kayıklarla geliyorlar ve pirinçlerini satışa çıkartıyorlardı. Sonra ahalinin arasına karışarak hayatları boyunca konuşmadıkları şekilde konuşuyorlardı. Kitle toplantılarında söz alıyorlar ve yapacak hiç bir işleri olmadığı zaman da caddelere dikilerek Kızıl Ordu askerlerinin hayran bakışları arasında eski Çin boks sanatını gösteriyorlardı.

Kızıl Ordu Çangşa'yı işgal ettiği andan itibaren, Guomindang ve emperyalistlerin Çin'i üzerine kurşun ağırlığında bir korku çökmüştü. Liman ve ırmak şehirlerinde sıkı yönetim ilan edildi. Guomindang Hongkong, Şanghay, Kanton ve Tientsin'de büyük sayıda «zanlı» kişileri tutukladı. Fabrikalara seri ateşli silahlarla donatılmış özel polis müfrezeleri yerleştirildi.

Kısaca «Vuhan» diye isimlendirilen Yangze kıyısındaki kardeş şehirler Hankov, Vuçang ve Hanyang, her gün sayısız idamlara sahne oluyordu. Mahkumlar, fabrikalardan, üniversitelerden, pazar yerlerinden alınarak caddelerde sürükleniyor ve öldürülüyorlardı. Sendikalardan söz açan işçiler fabrika kapıları önünde kurşunlanıyordu. Bütün oteller aranıyor ve müşteriler sıkı bir göz hapsinde tutuluyordu. Polisler her yarım saatte bir lokantaları kontrol ederek kötü giyinmiş müşterileri arıyorlardı. Bazan bir garson, işçi ve aydınların oturduğu bir masaya yaklaşarak alçak bir sesle uyarıyordu:

«Eğer yanınızda saklayacak bir şeyiniz varsa bana verin. Polis yine arama yapıyor. Dikkatli olun!»

Demirden bir kızıl çember Vuhan şehirlerini sarıyordu. Dört bir yanda kızıl devrim birlikleri kamp kurmuşlardı.

Sonra, alçak, çelik zırhlı yabancı gambotlar Yangze üzerinde nehir yukarı ilerlemeye başladılar. Sular yükseldi. Bu yüzden derin sularda giden savaş gemileri de ırma-

ğın ortasında demir atabiliyorlardı. Zırhlılar devasa toplarını şehre çevirmişlerdi. Kızılların Guomindang'ı yenmeleri halinde müdahale etmek üzere Şanghay'dan İngiliz askerleri geldi. Savaş gemileri Vuhan şehirlerini topa tutmaya hazırdı. Şehirler her an yok edilme tehdidi altındaydılar.

Yabancı basın ve Guomindang gazeteleri çıldırmış gibi davranıyorlardı. Kızıl Orduyu suçlamakta birbirleriyle yarış halindeydiler: Kızıl Ordu gûya Çangşa'yı ateşe vermişti. Hristiyan misyon binalarını, yabancı firmaları ve bütün evleri yakmıştı. Halkın binlercesini kılıçtan geçirmişti! Artık Çangşa'da bakire kalmamıştı! Kızıl eşkiyalar şehri yağma ediyorlar, halkı katlediyorlar, Çin kültür ve medeniyetini yok ediyorlardı!

Şanghay'ın önde gelen İngiliz gazetelerinden biri büyük bir öfkeyle şöyle yazıyordu: «Namuslu insanlar şehri henüz terk etmemişlerdi ki, aşağı tabakalar Kızıl Orduya sempati göstermeye başladılar. Hükümet birlikleri şehri boşaltır boşaltmaz, bütün şehir kızıl bayraklarla doldu. Sayısız bildiriler kapitalizm ve emperyalizme karşı savaşa çağırdılar.»

Bundan çıkartılacak sonuç, ancak yabancı ülkelerin silahlı bir müdahalesinin Çin'i kurtarabileceğiydi.

Çin Komünist Partisinin yürütme komitesi de heyecan içindeydi. Partinin o zamanki önderi Li Li San, devrimci ordulara destek olmak üzere Vuhan şehirlerini ayaklanmaya çağırmayı talep etti.

Bu talep güçlü bir direnişle karşılaştı. Diğer komünistler, Vuhan şehirlerinde girişilecek bir ayaklanma ve işgalin tarihin en korkunç katliamıyla sonuçlanacağı fikrindeydiler. Emperyalistlerin savaş gemileri nehirden şehirleri bombardıman edecekler ve Guomindang hakimiyetini kurtarmak üzere her yere birlikler çıkartacaklardı.

Li Li San azınlıkta kaldı. Komünist Partisi beklemeye karar verdi.

Fakat daha bu karar verilmeden önce, Amerikan, İngiliz, İtalyan, Fransız ve Japon gambotları Siyang ırmağından yukarı doğru süzülerek Çangşa önlerine kadar gelmişlerdi. Kuzeydeki Yoçu önlerinden geçerlerken, kıyılardaki köylülerin ve işçilerin ateşiyle karşılaştılar. Fakat tüfek mermileri gemilerin zırhlarına çarpıp düşüyorlardı. Buna karşılık savaş gemilerinin bombaları sahilde tozu dumana kattılar.

Kızıl Ordu siyasi kısmı Çangşa halkına bir bildiri yayınladı: Bütün alçaklığı ve kokmuşluğuyla lanet olası Guomindang, Çin halkının gücüne karşı koymaya muktedir olamıyordu. O emperyalistlerin bir kuklasından başka bir şey değildi. Görevi onların Çin üzerindeki sınırsız hakimiyet ve sömürülerini sağlamaktı. Şimdi emperyalistler Guomindang'a yardıma koşuyorlardı. Devrim, Çin halkını dize getirmek isteyen zalim emperyalizmi şimdi saklısız gizlisiz karşısında görecekti. Çangşa halkı emperyalistlere karşı mücadeleye atılmalıydı.

Bu bildiri yayınlandıktan sonra, kadın, erkek, çocuk bütün kitleler caddelere dökülerek ırmak kıyısına koştular. Kızıl askerler sahilde barikatlar, yığınaklar ve savunma mevzileri kurmuşlar, makinalı tüfek ve toplarını yerleştirmişlerdi. Binlerce insan taşlar taşıyarak ırmağa boşaltıtlar. Irmağı yabancı donanmanın giremeyeceği kadar taşlarla doldurabileceklerini düşünüyorlardı.

30 temmuz günü öğleden sonra, en önde Amerikan zırhlısı «Palos» olduğu halde, gambotlar şehir önlerinde gözüktüler ve bombardımana başladılar. Bombalar, evleri birbiri ardına yıkıntı haline getiriyor ve her yerde yangınlar çıkartıyordu.

Kızıl Ordu, işçi milisleri, kızıl muhafızlar ve köylü partizanlar, şehir surlarının önünde ve nehir kıyısındaki alçak

barikatlarının ve zayıf savunma mevzilerinin önünde savaşa başlamayı denediler.

Kızıl askerlerin çoğu hayatlarında hiç savaş gemisi görmemişlerdi. Silahlarını ve tabancalarını boşuna gemilere doğrulttular. Cevap olarak gemilerden açılan makinalı tüfek ateşi saflarını silip süpürüyor, bombalar mevzilerini tahrip ediyor, ölüler ve yaralılar dağlar gibi yığılıyorlardı.

Karanlıkta gemilere doğru yüzerek çıplak vücutlarıyla emperyalistlerin çeliğine karşı savaşmak üzere gönüllüler ortaya çıktı. Fakat hava kararınca keskin projektör ışıkları nehir kıyılarını tarayarak kızıl askerlerin gözlerini kamaştırdılar. Kısa bir an söndükten sonra ışıklarını yine kızıl mevzilerin üzerine çevirdiler.

Gönüllüler buna rağmen hayatlarını ortaya koymak istiyorlardı. Sürünerek ırmağa yanaştılar ve kendilerini sessizce sulara bırakarak belli belirsiz hareketlerle yüzmeye başladılar. Bıçakları ve kılıçlarıyla emperyalizme saldıracaklardı. Bu sırada projektörler yine parlayarak suların üzerinde gezindiler. Yüzenlerin başları açıkça görünüyordu. Beyazlar makinalı tüfeklerini onlara doğrulttular. Ve ölü Çinlilerin cesetleri Siyang ırmağında sürüklenmeye başladı.

Aradan beş gün geçti. Eşitsiz savaş bütün şiddetiyle devam ediyordu. Kızıllar hâlâ mevzilerini tutuyorlardı. Binlerce ölü ve yaralı vardı. Şimdi yabancı gambotların yanına iki küçük Çin gemisi de katılmıştı. Kendi sınıflarından ağabeyleri olan yabancı canavarların koruyucu gölgesinde bir aşağı bir yukarı kayarak, ürkek fakat umut içinde, toplarını Çangşa'nın Çinli halkına çevirdiler. Tüm Asya'yı dize getiren yabancı bayrakların yanında Guomindang bayrağı tüneğini arayan telaşlı bir cüce horoz gibi pır pır uçuşuyordu.

Elleri bir afyonkeşin elleri gibi uzun ve sarı olan Ho Kiyen, yine pençelerini Çangşa'ya uzattı. Yabancı toplarda

silahlanmış üç ağır tümeni vardı. Ayrıca üç Guomindang tümeni daha Çangşa'ya doğru yola çıkmıştı.

3 ağustos akşamı, yabancı gambotlar kızıl mevzileri baraj ateşine tutarlarken, Ho Kiyen Siyang ırmağını aşmaya çalıştı. Devrimciler bu saldırıyı püskürttüler. Ertesi akşam beyazlar tekrar ilerlediler. Yabancı gambotlar kızılların mevzilerine daha da yanaşarak kıyıyı korkunç ve sürekli bir ateşe tuttular. Yanan binalardan yükselen alevler şehrin üstünde kıvrılarak parlıyorlardı. Alevler şehri gündüz gibi aydınlatmıştı. Ho Kiyen, yabancı gambotların bu taarruzunun desteğinde ırmağı geçerek şehir kapılarına vardı.

Fakat Kızıl Ordu şehri terketmeye başlamıştı. Köylüler ve askerler, yiyecek stokları, ele geçirilen silah ve cephaneler ve hâlâ yürüyemeyen eski mahpuslarla ağır yüklü bir halde akın akın şehirden ayrılıyorlardı. Düşman ordusu içinde çalışmayı devam ettirecek olanlar geride kalmışlardı. Kollarında ve boyunlarındaki kızıl bantları sökerek beklediler. Fakat kızıl rengin derilerine kadar işlediğini unutmuşlardı.

Kapıların önünde vahşi bir mücadele veriliyordu. Köylüler ve işçiler, Kızıl Orduya şehri boşaltması için vakit kazandırmak üzere Ho Kiyen'in birliklerinin üzerine atılmışlardı. Hendekler cesetlerle doluyordu. En sonunda Ho Kiyen hendekleri zaptettiğinde, on, onbeş kadar asker hayatta kalmıştı. Fakat Kızıl Ordunun geri çekilişini sağlamışlardı.

İki tümen, bombardıman uçaklarının desteğinde Kızıl Ordunun peşine takıldı. Bu sırada Çangşa'da Ho Kiyen'in «komünizmin temizlenmesi» diye isimlendirdiği olaylar oluyordu. Çeşitli şekillerde yaptı bunu. İlk önce ticaret odasından bir milyon dolar istedi ve aldı. Sonra katliama başladı. Her gece polisler, askerler, tüccarlar ve ağalardan bir grubu ev ev dolaştırarak komünistleri ve şüphe-

lileri araştırıyor ve caddelerde sürükleterek sonra kurşuna dizdiriyordu. İşçi mahallelerinde ağalar, Guomindang memurları ve polisler karınca gibi kaynıyorlardı. Direnenleri zorla kulübelerinden dışarı sürüklüyorlar, kimin boynunda veya kolunda kırmızı lekeler varsa, hemen oracıkta kurşunluyorlardı. Olmayanları da öldürüyorlardı. Şehir hayatına üç hafta boyunca silahlar ve idam satırları hakim oldular. İş hayatı tamamen durmuştu. Binlerce işçi dağlara kaçıyorlar veya şehirde saklanıyorlardı. Beş bin insan, erkek, kadın ve genç bu katliamda hayatlarını kaybettiler.

Öldürülenlerin hepsi komünist değildi. Ho Kiyen ve dostlarının bir çok kişisel düşmanları ve mesleki rakipleri vardı. Bunlardan kurtulmak için bu kadar uygun bir fırsat bir daha kolay kolay ele geçmezdi. Bunlar da «kızıl eşkiyalar» olarak kurşuna dizildiler. Bu şekilde profesörler, öğrenciler, küçük iş adamları ve siyasi rakipler de komünistlerle birlikte öldüler.

Ho Kiyen diğer Guomindang politikacılarından örnek almıştı. Eski Çin feodal adetlerini yine uygulamaya koydu. Buna göre, her beş ailelik grubun bütün mensupları diğerlerinin davranışlarından sorumlu tutuluyorlardı. Gruplardan birinde bir komünist veya bir sempatizan olduğu meydana çıkınca, beş aile de kundaktaki çocuğuna kadar yok ediliyordu.

Ho Kiyen sonraları sofu bir tavırla kadınlar ve kızlar arasındaki bu katliamın zorunlu olduğunu, çünkü bunların Kızıl Orduya yardım ettiklerini ve yüzlercesinin Kızıl Orduyla birlikte gittiğini açıkladı.

Çin fotoğrafçıları ve muhabirleri şehirdeki mücadelede şehit düşen kızılların ve Ho Kiyen ve dostları tarafından katledilen binlerce insanın ve yabancıların bombardımanı sonucu yıkılan binaların fotoğraflarını çektiler. Sonra bunları gazetelerde şu altlıklarla bastılar: «Çang-

şa'da kızıl eşkiyalar tarafından ateşe verilen bir bina» veya «Çangşa işgali sırasında kızıl eşkiyalar tarafından katledilen fakir sürüleri.»

Yabancılar ve Guomindang cinayetleri tasvip ediyorlardı. Fakat kısa bir zaman sonra Çangşa'da büyük bir tüccar derneği Nanking hükümetine bir dilekçe yazarak, Ho Kiyen'in bu cinayet kampanyasına artık bir son vermesini istediler.

«Bu ani merhamet gösterisi de neden icap etti?» diye şaşkınlıkla soruyordu herkes birbirine.

Sahiden neden icap etmişti? Çünkü artık Çangşa'da hiç bir çark dönmez olmuştu. Küçük iş yerlerinin memurları bile saklanıyorlardı. Ho Kiyen «komünizmin kökünü kuruturken», çalışmalarıyla hakim sınıfların refah ve iktidarını sağlayan herkesi öldürüyordu.

Bu arda Guomindang da kızılları takip eden beyaz birlikleri yeni tümenlerle takviye etmişti. Çangşa'daki kanlı katliamın haberleri Hunan'da yaşayan son ferde kadar ulaşmıştı.

Kızıl Ordu geriye dönerek peşine takılanları bekledi. Yok edici bir saldırıyla beyaz birlikleri darmadağın etti. Beyazlar çabucak Çangşa'nın yolunu tuttular. Kızıl Ordu onların topuğundan ayrılmıyordu. Ancak şehrin beyaz duvarları önüne gelince durdu.

Bu sefer Ho Kiyen'in yanında yabancı danışmanlar vardı. Şimdi bütün şehrin etrafını ceryan verilmiş dikenli tellerle çevirtmişti. Surların üstünde pırıl pırıl yabancı toplar duruyordu ve yeni tümenler yüksek duvarların sağlam korunağında savaşıyorlardı.

Kızıllar ceryan verilmiş dikenli telleri parçalamak ve şehre tekrar hücum etmek için bir hafta boşuna uğraştılar. 6 eylülde beyazları dışarı çekerek dışarıda savaşabilmek umuduyla Kueytan'a çekildiler.

Ama yabancı uçakların ve topların himayesinde de olsa, Guomindang askerlerinde devrimci orduyla bir defa daha açık bir çarpışmaya girecek yürek kalmamıştı.

10 eylülde kızıl ordu şehri tekrar kuşattı. Bu sefer pirinç ekicilerinin verdiği yüzlerce mandayla gelmişlerdi. Hayvanların kuyruklarına çaputlar ve kuru çalılar bağlayarak ziftlediler ve bunları yaktıktan sonra, mandaları dikenli tellerin üzerine doğru saldılar. Ateşten çılgına dönen hayvanlar ileri atıldılar ve büyük bir çatırtıyla kendilerini tel örgülerin üzerine attılar.

Bu savaş usulünü köylüler eski Çin hikayelerinden biliyorlardı. Fakat mandalar dikenli telleri parçalayamadılar ve Kızıl Ordu iki gün bombardıman altında kaldıktan sonra, doğuya doğru geri çekilmek zorunda kaldı. Kızıl askerler ve köylüler kin dolu bakışlarını beyaz terörün müstahkem şehrinden, feodal ve emperyalist gericiliğin şehrinden ayıramıyorlardı.

Kızıl Orduyla birlikte şimdi yüzlerce demiryolu işçisi, matbaacı, denizci, fabrika işçileri, çıraklar ve bir çok kadın ve kız da yürüyordu. Yanlarında ticaret odasının «hediyesi» dörtyüzbin dolar, büyük miktarda pirinç ve cephane stokları da vardı.

Çangşa mücadelesi, tüm ülkede yeni bir beyaz terör dalgası için bahane oldu. Aylar ve yıllar geçtikçe daha da şiddetlendi bu terör. Fakat Kanton komünü gibi Çangşa Sovyetlerinin şiarları da tüm işçilerin kalplerine yer etti. Artık Nanking hükümetinin emperyalist hakimiyetine karşı olduğu palavrasına hiç kimse inanmaz olmuştu. Sınıfa karşı sınıf duruyordu. Bir yanda gericilik, diğer yanda devrim. Devrimci dalganın yükselmesiyle birlikte beyaz terör de artıyordu. Liman şehirlerinin basını, emperyalist polisin Guomindang ve yardakçıları gangster şebekeleriyle ortak toplantılarından haberler veriyordu. Ve Çin şehirleri-

nin caddelerinde kafaları uçurulan insanların cesetleri yığılıyordu.

Çin'deki yabancılar son derece gururlanmışlardı. Zaferlerin Şanghay'da «dünyanın en büyük barında» kutladılar. Bir Amerikan gazetesi, «Palos» gambotunun büyük şöhretini gururla kendi başarıları olarak isimlendiriyordu. «O günden beri Nanking'den her hangi bir yabancı müdahalesi hakkında hiç bir şikayet duymadık,» diye övünüyordu.

Diğer yabancılar Amerikalıların bu kibirliliğinden gocunuyorlardı. Çin işçilerinin hesabını görenler arasında kendi gambotları da yok muydu? Niçin hep Amerikan bayrağını göklere çıkartıyorlardı? Sanki Çin yalnız kendilerine aitmiş gibi davranıyorlardı bu Amerikalılar.

Ama şimdi Çin'in emekçi halkı, emperyalizmin ne ifade ettiğini tam manasıyla kavramıştı. Zaten şehirlerdeki işçiler bunu çoktandır biliyorlardı. Fakat artık en geri köylü bile «Emperyalizm nedir?» diye sormayacaktı. Onlar emperyalizmin aynı zamanda Guomindang demek olduğunu anlamışlardı. Ve Guomindang, feodalizm, kapitalizm ve tefecilik demekti. Emperyalizmle Guomindang birlikte ise, Çin işçileri ve Çin milleti için köleliktl.

Yu Kung Anlatıyor

Benim iyi bir Kızıl Ordu askeri olmak için çok genç olduğumu mu düşünüyorsunuz? Yanılıyorsunuz! İşçiyim ben. Yedi yaşındayken maden ocaklarına girdim. Biz işçilerin çocukluk devresi yoktur. Çocukken de büyük adamların sorumluluğunu taşırız biz.

Evet, henüz gencim. Ama şimdiye kadar bir çok savaşa katıldım. Kızıl Ordu yüzellibin Guomindang askerinin saldırısını geri püskürtürken, onaltı yaşında ilk defa büyük bir çarpışmada savaştım. Batı takvimine göre 1930 yılının son gecesinde Guomindang generallerinin büyük seferinin sonucunu tayin eden çarpışma başladı. Bir çok tümenle birlikte bizim toplandığımız istihkâmlara saldırdılar. Orduya Mao Zedung ve Çu Teh kumanda ediyorlardı ve Peng Teh Hua o zaman henüz bize katılmıştı.

Tungku üzerinde beyazların bombardıman uçakları belirdi ve büyük tahribat yaptılar. Fakat, eğer ordumuz içinde beklenmedik şeyler olmasaydı, bizi geri çekilmeye zorlayamazlardı. Bir kaç hafta önce bir beyaz tabur, subaylarıyla birlikte isyan etmiş ve bize geçmişti. Bunlar Tungku yaylasına çıkan kuzey geçidini tutuyorlardı. Düşman saldırısı sırasında, yine subaylarının kumandasında ayaklanarak 18 nci ve 50 nci beyaz tümenleri geçitten yukarı saldılar. Sonradan öğrendik ki, bu subaylar BAD

(Bolşevizm Aleyhtarı Dernek) adında karşı devrimci bir teşkilâtın emriyle beyazlara karşı sözde ayaklanmışlar ve bizi içimizden yıkmak için saflarımıza geçmişlerdi. Ağaların ve tüccarların bu cianları, Kızıl Ordumuzun içine bile adamlarını sokmuşlardı. Bunların kimler olduğunu hep sonra öğrendik.

O zamanlar Kızıl Ordu otuzbin kişilik mevcuduyla Tungku yaylasında duruyordu. Ayrıca kızıl muhafızlar ve Yanan ilçesinden bir tarım işçisi olan Kang Keh Cin adında bir partizan önderinin kumandasındaki kadın gönüllüler birliğinden beşyüz silahlı kadın vardı. Singkvo ve Tungku'da kuvvetli sovyet hükümetleri kurulmuştu ve beyazların amacı bunları yıkmaktı.

Kendi saflarımızdaki ihanet ve uçakların bombardımanı, sonunda bizi Tungku'dan çekilmek zorunda bıraktı. Fakat ayaklanmayı bastırmadan önce yola çıkmadık ve o zamana kadar kuzey geçidini tuttuk. Ayaklanmaya katılan subay ve askerler kurşuna dizildi. Sonra güney geçidinden çıktık. Planımız, yaklaşan beyazları sovyet bölgesinin derinliklerine çekmekti. Orada kitlelerin yardımıyla onları yok edebilirdik.

Sovyet bölgesindeki Lungkang şehrine doğru geri çekilmeye başladık. Bölgenin bütün köy ve kasabalarında sovyet yönetimleri vardı. Tungku'nun bütün halkı da bizimle birlikte çekiliyordu. Hareket halinde muazzam bir insan kitlesiydik: Otuzbin kızıl asker, ayrıca kızıl muhafızlarımız, gönüllü kadınlar birliği ve onbinlerce köylü ve işçi. Herkes varını yoğunu beraberinde taşıyordu. Biz askerler de onlara yardım ediyorduk. Köylülerin yorganlarını, elbiselerini, dikiş makinalarını, tencere ve tavalarını, tavuklarını, kamu ambarlarının pirinçlerini, kendi matbaalarımızı, silahhanenin makinalarını ve sovyet hükümetimizin arşivini taşıyorduk. İnekleri, öküzleri, domuzları da beraberimizde götürüyorduk. Hatta köpekler ve kediler bile bizim

le birlikte koşuyorlardı. Geride düşmanın işine yarayabilecek hiç bir şey bırakmamıştık. Çünkü düşmanın yağmacılıkla geçindiğini biliyorduk. Onlar yanlarında pirinç stokları taşımayı gerekli görmezlerdi.

Dağ geçidinin eteklerine vardığımızda, burada da köylerin ve şehirlerin halkı bize katıldı. Şimdi sayımız yüzbin veya daha fazlaydı. Boyuna sovyet bölgesinin içerlerine doğru ilerliyorduk.

Bizim arkamızdan 18 nci ve 50 nci beyaz tümenler kuzey geçidinden yukarı çıkarak Tungku yaylasını harabeye çevirdiler. Evleri, okullarımızı, sovyet hükümetinin ve kitle teşkilâtlarının binalarını ateşe verdiler. Sadece ormanlardu ve yarlardaki tapınaklara dokunmadılar. Çünkü beyazlar hurafeye inanırlar ve tanrılardan korkarlar.

Beyazlara ağalar yol gösteriyorlardı. Kısmen bunlar da dağ yollarını ve tepeleri tanımıyorlardı. Fakat bir kısmı bu çevredendiler.

Tungku'yu tahrip ettikten sonra, güney geçidinden inerek peşimize takıldılar ve Lungkang yakınlarında bize yetiştiler. Biz de durduk. 18 nci beyaz tümen, geceyi geçirmek üzere bizim kamp kurduğumuz yerden sadece iki li (1 km) uzaklıkta bir şehirde konakladı. Subaylar, eski yılın bu son gecesinde kazandıkları zaferi kutlamak üzere büyük eğlenceler düzenlediler. Çünkü beyaz subaylar tıkınmadan ve pirinç şarabı içmeden duramazlar, dansöz kızları da hep yanlarında taşırlar. Aşağı yukarı yirmi-yirmibeş li uzaklıkta da general Tan Te Yüen'in kumandasındaki 50 nci tümen duruyordu. 18 nci tümenin kumandanı general Çang Hui Zeng'di. Ayrıca çevremizde en iyi silahlarla ve emperyalizmin bulabildiği en iyi toplarla donatılmış üç tümen daha vardı. Kuzeybatıda general King Ping Fan kumandasındaki 28 nci tümen, güneybatıda general Şu Kuo Çang kumandasında 24 ncü tümen ve güneyde de Lu Ling'in 77 nci tümeni vardı. Her tümenin mevcudu beşbin

ilâ onbin kişi arasındaydı. Bilhassa 18 nci tümen çok kuvvetliydi, bizim rüyalarımızda bile görmediğimiz toplara sahipti. Fakat en kötüsü: uçakları da vardı!

Çevrenin bütün köylüleri bizim kampa akın ediyorlardı. Köylüler 18 nci tümenin subaylarının muazzam bir ziyafet hazırladıkları haberini getirdiler. Vakit geç olmuş, vadilerin ve dağların üstüne sis çökmüştü. Uçaklar artık bize bir şey yapamazlardı. Geceleyin de onların bombalarına karşı emniyetteydik. Böylece 18 nci tümene bir baskın yapmaya hazırlandık.

Art kanatta da savaşamayacak olan kadınlar ve çocuklar emin bir yere götürüldüler. Sonra silahlı kuvvetlerimiz, bıçaklar, kılıçlar, sopalar, demir çubuklar ve taşlarla silahlanmış köylülerle birlikte düşmanın üzerine yürüdüler. Tungku'nun kızıl muhafızları, kargılardan başka ağaç toplar da taşıyorlardı. Gönüllü kadınlar birliğinden beşyüz kadın silahlıydılar. Biz Kızıl Ordu askerleri, tüfekler ve makinalılarla silahlanmıştık. Fakat bizde de bir çok askerin kargıdan başka silahı yoktu. Çünkü hâlâ yeteri kadar silah ele geçirememiştik. 18 nci tümenin üzerine atıldığımızda, gece henüz bastırmamıştı. Savaş yalnız iki saat sürdü. Dört bir yandan makinalıların takırtısı duyuluyordu. Köylü kargıları düşman makinalı tüfek yuvalarını yok ediyordu. Köylüler ne geri çekiliyor, ne de teslim oluyorlardı. Gönüllü kadınlar birliği emsalsiz bir öfke ve cesaretle savaşıyordu. Sanki Kızıl Ordunun en iyi müfrezeleriyle aynı ayarda olduklarını ispat etmek istiyorlardı. Kadın köylüler düşman mevzilerine kadar ilerliyorlar, koro halinde kızıl sloganları haykırıyorlardı. Beyaz askerleri, hürriyet ve köylü-işçi-asker hükümeti için çarpışan işçi ve köylülere ateş etmemeye, saflarımıza katılmaya çağırıyorlardı. Savaş sırasında hepimiz beyazlara sesleniyor, işçi-köylü olduğumuzu, bütün fakirlerin ve ezilenlerin dâ-

vası için çarpıştığımızı, bu dâvanın onların da dâvası olduğunu haykırıyorduk.

Düşman birlikleri sallanmaya başlamışlardı. Onları gafil avlamıştık. Biz şehrin her evini, her caddesini ve bu çevrenin her köşesini avcumuzun içi gibi biliyorduk. Sis birliklerimizi koruyor ve kadın propagandacılarımızı saklıyordu. Sanki bir dost, bir yoldaş gibiydi. Beyaz askerler bize geçiyorlardı. Tüm bir bölüğün saflarımıza katıldığını gördüm. Diğerleri sadece esir alınmak için bekliyorlardı.

Bu çarpışmada yaralandım. Bir kurşun uyluk kemiğime çarptı. Düştükten sonra daha bir kaç dakika savaşa devam ettim. Fakat sonra düşmanın eline geçmemesi için silahımı bir yoldaşa verdim. Bir köylü yoldaş sürünerek geldi ve beni savaş alanından dışarıya taşıdı. Sonra uzun müddet hiç bir şeyden haberim olmadı. Gözlerimi açtığımda Lungkang'da bir evdeydim. Sonra köylüler beni oradan Tungku dağlarındaki bir tapınak hastanesine kaldırdılar.

Hastanede diğer yaralı yoldaşlarla birlikte yatıyordum. Bir çoğu daha sonraki çarpışmalarda yaralanmışlardı. Bana yaralanmamdan sonraki olayları anlattılar.

Tüm 18 nci tümen silahlarıyla birlikte teslim olmuştu. Esirler arasında kumandan general Çang Hui Zeng de vardı. Biz hücuma geçtiğimizde büyük şölende eğleniyordu. Tugay kumandanı Tay Yö ve diğer subayları da esir almıştık. Tümenin bütün stokları bize geçmişti: Sahra telefonları, radyo vericileri, yüzlerce sandık ilâç, arabalar dolusu yağ ve diğer yiyecek maddeleri ve çok büyük miktarda cephane. Ayrıca birkaç top, sandıklar ve paketler içinde gümüş paralar ve hatta yedi tane deve ele geçirmiştik. Beyazlar bunlarla silahlarını taşıyorlardı.

Hemen aynı gece karanlıkta, kuvvetlerimizin büyük bir kısmı, bizi çevreleyen çemberin içinde ana gücü teşkil eden 50 nci tümene saldırmak üzere batıya yürüdü.

Sabahın alaca karanlığında onlarla çatıştık. Savaş hararetlendi ve öğleye kadar devam etti. Hastanedeki yoldaşlar bunun müthiş bir savaş olduğunu anlattılar bana. Öğleye doğru ikibin beyazı silahlarıyla birlikte esir almıştık. Savaş alanı düşmanın ölü ve yaralılarıyla dolmuştu. Beyazların büyük bir kısmı, aralarında subaylar da olduğu halde kaçmışlardı. Tümen kumandanı da kaçmıştı tabii. Her halde ilk önce o kacmıştır. Çünkü beyaz kumandanlar hep öyle yaparlar.

50 nci tümen de böylece yenilmişti. Esirlerin silahları alındı. Onlara, devrim için savaşmak isterlerse bize katılabileceklerini, isterlerse memleketlerine dönebileceklerini söyledik. Yol parası da verecektik. Çoğu bizimle kaldılar. Fakir köylüler olarak sırf evlerinde bütün aileyi doyuracak pirinçleri olmadığından generallerin yanına gitmişlerdi. Bize, komünizmin ne olduğunu bilmediklerini söylediler. Onlara, yakında her şeyi mücadele içinde, siyasi kurslarımızda ve kitle örgütlerinde öğreneceklerini, çünkü Kızıl Orduda örgütlenme ve eğitimin çok iyi olduğunu söyledik.

Birliklerimiz öğleden sonra dinlendiler. Fakat aynı akşam güneye dönerek büyük bir hızla 24 ncü tümenin üzerine yürüdüler. Ama 18 nci ve 50 nci tümenlerin yenilgileri burada duyulmuştu. 24 ncü tümenin yerinde yeller esiyordu. Bunun üzerine güneye dönerek 77 nci tümeni aradık. O da sırra kadem basmıştı. 28 nci tümen de ortalıklarda yoktu. Bunun üzerine bütün bölgeyi gerici birliklerden temizlemeye giriştik. İki hafta sonra tüm bölge yine halkın elindeydi. Köylüler zaferi yeni devrimci türkülerle övüyorlar ve genç kızlarla kadınlar her yerde aynı türküyü söylüyorlardı:

«Savaşa git, kardeşim, sevgilim...»

Beyaz tümenlerin yenilgisinin hemen ardından, henüz birliklerimiz bölgeyi temizlerlerken, ahali Tungku'ya geri

döndü. Yaralılarımızı da beraberlerinde götürerek tapınaklardaki hastanelere bıraktılar. Beyazlardan bize geçenler bizimle yürümeye devam ettiler. Esirler arasında general Çang Hui Zeng ve Tay Cö'den başka iki tugay ve dört alay kumandanı ve diğer subaylar, ayrıca bunlara yol gösteren ağalar vardı. General Çang Hui Zeng bir nefer üniforması giyerek kaçmaya teşebbüs ettiyse de, kendi adamları onu yakalayarak geri getirdiler. Bu deli kendisi gibi şişko bir domuzun adi bir nefer kılığına girebileceğini sanmıştı. Hep zayıf olan askerlerin arasında böyle yağlı ve kat kat yanaklı bir suratın göze çarpmaması imkansızdı.

Tungku ahalisi evlerini tamir etmek veya yenilerini yapmak zorundaydı. Askerlerimiz ve eski beyazlar onlara yardım ettiler. Beyazlar boyuna özür dileyip duruyorlardı. Bu evleri kendileri yıktıkları için bilhassa gayretli çalışıyorlardı. İlk önce büyük çocuk yuvaları kuruldu. Kısa zamanda tüm Tungku, silahlığımız, matbaamız ve sovyet binalarıyla birlikte yeniden inşa edilmişti.

Bu hafta içinde ve daha sonraki haftalarda saflarımızdaki eski düşmanlara hoş geldiniz demek için büyük kitle toplantıları düzenlendi. Onlarla siyasi eğitim yaptık ve iyi davrandık. Bu arkadaşça davranışımız yüzünden kısa zamanda sevgilerini kazanmıştık.

On gün kadar sonra düşman subaylarının ve ağaların büyük, açık mahkemeler önünde yargılanmasına başlandı. İlk suçlu olarak general Çang Hui Zeng mahkeme önüne çıkartıldı. Tungku yaylasının bütün halkı oraya akın etmişti. Fakat kararı sadece generalin kendi askerleri vereceklerdi.

Kızıl Ordudan bir kaç yoldaş mahkeme başkanlığına seçilmişlerdi. Eski beyaz askerlere generalin nasıl bir adam olduğunu sordular. Ücretlerini ödüyor muydu? Onları kamçılatıyor muydu? Fakat daha hiç kimsenin cevap

vermesine fırsat kalmadan, general Çang kendisini savunmak için izin istedi.

«İyi!» diye bağırdılar askerleri. «Bırakın şişko kaplumbağayı konuşsun!»

Çang, uzun ve bir çok çiçekli sözlerle süslü bir konuşma yaptı. «Şimdi herkes iyi devrimciler olmalı ve kitlelerin hakları için savaşmalı,» derken gayet devrimci davrandığı fikrindeydi herhalde. Fakat askerleri kahkahalardan yerlere seriliyorlardı. Bunun üzerine kendine güveni sarsıldı. Eskiden kötü bir insan olduğunu ve halka karşı günahlar işlediğini söyledi. Ne askerlerine iyi davranmış, ne de ücretlerini ödemişti. Günaha girmişti. Fakat şimdi bütün hatalarını düzeltmek ve faziletli bir hayat sürmek istiyordu.

Sözlerini bitirdiğinde askerlerinden bir kaçı öne çıktı. Onlar uzun ve süslü konuşmalar yapmıyorlardı. Devrim hakkında ve günahları hakkında konuşmuyorlardı. Onlar sadece general Çang'ın kurt yürekli bir itoğluit olduğunu ve eğer Çin'de ondan daha kötü bir insan varsa, ona henüz rastlamadıklarını söylüyorlardı. Arabalar dolusu gümüş parası olduğu halde, onlara aylarca ücret ödememişti. En çok bir veya iki dolar verirdi ki, bununla en ilkel ihtiyaçlarını bile temin edemezlerdi. Üniformalarını ve sandallarını ondan satın almak zorundaydılar ve ondan aldıklarının çok fazlasını geri öderlerdi. Ayda yiyecek için yedi dolar hesaplar ve buna karşılık köpeklerin bile yiyemeyeceği, üç dolardan fazla etmeyecek bir pirinç verirdi. Her şeyden kısardı. Hasır sandallarını otuz veya kırk sent'ten hesap ederdi. Halbuki pazarlarda bunun yarı fiyatına satın alabilirlerdi. Askerlerinin ücretini ödemezdi. Ama geçtikleri her şehirde, her kasabada büyük içki alemleri düzenlemeye parası vardı. Tıkınmaya, içmeye ve orospularına vermeye para buluyordu. Ya askerlerine

davranışı? Bir çok asker sırtlarındaki derin kamçı izlerini gösterdiler.

«Hiç bir kızıl kumandan askerlerinin kılına dokunmaz,» dedi askerlerden biri. «Fakat bizim vücutlarımız bize ait değildi. Generaller için savaş araçlarından başka bir şey değildik biz. Kamçılanmak bizim için günlük cezalardandı. Subaylara gelince, onlar ne halt ederlerse etsinler, ceza görmezlerdi.»

Diğer askerler de benzer şeyler söylediler. Bir kaçı ne feci bir şekilde kamçılandıklarını anlattılar. Para kazanmak ve aç ailelerine göndermek için girmişlerdi general ordularına. Fakat tek bir sent bile arttıramamışlardı. Savaşıyorlar, fakat karşılığında hiç bir menfaatleri olmuyordu. Subaylarsa, onlara savaş meydanında ölmenin her askerin görevi olduğunu söylüyorlardı.

General Çang, adamlarının nasıl kalplerini boşalttıklarını dinleyince, çaresizlik içinde başını göğsüne bıraktı. Sonra ansızın başını kaldırarak konuştu:

«Evet ben pezevengin biriydim. Fakat şimdiden sonra kitleler için savaşmak istiyorum.»

Bunun üzerine bir asker ona doğru yürüyerek haykırdı:

«Sen sadece korkuyorsun! Senin kalbinde iyi düşünceler için yer yoktur ve hiç bir zaman da olmayacak!»

Herkes konuştuktan sonra mahkeme başkanlığının bir üyesi kalkarak söz aldı:

«General Çang'ın burada ileri sürülen suçları işlediği fikrinde olanlar sağ ellerini kaldırsınlar. Yalnız askerleri oylamaya katılacak.»

İstisnasız bütün eller havaya kalktı.

«Aynı fikirde olmayanlar hiç korkmadan ellerini kaldırsınlar ve kitlenin önünde fikirlerini açıklasınlar.»

Fakat generali savunmak için kimse ortaya çıkmadı.

«Peki karar ne olacak?» diye sordu 18 nci tümenden yoldaşımız.

«Ölüm! Ölüm!» diye bağırdı bir çok ses. Oylama sonunda oybirliğiyle idam kararı verildi. Yoldaşlarımız toplananların bu ceza aleyhinde konuşmalarını istediklerinde, yine ortaya çıkan olmadı.

«Neyle ölecek general?»

Bunun üzerine Singkvo'dan bir silahhane işçisi doğrularak söz istedi. Sonra ortaya çıkarak konuştu:

«18 nci tümenden yoldaşlar! Sizlere devrimci yoldaşlarımızın Guomindang şehirlerinde nasıl öldürüldüklerini hatırlatmak istiyorum. Onlar işkence görüyorlar, caddelerde sürükleniyorlar ve boğazlanıyorlar. Guomindang, ülkemizin devrimci kitlelerine öldüresiye bir savaş ilan etti. General Çang bu savaşı yürütenlerden biridir. Eğer elinden gelse gelecekte de yürütür. O, kucağında bir orospuyla şarap içerken, bir emirle binlerce yoldaşımızın kafasını kestirmiştir. Binlerce köylü yoldaşımızın nasıl esir alınıp beyazlar tarafından öldürüldüklerini hatırlayın. General Çang'ın onları nasıl bağlattığını, nasıl koyunlar gibi boğazlattığını hatırlayın. Tungku evlerini bir emirle nasıl yıktırdığını düşünün. Eğer şehri zaptetseydi, kundaktaki çocukları bile hayatta komayacaktı. Bunları unutmayın!»

Silahhane işçisi sözlerini bitirince, 18 nci tümenden bir asker «Evet!» diye bağırdı. «General Çang da aynı Guomindang'ın şehirlerdeki devrimcileri öldürdüğü gibi ölmeli! Kafası kesilmeli!»

Oylamada 18 nci tümenin bütün askerleri ellerini kaldırdılar. Yoldaşlarımız, bu ağır cezaya karşı konuşmak isteyen olup olmadığını tekrar sordular. Hiç kimse çıkmadı.

General Çang bunu görünce titremeye başladı. Başkanlıktan bir yoldaş, eğer affedilmesini istiyorsa kendi askerlerine konuşmasını söyledi. Ama bunu yapacak gücü

kalmamıştı generalin. Bunun yerine kendisini kumandan yoldaşlardan Peng Teh Hua'ya götürmelerini rica etti. Ricası kabul edildi. Kendi adamlarından bir devriye onu Peng'e götürdü.

Sonra diğer esirlerin yargılanmaları başladı. Tungku halkı ağaları yargılıyordu. Beş dakika sürdü sürmedi, karar verilmişti: Kafaları kesilerek ölüm. Sonra diğer beyaz subaylar yargılandı. Tugay kumandanı general Tay hariç hepsinin kurşuna dizilmesine karar verildi.

Beyaz askerlere bu generalin nasıl bir adam olduğu sorulunca, onun kendilerine kötü davranmadığını söylediler. Durumun müsaade ettiği kadar askerler için elinden geleni yapmıştı. Bütün tümenin en iyi subayıydı. Onun beraati için oy verdiler. Yoldaşlar ona isterse burada kalabileceğini, isterse beyaz bölgelere geri dönebileceğini bildirdiler. Geri dönmeye karar verdi. Daha sonra Tungku'daki sovyet hükümetinden bütün sovyet bölgesinde geçerli bir geçiş belgesi alarak kılına bile zarar gelmeden evine döndü. Kendisine yolculuk için para ve yiyecek verildi. Çok sonraları onun Guomindang basınında, 18 nci tümenin yenilgisi ve general Çang'ın akıbeti hakkında bir yazı yazdığını duyduk. Hakkımızda pek te kötü şeyler yazmamıştı. Fakat ne de olsa bir beyazdı. Ne beklenir bir beyazdan?

Bu arada devriyeler general Çang'ı Peng yoldaşa götürmüşlerdi. General, Peng Teh Hua'nın da eskiden beyaz orduda subay olduğunu bildiği için onunla konuşmak istemişti. Çang onu şahsen tanıyordu ve subayların birbirlerini karşılıklı desteklemeleri gerektiği kanaatindeydi. Devriyeler konuşmayı merakla dinliyorlardı. General, Peng'den hayatını kurtarmasını rica etti ve eskiden dost ve arkadaş olduklarını hatırlattı. «Dostlar birbirlerine karşılıklı yardım etmelidirler,» dedi.

Peng cevap verdi: «Hayır, biz Kızıl Ordudakiler dostluktan daha büyük şeyler için savaşıyoruz. Biz emekçi kitleler için, çalışan sınıf için savaşıyoruz. Benim de eskiden bir beyaz subay olduğum doğrudur. Fakat ben o zamanlar da komünisttim ve ilk fırsatta devrimcilere geçtim. Benden hayatını kurtarmamı rica ediyorsun. Fakat Kızıl Orduda buna yetkili hiç bir kumandan yoktur. Seni kendi askerlerin ölüme mahkûm ettiler. Ancak onları bu kararın haksız olduğuna ikna edebilirsen hayatın kurtulabilir.»

General Çang pazarlığa başladı. Artık kitleler için savaşacağını söyledi. Fakat Peng, kendi askerlerini ikna etmesi gerektiği cevabını verdi.

General Çang'ın cesareti tamamen kırılmıştı. Bir generalin kitlelerin iradesini tayin edecek kadar iktidarı olmadığına inanamıyordu. Mao'yla konuşturulmasını rica etti. Mao'nun hayatını kurtarabilecek büyük ve güçlü bir general olduğu kanaatindeydi. Devriyeler Mao'nun nerede olduğunu araştırdıktan sonra onu bir köy evine götürdüler. Mao yoldaşı yatakta buldular. Oldukça kuvvetten düşmüştü ve kötü öksürüyordu. Yatağın baş ucunda ufak bir masanın üzerinde boş bir pirinç kasesi ve bir bardak sıcak çay duruyordu. Etrafında toplanmış bir grup köylüyle sohbet ediyordu.

General Çang, Mao'nun bir köylü kulübesinde oturduğunu, basit bir asker gibi giyinmiş olduğunu ve fakir köylülerle sohbet ettiğini görünce, devriyenin onunla zalimce bir şaka yaptığı zannına kapıldı. Bunun Kızıl Ordunun en güçlü adamlarından biri ve Komünist Partisinin sekreteri olan büyük general Mao Zedung olması imkansızdı. Fakat Mao yoldaş doğrularak sordu: «Mao Zedung benim, ne istiyorsunuz?»

General Çang köylülerin ve devriyelerin ciddiyetlerini bozmadıklarını ve karşısındaki adamın da ciddi olduğunu

gördü. O zaman müthiş bir korkuya kapıldı. Çünkü karşısındakinin bir general değil, kitlelere ait bir adam, bir komünist olduğunu anlamıştı. Şimdi artık devrimci kitlelere hizmet etmek istediğinden bahsedemez oldu. Sadece yalvardı: «Hayatımı kurtarın! Ölmek istemiyorum!»

Mao yoldaş kesin bir tavırla cevap verdi: «Ben bir beyaz subay değilim. Kitlelerin kararlarını değiştirecek iktidara da sahip değilim. Sizi kurtarmak isteseydim bile yapamazdım. Çünkü buna yetkim yok. Siz şimdi bir sovyet ülkesindesiniz ve sadece kendi askerleriniz sizi kurtarabilir. Onlara rica edin.»

General Çang gözlerini Mao'ya dikerek uzun müddet öyle kaldı. Belki bu anda hayatını kaybedeceğini anlamıştı, fakat bunun önemi yok. Biz Kızıl Ordudakiler hep Guomindang şehirlerinde takip edilen, işkence gören ve katledilen yoldaşlarımızı düşünüyoruz. Çang katillerden biriydi. Ricasına ne cevap aldığını bilmiyorum. Bildiğim şey kendi askerlerinin onun kafasını kestikleridir. Kızıl Ordu da işkence yasaktır. Bunun için ona işkence etmediler. Cesedini gömdüler. Fakat kafayı kırmızı bir bezle örtülmüş bir tahtanın üstüne bağladılar ve tahtanın üzerine şu sözleri yazdılar:

«Bu kafa 18 nci beyaz tümenin kumandanı Çang Hui Zeng'e aittir. O bir halk düşmanıydı.»

Tahtayı Kian'a akan ırmağa attılar. Sonraları Guomindang gazetelerinde kafanın bulunarak Nançang'a götürüldüğünü ve beyaz general Çan Kay Şek'in büyük bir cenaze töreni düzenlettiğini okuduk. Bütün Guomindang generalleri ve politikacıları, ağalar ve tüccarlar bu törene katılmışlardı. Cenaze töreninde yabancı emperyalistler de vardı. Guomindang generalleri ve politikacılar bu şişko suratın karşısında uzun konuşmalar yapmışlardı. Çang'ın büyük bir yurtsever olduğunu ve onun ölümünün sade Çin

için değil, bütün dünya için de onulmaz bir kayıp olduğunu söylüyorlardı.

Gazetelerde bu cenaze töreninden fotoğraflar bulduk ve gülmekten kendimizi alamadık. Guomindang politikacıları, ağalar ve tüccarlar upuzun elbiseler içindeydiler. Bir çoklarının göbekleri karpuz yutmuş gibi şişmişti. Suratları kat kat yağ tabakasıydı. Ceketlerinde Guomindang rozetleri taşıyorlardı. Düşmanlarımızın kılık kıyafetini herkesin görmesi için resmi Tungku'daki duvar gazetemize yapıştırdık. «Demek general Çang Hui Zeng'in dostları bunlar!» diye güldü halk.

Hung Şih Zay

Güney Kiangsi'de üç ilçe Ningtu, Yütu ve Singkvo sınır bölgesinde, bir çok yan vadileriyle birlikte elli li uzunluğunda büyük ve geniş bir vadi uzanır. Ortalarda bir yerde Çin Tang şehri vardır. Etrafı arızalı ve sık ormanlı dağ ve tepelerle çevrilidir. Böyle güzel yerlere hemen hemen istisnasız hep dini tarikatlar el koymuşlardır. Burada da öyle. İlkbahar ve sonbahar bayramlarında Çintang şehri binlerce hacıdan geçilmez olur. Hacılar kulilerin yükten kamburlaşmış sırtlarında tahtıravanlarla kendilerini çok uzak yerlerden buraya taşıtırlar. Hacılar rengârenk ipek elbiseler giyerler, kulilerse dar mavi pamuklu kısa pantalonlar.

Vadinin yukarısındaki yarlarda, dağlarda ve tepelerde çok damlı ve bir çok oymalarla süslü budist ve taoist tarikatların tapınakları vardır. En büyüklerinin içinde bir çok iç avlular bulunur. Renkli kiremitlerle örtülü damları kalın ağaç direkler üstünde yükselir ve efsanevi taş figürlerle süslenmiştir. Bayramlar sırasında tapınaklar, uzun sıralar halinde yatak odalarında yatan ve rahiplerin bitkisel lokantalarında ve çay evlerinde beslenen hacılarla dolu olur. Dışarıdaki yollarda satıcılar bağırarak meyvalar, fındıklar, parça etler, dua çelenkleri ve bastonlar satarlar. Kılavuzlar hacılara güzel yerleri göstermek için yarış ederler.

Bir çok tapınaklar ortaçağdaki Avrupa şatoları gibi mazgallı yüksek ve sağlam duvarlarla çevrilmişlerdir. Ağaların kaleyi andıran çiftlik evleri de bazan altı-yedi metre kalınlığında duvarlarla çevrilidir. Geniş, bir veya iki katlı alçak evlerinde aynı ailenin çeşitli nesilleri yaşar. Vadideki fakir köylülerden satın alınan sayısız köle kızlar beylerin bir işaretini beklerler.

Müstahkem evler ve dış duvarlar arasında havuzlar, meyva bahçeleri ve küçük tarlalar bulunur. Bu çiftliklerin en büyüklerinde yıllarca yetecek kadar yiyecek mevcuttur. Çayırlarda tavuklar dolaşırlar, domuzlar ve keçiler otlarlar. Duvarlarda tüm güney Kiangsi'yi bir anda zehirlemeye yetecek kadar muazzam miktarlarda afyon da saklıdır. Burası afyon ülkesidir. Rahip olsun veya olmasın bütün ağaların zenginliklerinin baş kaynağı afyondur.

Rahiplerin çoğu ağaların kardeşleri, amcaları veya diğer akrabalarıdır. En azından can dostlarıdır. Kendileri de toprak ağalarıdır. Çiçek nakışlı, sarı veya kırmızı, uzun elbiseler içinde dolaşırlar ve tanrılara böyle hizmet ederler. Buna rağmen çok uyanık iş adamlarıdır ve dünyevi hayatın iyi yanlarını hiç gözden kaçırmazlar. Mülkleri aynı ağalar gibi bütün vadiyi, yan vadileri ve tepeleri kaplar. Sefil, kerpiç kulübelerin içinde yoksulluk içinde ezilen köylülerin çoğu yarıcı veya yanaşmadır. Ülkede en çok pirinç, çay, tütün, keten ve pamuk, ayrıca ağaç yağı ve cila ham maddesi, kağıt imali için bambu ve hepsinden çok afyon yetişir. Afyon yetiştirmenin kötü bir iş olduğu rahiplerin ve ağaların hiç aklına gelmez. Çünkü afyon para getirir. Hem az buz da değil. Eğer pis köylüler onu satın almazlarsa, büyük şehirlerde alıcı olarak generaller vardır. Onlar için de iyi bir gelir kaynağıdır afyon.

Tapınakların ve zengin ağaların evlerinin duvarları önünde komando örgütü Mintuan devriye gezer. Zengin köylülerin oğulları, kasabalardan gelme bazı hergeleler,

rahipler ve ağalarla ittifak kurmayı daha kârlı bulduğu için mesleğini terketmiş eski yol kesicilerden müteşekkil silahlı muhafızlardır bunlar. Ayda beş gümüş dolar alırlar ve bunun karşılığında, omuzlarında silah zenginlerin avlularında dolaşırlar, aşağıdaki fakir köylülere küçümseyerek bakarlar. Arada sırada duvarlara yerleştirilmiş makinalı tüfeklerle talim yaparak Çek, Alman, Fransız veya İngiliz firmalarının silahlara kazılmış markalarını hayranlıkla seyrederler.

1931 yılıydı. Bir tepenin eteğinde bölgenin en zengin ağalarından birinin muazzam şatosu vardı. Liau ailesinin şatosu. Bu aile çok büyük topraklara sahipti. Karşıdaki diğer vadilerde de afyon ticaretinden zengin olmuş akrabaları, aynı tıka basa, küflü zenginlik içinde yaşıyorlardı. Hazineleri tüfekler ve makinalılarla silahlanmış üç bölük Mintuan tarafından korunuyordu.

Fakat Li sülalesi daha zengin ve güçlüydü. Bu sülalenin şatosu Hung Şih Zay (Büyük Taş şato) çevrenin en yüksek dağından vadiye kuşbakışı bakıyordu. Şato, Ningtu ilçesi sınırındaydı. Kızıl Ordular hakkındaki haberlerin bir çok pek saygın kişilerin uykularını kaçırdığı bu huzursuz günlerde, Li sülalesi şato duvarları içinde yıllarca sürecek bir kuşatmaya dayanacak kadar yiyecek depo etmeyi gerekli görmüştü. Beşyüz kişilik bir Mintuan besliyordu. Kısa zaman önce Çintang'daki Guomindang birliklerinden bir miktar da makinalı tüfek satın almıştı. Makinalı tüfekler günün birinde çok işe yarayacaktı. Hele bu günlerde köylerdeki sefil köylüler eşkıyalar gibi davranıyorlar ve aralarında Kızıl Ordu hakkında çeşit çeşit söylentiler dolaşıyordu. Aslında Li sülalesinin eşkıyalıktan şikayet etmeye pek de hakkı yoktu. Çünkü Hung Şih Zay eskiden eşkıyalığın kalesi olmuştu. Eşkıyalık yapan üç kardeş, bölgeyi en iyi bir şekilde baskı altına alabilmek için, vadinin üzerinde yükselen bu aşılmaz kaleyi kamp yeri

olarak seçmişlerdi. İşlerini iyi biliyorlardı. Halkın elinden her istediklerini almışlardı. Bütün köyler bunların kurbanıydı. İşte güçlü Li sülalesinin kurucuları bu adamlardı. Bu üç kişiden biri, ağzından salyaları akan yüz yaşlarında bir ihtiyar, hâlâ Hung Şih Zay'da yaşıyordu. Sülale ona bir aziz gibi saygı gösterirdi.

Sülalenin vadideki Çintang şehrinde bir tapınağı vardı. Burada, demir levhalar üzerinde aile fertlerinin becerdikleri iyi işler anlatılıyordu. Geniş, muhteşem, etrafı yüksek duvarlara çevrili bir taş binaydı bu. Alçak yan salonlar tapınağın büyük salonuna açılıyorlardı. Salonlar ve etrafındaki avlular en azından beşyüz insanı barındıracak büyüklükteydi. Damlar aynı tarikat tapınakları gibi süslü, rengârenk kiremitlerle örtülmüştü. Ejderha başları yukarıya doğru kıvrılıyordu. Damları tutan yüksek sütunlar özenle yuvarlaklaştırılmış bütün ağaç gövdelerinden yapılmış ve cilaya benzer göz alıcı bir kırmızıya boyanmıştı. Binanın iç tarafında dam yoktu. Gayet güzel mavi, yeşil, kırmızı ve sarı desenlerle süslenmiş ağır, dört köşeli kirişler yukarıda sütunları birbirine bağlıyordu.

Acayip bitkiler ve harikulâde bir şekil verilmiş volkan taşlarıyla gölgelendirilmiş balıklı bir havuzun bulunduğu bir avluya açılan ana kapı yolunun karşısında, ana duvara kadar uzanan dört ağır ve kırmızı direğin tuttuğu büyük, dört köşe bir sahne kurulmuştu. Yan tarafta koridorlar ve ana binanın salonları bulunuyordu. Z'ing-Ming ve Z'iyu Fen bayramlarında, yeni yılda ve ejderha kayığı bayramında, sülale bu tapınakta büyük eğlenceler düzenlerdi. Burada içki alemleri yapılır, uzak şehirlerden meşhur artistler getirtilir ve sülalenin önünde Çin'in feodal zamanından oyunlar oynatılırdı. Artistler, renkli, tantanalı elbiseleri içinde gururla dolaşarak poz verirler, dinleyicilerin coşkun hayranlığı içinde tiz sesleriyle türkülerini söylerlerdi. Sülalenin en yaşlısı olan eski eşkiya, en öndeki şe-

ref mevkiine oturur ve tüm soy, ona sonsuz saygı gösterilerinde bulunurdu.

Hemen hemen her tapınakta böyle sahneler vardı. Çünkü zenginler, hacılar ve ağalar dünya hayatının kıvanç verici yanlarını severlerdi.

1931 yılı başlarında, Kızıl Ordu sofu hacıların, müstahkem tapınakların ve şatoların, rahiplerin ve ağaların, uşaklığın ve köleliğin ve fakir köylülerin bu vadisine yürüdü. Rüzgar Çintang'daki Guomindang birliklerini uyarmış olmalıydı. Çünkü peşlerinde ağalar olduğu halde geri çekilerek, her tarafta takviyelerle yine geri döneceklerini yaydılar.

Fakat büyük tapınaklar ve şatolar, kendilerinden emin, savunmaya hazırlanıyorlardı. Bir çok küçük toprak ağası, memurlar, rahipler ve çömezleri Liau ailesinin geniş evlerine veya Hung Şih Zay şatosuna sığındılar. Komşu vadide büyük topraklara sahip olan Kiangsili general Lay Şih Huan'ın ailesi de buraya sığındı.

Sonra Kızıl Ordu geldi. Kızıl bayraklar yamaçlardaki bembeyaz karların fonunda koyu koyu parlıyorlardı. Kızılları yok etmek üzere karşılarına çıkan beş düşman tümeni yenilmişti. Guomindang ordusu sovyet bölgelerinden sürülmüş, Kızıl Ordu safları ağaların satılık ajanlarından temizlenmişti. Böylece kızıllar yeni gönüllü müfrezeleri eğitmek üzere taptaze ve neşe içinde feodal beylerin büyük vadisine girdiler. Binlerce köylü ve işçi akın akın Kızıl Orduya koşmuşlar, kendilerine silah verilmesini ve nasıl savaşacaklarının gösterilmesini talep etmişlerdi. Ordunun son savaşlarda ele geçirdiği yirmibine yakın yeni silahı vardı. Ayrıca makinalı tüfekler ve çok sayıda toplar. Büyük miktarda cephane ve erzak ta taşıyordu yanında. Fakat her silaha on veya daha fazla insan düşüyordu. Kumandanlar Kızıl Orduyu yeniden örgütlemeye karar verdiler. Her bölüğe yedi veya sekiz silah verilmeliydi. Na-

sıl olsa Nançang ve Nanking'deki generallerin hazırladıkları yeni seferde, herkesi silahlandırmaya yetecek kadar silah ele geçireceklerdi.

Kızıl Ordu, pek izin istemeye gerek görmeden, Hung Şih Zay beyleri güçlü Li sülalesinin Çintang'daki sülale tapınağına genel karargâhını kurdu. Binanın yan kanatlarına bir müfreze yerleştirildi. Binanın karşısındaki sahneye kumandanlar muhafızlarıyla birlikte yerleştiler. Diğer askerler, rahiplerle çömezlerinin terkettiği daha küçük tapınakları işgal ettiler.

Kızıl Ordunun burada kaldığı üç ay içinde Çintang vadisinde binlerce olay oldu. Burada bunların sadece bir kaçından bahsedilecektir.

Bütün vadide ve çevresindeki bölgede hemen hemen aynı zamanda şiddetli mücadeleler oldu. Fakir ve orta köylüler, kuliler ve zanaatkarlar yardımcı ve savaşçı olarak kızıl bayraklara koştular. Rahipler, Mintuan ve küçük toprak ağaları ağır tahkim edilmiş tapınaklarında direniyorlardı. Fakat bunların hepsi birbiri ardına düştü ve içindekiler esir alındılar. Köylü kitleleri tarikatlardan olan veya olmayan bütün toprak ağalarını açık halk mahkemelerinde yargıladılar ve mahkûm edilenler derhal kurşuna dizildi.

Tapınaklar ve şatolar üzerine bir korku bulutu çökmüştü. Aradan haftalar geçti. Sonunda beyazlar da Guomindang birliklerinin bütün bölgeden sürüldüğünü ve artık geri dönemeyeceklerini anlamışlardı. Bunun üzerine rahipler, ağalar, memurlar ve Mintuan büyük şatolara kaçtılar. Çoğunlukla Liau ailesininkine veya Hung Şih Zay'a. Kızıl Ordu iki kaleye bir kaç birlik gönderdi. Fakat hücumları sağlam duvarlara ve iyi silahlı askerlere karşı etkisiz kalıyordu. Liau şatosu vadinin güney yamacındaydı. Dış duvarlarının etrafını boydan boya geniş su hendekleri çeviriyordu. Bin kadar kızıl asker şatoyu kuşata-

rak sırtlardan avluyu ateşe tuttular. Bu arada diğerleri ağaç kütükleri, dallar, taşlar ve samanlarla hendeklerde geçitler kurmaya çalışıyorlardı. Bir çok defa hendekleri geçerek bambu merdivenlerle duvarlara tırmanmaya uğraştılar. Fakat duvarlardaki makinalı tüfekler her seferinde onları geri püskürtüyordu.

Sonra hendeklerin altından bir tünel açmaya başladılar. Onlar bu işle uğraşırken, arkadaşları kazma kürek seslerinin gürültüsünü bastırmak için sürekli ateş açıyorlardı. Fakat yeteri kadar derin kazmadıklarından hendek yıkıldı ve sular tüneli doldurdu. Bir kaç asker boğularak öldü. Tam bu sırada, kızıl kumanda heyeti başka bir ilçeden bir ağa çocuğu olan kızıl kumandanlardan birinin tüneli ve Kızıl Ordunun diğer planlarını Liau ailesine bildirdiğini öğrendi. Bu kumandan hemen bir halk mahkemesine çıkartılarak kurşuna dizildi. Sonra duvarlara uzak bir yerdeki bir grup köylü kulübesinden yeni baştan bir tünel kazılmaya başlandı.

Yeni tünel eskisinden daha derin ve genişti. Kızıl birlikler avlulara ateş etmeye bir mola verdiler. Ağalar kapıları desteklediler, duvarların ve damların tahrip olan kısımlarını pirinç ve kum torbalarıyla sağlamlaştırdılar. Kızılların duvarlara tırmanmalarını önlemek için bütün gece meşaleler yakıyorlardı. Her bölgeye derhal ateş açılıyordu. Tünel inşasının tamamlanması bir aydan fazla sürdü. Hendeklerin ve duvarların altından geçerek tam iç avluların altına ulaşıyordu. Sonra kızıl askerler ve köylüler, geçen aylarda beyazlardan ele geçirmiş oldukları dinamitlerden tünele taşıdılar. Bütün vadide, dinamitleri içeri taşıyan köylüler kadar heyecanlanan yoktu. Kendilerine zorlukla hakim olabiliyorlardı. Çünkü duvarların ardında oturanlar eski düşmanlarıydı. İçeriye taşıdıkları dinamitler ağaları havaya uçurmaya yetmeyecek diye ödleri kopuyordu. Askerler patlayıcı maddelerini bin güçlükle köylü-

lerin elinden kurtardılar. Yoksa onlara kalsa ne var ne yok hepsini içeri taşıyacaklardı.

En sonunda her şey hazır olmuştu. Fitil bütün tünel boyunca yerleştirilerek dışarıdan ateşlendi. Kızıl askerler ve binlerce köylü uzaktan seyrediyorlardı. Ardarda korkunç patlamalar vadiyi sarstı. Damlar ve duvarlar havaya fırlayarak büyük bir çatırtıyla yine yere düştüler.

Patlamadan sonra kızıl askerler ağaç kütükleri ve kamıştan sallarla hendekleri aştılar ve bambu merdivenlerini duvarlara dayayarak yukarı tırmandılar. Yukarıda bir kaç rahip ve ağa ellerinde küçücük beyaz bayraklarla korkudan taş kesilmiş gibi bekliyorlardı. Direnecek halleri kalmamıştı. Kızıllar taş merdivenlerden aşağı inerek askerlerle köylüleri içeri salmak için kapıları açtılar ve köprüleri aşağı indirdiler. İçerisi artık sadece muazzam bir harabe yığını halindeydi. İkibine yakın ölü, domuzlar, inekler, tavuklar ve köpeklerle birlikte yıkıntıların altında kalmışlardı. Kuzey duvarının ambarlarında büyük miktarda yiyecek stokları, pirinç, bezelye, pastırma ve içyağı buldular. Toprak altına gizlenmiş olan altın ve gümüşlerle dolu sandıklar patlamanın şiddetiyle havaya fırlatılmışlardı. Kalın duvarın içine oyulmuş ve hasar görmemiş bir depodan yüzlerce pikul afyon çıkarttılar. Afyonlar büyük bir seyirci kitlesi önünde yakıldı.

Mücadele dolu iki ay sonunda zaptedilemeyen bir tek Hung Şih Zay kalmıştı. Tepelerin üstüne kurulduğundan aylular dışardan bombalanamıyordu. Kayalar arasından tünel açmak da imkansızdı. Kalın duvarları bombalamak boşuna israftı. Kızıllar mütemadiyen duvarlara tırmanmaya çalışıyorlardı. Fakat içerdekiler çıra ve parafin meşalelerle geceleri de duvarları gündüz gibi aydınlatıyorlardı.

Hung Şih Zay kuşatması üç ay devam etti, hemen hemen Kızıl Ordunun vadiyi terkettiği güne kadar. Kızıl müfreze-

ler şatonun önünde devamlı kamp kurmuşlardı. İçeridekileri aç bırakmayı ve cephanelerinin bitmesini beklediler. Köylüler büyük bir gayret içinde yardıma koşuyorlardı. Çünkü Hung Şih Zay'ın zaptedilmesi köleliklerinin sonu demekti. Kuşatma sırasında kızıllar aşağıda vadide silah talimleri yapıyorlar, siyasi eğitim görüyorlar ve bütün devrimci anma günlerinde kitle toplantıları düzenliyorlardı. Komünist Partisi köylüleri ve işçileri örgütlemişti. Bir devrim komitesi oluşmuş, topraklara el konmuş ve köylü ailelerinin çalışma güçlerine göre dağıtılmıştı.

Kuşatma başarıya ulaşamamıştı. Ağalar, zengin rahipler, generallerin aileleri, memurlar ve Mintuan'dan oluşan binlerce sömürücü, muazzam duvarların ardında emniyetteydiler. Kızıllar şatodaki Mintuan'ın sayısını en azından binikiyüz kişi tahmin ediyorlardı.

Sonra kuşatmanın üçüncü ayında ansızın, sanki Guomindang generalleri şatoya yardım yolluyorlarmış, Kızıl Orduya karşı yeni bir sefere başlıyorlarmış gibi bir durum oldu. Kuzeyde gökyüzünde yavaş yavaş bir uçak şeklini alan küçük, siyah bir nokta belirdi. Uçak vadinin üstünde bir kaç tur attıktan sonra, her halde kızıl askerlerin duvarların yakınındaki ağaçlara çektikleri bir çok kızıl bayrak yüzünden olacak, bütün dikkatini şatoya çevirdi. Satonun üstünde bir tur attıktan sonra alçaldı ve aşağı bir bomba bıraktı. Sonra yükselerek tekrar alçaldı ve ikinci ve üçüncü bombaları da attı. Kızıllar sonsuz bir heyecana kapılmışlardı. Durum açıktı: Pilot, Hung Şih Zay şatosunu Kızıl Ordunun genel karargâhı sanmıştı.

Uçak bütün vadinin üstünde bir daha dolaştıktan sonra kuzeye doğru uzaklaştı. Kızıllar onun bombardımana devam etmek üzere yeniden geri döneceğinden emindiler.

Bundan sonraki iki gün ve iki gece içinde kızıl askerler ve köylüler şatonun etrafındaki en yüksek ağaçlara

tırmanarak kızıl bayraklarını en uç dallara bağladılar. Çaresizlik içindeki ağalar onları kurşun yağmuruna tutuyordu. Bir çoğu isabet alarak yere düştüler. Onların yerine başkaları tırmandı. Bu arada iyi bir akıl bulmuşlardı: Bayrakları önce bir bambu kamışına takıyorlar ve sonra ikisini birden ağaç tepelerine bağlıyorlardı. Böylece kızıl bayraklar daha göz alıcı oluyordu. Geceleri kaledekiler çıra ve parafin meşalelerin ışığında ateş ediyorlardı. Fakat etraflarında bayraklardan bir orman oluşmasını önleyemediler.

İki gün sonra ağalar kızıl askerleri rüşvetle kandırmaya çalıştılar. Duvarların üstünden kocaman pastırmaları ve iç yağlarını, kızarmış tavuk ve kazları, pirinç dolu çuvalları gösteriyorlar, gümüş para dolu keseleri havada sallandırıyorlar ve içinden gümüşleri çıkartarak köylülerin ve askerlerin arasına atıyorlardı. Sonra bir uşaklarını aşağıya indirerek kızıl askerlere tekliflerini bildirdiler: İstedikleri tek şey, kızıl askerlerin bayrakları ağaçlardan indirmeleriydi. O zaman rüyalarında göremedikleri kadar yiyecek ve istedikleri kadar gümüş para elde edeceklerdi. Kızıllar saldırılarını tek yönden yapmalıydılar. O zaman bile zengin olacaklar ve derhal memleketlerine dönebileceklerdi.

Samimiyetlerini ispat etmek için uşakla bir kese dolusu da para göndermişlerdi. Askerler ve köylüler merakla para kesesini seyrettiler, sonra hâlâ pastırmaların ve kızarmış kazların sallandığı ve davet edici hareketlerin yapıldığı yüksek duvarlara baktılar.

Sonra güldüler ve silahlarını doğrultarak adamları ve pastırmaları kurşunlarıyla delik deşik ettiler.

Dördüncü gün gökyüzünde kuzeyde dört siyah nokta belirdi. Kanatlarının altında mavi-beyaz Guomindang işaretleri olan askeri uçaklardı bunlar.

«Bunlar Guomindang pilotları değil,» dediler uçakları dikkatle gözleyen bazı kızıl kumandanlar. «Bunlar yabancı pilotlar olmalı. Guomindang pilotları uçaklarını böyle kullanamazlar.»

Vadide ve tepelerdeki bütün kızıl bayraklar ortadan kaldırılmıştı. Burada insanların bulunduğunu gösterecek her iz yok edilmişti. Sadece tepedeki şato gökyüzüne karşı inatla parlayan pırıl pırıl bir kızıl bayrak denizliyle kuşatılmıştı. Ormanların kıyısında binlerce köylü ve asker yerlere yatmışlar, olacakları bekliyorlardı. Köylüler sevinçlerini kontrol edemez olmuşlardı. Hayatlarında bu kadar komik bir olayla karşılaşmamışlardı hiç. Sırf bu olayı torunlarına da anlatabilmek için, uzun bir ömür dileyorlardı şimdi kendilerine.

Kızıl askerler gülerek konuştular: «Şimdi Guomindang'ın ve emperyalistlerin bize ne yapmak istediklerini rahat rahat seyredebiliriz.»

Uçaklar Hung Şih Zay'ın üzerinde dolanarak alçaldılar ve bombardımana başladılar. Sonra yükseldiler, yine alçaldılar ve öldürücü bombalarını atmaya devam ettiler. Hedefleri üzerinde bir saat kadar özenle çalıştılar. Sonra kuzeyde kurşuni gökyüzünde, takviyeye gelen beş uçaklık bir filo daha gözüktü. Yeni filo da büyük bir özen ve titizlikle çalışmaya başladı. Orman kenarındaki seyirciler, binalardan alev sütunlarının fışkırdığını gördüler ve Guomindang'ın hâlâ memnun olmayışına hayret ettiler.

Uçaklar gururlu ve tehditkâr bir edayla sessiz vadinin üzerinde bir tur daha attıktan sonra aşağıya herhalde gelişigüzel bir bomba daha salladılar. Irmağa düşen bomba, kızıllarda yeni bir neşe nöbetine sebep oldu. Bir müddet daha çevrede dolaşan uçaklar, sonunda kuzeye doğru uzaklaşarak temelli kayboldular.

Askerler ve köylüler yıkık duvarlardan birinden içeri daldıklarında, Hung Şih Zay'da ayakta tek bir binanın

kalmadığını gördüler. Tek bir canlı yaratık yoktu ortalıkta. Toplar bile tahrip olmuştu. Parçalanmış insan cesetleri arasında ölü hayvanlar yatıyorlardı. Toprakları ve afyonları için savaşan Li sülalesinin son oğulları, Liau ailesinden arta kalanlar, yüzlerce zengin rahip ve çömezleri, hepsi burada yatıyordu. Kiangsili general Lay Şih Huan'ın ailesi de buradaydı. Bir zamanlar zenginlerin ve güçlülerin muhafızlığını yapan Mintuan'ın parça parça olmuş cesetleri dört bir yana dağılmıştı.

Kızıl askerler yıkıntılar arasında dolaşarak birbirlerine sesleniyorlardı: «Adamların hakkını inkâr etmemek lazım, çok iyi çalışmışlar.»

Ölüler gömüldü. Kızıl askerler yıkıntıları kaldırmak için günlerce çalıştılar. Sonunda evlerin taş döşemeleri meydana çıktı. Kazmaya devam ederek muazzam demir sandıkları dışarı çıkardılar. Sandıklarda hemen hemen bir milyon gümüş dolar ve büyük miktarda altın ve mücevherat vardı. Kale duvarlarından birinin içinde afyon ambarını buldular. Öylesine tıka basa doluydu ki, duman günlerce bütün çevrenin havasını zehirledi.

Askerler ve köylüler gümüş ve altınları neşe içinde genel karargâha taşıyorlardı.

«Sadece bu vadiden bir işçi-köylü bankası kurmaya yetecek kadar altın ve gümüş elde ettik,» diyorlardı.

İşçi ve köylü bankaları yeni sovyet bölgeleri için çok gerekliydi. Fukien eyaletindeki Tingçu'da şimdiden bir merkezi banka kurulmuştu. Singkvo şehrinde ikinci bir banka vardı. Şubeleri köylülere, işçilere ve küçük müteşebbislere ucuz krediler veriyorlardı. Yeni birlikleri bunlar finanse ediyordu. Kitleler, sovyetlerin bu yeni dayanaklarıyla gurur duyuyorlardı.

Kızıl askerlerin Guomindang ve Hung Şih Zay'a oynadıkları bu harika oyun, daha sonraları da bir alay konu-

su olarak kaldı. «Guomindang ve emperyalistlerin kötü huyları olduğuna şüphe yok. Fakat Hung Şih Zay'ı yıkmaları doğrusu çok ayıp bir şeydi. Biz orasını pekâla bir Kızıl Ordu sanatoryumu, okul veya yeni işçi-köylü bankamız olarak kullanabilirdik,» diye hayıflanıyorlardı kızıl askerler.

Bir Gün Böyle Geçti

Genç muhafızlar sabahın alacakaranlığında yürüyorlardı. Vadiden yukarı çıkarlarken türküleri yüksek kayalarda yankılanıyordu:

Yürüyün şafak kızıllığına karşı,
Tüm mücadele yoldaşları,
Bütün yollarda zafer yakındır,
Düşman duvarının yıkılması yakın...
Heybetle ve uygun adım ileri,
Geliyor musun işçi gençliği?
Proletaryanın genç muhafızlarıyız biz!

Kumanda heyetinin muhafız bölüğünden genç bir asker, Li sülalesinin tapınağında gözlerini araladı. Fakat ağır uykunun yarı baygınlığı içinde hareketsiz kaldı. Türkünün sözleri bilincine işliyordu:

«Proletaryanın genç muhafızlarıyız biz!»

Ama bu türküyü tanıyordu; tabii, kendi köyünden. O zamanlar o da türkü söyleyerek genç muhafızların saflarında yürürdü. Evet, babasının toprak kulübesinin katı tabanında yatıyor olmalıydı. Sahiden orada mıydı? Yarı açık göz kapaklarının arasından yeşil boyalı kiremitlerle örtülü bir damı tutan süslü kirişe baktı. Mahyaların ince bir dönüşle yukarı doğru kıvrıldığı köşede bir şeftali ağacının uzun, yapraksız dalı hafif bir meyille gökyüzüne doğru uzanıyordu.

Süslü kiriş, damın kıvrıntısı ve şeftali ağacı onu şaşkına çevirdi. Dirseklerine dayanarak donuk bir sabah ışığının göründüğü dışarı baktı. Sonra uykulu beyni açıldı. Kızıl Ordunun genel karargâhında bir kızıl askerdi o ve Li sülalesine ait tapınağın sahnesinde uyumuştu.

Sahnede daha başkaları da uyanıyorlardı. Onlar da onun gibi döşemeye yatmışlardı. Kimisi kaba banklar arasına konmuş uzun tahtaların üstünde yatıyordu. Şimdi geriniyor ve esniyorlardı. Asker, Kızıl Ordunun başkumandanı Çu Teh'in siyah bıyığını gördü. Son iki yılda onun peşinde binlerce li yol yürümüştü.

Türkü sesleri yeniden içeriye doldu:

«Proletaryanın genç muhafızlarıyız biz!»

Bu sırada kaba bir mavi işçi elbisesi giymiş bir adam, sert ve uygun adımlarla koridorda yürüyordu. Bir eli omuzundan aşağı astığı silahının üstündeydi, otomatik bir makinalı tabancaydı bu. Bir kalbin atışı kadar muntazam adımlarla yaklaştı. Bu tarafa baktı ve battaniyesine sımsıkı sarılmış yatan askeri gördü. Bir demet karmakarışık saç, kafasının ortasında davet edici bir şekilde dikilmişti. Bu davete dayanamayan nöbetçi saç demetini kavradığı gibi genç askeri ayağa kaldırdı. Uzaktan hâlâ türkünün hafif nağmeleri gelirken, iki adam bir müddet boğuştular.

«Diğerleri çoktan Hung Şih Zay'a çıktılar. Sen, tembel herif hâlâ uyuyorsun burada.»

Bu boğuşma diğer uyuyanları da canlandırmıştı. Bir borazancı doğrularak oturdu ve etrafında bir şeyler arandı. Bu sefer yanındaki arkadaşlarının da rahatını bozdu. Giyindiler ve sohbet etmeye başladılar. Sonra borazanlarını alarak sahnenin kenarına doğru yürüdüler. Boru sesleri havayı parçalayarak dışardaki kayalarda yankılandı.

Vadinin aşağısında ve yukarısında kalk boruları çınlıyordu. Saat beş buçuk olmuştu. Kızıl Ordu için yeni gün başlıyordu.

Sahnenin altındaki avlu, kaşla göz arasında su dolu taş kurnalara koşarak yıkanan adamlarla dolmuştu. Sular kaldırımlı avlunun kenarlarındaki oluklara akıyordu.

On dakika sonra borazanlar sahneden ikinci defo çaldılar.

Tapınağa yerleşmiş olan bütün birlik, erler, aşçılar, yazıcılar, ulaklar, muhafızlar, borazancılar ve seyisler, bölük kumandanlarının ve siyasi komiserlerin önüne sabah içtimasına çıktılar. Sonra talim başladı.

Az sonra, diğer birliklerin kumandanları, ulaklar, siyasi komiserlik üyeleri ve levazım personeli tapınaktaki kumanda heyeti bürosunda toplandılar. Bir köylü temsilci heyeti Moo Zedung'la görüşmek istiyordu. Telsiz haberleri okunacak ve cevaplandırılocaktı. Kumandanlar Hung Şih Zoy kuşatması hakkında rapor veriyorlar, emirler yazılıyor, bazı kağıtlar okunuyor, konferanslar hazırlanıyordu. Delegeler komite toplantılarına gittiler. Çu Teh ve kumanda heyetinden bir subay, çevrelerinde muhafızlarıyla vadi yukarı Hung Şih Zoy'o koştular.

Vadinin her bir yonındo kızıl birlikler talim yapıyorlardı. Sabahın serinliği içinde keskin komut sesleri çınlıyordu. Mangalar ileri geri yürüyorlar, koşuyorlar, yatıp kalkıyorlar, sürünüyorlar ve saldırıyorlardı.

Askerlerin bazıları silahlıydılar. Diğerlerinde uzun sopalar vardı. Bir çokları işçilerin mavi pamuklu elbiselerinden giymişlerdi. Bu kıyafet yavaş yavaş Kızıl Orduda üniforma haline geliyordu. Kızıl Orduya doğrudan doğruya tarlalarından veya iş yerlerinden gelmiş olan daha başka köylü ve işçiler, iş kıyafetlerini taşımaya devam ediyorlardı.

Yanlarından köylüler geçiyordu. Genç muhafızlar ve milisler, bir grup tutuklu toprak ağasını götürüyorlardı. Kızıl askerler için bu o kadar günlük bir olay ve adamların mahkeme önündeki akıbetleri o kadar kesindi ki, on-

lara bakmak için talimlerine ara vermediler bile.

Saat altı buçukta borazanlar üçüncü defa çaldı. Askerler kamplarına döndüler, sıralar dağıldı.

Aşçılar bu arada dumanları tüten pirinç aşıyla dolu bakır kazanları tapınaklardan avlulara taşımışlardı. Her sıraya tuzlanmış sebzeyle birlikte ortak bir karavana verildi. On dakika sonra borazanlar yeniden çaldılar. Askerler sıraya girdiler ve yemek kaplarını pirinç aşıyla doldurdular.

Vadinin bütün tapınaklarından sayısız heyecanlı konuşmaların uğultusu geliyordu. Goumindang generalleri yine sovyet bölgesinin sınırlarında belirmişlerdi. Kızıl sınır askerleri savaşıyorlardı. Her sabah en son radyo haberleri duvar gazetelerinde yayınlanıyordu. Askerler dikkatle okuyorlardı bunları.

Sonra Hung Şih Zay ve diğer ağa kalelerinden son gecenin haberleri gelmeye başladı. Savaş ve savunma üzerine konuşmalar bütün zihinleri meşgul ediyordu. Birliklerin eğitimi yakında tamamlanmış olacaktı. Ondan sonra orduya yine yolculuk gözüküyordu. Bazı sınır şehirlerine takviyeler gönderilmişti.

Kumanda heyetinin masasında en çok gelecek sovyet kongresinden söz ediliyordu. Bunun için 30 mayıs tarihi tespit edilmişti. Fakat Guomindang'ın ve emperyalistlerin yeni seferi, kongrenin ertelenmesini gerekli kılmıştı. Uzak Guomindang şehirlerindeki Komünist Partisi bürolarından gelen telsiz haberleri de, kongrenin 7 kasıma, yani Rus devriminin yıldönümüne ertelenmesini tavsiye ediyorlardı. O zamana kadar yeni saldırı geri püskürtülür ve bütün dikkatler kongre üzerinde yoğunlaştırılabilirdi.

Kahvaltı çabuk edilmişti. Bundan sonraki iki saat siyasi komiteye aitti. Her alayda siyasi, kültürel ve toplumsal çalışmaları düzenleyen, komünistlerin yönetiminde bir

dernek vardı. Her derneğe dört komite bağlanmıştı: Spor, kültür, duvar gazeteleri ve akşam toplantıları için komiteler. Ordu içinde çok spor yapılıyordu ve her spor dalında iddialı karşılaşmalar oluyordu. Diğer oyunlardan en çok sevileni satrançtı. Askerler satranç figürlerini kendileri yapıyorlardı. Küçük mukavva parçaları kesiyorlar ve üzerlerine çince işaretler yazıyorlardı. Bir tarafınki kırmızı, diğer tarafınki beyazdı.

Orduda öğrenim çalışmaları da oluyordu. Kültür komitesi, ordu içinde ve halk arasında okuma-yazma için büyük bir kampanya açmıştı. Her bölükte acemi sınıfları vardı. Bunların içindeki askerler her gün beş-on işaret öğrenmek zorundaydılar. İlerlemişler, duvar gazeteleri hazırlıyorlar, orduda ve sovyet bölgesinde dağıtılan yeni kitapları okuyorlardı. Bu kitapları, geçen yıllarda Şanghay'da oluşan Sol Sosyalist Bilim Adamları Birliği adında bir teşkilat yayınlamıştı. Bunlar sovyet bölgesinde kurulan yeni okullarda da kullanılıyorlardı.

Kahvaltıdan sonraki iki saat içinde, Haftalık Duvar Gazeteleri Komitesi de toplanıyordu. Yazmasını bilen herkes buna katılıyordu. Her taburun kendi duvar gazetesi vardı. Çoğu zaman bütün bir koridor boyunca elli veya daha fazla sayfa yapıştırılıyordu. Söyleyeceği, şikayeti veya eleştirisi olan herkes, bunu duvar gazetesinde yayınlanmak üzere yazabilirdi. Fakat gazeteler genellikle Komite tarafından hazırlanıyor, konular da önceden teklif ediliyordu. Ciddi siyasi makaleler, ihtilâflı meseleler üzerine tartışmalar, resimler, Guomindang bölgesindeki yeni grevler üzerine haberler, Sovyetler Birliğinde beş yıllık plan ve Çin sovyet bölgelerinin meseleleri yer alıyordu gazetelerde. Martın bu ilk haftasında Enternasyonal Kadınlar Günü ve Paris Komününün yaklaşan yıldönümü hakkında birer makale vardı. Bir diğer yazı bütün dikkatleri özellikle üzerine çekiyordu. Bu yazı, Kızıl Ordu-

nun paralı askerleri ve karşı devrimcileri kendinden uzak tutmak için bulduğu yeni sistemi işliyordu. O zamana kadar, isyan ederek kızıllara geçen her beyaz askere hoş geldin deniyordu. Fakat bilhassa Tungku'daki acı tecrübeler, bir çok beyaz askerin galip tarafa geçmeye veya en fazla kazanç vaad eden ordu için çarpışmaya daima hazır olduğunu öğretmişti. Bunun üzerine onbeşbin esir ve kaçak askerden sadece yedibinl Kızıl Orduya alındı. Parti özel bir imtihan komisyonu kurmuştu. Fakir ve orta köylüler ve işçiler orduya alınıyor, fakat zengin köylüler ve uzun yıllardan beri general ordularında hizmet edenler geri çevriliyorlardı. İmtihan sonunda bunların paralı askerlerden başka bir şey olmadıklaçı ortaya çıkmıştı. Bunlar kendilerine para ödeyen her ordu için savaşabilirlerdi. Ne devrim, ne de Kızıl Ordu bunları ilgilendirmediği gibi, hiç bir şey öğrenmek de istemiyorlardı.

Orduyu devrimci proletaryanın çelik disiplinli bir mücadele birliği haline getirmek için bütün gönüllüler imtihandan geçirilecektir, deniyordu makalede.

Duvar gazeteleri genellikle son sayfalarında, her çeşit bildiriler yayınlarlardı. Mart gazetelerinde de böyleydi. Çintang'da bir hastane açmak üzere Singkvo'dan gelen bir kadın doktor, temizlik ve sağlık bakımı konusunda bir konferans listesi koymuştu. Rusya'daki beş yıllık planla ilgili bir resim sergisinin ilanı da vardı. Sergi bütün sovyet bölgelerini dolaşıyordu. Gelecek hafta, Çintang'da şehir sovyeti binasında gösterilecekti. Diğer bir duyuru da, özel bir akşam toplantısında oynanacak olan «Şanghay Tersanesindeki Çatışma» isimli yeni oyunla ilgiliydi. Duyuru, bu akşam toplantılarına gösterilen büyük rağbet dolayısıyla, akın akın gelen binlercę işçi ve köylüyü alacak hiç bir tapınak salonu bulunamadığını bildiriyordu. Bu yüzden askerler ve köylüler bir vadi yamacını açık hava tiyatrosu olarak seçmişlerdi. Yamacın karşısındaki dik

bir kaya duvar, sesi çok iyi aksettiriyordu. Temsil burada yapılacaktı.

Tiyatro kısmı üyeleri provaların yapılacağı yeri buradan öğreniyorlardı. «Kızıl gömlekler» adında bir program üzerinde çalışan bir gruba, Şanghay'dan bir aydın yoldaşın geldiği ve onlara katılmak istediği bildiriyordu.

Her gün kahvaltıdan sonra Kızıl Ordu içindeki çeşitli grupların toplantıları yapılır, Parti ve Gençlik Birliği üyeleri de toplanırlardı. Ordu veya sovyet bölgeleri için genel önemde meselelerin tartışılması gereken özel durumlarda, bütün bir tümenin, bütün ordunun veya bütün bölgenin Parti ve Gençlik Birliği üyeleri bir araya gelirlerdi.

Boru sesleri dokuz buçukta yeniden çınlıyor ve askerler atış talimine gidiyorlardı. Saat onbire kadar tüfek, makinalı ve top atışı yapılıyordu. Yeni borazan sesleri, kültür komitesinin hazırladığı siyasi eğitim kurslarını ve tartışma saatlerini bildiriyordu. Bu kurslarda sık sık Mao Zedung da ders verirdi, bazan da Çu Teh. Fakat normal olarak siyasi komite üyelerinin, bölük siyasi komiserinin veya tabur Parti hücresi sekreterinin göreviydi bu.

Borazanlar saat onikide öğle yemeğine çağırıyorlardı. Gruplar yine dağılıyordu. Bazan, sade pirinç ve sebzenin yanında domuz eti veya tavuk yemeği de çıktığı olurdu. Ara sıra herhangi bir asker üstün bir eyleminden dolayı bir veya iki dolar mükâfat alırdı. Bununla bir tavuk veya kaz satın alır ve arkadaşlarıyla paylaşırdı. Böyle durumlarda çoğunlukla Mao Zedung, Çu Teh veya kumanda heyetinin başka bir üyesini davet ederlerdi. Ama en çok çağırılan Çu Teh'ti. «Zavallı adam, ne yapsa özel bir mükâfat alması imkansız, çünkü başkumandan! Onu davet edelim,» derlerdi.

Ama çoğu zaman onların çağırmasına zaman kalmadan, sanki görünmez bir kuvvet tarafından çekilmiş gibi

kendiliğinden orada bitiverirdi Çu Teh. O zaman askerler gülerler ve şöyle derlerdi: «İşte aşçı geliyor. Kızarmış bir kazın kokusunu yüz li'den alır o.» Ama ona «aşçı» adını bu yüzden takmamışlardı. Çu Teh bir defasında beyazların eline esir düşmüş ve yine serbest bırakılmıştı. Beyazlara kendisinin zavallı bir aşçı olduğunu ve kızıllar tarafından esir alındığını söylemiş ve delil olarak da, kimbilir nereden bulduğu eski, pis bir önlüğü göstermişti. Daha önceden bıyığını da kesmiş ve üstünü başını iyice kirletmişti. Çok aptal bir görünüşü olduğundan, beyazlar kıçına bir tekme vurarak kovmuşlardı onu. «Aşçı» isminin hikayesi buydu. İstirahat saatlerinde askerleri ona «aşçı» diye seslenince, bir fırtına gibi üzerlerine saldırırdı. Askerler coşkun haykırışlarla bir arı oğulu gibi üzerine üşüşürlerdi. Ama onunla başa çıkmak kolay değildi. Fırtına gibi de boğuşabiliyordu. Görev zamanında ise, yöneticileri ve hayatlarını emanet ettikleri sevgili başkumandanları Çu yoldaştı o.

Yemekten sonra borular yeniden derslere çağırıyorlardı. Bir kaç asker satranç oynamaya devam ediyor, sonra okuma-yazma ödevlerine çalışıyorlardı. Ama çoğunluk, askeri stratejiyle ilgili kurslara katılırdı. Saat ikide borazanlar bu defa atış ve talime çağırıyorlardı. Bu da saat dörde kadar devam ederdi. Saat dörtten beş buçuğa kadar askerler istediklerini yapabilirlerdi. Dolaşmaya çıkıyorlar, hastanedeki yaralı veya hasta arkadaşlarını ziyaret ediyorlar, yüzmeye gidiyorlar, okuyorlar veya köylüler arasındaki ahbaplarını ziyaret ediyorlardı. Saat altı buçuktaki akşam yemeğinden sonra, iki buçuk saat daha toplantılar, konferanslar ve kurslarla geçiyordu. Bu saatlerde yeni köylü yoldaşları tartışmalara sokuyorlar, onları kalabalık önünde konuşmaya, düşüncelerini ifade edip savunmaya alıştırıyorlardı.

Haftada bir akşam, askerlerin köy ve şehir halkıyla bir araya geldiği büyük toplantılara ayrılmıştı. Bu akşamların çoğunu tiyatro derneğinin oyunları doldururdu. Oyunlar ya dernek üyeleri, ya da Şanghaylı aydınlar tarafından yazılmıştı. «Kızıl gömlekler» sahneye çıkarak seri ve sinemayı andıran sahnelerle seyircilerin gözlerinin önünde devrimin tarihini veya sovyet bölgelerinin çeşitli meselelerini canlandırıyorlardı. Türkü ve halk oyunları grupları da oluşmuştu. Bunların çoğu, bütün sovyet bölgesini dolaşarak sosyal devrim fikirlerini yayıyorlardı.

Tiyatro derneğinin Guomindang birliklerinden ele geçirilen bir sinema makinası ve filmleri de vardı. Bu filmler gösterilirken, yabancı ülkelerde bulunmuş olan birisi seyircilere açıklamalarda bulunurdu. Bazı filmlerdeki yabancı kıyafetler ve erkeklerle kadınların acayip yaşayış tarzları, köylüler arasında genel bir hayret uyandırıyordu. Öpüşme sahnelerinde köylü kadınlar utançtan yerin dibine geçiyorlar, erkeklerse bir nükteyle sahneyi geçiştiriyorlardı. Fakat bazı haylaz delikanlılar gülmekten yerlerinde duramıyorlardı. Böyle sahnelerde filmi gösteren yoldaş, hemen bir açıklama yapar ve bu filmlerin yabancı işçilerin yaşayışını değil, işçilerin emeğiyle yarattıkları değerleri har vurup harman savuran burjuvazinin yaşayış tarzını gösterdiğini anlatırdı.

Her akşam saat sekizde borazan sesleri Kızıl Ordu için bir günün daha sona erdiğini bildirirlerdi. Yalnız kumanda heyeti için bu işaret geçerli değildi. Onlar, başlarını önlerindeki kağıt ve haritalara eğerek, büyük, kırmızı mumların ışığında gecenin geç saatlerine kadar uğraşıyorlardı. Mumun ışığı Çu Teh'in yüzüne vurur, dört köşe, enerjik çehresini, geniş ve köşeli alnını aydınlatırdı. Mao Zedung önündeki yazıları okur, yoldaşlarla tartışırdı. Geniş ve açık bir alını vardı. Gözlerinin altında çıkık elmacık kemikleri göze çarpıyordu. Çok zaman gözleri yarı kapalı, sessizce

oturur ve düşünürdü. Kumanda heyetinin üyeleri de emirlerindeki askerler gibi giyinmişlerdi. Aynı kaba mavi pamuklu kumaşlardan elbiseler vardı üzerlerinde. Rütbelerini gösteren hiç bir işaretleri yoktu. Diğerlerinden sadece yakalarında ve sol kollarındaki kırmızı şeritlerle ayrılıyorlardı.

Fakat bazı günlerde Kızıl Ordu programını kökten değiştirmek zorunda kalıyordu. İlkbahar gelmişti. Tarlaları işlemek gerekiyordu. Kızıl Orduyu ilgilendiren bir meseleydi bu. Çünkü Kızıl Ordu kitlelerin içinden çıkmıştı. İyi veya kötü mahsul alınması herkes için hayati önemdeydi. İyi bir mahsul, sovyet bölgelerinin iktisadi hayatı için sağlam bir temel ve bu bölgeleri savunan insanlar için yiyecek demekti.

Bu yüzden bahar başlangıcında bazı günler, Kızıl Ordu vadideki ve bütün bölgedeki köylülerle toprakların işlenmesi meselesini görüşmek üzere kitle toplantıları düzenliyordu. Daha sonra bazı Kızıl Ordu müfrezeleri köylülerle birlikte tarlaları sürmeye, çapaya ve sulamaya giderlerdi. Sonra sıra tohum atmaya geliyordu. Ondan sonra körpe pirinç fideleri sökülecek ve tarlalara dikilecekti. Sonbaharda askerler bulundukları yerde biçme ve harman işlerine koşarlardı. Çoğu zaman çarpışmalar arasındaki azıcık boş zamanlarını bile tarla işlerine yardım ederek geçirirlerdi.

Fakat görevleri bu işlerle de tükenmiyordu. Siyasi komitenin faaliyetleri Çin halkının ihtiyaçları kadar çeşitliydi. Komite, erkeklerden ve kadınlardan özel ajitasyon ve propaganda grupları örgütlerdi. Kadınlar için özel kurslar düzenlerdi. Köylü ve işçi teşkilatları kurar, köylü partizanları, genç muhafızları ve kızıl muhafızları eğitir, onlara Guomindang kuvvetleri hakkında haber toplama ve bu haberleri iletmenin bütün metotlarını öğretirdi. Bu birlikler bütün silah ve mermi cinslerini inceliyorlar, düşman

birliklerinin sayısını tahmin etmeyi ve çeşitli beyaz birliklerin çeşitli bayrak ve işaretlerini öğreniyorlardı. Kızıl Ordunun ve Komünist Partisinin bu gizli servisi bütün Kiangsi'ye, Guomindang bölgelerine, düşman ordularının kalbine kadar bir ağ gibi yayılmıştı.

Siyasî komitenin örgütlediği köylü partizanlara silah veriliyor ve askeri eğitim görüyorlardı. Çoğu erkekler ve gençlerdi. Pek az sayıda kadın vardı aralarında. Onlara ağaların ve Guomindang birliklerinin iktidar alanı içinde nasıl gerilla savaşları çıkartacakları öğretiliyordu. Kızıl Ordu savaşırken, bunlar düşmana arkadan saldırarak yiyecek ve cephaneleri toparlayıp götürürler, düşman mevzilerinin uç kısımlarını ateşe tutarlardı. Bu partizanlar yine köylü olarak kalıyorlar ve tarlalarını işlemeye devam ediyorlardı. Fakat her an savaşa hazırdılar.

Kızıl muhafızlar silahlı ve talimli erkek ve kadınlardan müteşekkildiler. Görevleri sovyet bölgesinin köylerini, şehirlerini ve yollarını korumaktı.

Genç muhafızlar ondört ila ondokuz yaşları arasında gençlerden oluşuyordu. Aralarında tek tük kısa saçlı, açık ve sıhhatli çehreli kızlar da vardı. Genç muhafızlar silahlıydılar ve ordu tarafından eğitilmişlerdi. Siyasî eğitimleri de aynı ordudaki gibiydi. Kızıl Ordu savaşa girince köylü partizanlarla birlikte omuz omuza savaşıyorlar, daha az tehlikeli mevzileri tutuyorlardı. Coşkun bir gençlikti bu. Türkülerinde de savaşta olduğu gibi komünizmin öncüleri olduklarını gösteriyorlardı. Türküleri bütün dağ yollarında yankılanıyordu:

Güllere seviniyoruz
A-hay-hay Yo!
Güllere seviniyoruz
A-hay-hay Yo!
Biz genç muhafızlarız!

Ordu, beyaz karların üstünde kan kırmızısı parıldayan bayraklarıyla ilk defa Çingkangşan'a yürüdüğünde, bu bölgenin ilk devrim komitesi örgütlenmişti. Kızıl Ordunun düzenlediği ilk kitle toplantısına o kadar çok insan akın etmişti ki, adımları altında yer gök inliyordu. Komite üyeleri toplantıya katılanlar arasından seçilmişti. Aradan bir ay geçtikten sonra, bir çok kitle teşkilatı hayata kavuşunca, bir delegeler konferansı yapıldı. Bu konferans bir Sovyet hükümeti teşkil etmeye karar verdi ve seçimler için adaylar gösterdi. Seçimler yapıldı. Onsekiz yaşından büyük bütün erkek ve kadınların oy hakkı vardı. Sonra bölgenin ilk Sovyet hükümeti toplandı ve bütün köy ve kasabalarda Sovyet idareleri kuruldu. Çintang, güney, merkezi ve kuzeybatı Sovyetleriyle, batı Fukien, doğu Hunan ve Kızıl Orduların savaştıkları uzak bölgelerin sovyetleriyle birleşti.

Siyasî komite bütün bu çalışmaların yanında daha başka meseleleri de çözmek zorundaydı. Sovyet hükümetinin kurulmasından sonra köylü delegeleri, Parti sekreteri Mao Zedung'a veya siyasi komite başkanı Vang Kay Siyang'a gelerek akıl danışıyorlardı:

«Bizim aklımız her şeye ermiyor, bilgimiz de kıt. Size bazı sorular sormak için geldik. Bizim cahilliğimizi giderin. Bazı konularda uzun uzun düşündük, ama bir fikir birliğine varamadık. Bazıları, beyazlar Çintang'a girerlerse, sahip olduğumuz bütün değerli eşyalarımızı da alarak sizinle birlikte gitmemizin en doğru hareket olacağını söylüyorlar. Daha başkaları ise, biz savaşırken beyazları gözetlemeleri ve bize haber yetiştirmeleri için ihtiyarları ve çocukları geride bırakmamızı söylüyorlar. Bu yüzden ayrı ayrı düşüncelerdeyiz. Ben bir köylüyüm ve ihtiyarlarla çocukları burada bırakabiliriz diyorum. Beyazlar onlardan şüphelenmezler ve böylece beyazların hareketlerini kollamış oluruz... Şimdi senin tavsiyeni bekliyoruz.»

Mao Zedung onlara geçen yıllarda diğer Sovyet bölgelerinde edindikleri tecrübeleri anlattı. Guomindang generalleri, Kiangsi'de her erkek ve kadının, ihtiyarlar ve çocuklar da dahil olmak üzere Sovyetlerin savunucuları olduklarını, kızıllar için habercilik yaptıklarını ve elde silah generallere karşı savaşa hazır olduklarını çok iyi biliyorlardı... Beyazlar eskiden geride kalan ihtiyarlara ve çocuklara dokunmazlardı. Ama geçen yıldan beri Sovyet bölgelerinde rastladıkları her canlı yaratığı öldürüyorlardı. Bütün köylü kulübeleri, okullar ve hastaneler yakılıp yıkılıyordu. Yaralıları bile sakınmıyorlardı. Kendi kullanamadıkları yiyecek maddelerini zehirliyorlar ve bütün hayvanları keslyorlardı.

«Gömebildiğiniz kadarını gömün,» dediler Mao Zedung ve Vang Kay Siyang. «Geri kalanını yanınıza alın ve biz karşı saldırılarla düşmanı yok edinceye kadar bizimle birlikte gelin.»

Fakat köylü delegeler daha uzun boylu konuşmak ve her şeyi en ufak ayrıntılarına kadar bilmek istiyorlardı. Mao Zedung ve Vang Kay Siyang onları sabırla dinleyerek sorularını cevaplandırdılar. Sonra köylüler tüm Kiangsi'de meşhur olan bu taktiğe kararlı olarak gittiler. Bütün ilçelerin halkı Kızıl Orduyla birlikte Sovyet bölgelerinin derinliklerine çekiliyordu. Yürüyen saflar o kadar büyümüştü ki, sanki tüm halk harekete geçmişti. Kızıl Ordunun yeterli gördüğü kadar birlikte yürüdüler. Sonra ihtiyarlar ve çocuklar, hastalar ve sakatlar, ayakları bağlanmış kadınlar art kanada kondular. Diğerleri, erkekler ve kadınlar, delikanlılar ve genç kızlar Kızıl Ordunun kumandası altına girdiler ve ellerinde mevcut bütün imkanlarla savaşa katılmaya hazırlandılar. Sonra ordu saldırıya geçti. Toprak sanki beyaz işgalcileri yok etmek için sayısız insan kitleleri kusuyordu. Düşman, makinalı tüfekler hararetten çatlayıncaya kadar ateş ediyor, fakat Kızıl Orduyla omuz

omuza savaşan kitleler, dökülen kanlara rağmen sarsılmıyorlardı.

«Nasıl oluyor bu?» diye şaşkınlık içinde soruyordu generaller.

«Kızıl Ordu halkı zorla savaşa sokuyor,» diye anlatıyordu Guomindang bütün dünyaya.

Ama Kiangsi halkı, ne bu soruları, ne de Guomindang politikacılarının anlayışını umursuyordu.

Kızıl Ordu kitlelerin niçin ona akın ettiğini biliyordu. Çünkü o kitlelerin ordusuydu, halkın ordusuydu, kanıyla canıyla halkın bir parçasıydı. Sabahın erken saatinde Kızıl Orduyu uyandıran boru sesleri, kitleleri de ortak çalışmaya ve ortak mücadeleye çağırıyordu. Geceleyin aynı trampet sesleri altında istirahate çekiliyorlar, herkes diğerinin varlığından güven duyuyordu. Bu yüzden, Guomindang politikacılarının ve emperyalistlerin korkulu akıbetlerinin önsezisi içinde birbirlerine bakarak durmadan sordukları, «Nasıl oluyor bu?» sorusunun cevabını ancak Kızıl Ordu verebilirdi.

«Çünkü biz halkın kendisiyiz! Biz uyanan kitleleriz! Biz komünizmin ordusuyuz!»

Kader Kapıları Vuruyor

Devrim, karşı-devrim kapılarını çaliyordu. Kian artık sovyet denizinde ufak bir beyaz adacıktan ibaretti. Güneydeki Kançu da Kian gibi beyaz kalmıştı. Çünkü geniş bir ırmak kıyısındaydı ve yüksek duvarlarını toplar ve gambotlar koruyorlardı. Eyaletin uzak kuzeyindeki Nançang da yabancıların ve Guomindang'ın savaş gemilerinin topları tarafından korunuyordu. Şehrin sokaklarında kaçak ağalar, tefeciler, afyon tüccarları ve şık giyimli aylaklar karınca gibi kaynıyorlardı. Başlarının üstünde Guomindang bayrakları dalgalanıyordu. Guomindang subaylarıyla birlikte «Çin halkına» hitaben yumurtladıkları uzun bildirilerde, kızılların sebep olduğu zararlardan yakınıyorlardı. İstatistikleri emsalsizdi. Çin'de istastistik yoktu. Bu yüzden bildikleri bütün sayıları bir kabın içine doldurup iyice bir çalkalıyorlar ve sonra sayıları çıkartıp dünya âleme duyuruyorlardı:

«Kızıllar Kiangsi'de beş milyon köylüyü katlettiler ve yüzmilyon dolarlık malı tahrip ettiler.»

Her gün yayınlanan bildiri ve telgrafları, sınıf bilinçlerinin açık ifadesi olarak tarihe geçecek ağıtlar okuyordu.

«Eğer kızılları yok etmeyi başaramazsak, Kiangsi'nin ve tüm Çin'in saygıdeğer vatandaşları, aynı Rus beyaz muhafızları gibi mülteciler haline gelecekler.»

Kızıl Ordunun eğitim gördüğü ve yeniden örgütlendiği Çintang'dan küçük kızıl müfrezeler çıkarak, Guomindang bölgelerinin içerilerine kadar giriyorlar ve kendi kendilerini saygıdeğer insanlar olarak isimlendiren kibar aylakları ülkeden sürmeleri için köylüleri birleştiriyorlardı. Bu partizan savaşçıları elli kişiden ikiyüz kişiye kadar birliklerde toplanıyorlardı. Fakat bunların bir kaçı şimdiden birer Kızıl Ordu olma yolunu tutmuşlardı Bu büyücek birliklerden biri de asıl adı Kung Ho Zun olan «Kara yüz»ün kumandasındaki «Çelik tabur»du.

Kızıl Ordu saflarından, en güçlülerinden, en iyi yürüyenlerden, en iyi koşanlardan, hastalık nedir bilmeyen, siyasi ve askeri eğitim görmüş, savaş gücünü kaybetmeksizin uzun zaman aç kalabilecek bin tane çelik gibi savaşçı seçilmişti.

Başlarında kumandanları Kung Ho Zun yürüyordu. Esmer, uzun boylu, zayıf, eski bir aydındı. Ama uzun savaş yılları içinde aydınlığından hiç bir şey kalmamıştı; Kanton komününde ilk ateş sınavından geçmiş, sonra Hube'deki 18 nci Kızıl Ordunun bir alayını yönetmişti. Üç yıl boyunca Hube, Hunan ve Kiangsi'nin sınır bölgelerinde savaştı, nehirlerdeki yabancı gambotları ateşe tuttu. Yabancı misyonerleri ve zengin Çinlileri Kuling dağ kaplıcalarından kovaladı. Azimkâr bir adamdı, bir komünistti. Sonraları büyüyerek 16 ncı Kızıl Orduyu oluşturan «çelik tabur»unu, şimdi 1931 ilkbaharında Kiangsi ve Hunan sınırlarına sevkederek partizan savaşına başladı.

Partizan savaşları tüm Kiangsi'de alevlenmişti. Güneydeki sovyetler, kendilerini koruyan kayalar gibi sarsılmazdılar. Doğuda Fukien eyaletinin sınır bölgelerinde henüz hiç yıkılmamışlardı. Guomindang generalerinin muazzam orduları beyaz kalelerde toplanarak, iktidarları gittikçe yayılan ve hep yeni bölgeler ele geçiren kitlelere

karşı bir yok etme savaşına hazırlanıyorlardı.

Sovyet bölgelerinin derinliklerine çekilmiş olan Kızıl Ordunun büyük kısmı saldırıyı bekliyordu. Kızıllar eğitilmişler ve yeniden örgütlenmişlerdi. Çintang'dan, önce kızıl kale Tungku'ya yürüdüler. Bir yandan düşman saldırısını karşılamaya hazırlanırken, diğer yandan da sovyet bölgelerini genişletmek ve beyazların saldırılarını püskürtmek için planlar yapıyorlardı.

Köylülerle birlikte tarlaları sürüp ektiler. Mayıs ortasında çalışma grupları tarlalara dağılarak köylülerle birlikte körpe pirinç fidelerini ekeceklerdi. Dizlerine kadar sulara girecekler, öne doğru eğilerek adımlarını düzenli bir şekilde atarken, zafer türkülerini söyleyeceklerdi. Çu Teh de bu çalışma gruplarındaydı. Diğerleri onu yarışa çağırmışlardı. Bir mu'yu önce bitiren kazanacaktı. Bahis kabul edilmişti. Çalışma grupları da, diğerlerinin Tungku geçitlerini tutmaya hazır oldukları kadar hazırdı bu yarışa.

Sonra Tungku yaylasında büyük törenlerle kutlanan 1 Mayıs geldi. Bütün sovyet ilçelerinden Kızıl Orduyu selamlamak üzere köy ve kasaba sovyetlerinin delegeleri geldiler. Doğu yamacındaki bir tapınağın geniş merdivenlerine kumanda heyetiyle birlikte çıkarak ordunun geçişini seyrettiler. Türkü söyleyen, seslenen, selamlayan saflar önlerinden geçerken, heyecanlarına güçlükle hakim olabiliyorlardı. Şimdi gerçekten üniformalı bir orduya benziyordu. Askerlerin çoğu sovyet bölgelerinde dokunmuş mavi pamuklu kumaştan ceket ve pantalonlar giymişlerdi. Kasketlerine birer kızıl yıldız dikilmişti. Önce 3 ncü, 4 ncü, 6 ncı ve 20 nci ordulardan oluşan 1 nci kısım geçti. Onu 5 nci, 8 nci ve 19 ncu ordulardan oluşan Peng Teh Hua'nın kumandasındaki 3 ncü kısım takip etti. Sonra henüz silahsız köylü gönüllülerden müteşekkil olan yeni 34 ncü ve 56 ncı tümenler geçtiler. Onların ar-

dından teknik grup, maden işçileri, demiryolcular, diğer teknik müfrezeler, telsiz ve telefon birlikleri gelmekteydiler. Ta uzaklardan gelen köylü ve işçileri gururla selamlıyorlardı. Sonra tarım işçisi Kang Keh Cin'in yönetimindeki beşyüz, güçlü kuvvetli, yiğit kadından oluşan gönüllü kadınlar birliği geçti.

Delegeler yürüyenler arasında dostlarının, oğullarının, kayınlarının, kardeş veya yeğenlerinin tanıdık yüzlerini görüyorlardı. Sevinçlerini dizginleyemeyerek onlara sesleniyorlardı. Eskiden partizan gruplarının ve şimdi kızıl muhafızların önderi olan eski tarım işçisi kızıl kumandan Çu Kuang Hua geçti. Binlerce gırtlaktan «Yaşasın Çu yoldaş!» nidaları çınladı. Çu önce bir şey duymuyormuş gibi davrandı. Sonra mutlu bir gülümseyiş bütün çehresine yayıldı. Güneş kasketindeki kızıl yıldızın üzerinde parıldıyordu. Ne yakışıklı bir adamdı bu, ince, esmer ve sırım gibi! Otuz yıl ağalara çalışmıştı. Bir de şimdi görün!

Böylece yüzbine yakın insan yürüdü. Ama ancak yarısının silahı vardı. Bunu takip eden törende, konuşmacılar Kiangsi, Hunan ve Fukien'in diğer bölgelerinde kitlelerle birlikte düşmana karşı savaşan yoldaşları hatırlattılar. Onlar enternasyonal proletaryanın günü olan 1 Mayısı Tungku'daki kitleler gibi kutlayamıyorlardı, fakat kalpleriyle burada olduklarına şüphe yoktu. Guomindang şehirlerindeki proleterler de açıkça kutlayamıyorlardı bu günü. Fakat gizli toplantılarda bir araya geliyorlar veya herkes, içinden bu günün önemini hatırlıyordu. Ve kim kendiliğinden hatırlamazsa, 1 Mayısın proletaryanın günü olduğunu, bu günde proletaryanın gücünü ölçmek ve gelecekteki zaferlere hazırlanmak üzere toplandığını haykırmak için sokaklara dökülmeye cesaret eden erkek ve kadınlar hatırlatacaklardı bunu onlara.

Tungku yaylasını bayraklardan bir ormanla kaplayan bu büyük toplantıda, yüzbinlerce erkek ve kadın başlarını önlerine eğerek son dört mücadele yılı içinde Çin'in her bir yanında şehit düşen milyonlarca devrimci için saygı duruşunda bulundular. Şu anda Guomindang zindanlarında zincirlere vurulmuş yatan binlerce insanı andılar. Konuşmacılar, bütün sovyet sınırlarında ve Kian'ın kuzeyinde yeni emperyalist ve Guomindang ordularının toplandıklarını bildirdiler.

«Biz onların silahlarıyla silahlanacağız!» diyorlardı. «Onların toplarıyla sovyetleri savunacağız! Onları kendi silahlarıyla yeneceğiz ve bize karşı savaşı daha uzun müddet devam ettirecek olurlarsa, işçilerden ve köylülerden milyonluk bir ordu kuracağız.»

Yüksek çam ağaçlarını şiddetli bir rüzgar gibi hışırdatarak sarsan coşkun bir tezahürat meydana geldi.

Günler geçiyordu. Diğer anma günlerinde de -3, 4 ve 9 Mayıs- kısa toplantılar yapıldı. Kızıl Ordu tarlalarda, iş yerlerinde halkla bir araya gelerek yeni iktisadi hayatı düzenleyecek planlar üzerine konuştu.

Sonra Guomindang'ın ikinci seferi başladı. Kuzeyde ve batıdaki sovyet köy ve şehirlerini binbir ihtiyat tedbiri altında zaptettiler. Dört kuvvetli tümen güneyden Singkvo'ya saldırıya geçti. Uçaklar şehri bombaladılar.

Kızıl Ordu bekliyordu. Önce düşmanı sovyet bölgesinin derinliklerine bıraktı. Singkvo ahalisi dağ köylerine kaçarak beklemeye başladı. Sovyet hükümeti Tungku'ya nakledildi.

Onaltı beyaz tümen Tungku dağını kuşatmışlardı. Batıda 19 ncu ordunun diğer tümenleri duruyordu. Beş tümen kuzeyde ve beyaz general Vang King Yu kumandasındaki diğer beş tümen de Dokuz Sekiler boğazına karşı mevzilenmişti.

Kızıl Ordu, iki sıra dağ üzerinden Singkvo'ya ulaşan güneydeki Şihyin boğazını, dik batı ve kuzey geçitlerini tahkim etti. Kuzey geçidinin eteğindeki geniş dolambaçlı çukurları, Tungku halkının diğer sovyet bölgeleriyle ilişkisini kestiği gerekçesiyle doldurttu. Güneydoğudaki Dokuz Sekiler boğazı takviye edilmedi. Boğazın savunulduğu görüntüsünü uyandırmak için sadece bir kaç müfreze bırakılmıştı.

Singkvo'da ve diğer yerlerde halkın bir kısmı geride kalmıştı. Bunlar köylüler, kuliler, ufak esnaf veya seyyar satıcılar olduklarını söylüyorlardı. Beyazlara halkın çoğunun kaçtığını anlattılar. Ama kendileri beyazların gelmesinden çok memnun olmuşlardı. Çünkü kızıllar çok zarar veriyorlardı. Ama onlar için kimin başta olduğu önemli değildi. Onlar para kazanmaktan başka bir şey istemiyorlardı.

«Esas olan para,» diyorlardı. Beyaz askerler ve subaylar onları dinliyorlar ve hak veriyorlardı. Fakat subaylar bazılarına inanmamışlardı. Bunların çok uyanık bir görünüşleri vardı ve girip çıktıkları yer belli değildi. Bunlar şehir kapılarında arandılar, sepetlerinde taşıdıkları sebzeleri kestiler. Bir kaç lahananın içinde beyaz kağıtlar bulundu. Beş dakika içinde bu «seyyar satıcı»ların hesabı görülmüştü. Mektuplar Komünist Partisinin hâlâ şehirde yaşadığını ve beyazların bütün teşebbüslerinden haberdar olduğunu gösteriyordu.

Fakat bütün köylüler ve kuliler öldürülemezdi. Bunların büyük kısmı gerçekten çok cahil ve aptal görünüyorlardı. Askerlere meyva ve yumurta satıyorlar, çömelerek kumar oynuyorlar, askerlerin bakır paralarına karşı ortaya yumurta sürüyorlar ve akıllarına gelen her konuda, komünistler, sovyetler ve ölüm korkusu nedir bilmeyen Kızıl Ordu hakkında gevezelik edip duruyorlardı. Kızılların vahşiliği üzerine hikayeler beyazların kanlarını

donduruyordu. Kısa zaman içinde her köşede bir hayalet görmeye başladılar. Beyaz subaylar yanlarında güçlü kuvvetli muhafızlar olmaksızın dışarıya çıkmaya cesaret edemiyorlardı.

Doğudaki Dokuz Sekiler boğazına karşı duran köylerin çoğu boşaltılmıştı. Fakat köylüler hâlâ bambu sırıklarının uçlarına astıkları sebze ve meyva dolu ağır sepetlerle yollarda salınıp duruyorlar, mallarını satmaya çalışıyorlardı.

«Taze yumurta, güzel tatlı meyvalar, körpe sebzeler!» diye avazlarının çıktığı kadar bağırarak yanlarında taşıdıkları küçük bakır gonglara vuruyorlardı. Kısa bir zaman sonra yere çökmüşler ve askerlerle kumara başlamışlardı bile. Bu arada konuşmaktan dilleri yoruluncaya kadar sovyetlerden bahsediyorlar ve her köylünün, her Kızıl Ordu askerinin payına ne kadar toprak düştüğünü anlatıyorlardı.

«Buraya yürürken tarlalardaki küçük tabelaları gördünüz mü?» diye soruyorlardı askerlere. «Tabelalarda o toprakların hangi köylüye veya askere verildiği yazılı... Ama doğru bir şey olmasa gerek bu. Çünkü biz ağalara kira ödemeye alışmışız bir kere. Şimdi sonbaharda mahsul alınca, o kadar çok pirinç kalıyor ki, ne yapacağını şaşırıyor insan. Eğer topraktan mu başına 300 kilo pirinç alırsak, bunun sadece birini sovyetlere veriyoruz, yani mahsulün beşte birini. Halbuki biz beylere mahsulün yarısını veya üçte ikisini vermeye alışmıştık. Çoğumuzun hiç toprağı kalmamıştı. Gerçi biz bu işleri pek doğru bulmuyoruz, ama bazı insanlar var ki, sovyetler için canlarını vereceklerini söylüyorlar.»

«Kızıl Ordunun bütün askerlerine toprak veriliyor mu?» diye soruyorlardı beyaz askerler.

«Tabii,» diyorlardı köylüler ve ayıplarmış gibi başlarını sallayarak dağlara doğru bakıyorlardı. «Doğru bir iş

değil yaptıkları, ama yapıyorlar işte. Kızıllar, devrim için savaşan herkesin toprakta hakkı olduğunu söylüyorlar.»

Bu işi çok haksız buluyorlarmış gibi durmadan kafalarını sallıyorlar ve sonra askerlerin bakır paralarına karşı yumurta ve meyvalarını sürerek oyuna devam ediyorlardı. Çekişe çekişe pazarlık ediyorlardı, çünkü esas olan paraydı ve onları para kazandırmaktan başka bir şey ilgilendirmiyordu.

Bazı köylüler yumurtalarını satmak için subaylara da gidiyorlar, subayların sorularını isteksizce cevaplandırıyorlardı. Kızılların Dokuz Sekiler boğazında birlikleri vardı tabii, ama azdı. Geçit tahkim edilmemişti. Beyazlar yaylayı işgal ederlerse, kızıllar oradan kaçmak istiyorlardı herhalde. Hayır, Tungku'da fazla kızıl asker yoktu - olsa olsa iki, üç tümen. Beyazlar gelince çoğu kaçmıştı zaten. Beyazlara kılavuzluk edebilirlerdi tabii, ama buna pek te istekleri yoktu. Canlarını sokakta bulmamışlardı ya. Kendileri fakir köylülerdir. Uzak köylerde kalabalık aileleri vardı. Yaşamak için para kazanmaları lazımdı. Belki büyücek bir para karşılığında yol gösterebilirlerdi. Fakat bu kadar tehlikeli bir iş için ne kadar para verilse, yine az sayılırdı.

Vang King Yu'nun kumandası altındaki beş tümen yavaş yavaş Dokuz Sekiler boğazından yukarıya çıkmaya başladı. Sekiler birbiri ardına işgal edildi. Kızıllarla sadece ufak çatışmalar çıkmıştı. Kızıllar korkuya kapılmış gibi kaçıyorlardı. Beyazların toplarını artlarında sürükleyerek bir üst sekiye çıktılar. Yanlarında atlar ve develer bile vardı. Çu Teh bunu duyunca sevinçle haykırdı:

«Yaşasın! Atlar ve develer, tam arayıp da bulamadığımız şeyler!»

Ve beklemeye devam etti.

18 Mayıs günü öğleden sonra beyaz tümenler dağın doğu tarafındaki tepelere tırmanmışlardı. Oradan Tung-

ku yaylasını görebiliyorlardı. Öğle güneşi altında sayısız pirinç tarlaları ışıl ışıl parlıyorlar, sanki kendilerini bekleyen tahribata karşı direnmek istiyorlardı.

Ansızın çok tuhaf olaylar oldu. Burada her tepe, her toprak yığını, her taş tahkim edilmişti. Her tarafa tabyalar kazılmıştı. Ormanlar kızıl askerlerle doluydu.

Kızıl saldırının çekirdek birliği Çu Teh'in yönettiği 4 ncü orduydu. Sol kanatta Peng Teh Hua'nın kumandasındaki 3 ncü kısım vardı ve güneyde henüz silahsız olan ve silah ele geçirmek için yanıp tutuşan iki yeni köylü tümeni bekliyordu.

Savaş bütün gece ve ertesi sabah saat ona kadar sürdü. Sonra aralarında beyaz tümenlerin kumanda heyeti de olmak üzere yüzlerce insan boğaza doğru kaçmaya başladılar. Yolun iki yanındaki ormanlardan çıkan erkek ve kadınlar ellerinde sopalarla kaçanlara vuruyorlardı. Vadinin doğu tarafında binlerce ölü yatıyordu. Beş tümenden arta kalanlar silahsızlandırılmış ve esir alınmıştı. Çoğu kaçmaya bile kalkışmamışlar, esir alınmalarını bekliyorlardı. «Bu durumda ne gelir elden?» diyorlardı. Diğerleri ani bir hareketle oldukları yerde durarak subaylarına döndüler: «Haydi bakalım, çekip gidin burdan,» dediler. Betleri benizleri atan subaylar hemen kirişi kırdılar.

İki köylü tümeni silahlandırıldıktan sonra, diğer silahsızlar için binbeşyüzden fazla silah kalmıştı. Toplar, atlar ve develer öylece el değiştirdi. O kadar çok makinalı tüfek ele geçirmişlerdi ki, şu anda sayacak durumda değillerdi. Şimdi, yaralılara aylarca yetecek kadar ilaca sahiptiler. Ganimetler arasında çuvallar dolusu pirinç, un, gümüş, pastırma ve içyağı vardı.

Komünist Partisinden bir grup esirleri gözden geçirmek üzere geride kalırken, Kızıl Ordu geri dönerek beyazların saldırıya geçtikleri kuzey geçidinden aşağı doğ-

ru yürüdü. Fakat üzerlerindeki bütün rütbe işaretlerini sökerek kaçan subaylar, Tungku yaylasındaki yenilginin haberini aşağıdakilere ulaştırmışlardı. Beş beyaz tümen tabanları yağlamış, Kian yolunu tutmuştu bile.

Tungku civarındaki tüm sovyet bölgesinden onbinlerce partizan, genç muhafızlar, kızıl muhafızlar, erkekler ve kadınlar, yabalar, baltalar ve kargılarla silahlanmış oldukları halde, savaş için öne atılmışlardı. Kızıl Ordu beyazların takibini onlara bırakarak geri döndü. Tungku yaylası üzerinden Şihyin boğazını geçerek Singkvo'ya doğru yöneldi. Üç beyaz tümen geçidi tutmaya çalışıyorlardı. Fakat ansızın toprak her bir yanda öbek öbek kızıl askerler doğurur gibi oldu. Beyazlar çabucak Singkvo'ya kaçtılar. Orada 19 ncu ordudan bir tümen de onlara katıldı ve birlikte güneydoğudaki Kançu'ya çekildiler. 19 ncu ordunun Tungku'nun batısında kamp kurmuş olan iki tümeni de onları takviyeye koştu.

Kızıl Ordu tekrar geri döndü. Yine Tungku yaylasını geçerek Dokuz Sekiler boğazından aşağı indi, kuzeydoğuya yöneldi ve general Sun Liyen Çung'un tümenine ait bir kuzey Çin tugayını bastırdı. Tugay hiç savaşmaksızın silahlarını teslim etti. Kızıl Ordu daha sonra dağ şehri Taşkale'ye doğru yürüdü ve Sun Liyen Çung'un bizzat kumanda ettiği iki tümene saldırdı. Çarpışma sadece iki saat sürdü. Az zaman sonra beyazlar dağıtılmış, yaralılarını geride bırakarak kaçıyorlardı.

Guomindang birliklerinin saldırısı her tarafta geri çekilmeye dönüşmüştü. Kıymetli yabancı toplarını artlarında sürükleyerek kaçıyorlardı. Bir kaç tümen hâlâ bazı sovyet şehirlerinde duruyordu. Köylüler bu şehirleri dolaşarak kızılların geldiği söylentisini yaydılar. Sonra vahşi leoparlar gibi beyazların canlarını almak üzere üstlerine atıldılar. Ve süratleriyle meşhur kızıllar, bir yıldırım hızıyla şehirlerden birini geri alıyorlar ve hemen ardından bir

kaç km. uzaklıktaki bir diğerine saldırıyorlardı. Çoğu zaman beyaz subaylara orospularının yataklarından dışarı fırlayacak vakit kalmıyordu.

Liman şehirlerindeki Guomindang politikacıları ise bütün dünyaya bol keseden zafer haberleri yolluyorlardı: Kızıllar bir defa daha yenilmişlerdi! Fakat aşağıda, sovyet ilçelerinde köylü partizanlar, kızıl muhafızlar ve genç muhafızlar, kayaların ve tepelerin ardındaki siperlerinden çıkarak yeniden ele geçirilen köylerine yürüyorlar ve türküler söylüyorlardı:

Yoldaşlar, silah omuzal
Yoldaşlar, ateşe hazır!
Tek adam gibi ileri!
Savaşın, vurun, öldürün.
Yoldaşlar, hürriyet için savaşın!
Sovyetler için savaşın,
Karşı-devrime karşı!
Yıkalım Guomindang'ı!

Kızıl Ordu Tungku'ya geri dönmedi. Bir sel gibi akarak sovyet bölgelerini düşmandan temizlemeye devam etti. Guomindang bölgelerine yürüdü. Halkı ayaklanmaya ve savaşmaya çağırdı. Sonra doğuya dönerek müstahkem şehir Kvangçang'ı işgal etti ve silahlı işçi ve köylülerin eline teslim etti. Şehir sovyetleri çekildikleri dağ köylerinden geri döndüler. Sonra ordu hızlı yürüyüşlerle doğuya yöneldi. Fukien eyaletine girdi. Cesur bir hamleyle Yungan çevresini beyazlardan temizledi ve karşısına çıkan birlikleri yok etti. Sovyet bölgeleri şimdi daha büyümüştü. Halk silahlıydı.

Kızıl Ordu daha sonra batıya döndü. Müstahkem sovyet şehri Tungçu'nun kuzeyinde kalan Çangting şehrine doğru yürüdü. Beyazlar Tingçu'ya saldırmak için Çangting'de toplanmışlardı. Kızıllar onlardan önce davrandılar.

Binlerce beyaz asker silahsızlandırıldı, diğerleri gece yarısı kaçtılar. Tam vaktinde kurtulabilen ağalar da dehşet içinde kaçan askerlerin peşinden koşuyorlardı.

Bu arada liman şehirlerindeki Guomindang ve emperyalist basınında da yavaş yavaş gerçekler su yüzüne çıkmaya başladı. Bunun üzerine Şanghay, Hongkong, Kanton ve Hankov'dan tek bir öfke çığlığı yükseldi. Ağalar, tüccarlar ve kapitalistler Guomindang'ın kapılarını vuruyorlar ve Nanking hükümetinin diktatörü, karşı-devrimin önderi Çan Kay Şek'in derhal Kiangsi'ye giderek kızıllara karşı kampanyayı bizzat ele almasını talep ediyorlardı.

Liman şehirlerindeki ağalar ve tefeciler en alçak gönüllü bir ifadeyle dilekçeler yazıyorlardı.

«Eğer general Çan Kay Şek kızılları yok etmezse, bizim halimiz ne olur?» diye bağırıyorlardı çaresizlik içinde. «Rus beyaz muhafızlarının haline bir bakın! Bu bize ders olmalı!»

Yabancı hükümetlerin temsilcileri de Nanking politikacılarına ve generallerine telefonla taleplerini bildiriyorlardı. Çan Kay Şek cepheye gidecek miydi, gitmeyecek miydi? Emperyalist basın uzun makalelerde, artık Guomindang'ın yalan zafer haberleri yaymaktan vaz geçmesini ve kızılları yok etmek için kolları sıvamasını istiyordu. Guomindang ve emperyallstlerin elindeki şehirlerde sıkıyönetim ilan edilmişti. İnsanlar rastgele tutuklanıyordu. Çan Kay Şek bir konferans toplayarak, orada mevcut bütün saygıdeğer baylara, kızılları yok etmenin mutlaka gerekli olduğunu büyük bir merasimle ilan etti. Okullarda ve üniversitelerde bozguncu fikirlerini yaymaları önlenmeliydi. Sonra Şanghay gangsterlerinin büyük önderi centilmen eşkiya Tu Yü Seng'i Nanking'e çağırtarak onunla gizli görüşmeler yaptı. Tu Şanghay'a geri döndü ve hepsi de gangster çetelerinin üyeleri olan beş-

yüz yeni dedektifi caddelere saldı. Bütün komünistlere «sürek avı» başlamıştı.

Kızılların Kiangsi'de en iyi bir şekilde köklerinin kazınması için binlerce teklif yapıldı. Şişgöbekli yabancı efendiler ve keskin zekâlar, Kiangsi'nin yirmi milyonluk tüm halkını ibret olsun diye zehirli gaz bombalarıyla yok etme teklifinde bulundular. Merhametli yabancı ve Çinli hristiyanlar bunun faydasız olduğu fikrindeydiler. Bunun yerine tüm Kiangsi halkını toparlayıp kuzeybatıya sürmeliydi. Orada çölün temiz ve saf havasında yeni bir hayata başlayabilirlerdi. Kiangsi'ye de, batı takvimine göre ikinci ve üçüncü yüzyıllarda kurulmuş olan üç krallık döneminden bu yana hiç bir yeni sosyal fikirden haberi olmamış olan kuzeybatıdan köylüler getirilip yerleştirilmeliydiler.

Daha başka hristiyan baylar, bunun gerçi iyi bir fikir olduğunu, fakat tehlikeli bulduklarını söylüyorlardı. Kuzeybatı, Sovyetler Birliği sınırlarına çok yakın değil miydi? Sürgün köylüler Sovyet Rusya'yla ilişki kurarlarsa ne olacaktı?

Sonra Çan Kay Şek kızıllara karşı yeni bir strateji geliştirdi. Almanya'da isyancı işçi ve köylülerin ezilmesinde büyük tecrübe sahibi olduklarıyla övünen eski Alman imparatorluk ordusundan onlarca subay ve genç faşistleri Nanking'e getirtti. Her ne kadar iyi planlar kurup Nanking tümenlerine iyi bir askeri eğitim verebildilerse de, faşistler de yetersiz kalmışlardı. Kiangsi'de köylülerle kulilerin kendilerini yok etmeye gelen askerlerin yanına çömelip oyun oynamalarını onlar da önleyemiyordu.

Sonunda Çan Kay Şek yüzünü tanrıya çevirdi. Şanghay'a giderek güney metodist kilisesine girdi. Sonra Nanking'e döndü ve elini kalbine koyup gözlerini gökyüzüne çevirerek Kiangsi'ye gideceğini ve tüm Kızıl Orduyu ve

eyaletteki bütün komünistleri temizlemeden geri dönmeyeceğini bildirdi.

Bu haber üzerine liman şehirlerindeki ağalar, kapitalistler ve hristiyanlar son derece duygulandılar. Zengin afyon tüccarları, itibarlı gangsterler, fabrikalarında küçük çocukları çalıştıran saygıdeğer fabrikatörler gözleri yaşararak birbirlerine bakıyorlar ve kendileri de metodist kilisesine girmeyi düşünüyorlardı. Çinli hristiyan genç erkekler derneği sekreterliği, sürüsünü toplayarak bu mutlu haberi bildirdi ve hep birlikte başlarını eğerek duaya başladılar.

İlk trenle Nanking'e her mezhepten yabancı hristiyan misyonerler ve sofu Çinli hristiyanlardan büyük bir grup geldi. Birinci mevkide seyahat ediyorlar ve ufak lokmalarla nefis yiyeceklerini atıştırarak sofu tavırlarla bu büyük olay hakkında konuşuyorlardı. Sonra Nanking'de Çan Kay Şek'in karargâhına giderek onunla birlikte diz çöktüler. Başlarını eğerek ulu tanrıya, Çan Kay Şek'e Çin'i kızıl belâdan kurtarmak için yol göstersin diye yalvardılar. Dua sırasında Çan'ın askeri çizmeleri gıcırdıyordu.

Sonra herkes doğruldu. Kuzeyli baptisler güneyli metodistlerle kucaklaştılar. Bir misyoner Çan Kay Şek biraderin gözlerine bakınca o kadar heyecanlandı ki, yüksek sesle hıçkırmaya başladı. Ve süvari kışlasının ahırlarından savaşçı bir katırın son derece sofu anırtısı duyuldu.

Ya Zafer Ya Ölüm

Batı Fukien'dekl Tungçu sovyet hükümeti, kuzeyde Çangtlng şehri civarındaki tepelerde kamp kurmuş olan Kızıl Orduya ulaklar gönderdl. Kuzeyden Klangsl-Fukien sınırı boyunca uzanan dağları aşarak yaz sıcağında terden sırılsıklam olmuş köylüler Çangting'e akın ediyorlardı. En güneyden de dişlerine kadar silahlı insanlar dağ yollarını ve ırmakları geçerek Çangting'e koştular.

1931 yılı Haziranının ikinci haftasıydı. Guomlndang ve emperyalistlerin sovyet ilçelerine karşı üçüncü seferi başlamıştı. Beyaz sürüler kuzey Kiangsi'deki beyaz şehir Fuçu'dan çıkarak sovyet şehir ve köylerine yayıldılar. Beyaz askerlerin çoğu kuzey Çinliydi. Bunlar bu sefer için özel olarak seçilmişlerdi. Guomindang, Kiangsi şivesini anlamayan bu askerlerin, işçi ve köylülerin propagandasından etkilenmeyeceklerini düşünmüştü.

Kan ırmağı kıyısından gelen diğer beyaz tümenler sovyet kaleleri Tungku ve Singkvo'ya akın ettiler. Daha başkaları doğudaki Kançu'ya doğru yürüdüler. Güneyden Singkvo ve sovyet bölgeleri üzerine dalga dalga geliyorlardı. İki beyaz tümen de, sovyet şehri Hulçang'ı işgal etmek üzere, güney sınırı eyaletlerinden yola koyulmuştu.

Guomindang generali Hu Ze Yu'nun kumandasındaki iki kuzey Çin tümeni karşısında, kızıllar Kvangçang şeh-

rini boşaltmak zorunda kaldılar. Sonra sovyet bölgesinin merkezindeki Ningtu şehri bombalandı ve general Su Liyen Çung'un 26 ncı kuzey Çin ordusu tarafından alındı.

Paralı asker birlikleri sovyet şehir ve köylerini, öldürerek, yıkarak kirli sel suları gibi basıyorlardı. Beyaz uçaklar keşif uçuşları yapıyorlar ve bombalıyorlardı. Kızıl Ordu, köylü partizanlar, kızıl muhafızlar ve gönüllü gençlerle birlikte her adım toprağı savunarak geri çekiliyordu. Bütün şehir ve köyler de geri çekilmeye başladılar. Yüzler binlere, binler onbinlere ulaştı. Sonunda büyük bir kitle göçü haline geldi. Halk gömebildiğini gömüyor, kalanları sırtında, sedye veya tahtıravanlarda, eşeklerin sırtında veya ırmaklarda kayıklarla taşıyordu. Hasta ve yaralılar, ihtiyarlar ve çocuklar da birlikte geliyordu. Pirinç stoklarını, yatak yorganlarını, tencere ve tavanlarını, bir kaç parça elbiselerini, sepetler içinde tavuklarını götürüyorlar, domuzlarını ve mandalarını da önlerine katıyorlardı.

Bazan eli silah tutan herkes savaşmak için geri dönüyor ve sadece hasta ve yaralıların, ihtiyar ve çocukların alayı ağır ağır dağlardaki ormanlara doğru hareket ediyordu. Ölülerin cesetleri Kiangsi dağlarının ve vadilerinin yollarını işaretliyordu.

Beyazların yeni sefer haberi Çangting'deki kızıllara ulaşınca, tepelerin üstünde borazanlar çalmaya başladı. Sonra topların takırtısı, atların ve katırların nal sesleri, çelik silahların şakırtısı havayı doldurdu. Kızıl bayraklar rüzgarda hırçınca dalgalanıyorlardı. Yüzbin kızıl asker yeni sefer haberini dinlediler. Kaşlar tehditkârca çatıldı, siyah gözlerinin bakışları buzullar gibi soğuktu. «Singkvo'nun 150 km. çevresindeki her şeyi yakıp yıkın! Tek bir komünisti sağ bırakmayın!» diyordu Nanking'in emri. Bunun üzerine kumanda heyetine şu tek soruyu sordular:

«Ne zaman yola çıkıyoruz?»

Aynı zamanda Çangting ve Tingçu'ya Çin'in her bir yanından Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresine katılmak üzere ikiyüze yakın erkek ve kadın delege gelmişti. Sovyet ilçelerine girmek için vapurlarla, kayıklarla seyahat etmişler, karanlık boğazları geçmişler, yüksek sıra dağları tırmanmışlar, beyaz mevzilerin etrafından dolaşmışlardı. Çoğu haftalardan beri yollardaydı ve kongrenin ertelendiğinden habersizdiler.

Sonunda savyet sınırlarını aşıp yıllardan beri ilk defa kürriyet havasını ciğerlerine çektiklerinde, Guomindang'ın ikinci seferi henüz bitmişti. Fakat üçüncüsü tehdit etmeye başlamıştı bile. Guomindang bölgesinin üzerine çökmüş olan ölüm bölgesinden henüz sıyrılmışlardı ve şimdi açık bir savaşla yüzyüze geliyorlardı. Ama onlar buna dünden razıydılar. Çünkü bu savaş, şehirlerdeki gizli mücadeleden daha az korkunç ve daha tatminkârdı. Böylece kongreden vaz geçerek düşmanın silahına silahla karşı çıkabilmek zevkini bir defa olsun tatmak için orduya katıldılar.

Kızıl Ordunun ve komünist yönetiminin bu yeni sefere karşı ilk tedbiri, propaganda kısmından kuzey Çin şivesini konuşabilenleri ayırmak oldu. Bunlar kuzeyden gelen delegelerle birlikte derhal kuzey birliklerinin işgali altındaki şehir ve köylere gönderildiler. Çünkü komünistlerin sözleri ve fikirleri de silahları kadar etkiliydi. Bütün sovyet ilçelerinde ve sovyet bölgeleri dışında yaygın bir ağ kurmuş olan propaganda grubuyla sıkı bir birlik içinde çalışarak, kuzeyli birliklere beyaz askerlerin kimlere hizmet ettiğini, Kızıl Ordunun ne olduğunu ve düşman birliklerini niçin defalarca yenmeye muvaffak olduğunu anlatacaklardı. Beyaz askerlere: «Bize gelin kardeşler! Sizler de bizim gibi işçi ve köylüsünüz, birlikte kendimizi

ve bütün emekçileri kurtaralım, birlikte tüm Çin'i kurtaralım,» diyeceklerdi.

Kızıl Ordu ise hızlı yürüyüşlerle sovyet ilçelerini geçerek Singkvo ve Tungku'ya varmak üzere batıya döndü.

Kızıl Ordunun yola çıktığı haberi bir rüzgar süratiyle bütün sovyet ilçelerini dolaştı. İlçelerin halkı sık saflar halinde dağ yollarını, ırmak kıyılarını ve kır yollarını tuttular. Köylü erkek ve kadınlar Kızıl Orduyu görmek için 25 km. ve daha fazla yol yürüyorlar ve kimse boş elle gelmiyordu. Kimisi askerler için bir çift hasır sandal, kimisi tencereler içinde turşu veya kızgın yaz güneşine karşı hasır şapkalar getiriyordu. Kızıl Ordunun yolu üzerindeki köylerin ahalisi gece gündüz bekleyerek kızıl askerler için sıcak pirinç ve çayı hazır tutuyorlardı. Erkekler ve gençler askerlerin yüklerini alıyorlar ve bir sonraki köye kadar taşıyorlardı. Bunların çoğu bir daha köylerine geri dönmeyip orduda kalıyorlardı.

Ordu gündüzün ormanlar arasından yürüyordu. Askerler yorulunca ağaçların gölgesine çöküyorlar, böylece uçaklardan korunuyorlardı. Onlar uyurken köylüler yollarda nöbet bekliyorlardı.

Temmuzun üçüncü haftasında Kızıl Ordu Singkvo bölgesine vardı. Burada şimdi ormanlarda yaşayan binlerce köylü ve şehirliyle karşılaştı. Bütün kayalar, mağaralar, tapınaklar, bütün gölgeli yerler, kaçaklarla, hastalar, yaralılar, kadınlar ve çocuklarla tıklım tıklım doluydu. Dağlara geçici kamplar kurmuşlardı. Kadınlar ve genç kızlar hastalara bakıyorlar, ihtiyarlar çocuklarla uğraşıyorlardı.

«Eğer çenenizi tutmazsanız beyazlar gelip sizi götürür. Ağlamayın, yoksa sizi Guomindang'a veririz,» diye korkutuyorlardı ağlayan çocukları.

Uzun ve sık kirpiklerinde kocaman gözyaşları parıldayan çocuklar, bunun üzerine hıçkırıklarını boğuyorlar, kendilerini tehdit eden bu büyük tehlike karşısında korku içinde yere veya bir ağaç kütüğünün üstüne oturarak sessizce bekliyorlardı. Altı-yedi yaşlarında küçücük çocuklar ellerindeki sopaları silah gibi kullanarak savaş oynuyorlardı. Önderlerin hepsinin adlarını biliyorlar, «Kızıl Ordudaki ağabeylerimiz» diyorlardı. Onları dinleyince, sanki küçük Çu Tehler, Mao Zedunglar ve Çu Kuang Hualardan yeni bir ordu oluşuyormuş hissine kapılıyordu insan. Çevreleri, geceleyin sayısız gürültülerle dolu bir ormanla kaplı olduğu halde, asla ağlamıyorlardı. Cesur askerler ağlamazlardı çünkü.

Güneyde ve batıda dağ yollarında, erkekler, kadınlar ve gençler kayaların ardına çömelmişler, ormanın karanlığında, yaklaşan beyaz saldırganları bekliyorlardı. Silahlarını, kargılarını ve bıçaklarını sımsıkı kavramışlar, kayalardan koparttıkları keskin taşlardan yığınlar yapıyorlardı önlerine. Ani baskınlarla düşmana saldırıyorlar ve düşmanın ikmal ve levazım kısımlarının yükünü aldıktan sonra hayaletler gibi kayboluyorlardı. Bu kısımlar, pirinç ve cephane yüklerinin ağırlığı altında inleyen köylüler ve kulilerden müteşekkildi. Bunlar yükleri alınınca hiç bir itirazda bulunmuyorlardı. Sokaklardan başıboş köpekler gibi toplanmışlar, beyaz subaylara ve generallere kölelik hizmeti görmek üzere köylerinden zorla getirilmişlerdi.

Kızıl Ordu daha sonra beyazların harekâtı üzerine ayrıntılı bilgiler almaya başladı. Güneyden, hemen hemen sırf kuzey Çinli askerlerden oluşan üç beyaz tümen geliyordu. Sadece 20 km. uzaklıktaydılar ve Singkvo'yu çembere almak amacıyla sarp dağ yollarından ağır ağır ilerliyorlardı. Beyazlara bu çevrenin toprak ağaları yol gösteriyordu. Bunlar Kançu'dan geri dönmüşler ve ken-

dilerini zorla orduya alınan kulilerin omuzlarındaki tahtı-ravanlarda taşıtıyorlardı.

General Zay Ting Kay ve Ciyeng Guan Nay kumandasındaki Kantonlu 19 ncu ordunun üç büyük tümeni Singkvo'nun kuzeyinde duruyor ve Tungku yolunu tutuyordu. Diğer üç tümen de daha kuzeydeki köy ve şehirlere dağılmıştı. Bu askerlerin çoğu çeşitli kuzey eyaletlerinden ve Kiangsi sınırındaki eyaletlerden gelmişlerdi. Korkunç uçak saldırılarıyla savunucuları yıpratan çetin savaşlar sonunda, Tungku beyazlar tarafından işgal edilmişti. Tungku yaylasının tüm halkı, propaganda ve istihbarat kısmındaki bir kaç erkek ve kadın hariç, etraftaki ormanlarda saklanıyorlardı. Partizanlar düşman birliklerine küçük baskınlar yaparak yiyecek ve cephane temin ediyorlardı. Ormanlarda yaralılar için iğreti hastaneler kurulmuştu.

Köylüler ve haberciler, beyaz tümenler, kumandanları ve korkunç askeri teçhizatları hakkında ayrıntılı haberler getiriyorlardı. Sadece Tungku ve Singkvo çevresindeki bölgede, emperyalistlerin temin edebildikleri en yeni ve en iyi silahlarla teçhiz edilmiş yirmibir tümen vardı. Sovyet bölgelerine üçyüzellibin beyaz asker akın etmişti ve taşıdıkları silah ve cephane her bir beyaz askere yüz ve hatta bin kızıl askerin savaş gücünü veriyordu. Partizanları, Kızıl Orduyu ve sovyet genel karargâhını aramak üzere boyuna uçaklar uçuyordu bölgenin üstünde. Singkvo üzerinde çok alçaktan uçmuşlar ve halk bombardımandan kurtulmak için şehri boşaltıp tepelere kaçmak zorunda kalmıştı. Partizanlar üç beyaz uçağı düşürmüşlerdi. Sadece uçaklara karşı savaşmak üzere keskin nişancılardan özel müfrezeler kurmuşlardı.

Beyazlar geçtikleri her yerde, artlarında geniş bir tahribat ve ölüm izi bırakıyorlardı. Bir kaç gün kamp kurdukları her yerde ekini biçiyorlar, yiyebildiklerini yi-

yorlar ve kalanıyla katırlarını ve atlarını besliyorlardı. Halkı aç bırakarak teslim olmaya zorlamak için, kullanamadıkları şeyleri yok ediyorlardı. Singkvo ve Tungku çevresindeki köy ve kasabaları yakıp yıkmışlardı. Yanmayan binaları dinamitle havaya uçuruyorlardı. Bütün sovyet ilçelerinde yeni kurulmuş olan değerli köy okulları yerle bir edilmiş, yeni okuma kitapları yakılmıştı. Tungku yine bir harabe yığını haline döndü. Hemen hemen her yerde mahsul yok edildi. Yeni sovyet binaları, çocuk yuvaları, dernekler ve okullar, tahıl siloları hepsi, hepsi yıkıldı.

Bütün köy ve kasabalarda bir kaç erkek, kadın veya genç geride kalmışlardı. Beyaz birlikler buralara geldiklerinde bunları tarlalarında çalışırken buluyorlardı. Köylüler işe bir an ara vererek merakla işgalcileri seyrediyorlardı. Yüzleri esmer ve sertti. Siyah gözlerinin ifadesi belirsizdi. Sorulara karşı, köylü olduklarını söylüyorlardı. Kızıl olmadıkları için diğerleriyle birlikte kaçmamışlardı. Diğerleri giderken onlar gizlenmişler ve şimdi tarlalarını işlemek için geri dönmüşlerdi.

Beyaz subaylar bunlara ateş püskürüyorlardı: «Peki duvarlardaki sloganları neden hâlâ silmediniz?» Köylüler ifadesiz yüzleriyle onlara bakıyorlardı: «Bizim okumamız yok ki. Ne bilelim, ne yazmışlar?»

Her köyde duvarlara sloganlar yazılmıştı: «Kardeşler, beyaz askerler, kimin için savaşıyorsunuz, neden?» veya: «Altı aydan beri ücret almadınız. Subaylarınız ücretlerinizi kendi ceplerine atıyorlar! Sizler ağaların ve generallerin av köpekliğini yapıyorsunuz! Fakirler, fakirlere karşı savaşmayın! Sovyetler, köylü, işçi ve asker meclisleridir! Bütün topraklar köylülere ve askerlere! Kahrolsun emperyalistlerin bekçi köpeği Guomindang!»

Subaylar bütün şehir ve köylerde hep aynı sloganları okudukça sinirleniyorlardı. Her ne kadar kuzeyli askerler Kiangsi şivesini anlamıyorlarsa da, Çin yazısı Çin'in

her tarafında aynıydı ve okumasını bilen bir kaç asker daima bulunurdu. Subaylar öfke içinde binaları havaya uçurma emrini veriyorlardı. Kızıl propaganda ve türkü kitaplarını ceplerine saklamaya çalışan bazı askerler ağır cezalara çarptırılıyorlar, hatta bazıları kurşuna diziliyorlardı.

Beyaz subaylar tarlalarında kalan köylülere hiddetle bağırıyorlardı: «Kızıl eşkiyalar neredeler?»

«Nerden bilelim?.. Bazan orada, bazan burada. Onlardan kurtulduğumuza memnunuz!»

«Yalan söylüyorsunuz! Bizi onlara götüreceksiniz. Eğer bizi kandırmaya çalışırsanız, parça parça doğrarız sizi!»

Böylece bazılarını kılavuzluğa zorluyorlar, diğerlerine de kampta her çeşit angarya işi yaptırıyorlardı. Hatta bazılarını, yollarda bitkinik ve hastalıktan ölen taşıyıcıların yerini doldurmaları için orduya alıyorlardı. Bu taşıyıcılar askerlerin arasına karışarak onlarla oyun oynarlar ve işçilerin, köylülerin Kızıl Ordusu hakkında, toprakların köylülere ve askerlere dağıtımı hakkında gevezelik eder dururlardı. «Pek doğru bir iş değil bu yaptıkları,» diye bitirirlerdi sözlerini hep.

Kılavuzluk hizmetine koşulan köylüler, beyazları tek damla su bulunmayan çıplak kayalıklara giden karanlık boğazlardan geçiriyorlar veya partizanların leoparlar gibi beyazların üzerine atılarak onları yok etmek için pusuda bekledikleri tehlikeli yollara götürüyorlardı. O zaman beyaz subay köylünün yüzüne bakarak buz gibi bir sesle: «Sen bir kızıl casussun!» diyordu.

Köylü herkesin duyabileceği yüksek bir sesle, soğukkanlılıkla cevap veriyordu:

«Ben bir komünistim, sense bir halk düşmanısın! Benim sizden korkum yok. Beni öldürseniz de, milyonlarca insanın sizi yok etmesini önleyemeyeceksiniz!»

Normal olarak köylü orada öldürülür ve cesedi yol kenarında bırakılırdı. Ama beyaz askerler sonsuz bir yılgınlığa kapılıyorlardı:

«Ben buraya gönüllü gelmedim!» diye birbirlerine teminat vererek, sanki böylece rahatlamak istiyorlardı.

Köylüler Tungku yaylasında Çinli subay üniformaları giymiş, göğüsleri madalyalı iki yabancı görmüşlerdi.

«Bu uzun burunlu yabancı şeytanlar da nereden geliyorlar?» diye yabancıların muhafızlarına sordular taşıyıcılar.

«Amerika'dan,» diye cevap verdiler muhafızlar gururla.

«Saygıdeğer isimleri ne?»

«Şimdi Çinli isimleri aldılar. Asıl isimlerini bilmiyoruz!»

«Peki, nereden geliyorlar?»

«Nançang'dan. Seferin hazırlanmasına yardım ediyorlar. Kumandayı bunlar üzerlerine alacaklar. Yabancı bir memlekette bir defa büyük bir savaş yönetmişler ve savaş yönetimi hakkında her şeyi biliyorlar.»

Köylü taşıyıcıların bunu öğrenmesinden hemen sonra, Kızıl Ordu'nun da bu «Amerikalılar»dan haberi oldu.

Kızıl Ordu 24 Temmuz gecesi Singkvo'yu çevreleyen dağlara çıkarak, kuzeyden doğrudan doğruya Tungku'yla birleşen iki sıra dağdan birine geldi. Çok karanlık bir geceydi ve yollar çok dar ve tehlikeliydi. Şimdiye kadar pek az insan bu dağ sırtlarına çıkmaya cesaret edebilmişti. Fakat çevredeki ormanlardan köylüler gelerek Kızıl birlikleri dar yollardan dikkatle geçirdiler ve onlara yeni yollar gösterdiler.

Kızıl Ordu bütün gece yürüdü. Geceyarısına doğru, ta aşağılarda ölgün ve donuk bir aydınlık gördüler. Aşağıda, iki vadinin birleştiği yerde 19 ncu ordunun genel karargâhını kurduğu Guoçenzu şehri uzanıyordu. Vadi-

lerin birinde bir düşman tümeni kamp kurmuştu. Bitişikteki vadide de diğer iki tümen bulunuyordu. Kuzeyde bir yerlerde üç yedek tümen daha vardı.

Sabah saat dörtte, doğuda tanyeri henüz ağarmaya başlarken, kızıl askerler, güneyden Tungku yaylasına açılan Şihyin boğazına bir kaç km. mesafeye kadar yaklaşmışlardı. Şimdi yollardan ayrılarak koruyucu ormanların ağaçları arasına daldılar. Her bir yanda Tungku'dan kaçan halkla karşılaşıyorlardı. Bunlar, mağaralarda ve düşmandan ele geçirdikleri çadırlarda yaşıyorlardı. Tavukları, domuzları ve mandalarıyla iç içeydiler. Tungku hastanelerinden getirdikleri yaralıları veya son çarpışmalarda yaralananları da mağaralara ve çadırlara yatırmışlardı. Yaralılar kupkuru, bitkin vücutlarıyla zorlukla sürünerek en gerekli ihtiyaçlarını temine çalışıyorlardı. Diğerleri humma nöbetleri içinde sayıklıyorlar veya sert ot yataklarında koma halinde sessizce yatıyorlardı. Yaralılara kadınlar ve birkaç doktor bakıyorlardı.

Kızıl Ordu, köylü partizanlardan bütün Tungku geçitlerinin çok sağlam bir şekilde tahkim edildiğini ve dikkatle tutulduğunu öğrendi. Üç beyaz tümen, 48 nci, 50 nci ve 52 nci tümenler Tungku yaylasındaydılar. Vadinin doğusunda, eskiden Siyen'in olduğu yerde ise, 54 ncü ve 57 nci tümenler duruyordu. Bütün tümenlerin topçu bataryaları vardı.

Askeri komite Tungku'yu geri almak için planlar hazırladı. Geçitler öyle tahkim edilmiş ve düşman silahları öylesine güçlüydü ki, bu çarpışmada büyük kayıpları göze almak zorundaydılar. Bu tümenler beyazların en iyi silahlanmış kuvvetleriydi. Aynı zamanda, 19 ncu ordu beyaz kuvvetlerin belkemiği sayılıyordu. Beyazların bu en iyi ve en kuvvetli güçlerini ezmek demek, taarruzu kırmak demekti. Diğer tümenler de 19 ncu orduyu takviye

etmek üzere gönderilseler bile -ki bu muhakkaktı-, bu ordu yenilmeliydi.

Kızıl Ordu o gün dinlendi. Akşama doğru güneyden köylüler ve haberciler gelerek düşmanın Singkvo şehrini tahrip etmeye başladığını bildirdiler. Şehir uçaklar tarafından bombardıman ediliyordu. Tek bina bile sağlam kalmamış gibiydi. Beyazlar şehrin boşaltılmış olduğunu bilmiyor olmalıydılar. Çevredeki köyleri de bombalıyorlardı. Güneyden gelen beyaz tümenler şehrin 5 km. güneyinde kamp kurmuşlardı. Sonra ulaklardan biri, Kızıl Ordunun bazı propagandacılarının şimdiden kuzeyli birliklerle ilişki kurmuş olduklarını ve çalışmaya başladıklarını haber verdi.

Kızıl Ordu 26 Temmuz akşamına kadar ormanda, Tungku ahalisinin arasında kaldı. Sonra akşam karanlığında güneye hareket etti. Sabaha doğru bir çok kısımlara bölündü. 4 ncü ve 12 nci ordular, 19 ncu ordunun üç tümeninden birine karşı ve Peng Teh Hua kumandasındaki 3 ncü kısım, diğer iki tümene karşı mevzilendiler. 3 ncü kolordunun tümü, partizan savaşları çıkartmak üzere geride kaldı. «Öğretim ve yönetim» tümenleri diye isimlendirilen, doğrudan genel karagâhın kumandası altında olan iki özel tümen de yedek olarak geride kaldılar. Bunlar fakir köylülerden, tarım işçilerinden ve sanayi işçilerinden seçme birliklerdi ve kumandanları da kendi aralarından çıkmıştı. Fevkalâde siyasi ve askeri eğitimleriyle örnek tümenlerdi.

Partizan önderi Çu Kuang Hua, Singkvo ve Tungku ilçelerinden binlerce köylü, kızıl muhafızlar, genç muhafızlar, erkek ve kadınların desteğini alarak savaşa gitti.

Kızıl Ordunun kumanda merkezi, 27 Temmuz sabahı Vukung dağının güneydeki en dış yamacına yerleşti. Ormanların koruduğu buradan, 19 ncu ordunun kumandanlığının bulunduğu Guoçenzu şehrinin güney ve doğu ta-

rafları gözetlenebiliyordu. Kızıl kumanda merkezinin sırtında, Kang Keh Cin'in kumandasındaki gönüllü kadınlar birliği, geçit ağzını tutuyordu. Yakındaki bir uçurumdan bir dağ ırmağı çağlayarak vadiye dökülüyordu. Irmağın kıyılarında eski çarpışmaların ganimetleri katırlar ve midilliler otluyorlardı.

Kumanda merkezinde yüze yakın erkek ve bir kaç kadın vardı: Cephede olmayan askeri komite üyeleri, başkumandan Çu Teh, Parti sekreteri Mao Zedung, askeri komite sekreteri Hung İn, siyasi kısım başkanı Vang Kay Siyang, karargâh kumandanı, yazıcılar ve önderleri, ulaklar, borazancılar, çeşitli kısımların başkanları. Sadece istihbarat kısmı başkanı elli erkek ve kadınla devamlı ilişki halindeydi. Bu elli kişi de beyazların «kızıl casus birliği» diye isimlendirdikleri köylü gözetleyiciler ağıyla çok sıkı bir temas kurmuşlardı. Bu birlik de bölüklere ayrılmıştı. Her bölüğün kendi önderi vardı ve topladığı haberleri doğrudan genel karargâha gönderiyordu.

27 Temmuz günü öğleyin kızıl askerler mevzilerine yerleşmişlerdi. Köylü partizanların hatları, arazi üzerinde kilometreler boyunca uzanıyordu. Fakat düşman tümenlerinin yan kanatlarında ve gerisinde bilhassa sıktılar. Beyazlar da hararetle savaşa hazırlanıyorlardı. Kendi devriyelerinin bazı kızıl müfezelerle çatışmalarından Kızıl Ordunun varlığını öğrenmişlerdi. Bazı devriyeler geri dönmemişlerdi. Önce köylü partizanlarla karşı karşıya olduklarını sandılar. Fakat sonra kızılların elinden kurtulan bir kaç kıta, işçi elbisesi giymiş olan, kasketlerinde kızıl yıldız ve kollarıyla göğüslerinde kırmızı işaretler taşıyan adamlarla çatıştıklarını anlattılar.

Beyazlar 19 ncu orduyu takviye için güneyden, kuzeyden ve Tungku'dan tümenlerini çağırdılar.

Tüm bölgenin halk kitleleri savaşa hazırlanıyordu. Orman bile nefesini tutmuş gibiydi. İhtiyarlar, çocuklar

ve yaralılar ormanlarda emniyetli yerlere yerleştirilmişlerdi. Fakat binlerce kadın partizanlara katılmıştı. Kadınlar ve yarı yetişkinler, ölüleri ve yaralıları savaş alanından dışarı taşımak ve cephedeki askerlere su ve yiyecek götürmek üzere örgütlendiler. Bu genç öncüler, çoğunluğu on ilâ ondört yaşları arasında oğlanlar ve kızlar, ayrıca kadınlar, cephedeki babalarına, kardeşlerine ve yoldaşlarına ikmal yetiştirmek için, sonraları olmadık kahramanlıklar gösterdiler. Bir çokları hayatını verdi, fakat safları sarsılmadan dayandı. 27 Temmuz günü, öğle vaktinden hemen sonra, 4 ncü ve 12 nci ordular komutanının gönderdiği bir ulak, kumanda merkezine gelerek 19 ncu ordunun mevzileri ve silahları ve askerlerin moreli hakkında rapor verdi. Rapor, bir miktar köylü propagandacının beyazlar tarafından öldürüldüğü ve beyaz subayların askerlerine yaklaşan her yabancıyı kurşuna dizdirdikleri haberiyle son buluyordu.

Çu Teh'in emirleri Askeri Komitenin hazırladığı planın çerçevesi dahilindeydi: «Her an çarpışmaya hazır olun. Fakat önce siz saldırmayın. Beyazlar daha iyi teçhiz edilmiştir ve sizin durumunuz daha zayıf. 3 ncü kısım taarruza başlayıncaya kadar bekleyin. 3 ncü kısmın savaş seslerini duyar duymaz saldırıya geçin!»

Aradan saatler geçti. Ulaklar ve haberciler gelip gidiyorlardı. Beyazların her hareketi gözleniyordu. Her kaya çıkıntısının, her ağacın gözleri vardı.

Kızıl kumanda merkezinde bir kaç kişi satranç oynamaya başlamıştı. Adamlar satranç tahtasının üzerine eğilmiş, sessizce oturuyorlardı. Kırmızı beyaza karşı oynuyordu. Etrafta seyirciler halka olmuş, birbirlerinin omuzları üstünden oyunu seyrediyorlardı. Çu Teh ve diğerleri ikide bir dışarı çıkarak yamaçtan dürbünleriyle çevreyi gözlüyorlardı. Öğleden sonra saat dörtte aşçılar

biraz yiyecek gönderdiler. Sabahki azıcık pirinç lapasından beri ilk yemekleriydi bu.

Bir saat daha geçti. Güneş batıda bir bulut duvarının ardında yavaş yavaş kayboldu. Sonra ansızın tüm kızıl 3 ncü kısım cephesinde müthiş bir top atışı gürültüsü koptu. Peng Teh Hua taarruza başlamıştı. Düşman topları böğürerek cevap verdiler.

Kumanda merkezinde herkes bir anda ayaklanıvermişti. Satranç figürleri otların arasına düştü. Adamlar yamacın başına doğru koştular. Gözetleme noktalarına askerler kondu. Fakirlerin zenginlere, ezilenlerin ezenlere karşı savaşı başlamıştı.

«Mevzilerimiz on ilâ otuz km. uzakta. Bu sabah saat yedide iki tümenimiz, general Ziang Ding Vey'in kumandasındaki 9 ncu beyaz tümenle çatıştılar. Yağmur yağıyordu ve öyle kalın bir sis vardı ki, iki-üç metre önümüzü göremiyorduk. Düşmanla yüz yüze gelmiştik. İki taraf ta şaşırmıştı. Süngülerimiz ve bıçaklarımızla savaştık. Maalesef üçyüz şehit verdik, dörtyüz yaralımız var. Karargâh kumandanımız ve 7 nci tümenin üç alay kumandanı yaralandılar. 8 nci tümenin kumandanı ve bir alay kumandanı ve on bölük kumandanı şehit düştüler.»

Çu Teh'in ve diğer dinleyicilerin yüzleri öfkeye varan bir heyecanla kasılmıştı. Ulak sözlerine devam etti:

«Fakat hemen hemen bütün 9 ncu tümeni esir aldık, çok azı kaçabildi. İki tugay kumandanı, üç alay ve beş tabur kumandanı da esirler arasında. Beyazların ölü ve yaralılarının bizim kayıplarımızın iki misli olduğunu tahmin ediyoruz. Hemen hemen bütün silahları, makinalıları, topları ve stokları bizim elimize geçti. Şimdi emir bekliyoruz.»

Çu Teh, nakil emri gelinceye kadar, ele geçirilen topların ve stokların toplanarak muhafaza altında tutulmasını emretti. Beyaz askerlerin arasında hemen propa-

gandaya başlanılmalıydı. Sınıfsal durumları ve siyasi bilinçleri incelenmeliydi. Kızıl Orduda savaşmaya hazır ve uygun olanlar orduya katılmalıydı. Meslekten eski askerler ve zengin köylüler kumanya parası verilerek memleketlerine yollanacak, subayları şimdilik esir tutulacaktı.

Bu emri alan ulak, atına atlayarak geri döndü.

Bir saat daha geçti. Bundan sonra Çu Teh, Askeri Komitenin kararına uygun olarak karşı saldırı emrini verdi. Birincilerin hata yapmaları veya esir düşmeleri ihtimalleri göz önüne alınarak, bir sürü ulak daha gönderildi. Emir, 4 ncü ve 12 nci orduların 3 ncü kısımla birleşerek 19 ncu ordunun genel karargâhı Guoçenzu'ya ve bütün beyaz birliklere saldırmasını öngörüyordu. Kızıl birlikler beyazları tamamen yenmek için bu gece olağanüstü bir kahramanlıkla çarpışmalıydılar. Sabah karanlığında yakın döğüşe atılmalıydılar. Alacakaranlıkta birbirlerini tanıyabilmeleri için ceket kollarını sökecekler, böylece çıplak kollardan dost ve düşman ayırd edilebilecekti. Kısımların birbirlerini kaybetmemeleri için çıra meşaleler yakılacaktı. 3 ncü kısmın işareti üç meşale, 4 ncü ordunun dört ve 12 nci ordunun bir meşale olacaktı. Çu Kuang Hua'nın kumandasındaki köylü partizanlar, gerekirse beş meşaleyle kendilerini tanıtacaklardı.

Keşif bölüklerinden ulakların kumanda merkezine gelerek haber getirmedikleri tek dakika bile geçmiyordu. Bunlar şimdi tam bir faaliyet içindeydiler. Beyazların kızıl cephenin gerisinden saldırıya teşebbüs edip etmediklerini gözetliyorlardı.

Vadilerde ve yamaçlarda toplar aralıksız gümbürdüyordu. Giderek koyulaşan karanlığın içinde makinalı tüfeklerin madeni takırtısı duyuluyordu.

Bir kısım borazancılar, yazıcılar ve ulaklar, kumanda merkezinin arkasındaki yamaca tırmandılar. Küçük çadırlar kurarak uyumak üzere yattılar. Oradan, insanların ka-

rınca gibi kaynaştığı kumanda merkezini görebiliyorlardı. İtinayla karartılmış mumların titrek ışığında gölgeler hızla gidip geliyorlardı.

Dağların ve vadilerin üzerine karanlık çökmüştü. Uzaklarda üçerli veya dörderli gruplar halinde yanan meşalelerin kıvrak ışıkları seçiliyordu. Tek yanan meşaleler 12 nci ordunun mevzilerini gösteriyorlardı. Çok uzaklarda beşer meşalelik gruplar parıldıyordu.

Şafak sökmeden az önce, Peng Teh Hua'nın ve 4. ile 12. orduların ulakları atlarını dolu dizgin sürerek kumanda merkezine geldiler. Kızıl Ordu Guoçenzu şehrine girmiş ve 19 ncu ordunun genel karargahına saldırmıştı. Çetin bir yakın döğüş olmuş ve her iki taraf da kayıplar vermişti. Düşman geri çekilmiş, Kızıl Ordu binlerce beyazı esir almış, ayrıca silah, cephane ve yiyecek ele geçirmişti. Gece mücadelesi sonunda düşman dağıtılmıştı. Fakat kızıllar da dağılmışlardı. Meşalelere ve çıplak kollara rağmen birlikleri bir arada tutabilmek mümkün olmamıştı.

Bunun hemen ardından daha başka ulaklar gelerek, beyazların takviye aldıkları haberini getirdiler. 19 ncu ordu toparlanmış ve yeniden saldırıya geçmişti. Kızıllar geri çekiliyorlardı. Fakat esirleri, topları ve stokları da beraberlerine alabilmişlerdi. Vukung dağları istikametine çekiliyorlardı.

Kumanda heyeti karargâhtan meşalelerin inatçı parıltılarını seyrederken, zaman sanki durmuş gibiydi. İki saat daha geçti. Sonra ansızın korkunç bir gümbürtü havayı parçaladı. Kumanda merkezinin ardındaki ormanda bir çadırın yakınına bir bomba düşmüştü. Uyuyanlar ayağa fırladılar. Üç yazıcı ölmüştü.

Şimdi, sabahın alaca karanlığında Vukungşan'ın hemen eteklerinde cereyan eden çarpışma bütün dikkatleri üzerine toplamıştı. Savaş o kadar yakında oluyordu ki, kızıl askerlerin naraları buraya kadar ulaşıyordu:

«Şa! Şa! Şa!» diye bağırıyorlardı. «Vurun! Vurun!»

Savaş gürültüleri azalınca haykırışları duyuluyordu:

«Kahrolsun toprak ağaları ve emperyalistlerin köpek sürüleri! Şa! Şa! Şa!»

Sonra yine makinalı tüfeklerin kindar takırtıları başladı ve vahşi haykırışlara karıştı.

Sabahın ilk ölgün ışıklarından sonra meşaleler söndü.

3 ncü kısımdan bir ulak, sekizyüz silah ele geçirildiğini, fakat savaş azgınca devam ettiğinden silahları nakledemediklerini bildirdi. Bunun üzerine mekanizmaları kullanılmaz hale getirmişlerdi. Diğer bir ulak da tüm bir piyade tugayının bütün silahlarıyla birlikte esir alındığını bildirdi.

Çu Kuang Hua'nın partizanları ve genç muhafızlarından düşmandan ele geçirilen ordu malları hakkında bir rapor geldi: Sandıklar dolusu ilaç, bir tanesi hariç hepsi de tahribata uğramış olan dokuz telsiz istasyonu, bombalar, el bombaları, ışıldaklar, tüfekler, onbeş makinalı, gümüş, çadırlar, dikenli teller, jeneratörler, yirmibeş katır ve uzun lastik hortumlarıyla birlikte bir miktar pompa. Çu, yetmişbeş partizan ve kızıl muhafızın, ayrıca kırk genç muhafız ve ellialtı kadının şehit düştüklerini bildiriyordu. Şehit kadınların sayısı bilhassa yüksekti, çünkü kadınlar daha amansızca savaşıyorlar ve erkeklerden daha atak davranıyorlardı. Tecrübeleri azdı ve bilinçlerine sadece bir tek düşünce sımsıkı yerleşmişti: Beyazlar öldürülmeliydi. Bu savaşta kendilerini attıkları tehlikeler ilgilendirmiyordu onları, Sadece öldürüyorlardı.

Kızıl Ordu, esirlerden, 19 ncu ordu kumandanlığının Kızıl Ordu saflarında gedik açmak için özel bir komando grubu teşkil ettiğini öğrendi. Bu birliğe katılacak her askere onbeş dolar mükafat vaad edilmişti. Birlik ikibin

adamdan oluşacaktı ve her asker makinalı tabancayla silahlandırılacaktı.

Mao Zedung da cepheye gitti. Kızıl Ordu beyazların saldırısını karşılamak üzere gönüllüler topladı. Bütün Kızıl Orduda sadece bindörtyüz makinalı tabanca vardı. Bir çok gönüllüler arasından, dörtyüz kişi dördüncü ordudan ve bin kişi de 3 ncü kısımdan seçildi ve silahlandırıldı. «Sizin mükafatınız para değil, devrimin savunulmasında göstereceğiniz olağanüstü kahramanlığın şerefidir,» dendi onlara. Gönüllüler gururla başlarını kaldırdılar ve hareket emrini beklediler. Şehit düşeceklerin yerini almak üzere yedekler hazırdılar.

Bundan sonraki dört saat içinde bütün cephelerde yeniden vahşi bir mücadele alevlendi. Yüzlerce kızıl asker beyazların saldırısı karşısında şehit düştüler. Fakat düşmana verdirilen kayıplar da büyüktü. Kızıl yedekler gönüllülerin saflarından şehit düşenlerin yerlerini aldılar. Makinalı tüfeklerin takırtısı ve düşman toplarının gümbürtüsü dinmek bilmiyordu.

Kızıl kumanda merkezindeki kumandanların hiç biri iki geceden beri uyumamışlardı. Bir kaçı şimdi biraz dinlenmeyi denediler. Fakat ulakların her gelişinde ayağa fırlıyorlardı. Haberlerin sonu gelmiyordu: Elli yaralı, on ölü... Beş köylü partizan daha esir düştü ve derhal kurşuna dizildi... Beyazlar esirlere aman tanımıyorlar... Beş kadın hastabakıcı ve bir grup asker esir düştüler, akıbetleri meçhul... Hafif makinalı tüfeklerle silahlanmış yirmisekiz beyaz esir alındı ve silahları kızıl gönüllülere verildi. Çarpışma bütün gün sürdü. Köylü kadınlar ve genç öncülerin birlikleri bütün cepheye yiyecek ve su yetiştiriyorlardı. Bunların da bir kısmı şehit düşmüştü. Fakat kalanlar çalışmaya devam ediyorlardı. Kızıl askerler yorgundular. Cephane azalmıştı. Kayıplar ağırdı.

Çu Teh cephe gerisinde partizan savaşları yürüten 3 ncü orduyu da cepheye soktu. Fakat Lin, Peng Teh Hua ve Mao Zedung akşam sekizde gönderdikleri haberde, cephane stoklarının adam başına atuz-kırk atıma kadar düştüğünü bildirdiler. Savaşçılar bitkindiler. Mümkünse cephane gönderilmeliydi. Eğer buna imkan yoksa, o zaman bütün ordunun geri çekilmesini teklif ediyorlardı.

Askeri Komite ordunun geri çekilmesine karar verdi. Çu Teh 3 ncü orduya yeni emirler gönderdi. Ordu, batıda Kan ırmağı kıyısındaki bölgenin ve güneydoğuda dağ şehri Kançu'nun savunmasını üzerine alacaktı. Kançu hâlâ sovyet kalesiydi. Kızıl Ordu orada dinlenebilirdi.

Geri çekilme emri bütün kısımlara ulaştırıldı. Geceleyin saat üçte yürüyüş başlayacaktı. İki özel örnek tümenler, «öğrenim ve yönetim» tümenleri cepheye giderek geri çekilişi koruma emrini aldılar.

Gecenin örtüsü altında geri çekiliş başladı. Düşman ateşi hâlâ devam ediyordu, fakat zayıflamıştı. Beyazlar geceleyin savaşmayı pek sevmezlerdi. Belki onlar da bitkindi. Nitekim bu sırada köylü gözcüler kumanda merkezine gelerek beyazların da bütün hat boyunca geri çekildiğini bildirdiler. Bir kısmı kuzeye Kançu'ya, diğerleri belki kuzey boğazından Tungku'ya çıkmak için doğuya doğru gidiyorlardı. Beyaz mevzilerden ateş edenler, bu geri çekilişi örtmek için geride bırakılan bir kaç birlikten ibaretti. Bütün bunlardan anlaşıldığına göre, kızılların geri çekildiğinin farkında değillerdi. Kızıllar güneydoğuya doğru dört koldan yürüyüşe geçmişlerdi. Yürüyüş bütün gece sürdü. Kadın ve erkek köylü kitleleri de birlikte koşuyorlar ve yaralıları taşıyorlardı. Binlerce hafif yaralı (çökük yanakları ve bitkinliklerine rağmen, yaralarına aldırmaksızın arkadaşlarının yanında yürüyorlardı.

Güneş gökyüzünde yükseldiğinde Kızıl Ordu Kançu'ya varmıştı. Kan ırmağından otuz li ve beyaz kale Kançu'dan

kırk li uzaklıkta, yüksek dağların üstünde bir şehirdi bu. Askerler burada kendilerini yere atarak mezar taşları gibi sessiz uyudular. Kızıl Ordu Kançu'da beş gün kaldı, dinlendi, planlar kurdu ve hazırlıklar yaptı. Ele geçirilen silahları ve cephaneyi dağıttılar. Köylüler beyazların tüm Singkvo ilçesini boşalttıkları haberini getirdiler. Fakat kuzey ordusunun bir kısmı Tungku'da kalmıştı. Beyaz birlikler son derece bitkin bir durumdaydılar, çok sayıda ölü ve yaralıları vardı. Tungku'nun kuzeyinde ve doğusundaki sovyet ilçeleri hâlâ beyazların işgali altındaydılar.

Kızıl askerler kemerleri biraz daha sıktılar ve beşinci gün bakışlarını Singkvo ve Tungku'ya çevirdiler.

Yıkıntıların İçinden Doğan Hayat

Beyaz kale Kançu'ya, bütün Kan ırmağı boylarına ve Kian'a, kuzeyde Tungku yaylasına ve daha ötelere kadar, köylüler her tarafa söylentiler yayıyorlardı:

«Kızıl Ordu batıya çekiliyor. Yüzen köprülerle Kan ırmağını geçti ve şimdi Kiangsi'yle Hunan arasındaki dağlık bölgeye doğru yürüyor.»

Beyazlar araştırmaya girişerek ırmakta başıboş yüzen sallar buldular. Irmak kıyılarındaki kayıkçıları, balıkçıları ve kulileri sorguya çektiler. Hepsi de başlarını sallayarak: «Tabii, kızıllar ırmağı geçtiler. Hunan dağlarına doğru kaçıyorlar. Batıdaki Vanyangşan'a geçmek istiyorlar,» diyorlardı. Hatta birkaç balıkçı, kızılların ırmağı nasıl geçtikleri üzerine ayrıntılı bilgiler verdiler. Onların balıkçı kayıklarına el koymuşlar ve askerlerini karşıya geçirmeleri için kendilerini zorlamışlardı. «Çalışmamıza karşılık metelik bile alamadık!» diye yakınıyorlardı. Bir kuli balıkçının sözünü keserek lafa karıştı ve kızılların kendi kardeşini de birlikte götürdüklerini ve onu yük taşımaya zorladıklarını anlattı.

Bunun üzerine beyazlar en iyi tümenlerinden bir kaçını derhal batıya yolladılar. Beyazların yollarda karşılaştıkları köylüler ve işçiler, gerçekten de batıya doğru kaçar gibi giden çok sayıda kızıl birlikler gördüklerini anlatıyor-

lardı. Büyük şehirlerden uzak durarak, yalnız geceleri yürümüşlerdi. Bir köylü, bizzat Çu Teh'i gördüğünü ve bıyığından tanıdığını söyledi.

Böylece çeşitli söylentiler ortalıkta dolaşır ve beyazlar batıya doğru yürürlerken, Kızıl Ordu 5 Ağustos günü öğleden sonra Kançu şehrini terk ederek hızlı yürüyüşlerle Tungku'ya doğru ilerledi. Aynı akşam Singkvo'ya ulaştı ve orada kısımlara ayrıldı. Peng Teh Hua 3 ncü kısımla birlikte kuzeydoğuya doğru yöneldi. 3 ncü, 4 ncü ve 12 nci ordular ise kuzeye, Tungku'ya doğru yürüdüler. Peng Teh Hua'nın hedefi olan Tungsiyen şehri Tungku'dan yirmibeş kilometre ötedeydi.

Bu ordular sabah saat dörde doğru, Tungku yaylasına giden Şihyin boğazının güney ucundaki bir dağ yamacına ulaştılar. Hâlâ Tungku çevresindeki ormanlarda yaşayan köylüler, Tungku'daki üç beyaz tümenin bir çok hasta ve yaralısı olduğunu bildirdiler Fakat ağır silahlara sahiptiler. Son durumlarına bakılırsa, geri çekilmeye niyetli gibiydiler. Çünkü köylü partizanlar hemen hemen bütün yiyecek ve tuz stoklarını ve ilaçlarının büyük kısmını ele geçirmişlerdi. Fakat Şihyin boğazında çetin bir mücadele olacaktı.

Kızıl kumanda merkezi kamp kurdu ve Çu Teh önlerindeki mücadele için kuvvetlerini ayırdı. Saldırı işareti üç tüfek atışı olacaktı.

Silah sesleri havayı sarstı ve saldırı başladı. Şihyin boğazından ve vadinin etrafını çevreleyen tepelerden vahşi savaş gürültüleri yükseldi. Çu Teh haber toplamak üzere ulaklar gönderdi. Fakat zaman geçiyor, kimse geri dönmüyordu. Sadece şiddetli silah sesleri duyuluyordu. Sonra Çu Teh karargâh kumandanını cepheye gönderdi. Onunla birlikte haber getirmek üzere yazıcılar da gittiler. Yine epey zaman geçti ve gelen giden olmadı. Bunun üzerine yanında birkaç adamla birlikte yüksek bir tepeye çıktı. Buradan Şihyin boğazı görünüyordu. Fakat boğaz kesif bir

duman örtüsü altındaydı. Kalanını da ormanlar örtüyordu. Kumanda merkezi tecrit olmuş gibiydi.

Uzaklardan zayıf bir savaş gürültüsü geliyordu. Bir saat daha geçti ve gürültü vahşi bir gümbürtüye dönüştü. Sonra yavaş yavaş azaldı ve aradan bir saat daha geçtikten sonra tamamen dindi. Bundan sonra kumanda merkezine haberler yağmaya başladı. Şihyin boğazı ve tüm Tungku yaylası alınmıştı. Orada üslenmiş bulunan beş beyaz tümenin üçü yenilmiş ve ikisi esir alınmıştı. Güneydoğudaki Dokuz Sekiler boğazı kaçanlardan görünmez olmuştu. Bunlar Tungsiyen'deki beyaz tümenlere ulaşmak istiyorlardı. Kızıllar kaçanların peşlerine düşmüşlerdi ve Dokuz Sekiler boğazının etrafındaki ormanlarda köylü partizanlar karınca gibi kaynaşıyorlardı.

Kaçan beyazlar Tungsiyen'e ulaşamadılar. Ulaklar kumanda merkezine, iki beyaz tümenin orada 3 ncü kısım tarafından kıstırıldıkları haberini getirdiler. Bir tümen, 3 ncü kısım yaklaşırken geri çekilebilmiş, diğer ikisi ise kuşatılarak silahsızlandırılmıştı. Kurtulanlar kuzeye doğru kaçıyorlardı.

Kumanda merkezi karargâhını Tungku yaylasına nakletti. Askerler altlarındaki harap olmuş tarlalara ve bir zamanlar insanların oturduğu yıkıntı yığınlarına baktılar. Kızıl ve beyaz ölülerin cesetleri bütün vadiye serpilmişti. Ormanlardaki sığınaklarından çıkan halk, akın akın vadiye dönüyordu. Beyazlara karşı kinleri o kadar büyüktü ki, esirlerin üzerine atılıyorlar, silahlarıyla tehdit ediyorlar, vuruyorlardı. Kızıl askerler, halkın evlerinin ve tarlalarının tahribatı ve halk arasındaki katliam karşısında duyulan müthiş öfkeden esirleri korumak için etraflarını sımsıkı kuşatmak zorunda kalmışlardı. Esir subaylar çok sıkı emniyet tedbirleri altında tutuluyorlardı. Yoksa köylüler onları oracıkta parçalayacaktı.

52 nci beyaz tümenin kumandanı savaşta ölmüş, 48 nci tümen kumandanı ise intihar etmişti. Beş tugay kumandanı esir alınmıştı. Kızıl Ordu yirmibin silah, büyük miktarda cephane ve ilâç stokları, toplar, yüzlerce at ve katır, telsiz istasyonları, hafif makinalı tüfekler, makinalı tabancalar ve çadırlar ele geçirmişti.

Sonra esirlerin elenmesine başlandı. Kim meslekten paralı asker, ağa çocuğu veya zengin köylü değilse, isterse Kızıl Orduya katılabilirdi Diğerleri, memleketlerine dönmelerine yetecek kadar para verilerek serbest bırakıldılar. Subayların akıbeti ise, kendi birliklerinin kararına bırakıldı.

Daha sonra bir grup kızıl asker, beyaz Çinli subayların üniformalarını giymiş iki yabancının cesetlerini kumanda merkezine taşıdılar.

«Yungfu köyünü çevirmiştik,» diye anlatmaya başladı bir asker. «Bu arada şiddetli bir çarpışma oldu. Beyazlar çabucak geri çekilmeye başladılar. Geri çekilmekten çok, kaçıyorlardı. Bu iki yabancı subay da aralarındaydı. Bunları ve muhafızlarını çevirdik. İçimizden biri: «Emperyalistler!» diye bağırdı. Bunun üzerine yabancılar ateş etmeye başladılar. İkisini de öldürdük. Muhafızları ağlayarak Kızıl Orduya gireceklerine söz verdiler. Ama onlara emperyalistlerin bekçi köpekleri olduklarını söyledik ve onları da vurduk. Bu emperyalistlerin asıl kimliklerini bilmiyoruz, ama cesetleri burada işte. Köylüler bunların Amerikalı olduklarını söylüyorlar.»

Kızıl Ordu, Çin halkına karşı yürütülen savaşta payları olan bu iki yabancı hakkında daha fazla bir şey öğrenemedi. Zaten bu sıralarda halk ve ordu içinde heyecan öyle büyüktü ki, bu olay sayısız olayların arasında unutuldu gitti.

Kızıl Ordu zaferden sonra üç gün Tungku yaylasında kaldı. Halk ormanlardan geri dönerek, yıkılan evlerini or-

dunun yardımıyla yeniden kurdu. Bu üç gün içinde Tungku yaylası, Singkvo ilçesi ve doğuda yeniden ele geçirilen bölgeler, köylüler, askerler ve esirlerle bir arı kovanı gibi kaynaşıyordu. Karıncalar gibi çalışarak evleri yeniden inşa ettiler, hastaneler kurdular, ambarları ve okulları yeniden yaptılar. Gelecek mahsule kadar yeterli yiyecek olmadığından, topraklar yeniden ekildi. Kızıl Ordu, ekme, dikme ve sürme işleri için çalışma grupları örgütledi. Halkın elindeki azıcık yiyeceği de almamak için atları keserek, bir müddet at etiyle yaşadılar. Fakat dördüncü günün sonunda yine borazanlar çalmaya başladı. Kızıl Ordu harekete hazırdı. Ordu, Dokuz Sekiler boğazından güneydoğuya indi. Sonra biraz kuzeye döndü ve daha sonra yönünü doğuya çevirerek hızlı yürüyüşlerle hâlâ beyazların elinde bulunan Kvangçang şehrine doğru ilerledi.

Tüm ilçenin köy ve şehirleri yıkılmış, mahsuller tahrip edilmişti. Birkaç küçük semtte, küçük esnaflar kerpiç kulübeler kurmuşlar, içlerinde büzülerek aç hayvanlar gibi oturuyorlardı. Kızıl Ordu yaklaştıkça köylüler tepelerden iniyorlar ve keder dolu, karanlık gözleriyle bir zamanlar evleri olan yıkıntılara bakıyorlardı. Harap edilmiş köylerden geçerken kızıl askerlerin kalpleri büyük bir kinle katılaşıyordu. Beyaz birliklere rastladıkça, bunların üzerine öylesine atılıyorlardı ki, hepsinin tamamen yok edilmesini ancak kumanda heyeti önleyebiliyordu. Köylüler de Kızıl Orduyla birlikte beyazlara karşı savaşmak üzere ormanlardan çıkıyorlardı. Bunlar kumanda heyetinin itirazlarına da aldırmıyorlar ve ister er, ister subay olsun, ellerine düşen her beyazın işini bitiriyorlardı. Onlar her beyazda, sadece topraklarını harap eden, halka ölüm ve açlık getiren düşmanı görüyorlardı. Köylü kadınların kini en korkuncuydu. Onlar açlıktan ölen çocuklarının intikamını almak üzere öldürmek için savaşıyorlar ve öldürmeden bırakmıyorlardı.

Üçüncü ağustos haftasının ortalarında Kızıl Ordu Kvangçang duvarları önündeydi. Bir köyün yıkıntıları üzerinde kamp kurdu. Kumanda merkezi, beyazların sofulukları sayesinde tahribattan kurtulan bir toprak ağasının atalarının ruhuna ait tapınağa yerleştirildi. Şehir duvarlarının ardında, Kiangsili bir toprak ağası olan general Hu Ze Yu kumandasındaki iki kuzey Çin tümeni duruyordu. Sovyet yönetimi tepelere nakledilmiş, fakat halkın büyük kısmı şehirde kalmıştı. Şehri terkeden veya şehre girmek isteyen herkes aranıyordu. Bir çokları «kızıl casuslar» olarak veya beyaz askerlerin arasında ajitasyon yaptıkları gerekçesiyle öldürüldüler. Daha başkaları dağlardaki köylü partizanlarla ilişki kurmakla suçlandılar. Kafaları kesilerek şehir kapılarının üzerindeki kazıklara geçirildi. Şehirde kuzey Çin şivesiyle konuşan bir çok yabancı erkek ve kadın peydah olmuştu. Bazıları eskiden beyaz orduda olduklarını ve kızıllar tarafından esir alınarak Kiangsi'de tutuklu bulunduklarını anlatıyorlardı. Şimdi kaçmışlar ve yine «hemşeri»lerinin arasına katılmak istiyorlardı. Çoğunun basit ve aptal bir görünüşleri vardı ve bunlar orduya alındılar. Fakat subayları kandıramayanların sonu kötü oldu. İçlerinden ikisinin kafası şehir kapısındaki köylülerin kafalarına arkadaşlık etmek zorunda kaldı.

Her nasılsa, Kvangçang'da bir çok insan Kızıl Ordunun harekete geçtiğini çok öncesinden biliyorlardı. Beyaz subaylar bunun sebebini bir türlü bulup çıkartamıyorlardı. Bu insanlar bunu beyazlardan önce öğrenmişler ve çeşitli bahanelerle şehri terketmişlerdi. Bunların çok azı geri döndü. Beyaz subaylar bu uyanıkların çoğunu sonra kızıl kuşatmacıların arasında keşfedeceklerdi.

Kvangçang'ın bütün kapıları bir çok pirinç ve kum torbalarıyla desteklenmişti. Sağlam şehir duvarlarının üzerinde gece gündüz devriyeler dolaşıyor ve inceden inceye

su dolu hendekleri kontrol ediyorlardı. Kızıllar ufukta belirince köprüler kaldırıldı ve şehre giriş-çıkış yasaklandı.

Fakat kızıllar henüz ufukta gözükmüşlerdi ki, köylüler tepelerden bambu sırıklar taşıyarak, ordunun istihkamcılarına merdivenler yapmak için yardım ettiler. Sırıklar yeteri kadar uzun olmadığından duvarların tepesine kadar yetişmiyordu. Bunun için iki merdiveni birleştirerek deriler, iplerle ve tellerle birbirlerine bağladılar. Birkaç saat sonra yüzlerce merdiven hazırdı. Sonra sallar yapıldı. Kızıl askerler Kvangçang duvarlarına tırmanmaya hazırlandılar.

Hücum için gönüllülerin arasından ikibin kişi seçildi. Bunlar tabancalar, kılıçlar ve makinalı tabancalarla silahlanmışlardı. Hava kararınca köylü kitleleriyle birlikte hendeklere doğru yürüdüler. Salları, ağaç gövdelerini ve birbirine bağlanmış dalları sulara atarak hendekleri aştılar ve merdivenlerini duvarlara dayadılar.

Beyazlar merdivenlere tırmanan adamları yukarıdan kurşun yağmuruna tutuyorlardı. Saatlerce ateş ettiler. Fakat merdivenlerden hep yeni askerlerin tırmanmasını önleyemiyorlardı. Bir kaçı karanlıkta duvarların tepesine kadar tırmanmaya muvaffak olmuşlardı. Korkulukların üzerinden atlayarak vahşi bir savaşa başladılar. Fakat kuzey ordusunun «kılıçlı birliği» bunları kılıçtan geçirdi. Bu birlik, hemen hemen bütün kuzey Çinli askerlerin taşıdıkları, cellat satırlarına benzeyen, eğri kılıçlarla silahlanmıştı.

Hücum başarısızlığa uğradı. Duvarların önünde kurşunlarla delik deşik olmuş veya kılıçlarla parçalanmış cesetler yığılmıştı. Bambu merdivenler aşağı indirildi ve Kızıl Ordu yeniden saldırıya geçmek üzere ikinci geceyi bekledi.

İkinci gece bin kızıl asker yeniden duvarlara tırmanmaya hazırdı. Şimdi duvarların üzerinde uzun sıralar halinde parafin ve çıra meşaleler yanıyor ve bütün çıkış

yerlerini aydınlatıyordu. Duvarlara makinalı tüfekler yerleştirilmişti. Bu anda kızıllar, köylü partizanların ele geçirdikleri pompaların ve hortumların görevini keşfettiler. Bunları hendeklere kadar taşıyarak tazyikli suyu duvarlara fışkırttılar. Meşaleler söndü, makinalılar ve askerler sırılsıklam oldular.

Şehir içinde de kargaşalıklar çıkmıştı. Beyaz askerler sallanmaya başladılar. Subaylar, çaresizlik içinde, askerler arasında gizli bir propaganda yürütüldüğünü sezmişlerdi. Askerlerin görev dışında kamplarını terketmeleri ve her tarafta başıboş dolaşan insanlarla konuşmaları yasaklandı. Fakat propaganda kampların içinde sürüp gidiyor ve subayların böğürtüsü askerleri «daha canlı olmaya» ikna edemiyordu. Bunun yerine, henüz ikinci gece sona ermeden batı kapısındaki bir muhafız bölüğü, kızıl kuşatmacıların duvarlara tırmanarak yukarı çıkmalarına ve sokakları işgal etmelerine seyirci kaldı. Hatta kapılardaki engelleri kaldırırlarken kızıllara yardım etti. Sonra yüksek ve çelik destekli kapıları sonuna kadar açarak köprüleri indirdiler ve kızıl askerlerle köylü partizanlar içeri akın ettiler.

Bu olay duyulduktan sonra, beyaz tümen komandanlarından biri kendini vurdu. Diğer subaylar üniformalarını çıkartıp atarak kuliler gibi paçavraların içine girdiler ve kaynaşan kitlenin arasına karıştılar. İki tümen de direnmesiz teslim oldu.

O zaman, temmuzda Kvangçang'a gelerek kızılların esaretinden kaçtıklarını ve orduya girmek istediklerini bildiren bütün kuzey Çinliler, beyazların arasından ayrıldılar. Şimdi kızıl kumandanlar ve askerler, bunları dost ve arkadaş olarak selamlıyorlardı. Hepsi de hilelerinin başarıya ulaşmasından dolayı çok neşelenmişlerdi. İçlerinden ikisi, Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresine katılmak üzere türlü engelleri aşarak sovyet ilçelerine gelen Tient-

sinli fabrika işçileriydiler. Tientsin'den diğer bir işçi ve Pekinli bir aydın beyaz subaylar tarafından idam edilmişlerdi. Kafaları şehir kapısındaki uzun sırıklara takılı duruyordu. Fakat bunların ve öldürülen köylülerin fedakârlığı sayesinde, şimdi Kızıl Ordu onbin adamı silahlarıyla birlikte esir almıştı. Bunların bir kısmı Kızıl Orduya katılacaktı. Diğerlerine ise devrimci mücadele için uygun olmadıkları ve memleketlerine dönmeleri söylendi.

Kvangçang sovyet yönetimi gizlendiği yerden çıkarak geri döndü. Kızıl Ordu ve halk zaferi kutlamak için büyük bir kitle toplantısı ve ardından da duvarlara çıkarken şehit düşenlerin hatırasına bir gösteri düzenlediler.

Kuzey Çinli askerler böyle muazzam bir gösteriyi hayatlarında görmemişlerdi. Ömürleri boyunca unutamayacaklardı bunu. Şehitlerin cesetleri, üzerlerine orak-çekiç örülmüş bayraklara sarıldı ve uzun sıralar halinde sovyet binasının önüne dizildi. Askerlerden, silahlı köylülerden, işçilerden, balıkçılardan ve kulilerden bir şeref kıtası bir gün ve bir gece tabutları nöbetleşe bekledi. Beyaz askerler, gönüllü kadın müfrezelerini, genç muhafızları ve genç öncüleri ilk defa görüyorlar, ilk defa devrimci türkülcr duyuyorlardı. Hatta kendi beyaz arkadaşlarından bir bölüğün ellerinde kızıl bayraklarla şeref nöbeti beklediklerini gördüler.

Bu gün beyaz askerler uzun zaman hatıralarından silinmeyecek bir çok şeye şahit oldular. Şimdiye kadar hiç bir şehir veya köyün beyaz askerlerin ölüleri için yas tuttuğunu görmemişlerdi. Onlar beyaz subaylar için, düşman generallerinin kurşunlarını karşılamaya yarayan bir et yığınından başka bir şey değildiler. Birisi savaşta ölünce, onunla en yakın arkadaşından başka kimse ilgilenmezdi. Onlar, fakir, hakir ve toplum dışıydılar. Hiç bir insan hakkına sahip değildiler. Fakat şimdi burada, Kvangçang'da, kendileri gibi fakir köylü ve tarım işçisi veya

sanayi işçisi ve kuli olan kızıl askerlerin saygılı bir merasimle tabutlara konduklarını ve onbinlerce insanın önlerinden geçtiğini görüyorlardı. Çocuklarının yası yüzünden okunuyordu. Şehitlerin üstüne güller, beyaz ve mavi çiçekli dallar bırakıyorlar, başlarını eğerek geçiyorlar, «Gucigo» türküsünü ve «Enternasyonal»i söylüyorlardı. Kitle akşama kadar şehitlerin önünden geçti. Çam çırası meşalelerinin kıvrak ışıkları ölülerin yüzüne ışık ve gölge saçıyor, onlara eski tahta oymaların görünüşünü veriyordu. Beyaz askerler de bu alaya katıldılar ve kendi öldürdükleri adamların cenaze merasiminde bulundular.

Kvangçang şehrinin alınması, Guomindang'ın ve emperyalistlerin üçüncü seferini sona erdirdi. Askeri Komite, sovyet bölgelerini genişletmek ve bütün karşı devrimci kuvvetleri sovyetlerin iktidar alanından kovmak üzere yeni bir kampanya için derhal planlar hazırlamaya girişti. Partizan önderi Çu Kuang Hua, tüm ilçenin savunması ve yeniden inşası için hemen Singkvo'ya yollandı.

3 ncü, 4 ncü ve 12 nci ordular, bölgeyi geride kalan ağalar ve beyaz birliklerden temizlemek üzere merkezi ve güney ilçelerine gönderildiler. Peng Teh Hua'nın kumandasındaki üçüncü kısım, beyaz tümenleri Huiçang'dan kovmak ve Fukien'in batısını beyazlardan temizlemek için eyaletin en güneyine doğru yola koyuldu.

Fakat Kvangçang'ın güneyindeki Ningtu şehri, hâlâ general Sun Liyen Çung'un kumandasındaki kuzey Çinli 26 ncı seyyar ordunun elindeydi. Kızıl propagandacılar bu ordunun içine karışmışlar ve çalışmaya başlamışlardı. Bu yüzden Komünist Partisinin Ningtu'daki şehir teşkilâtı, şehrin alınması için insan hayatının tehlikeye atılmamasını tavsiye ediyordu. Tüm 26 ncı seyyar ordunun isyan ederek kızıllara geçmesi artık sadece bir zaman meselesiydi.

Bütün sovyet ilçelerinde şu çağrı yankılanıyordu: Şehirleri ve köyleri yeniden inşa edin, yeni tohum ekin, çabuk yetişen tahıllar ekin, sovyet bölgesini genişletin, karşı devrimci unsurları bir daha geri dönmemek üzere bölgenizden kovun! 7 Kasımda Yuikin'de toplanacak olan Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresine hazırlanın! Delegeler seçin ve bütün cephelerden zafer haberleri yollamak için çalışın! Yıkıntıların içinden yeni bir hayat doğsun!

Bu çağrı Kiangsi, Fukien, Hunan ve kuzeybatıda Hube sovyet bölgelerinde yankılandı. Guomindang bölgelerinde illegal çalışmaya devam eden, komünist hareketi yayan ve kongre için delegeler seçen işçilere, köylülere, aydınlara kadar ulaştı. Guomindang'ın ve emperyalistlerin hakimiyeti altındaki bölgelerde ve sovyet bölgelerinde, devrimci halk kitleleri arasında bir coşkunluk dalgası kabarmıştı.

Eylülün sonralarında Kızıl Ordunun kumanda heyeti bir muhafız tümeninin refakatinde Yuikin'in yolunu tuttu.

Vadileri ve köyleri ağalardan ve komando örgütü Mintuan'dan temizlemek için iki defa durdular. Sovyet bölgesinin tam ortasından yürüyorlardı. Hâlâ ağaların ve onların uşakları Mintuan'ın elinde olan yeni bir bölgeyi zaptetmek için bir kaç gün 3 ncü ve 4 ncü ordulara yardım ettiler. Feodalizmin kaleleri Şangpo, Mah Anze, Çu Pao, Sao Liyau ve Psi Pao birer birer kızılların eline geçti.

Fakat Peng Teh Hua kumandasındaki 3 ncü ordunun Huiçang'ı zaptettiği haberi ancak kasım sonlarına doğru geldi. Az bir zaman önce Ningtu şehrindeki 26 ncı seyyar ordu ayaklanmış ve toplu olarak kızıllara geçmişti. Kumandanları Su Liyen Çung bu sırada Nançang'da Çan Kay Şek'in yanında bulunuyordu. İkisinin de kurdukları karşı devrimci planlar bir anda suya düşüverdi. Çünkü Sun'un askerleri kaderlerini kendi ellerine almışlardı. Bir-

liklerin içinde ideolojik çalışma tam dört ay sürmüştü. Fakat askerler bir kere karar verdikten sonra, kararlarını cesaretle uygulamaya koymuşlardı.

26 ncı seyyar ordunun ayaklanması Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresi esnasında cereyan etti. Selamlarını bildirmek üzere kongreye iki tümen yollamışlardı.

Büyük bir andı bu! Tümenlerin temsilcileri kongre salonuna girince, delegeler sordular: «Niçin bize katıldınız?» Delege askerler cevap verdiler:

«Tam dört ay Ningtu şehrinde konakladık. Bütün bu zaman içinde kızıl olmayan tek bir işçi, köylü veya bir başkasına rastlamadık. Herkes komünistti. Bizden nefret ediyorlardı. Onları daha yakından tanıyınca, Kızıl Ordunun fakirlerin, emekçilerin, işçi ve köylülerin ordusu olduğunu, bizim ise ağaların, generallerin ve emperyalistlerin ordusu olduğumuzu söylediler bize. Halk bizim önümüzden hep kaçıyordu. Bizden korkuyorlardı. Fakat Kızıl Ordudan korkmuyorlardı. Ningtu'da kendimizi rahat hissedemiyorduk. Sonra bir tifo salgını çıktı. Yüzlerce askerimiz öldü. Durumumuz çok kötüydü ve halk buna seviniyordu. Hepimiz ölsek daha çok sevineceklerdi.

Sonra komünistler geldiler ve bizimle konuştular. Onlara kulak verdik. İçlerinden bir kaçı subaylarımız tarafından yakalandılar ve öldürüldüler. Ölürken büyük bir cesaret gösteriyorlardı. Bu da bizi düşünceye sevketti. Sonunda biz de size katılmaya ve birlikte savaşmaya karar verdik. Şimdi işçi, köylü ve asker sovyetleri için çarpışmaya hazırız. Devrim için mücadeleye kararlıyız. Bütün Çinli kardeşler ve bacılar, biz, 26 ncı seyyar ordunun askerleri, sizleri devrimci mücadele arkadaşlarımız olarak selamlıyoruz!»

Bundan daha büyük bir coşkunluk anı olmamıştı hiç.

26 ncı seyyar ordu, Kızıl Ordunun 5 nci kısmı oldu. Aynı diğer düzenli ordu birlikleri gibi, onlar da kendi dev-

rimci asker komitelerini yarattılar. Ayaklanmaya katılmış olan bir kaç subay, sonraları birlikleri yeniden beyazlara götürmeye teşebbüs ettikleri zaman, mahkeme önüne çıkartılarak kurşuna dizildiler.

Böylece henüz 1931 yılı sona ermeden sovyet bölgeleri yeniden halkın eline geçmişti. Yeni ekinler yeşerdiler ve sonra altın sarısına büründüler. Başaklar rüzgarda nazlı nazlı eğiliyorlardı. İnsanlar evlerini ve okullarını yeniden inşa ediyorlar, dernekler ve sovyet binaları kuruyorlar, yamaçlarda silah talimi yapıyorlardı. Uzak kuzey eyaletlerinden Japon saldırısının haberleri geliyordu. Fakat kitleler Guomindang'ı çok iyi tanıyorlardı. Guomindang'ın esas savaşının yabancı istilâcılara karşı değil, halka karşı olduğunu biliyorlardı. Çünkü yabancı emperyalistler ve Guomindang kan ve sınıf kardeşleriydiler. Önce, Çin halkı üzerinde hakimiyet kurmak için biraz dalaşacaklar, fakat halk hakimiyeti eline almak istediği zaman birleşeceklerdi.

Bu yüzden sovyet ilçelerinin halkı silah talimi yapıyor ve tetikte bekliyordu. Genç öncüler bile birbirlerini «Hazır olun!» diye selamlıyorlar, arkadaşları ise: «Hep hazırız?» diye cevap veriyorlardı.

Devrim Mahkemesi

Peysa veya «Ak kum» köyü Çin devriminin büyük tarihi dramından bir sahneye yer olarak seçilmişti. Orada Tungku dağlarında, dörtbin kadar insan sovyet bölgelerinde karşı devrimci entrikalara giriştikleri suçlamasıyla bir halk mahkemesi önüne çıkartılıyorlardı.

Üçbin sanık basit erlerdi. Her taraftan Peysa'ya akın eden halk kitleleri bunların beraat edeceklerine inanıyordu. Fakat daha önce beş elebaşının ve bunlara doğrudan yardım eden diğer bin kişinin duruşmasında bulunmak zorundaydılar. Bu bin kişi arasında yüzlerce ağa çocuğu, yukarı sınıfların mensupları, bilinçli karşı devrimciler vardı. Bunlar ve beş elebaşıları kendi savunmalarını kendileri yapacaklar, hayatta kalmaya layık olduklarına halk kitlelerini inandırmaya çalışacaklardı. 1931 yılının yaz sonlarıydı. Guomindang'ın üçüncü seferi devam ediyordu. Kızıl Ordu hâlâ bütün cephelerde savaşmaktaydı. Bu savaşta altıbine yakın kızıl savaşçı şehit düşmüştü. Şimdi Peysa'ya doğru yürüyen bir çok insan, son nefeslerinde Enternasyonal'i söyleyen oğullarının katılaşan vücutlarını, harap edilen yüzlerce sovyet köy ve şehirlerini ve öldürülen ikibinden fazla kadın, erkek ve çocuğu düşünüyorlardı.

Bu dörtbin tutukluyu yargılayacak olan erkek ve kadınlar da bütün bunları düşünmek zorundaydılar ve Kızıl Ordunun yaralıları, onları arkadan vurmak isteyenleri teşhir edeceklerdi.

Tutuklular «Bolşevizm Aleyhtarı Derneği»nin (BAD) üye veya taraftarlarıydılar. Az hizmette bulunmamışlardı efendilerine. Ve kanlı hizmetlerdi bunlar. Hesaplaşmaya sıra gelinceye kadar, sovyet bölgelerinde dört buçuk yıllık bir faaliyetleri vardı arkalarında. Faaliyetleri Çin halk kitlelerinin baş kaldırmaya başladığı 1927 yılında başlamıştı. Tuan Sih Ming isminde gerici bir Guomindang üyesi o zamanlar kurmuştu «BA Derneği»ni. Derneğin amacı devrimi gizlice içerden yıkmaktı. Üyelerini Komünist Partisine ve kitle örgütlerine göndermiş ve onları sözde komünistler olarak isyancı işçi ve köylülerin bölgelerinde çalıştırmıştı. Bunların görevi, devrimcilere katılmak ve hareketi ellerine geçirinceye kadar onların safında mücadele etmekti. Devrimin kargaşalığı içinde karşı - devrimin güçlerini örgütleyecekler, casusluk, sabotaj, bölücülük, bozguncu dedikoduların yayılması gibi işleri yürütecekler ve zamanı gelince karşı devrimci ayaklanmayı yöneteceklerdi.

«BA Derneği»nin üyeleri, toprak ağaları, kapitalist ve subay çevrelerinden ve kısmen de eski soylulardan geliyorlardı. Sonraları, geniş topraklara sahip ve aslında küçük toprak ağaları olan bir kaç zengin köylü de katıldı bunlara.

Dernek, zamanla Komünist Partisine muhalif olan bütün unsurlarla eylem birlikleri kurmuştu. Kendilerini Sosyal Demokrat diye adlandıran «Sol Guomindang»dan kişiler bunların arasındaydı. Sonraları bunlarla rekabet halindeki diğer bir Sosyal Demokrat klik de katılmıştı bu eylem birliğine. Sosyal Demokratlar ayrıca «BAD'cılar»ın Komünist Partisinden kovulan veya ayrılan grup-

larla da ittifak kurmalarını sağlıyorlardı. Bunlar, troçkist muhalefet ve sağ komünistler, «tasfiyeciler»di.

«Ba Derneği»nin merkezi Nanking'de Guomindang'ın genel karargâhındaydı. Bu sıralarda Şanghay'da yabancılar, polis kodamanları ve bütün ülkelerin gizli servislerinin ajanları da komünizme karşı mücadele için aynı şekilde bir birlik kurmuşlardı. Bu yabancı emperyalistler «BA Derneği» ile gizli konferanslar yapıyorlar ve eylemlerin yönetimine katılıyorlardı. Böylece emperyalistler, sömürgeci gericiliğin kalesinde bir ahtapot gibi oturuyor ve kollarını Çin'in kalbine kadar uzatıyordu. «BA Derneği»nin maddi imkanlarının bir türlü tükenmek bilmeyişinin sebebi de buydu şüphesiz.

«BAD» Çin'in hakim sınıflarının en önemli teşkilâtlarından biri haline gelmişti. Kendilerine iktidar ve zenginlik, Çin halkına uşaklık ve kölelik getiren toprakları, fabrikaları, bankaları ve afyon tarlaları için bu teşkilât aracılığıyla mücadelelerini yürütüyorlardı hakim sınıflar.

Sovyet bölgelerinin önderleri ve ahalisi BAD'cıları ve yöntemlerini öğreninceye kadar uzun zaman geçti. Önceleri, bir çok işlerin sarpa sardığını ve düşman güçlerinin en çeşitli kılıklara girdiklerini fark etmişlerdi. Bunlar ilk önce topraklara el konulmasında ve dağıtımında kendini gösteriyordu: Daima, şuna veya buna karşı çıkan, bir çok toprak ağalarının topraklarının hepsini veya en iyi kısımlarını muhafaza edebilecekleri şekilde dağıtımı öngören kimseler çıkıyordu. Veya ağa çocukları devrim için savaşan kumandanlar olarak Kızıl Ordunun içinde boy gösteriyorlardı. Köylüler böyle bir kumandanın eski feodal ailesinin mallarına el koyacak kadar nankör olabilirler miydi hiç? Buna teşebbüs ettikleri zaman da bunlar karşılarına dikilip «herkes için eşitlik ve hürriyet»ten(ve devrimin «adil» yollarından dem vuruyorlardı. Birinci sovyet seçimleri yapılmıştı. Sağlam sınıf bilincine schip, mü-

cadeleci erkekler, bu sırada Kızıl Orduyla birlikte cephede savaşıyorlardı. Fakat cephe gerisinde ağalar ve akrabaları, eski feodal sınıfın mensupları, sovyetlere adaylıklarını koymuşlardı. Hayatlarında ilk defa uşaklığa karşı baş kaldıran köylüler alçak gönüllülük içinde: «Bırakın köylü birliğinin başkanı o olsun, sovyet sekreteri o olsun! Ben kendi adımı bile yazamam,» diyorlardı.

Ayrıca, aynı sülaleden oldukları için köylülerin eski efendilerine karşı dostça davrandıkları bir çok köy vardı. Ağayı eskisi gibi içlerinde oturtuyorlar, hakimiyetine boyun eğiyorlardı. Bu ağaların bu arada BAD'cılara katıldıklarından habersizdiler.

BAD'cılar başka yönlerden de gayet kurnaz davranıyorlardı. Köylülüğün hiç okuma-yazma bilmediği, haberlerin sadece ağızdan ağıza yayıldığı yerlerde, her çeşit haber ve söylentiyi sivrisinek kümeleri gibi halkın arasına salıyorlardı.

«Ne acı şey,» diyorlardı meselâ. «Nanking hükümetinin gücü şimdi emperyalistleri de dize getirmiş! Ne korkunç, artık Guomindang generalleri birbirleriyle dalaşmıyorlar! Şimdi birlikte Kızıl Orduya karşı yürüyecekler ve sovyet ilçelerimize saldıracaklar!..

Hep öleceğiz, başımızı sokacak bir damımız olmayacak! Çocukları bile öldürecekler...»

Sonra başka söylentiler dolaşıyordu: «Kızıl Ordu kuzeyde yenildi. Kızıl Ordu doğuda yenildi. Kızıl Ordu batıda yenildi...»

Kadınlar çocuklarını dehşet içinde göğüslerine bastırıyorlar, erkekler kazmalarını bırakarak korkuyla cephedeki oğullarını düşünüyorlardı. Hepsi öleceklerdi! Eski düzene dönmek ve eğer gelecek olurlarsa Guomindang birliklerine hoş geldiniz demek daha akıllıca bir hareket olmaz mıydı acaba?

Geceleri kerpiç kulübelerinde ve pirinç tarlalarında bir çok şeyler anlatılıyor ve tartışılıyordu. Eski bir maniyi hatırlıyorlardı: «Geri dönmek ölüm demektir, mücadele ise çölün kumlarında yok olmak.» Ama savaşmak ve yeniyi savunmak daha iyi değil miydi? Yok olmak bile ağaların eski hakimiyetinden daha iyiydi! Ekseriya korkuları geçiyordu. Uzaklardan gelen haberciler Kızıl Ordunun zafer haberlerini getiriyorlardı. Ve bu haberciler söylentilere karşı: «Ağaların kalbinden zehirden başka bir şey akmaz,» diyorlardı. Fakat sonraları daha başkaları ortaya çıkıyor ve Guomindang dönerse, yeni «Güvenlik birliği» nin üyelerine dokunmayacağını söylüyorlardı. Birliğin yöneticileri beyazları karşılayacaklar ve birlik üyelerine bir zarar gelmemesi için onlarla anlaşacaklardı.

«BA Derneği»nin üyeleri bu şekilde, içinde propagandalarını yürütecekleri dernekler kurmaya çalışıyorlardı.

Fakat bu kadarla da yetinmiyorlardı. Bir çok yerlerde beyaz kızıl bayraklar dikiyorlar ve bunların gölgesinde «Serbest aşk birlikleri», «Aşk arayanlar birliği», «Devrimi inceleme derneği» veya bir «Oburlar birliği» kuruyorlardı. Köylüler tiksintiyle karşılıyorlardı bu birlikleri. O zaman derneklerin kurucuları: «Fakat biz komünistiz! Ve komünizm budur!» diyorlardı.

Daha başkaları bir «Sivil savunma» örgütlüyorlar, büyük topraklarından bir adımını bile feda etmek istemeyen ağaları, akrabalarını ve zengin köylüleri buralara sokuyorlardı. Kitlelerin elinden silahlarını alarak kendi milislerini silahlandırıyorlardı.

Sovyetlerin bir çoğunda bazı üyeler şöyle tekliflerde bulunuyorlardı: «Biz emperyalistlerin oturduğu büyük şehirleri zaptetmeliyiz. Bütün Çin bir sovyet devleti olmalı.»

Başkaları buna karşı çıkıyorlardı: «Büyük şehirler Guomindang'ın ordularının işgali altında. Oralarda emper-

yalistlerin büyük savaş gemileri demir atmışlar ve şehirleri Guomindang adına koruyorlar. Kızıl Ordu henüz liman ve nehir şehirlerini elinde tutabilecek kadar güçlü değil!»

Fakat sovyetlerdeki BAD'cılar ateşli konuşmalar yapmaya devam ediyorlardı.

Gerçekten de büyük şehirlerin önünde yabancı gemiler, kızıllara kapılarını açacak her şehri yerle bir etmeye hazır bekliyorlardı.

Ülkenin içerlerinde küçük bir ırmağın kıyısındaki Çangşa bile, Kızıl Ordu şehri terk edinceye kadar gambotlar tarafından bombardıman edilmişti. Büyük liman ve Yangze şehirlerinin akıbeti ne olurdu? «Fakat büyük şehirlerin zaptedilmesi Partimizin önderi Li Li San yoldaşın taktiğidir,» diyerek «plan»larında ısrar ediyorlardı maskeli BAD'cılar.

Böylece mücadele azdıkça azıyordu. Sonunda, «büyük şehirlerin alınması» siyaseti bir müddet için galip geldi. Bunu daha da ileri götürmek için, şehir ve köylerdeki BAD'cılar, partizanların ve kızıl muhafızların sahip oldukları bütün silahların Kızıl Ordunun eline verilmesini talep ettiler. Köylü partizanları sadece silahsızlandırmakla kalmayıp bunları Kızıl Orduya girmeye zorlamalı, diyorlardı belli önderler.

İhtiyar bir köylü buna itiraz ediyordu: «Benim iki oğlum da orduda. Ben de gidersem toprağı kim işleyecek?»

Bu itirazlara rağmen, Kızıl Ordunun sadece gönüllülerden müteşekkil olması ilkesi çiğnenerek, bazı yerlerde erkekler Kızıl Orduya katılmaya zorlandılar.

Bu kargaşalık arasında sürekli söylentiler yayılıyordu: «İyi bir komünist olarak gerçekleri konuşmak zorundayım. Çu Teh ve Mao Zedung'un boyuna iktidar kavgası yapmalarını hiç doğru bulmuyorum... Çu Teh ikinci bir

Çan Kay Şek... Mao Zedung da Parti imparatoru olmak istiyor!»

Sonra bunları daha başka suçlamalar izledi: «İyi bir komünist olarak gerçekleri konuşmak zorundayım. Kızıl Ordunun Japon emperyalistlerinden para ve silah alması hiç doğru değil... Kızıl Orduyu Japonya finanse ediyor!»

Fakat bu çok ileri gitmişti artık. Derhal kızgın sesler yükseldi: «Nanking önderleri şehirlerde Japonlara ziyafetler çekiyorlar. Kızıl Orduya karşı Japonlar ve Guomindang birlikte savaşıyorlar!»

Fukien eyaletinde, kızıl kale Tungku'yla beyazların kalesi Kian arasında, her gün bu cins söylentilerin yayıldığı küçük bir şehir vardı. Günün birinde, şehir sovyetinin bir oturumunda bir üye ayağa kalkarak, çevrenin erkeklerini orduya girmekten korkacak kadar yüreksiz olmakla suçladı ve bunların zorlanmasını istedi. Eğer buna rağmen girmemekte ısrar ederlerse, kurayla seçilmelerini talep etti.

Başkaları buna karşı çıktılar: «Biz siyasetimizi iyi tanıyoruz. Belki günün birinde bütün erkekler Kızıl Orduya gireceklerdir. Fakat şimdi sadece gönüllüler gelecek. Tarlaları işleyecek insanlara da ihtiyacımız var bizim. Yoksa halk açlıktan ölür.»

O gün şiddetli bir tartışma çıktı bu konuda. Sonunda, bütün erkekleri zorla orduya sokmakta ısrar eden delege, diğerlerinin şüphesini çekti. Sonraki günlerde adamın peşine takılarak bir toprak ağasının evine girdiğini ve oradan da beyaz kale Kian'a gittiğini izlediler. Toprak ağasının evi aranınca, burasının kendini «Bolşevizm Aleyhtarı Dernek» diye isimlendiren teşkilâtın yuvası olduğu meydana çıktı.

BAD'cılar her yerde kargaşalık çıkartmalarına, tiksinti ve korku yaymalarına rağmen duruma hakim olmayı başaramadılar. Köylüler tahsilsiz oldukları halde, cahil de-

ğillerdi. Zekiydiler ve zenginlerin faaliyetlerini ve konuşmalarını şüpheyle izliyorlardı.

Diğer sovyet bölgelerinden gelen delegeler Kızıl Orduya: «Sovyetler kötü, Kızıl Ordu iyi! Gelin kardeşler, bizim sovyetleri temizleyin!» diyorlardı.

Çoğu zaman Kızıl Ordu onlarla birlikte giderek sovyetleri kontrol eder ve temizler, ağaları sürer veya kurşuna dizerdi. Fakat Guomindang orduları sovyet bölgelerine aralıksız saldırıyorlardı. Kızıl Ordunun her yerde birden bulunması imkansızdı. Bu yüzden önderler köylülere sadece şu tavsiyede bulunabiliyorlardı: «Alın bu silahları ve kimseye vermeyin... Köylerinize dönün, bir kitle toplantısı düzenleyin ve yeni sovyetler seçin. Tek bir toprak ağasının veya akrabasının bu sovyetlere girmesine müsaade etmeyin. Bu cins kimseleri dışarı atın. Sorguya çekin ve kurşuna dizin! Topraklara el koyup dağıtın!»

Sonra 1930 sonbarında beyaz şehir Kian kızıllar tarafından alındı. Resmi dairelerdeki evraklar yakılmadan önce, her zaman yapıldığı gibi itinayla gözden geçirildi. Guomindang'ın merkez bürosunda, beyaz subayların genel karargâhında, BA Derneğinin sovyet illerinde ve Kızıl Ordu içindeki faaliyetlerine dair belgeler bulundu. Bazı kızıl kumandanların takma isimlerle imzaladıkları raporlardı bunlar. Fakat şifre de ele geçirildi. Partinin özel bir komisyonu tam bir gece şifreleri çözmeye çalıştı. Böylece Kiangsi'de şu BAD önderlerinin isimleri ortaya çıkartıldı:

Çen Ming Cüyen, Kızıl Orduda kumandan, Fuklen sovyet ili, Tungkulu toprak ağası.

Li Ven Ling, Kızıl Orduda kumandan, Singkvolu bir toprak ağasının oğlu, Singkvo Parti sekreteri.

Çen Tong Zu, sosyal demokrat, Vang Çing Vey taraftarı, Fukien ilinde kızıl askeri akademinin siyasi kısım başkanı.

Yi Han Miyen, Kiangsi eyalet hükümetinin mali kısım başkanı.

Vang Hul, Komünist Partisinin beş sovyet ili komitesinin üyesi.

Bunların yanında daha bir çok başka isimler vardı. Sovyetlere sızmış toprak ağaları ve akrabalarıydı bunlar. Diğer belgelerden, Li Ven Ling'ın ailesinin Nanking'den gönderilen büyük miktarda parayı Singkvo'da dağıttığı meydana çıktı.

Bu, Çin Gizli Güvenlik Örgütünün devrimin korunmasında gerçek bir mücadele teşkilâtı olarak doğum günüydü.

Bu BAD önderlerinin hiç biri tutuklanmadı. Kızıl Ordu bunların yanına, yanlarından gece gündüz ayrılmayan, birlikte çalışan, böylece dostları, aracıları ve mutemetleri haline gelen adamlar koydu.

Fakat devrimin görevleri büyüktü. BAD'nin son üyelerinin de izlerini bulup çıkartmak için planların hemen hemen hazır olduğu bir zamanda, Guomindang'ın sovyetlere karşı ilk büyük seferi başladı. Yalnız Kian'dan beş beyaz tümen harekete geçmişti.

Kızıl Ordu, arkasından beyazları sovyet bölgesinin içerlerine çekerek geri çekildi. Bu sırada, Kızıl Ordunun ancak sonradan öğrenebildiği şartlar altında, Tungku yaylasına açılan kuzey boğazı bir kızıl alay tarafından düşmana terk edildi. Bu birlikler beyazlardan gelmişlerdi. Bunlar o sırada Fukien ilinde bulunan ve beyazların akınını durdurmaktan «aciz» görünen Çen Ming Cüyen adındaki BAD önderinin kumandasındaydılar.

Kızıl Ordunun büyük kısmı tüm Tungku ahalisiyle birlikte sovyet bölgesinin daha derinliklerine çekildi. Fakat yola çıkmadan önce hainlerin alayı kuşatıldı, subaylar ve kendi istekleriyle isyana katılan erler kurşuna dizildiler.

Yeni yılın başlangıcında beyazların saldırısı geri püskürtüldü. İki beyaz tümen esir alındı.

Birinci beyaz seferin yenildiği bu zafer sırasında, Fukien ilinde Kian sınırında üç BAD önderinin karşı devrimci bir ayaklanmaya giriştikleri haberi geldi. Kızıl Askeri Akademinin öğrencileri buna karşı direnmişler, ama kısmen silahsızlandırılarak esir alınmışlar ve kurşuna dizilmişlerdi.

Fakat Fukien'deki BAD önderleri hâlâ gerçek yüzlerini göstermeye cesaret edemiyorlardı. Devrimci hareketin gücünü bildikleri için, muhalefetlerini kızıl sovyet bayraklarıyla maskeliyorlardı. Binlerce kafa bulandırıcı sloganlardan oluşan bir sis duvarının ardına gizlenerek sovyetleri ve Parti komitesini dağıtmaya ve tasfiye etmeye çalışıyorlardı. Kendi «komünist eyalet komiteleri»ni kurmuşlar, direnen erkek ve kadınların yüzlercesini tutuklayarak hapse atmışlar ve öldürmüşlerdi.

Kızıl Ordunun müdahale etmesine zaman kalmadan, sovyetlere karşı ikinci beyaz sefer başladı. Kızıl Ordu bir sıra tayin edici zaferden sonra, hızlı yürüyüşlerle doğuya, Çingtu'ya doğru yürüdü. İki beyaz tümeni yendi ve sovyetlere karşı isyanların baş gösterdiği üç sovyet iline giderek ayaklanmaları bastırdı, elebaşıları esir aldı. Bunların evleri ve büroları arandığında, yine karşı devrimci yazılar bulundu.

Bu şekilde bulunan iki belge bilhassa önemliydi. Bunlardan biri BA Derneği ile Sosyal Demokrasi arasında yapılan bir anlaşmaydı. Özenle tespit edilmiş on maddeden ibaretti. Onuncu madde BAD'cıların sosyal demokrasiyi para kaynaklarıyla destekleyeceklerini garanti ediyordu.

Diğer yazı da sosyal demokrasi ile «troçkist muhalefet» arasındaki anlaşma hakkındaydı. Troçkistlerin kendi programlarını muhafaza etmelerine izin veriliyor,

sosyal demokratların para imkanlarından faydalanmaları ön görülüyordu. Troçkistler ve sosyal demokratlar güçlerini birleştirerek batı Fukien'deki ayaklanmayı sahneye koymuşlardı.

Kızıl Ordu, esirleri yargılanmak üzere Tingçu sovyetlerine teslim ederek oradan ayrıldı. Çünkü Guomindang ve emperyalistler sovyetlere karşı üçüncü seferlerine başlamışlardı. Ordu üçyüzellibin beyaz askere karşı çıkacaktı.

Kızıl Ordu bütün güçlerini Kiangsi'de en modern silahlarla teçhiz edilmiş Guomidang birliklerinin karşısına çıkartırken, Tingçu'da karşı devrimin elebaşılarının yargılanmasına başlandı.

Tingçu'da bir devrim mahkemesi seçildi ve binlerce işçi ve köylü duruşmaya akın ettiler. Mahkeme başkanı bir tütün işçisiydi. Sonraları Çin sovyet basınında tutuklulardan birinin duruşması hakkında etraflı bir haber yayınlandı. Tutuklunan ismi Cian Zi Hva'ydı ve sosyal demokrattı. Önce inkâra kalkıştı. Fakat şahitler ve belgeler gerçekleri kesin kesin ortaya koyuyorlardı. Başkan ona şöyle dedi:

«Binlerce insan seni dinliyor. Partinin propagandasını yapmak için bundan daha iyi bir fırsat bulamazsın. Sosyal demokratlara neden katıldığını ve bu ayaklanmaya neden giriştiğini anlat bize.»

Cian cevap verdi: Komünist Partisinin siyaseti bir çok yönden yanlıştı. O eşitliğe ve hürriyete inanıyordu. Sovyet hükümetine karşıydı. Bunun yerine bir köylü birlikleri hükümeti kurulmalıydı. Topraklara el koyup dağıtmak doğru değildi. Sadece toprak kirası yüzde yirmibeş indirilmeli ve köylü kredilerinin faizleri düşürülmeliydi. Bu programı köylüler desteklerlerdi.

Tütün işçisi karardan önce bu sözlere cevap verdi: «Böyle bir programı ancak toprak ağaları ve zengin köy-

lüler kabul ederler. Fakir köylüler ve tarım işçileri hiç toprak kirası ödemek istemiyorlar. Onlar borçlanmak ta istemiyorlar ve bu yüzden faiz ödemeye de niyetleri yok.

Komünist Partisinin hatalar yaptığını söyledin. Biliyoruz, bir çok hatalar yaptık. Fakat biz hatalarımızı düzeltmeye çalışıyoruz, sizse onları karşı devrimci dolaplar çevirmek için bahane olarak kullanıyorsunuz.

Sovyetler hakkında ileri sürdüğün görüşlere gelince: Sovyetlerin ne olduğunu bu gün herkes biliyor. Onlar işçilerin, köylülerin ve sömürülen şehir halkının örgütlü siyasi iktidarıdır. Kitleler bunlar uğruna yıllardan beri kanlı bir mücadele veriyorlar. Gericiler işte bu iktidarımız yüzünden bize karşı kanlı savaşlar yürütüyorlar. Sen şimdi iddia ettiğin gibi ideolojik hatalar yapmadın. Sen halkın menfaatlerine, toprak devrimine ve sovyetlere ihanet ettin. Karşı devrimci grupların örgütlenmesine yardım ettin. Sizler, casusluk yapan, kışkırtmalara girişen ve cinayetler işleyen BA Derneği tarafından, Guomindang'ın ve emperyalistlerin bu gizli aleti tarafından beslendiniz.»

Sanık hakkında karar toplantının oyuna sunuldu. Bütün eller Cian'a ölüm cezası verilmesi için havaya kalktı. Kitle, «Sovyetler bin yıl yaşasın!» diye haykırıyordu.

Başkan, karşı - devrimci ayaklanmaya katılmış bir troçkist olan diğer bir sanığa şunları söyledi:

«Sen, şimdi burada inkâr etmene rağmen, dedikodular yaydın. Herkese, Komünist Partisinin Çan Kay Şek'le ittifak kurduğunu, devrime ihanet ettiğini fısıldadın. Sovyetlerin gerçekte sovyetler değil, gericilerin elinde oyuncaklardan ibaret olduğunu söyledin. Komünist Partisinin eskiden Sun Yat Sen'in Guomindang'ıyla gerçekleştirdiği emperyalizm aleyhtarı cepheyi, paslı bir kama gibi sırtımıza sapladın. İşte sosyal demokratlarla anlaşmanız! Sosyal demokratlar da BAD'cılarla anlaştılar, BAD'cılar ise emperyalistlerle. Siz troçkistler karşı-devrim zincirin-

de bir halkasınız.» Kitleler karar için yine ayağa kalktılar ve ölüm cezasını oyladılar. «Onbin yıl yaşasın sovyetler!» diye bağırdılar.

Çingtu'da bu mahkemeler olurken, Kızıl Ordu da Guomindang'ın üçüncü seferini püskürtüyordu. Yine bu sıralarda, Kızıl Ordu, Fukien'deki ayaklanmayı yöneten eski Kızıl Ordu kumandanlarından üç BAD önderiyle görüşmek üzere, beyaz şehir Kian yakınlarındaki Fukien iline bir heyet gönderdi.

«Guomindang orduları yenildiler,» dediler delegeler BAD önderlerine. «Sovyet bölgeleri şimdi eskisinden daha büyük, Kızıl Ordu her zamankinden daha güçlü. Tüm merkezi Çin'in bizim olması çok sürmeyecek. Güneyde bir tane mevcutken sizlerin burada ikinci bir komünist eyalet komitesi kurmanız utanılacak bir durum değil mi, yoldaşlar? Size Yütu şehrinde birlikte bir Parti konferansı yapmamızı teklif ediyoruz. Orada aramızdaki anlaşmazlıkları tartışabilir ve yeni bir program hazırlayabiliriz.»

BAD önderlerinin bazıları bu teklifi kabul ettiler. «Bu iyi bir fikir,» dediler. Teklifi aralarında tartıştıktan sonra, çoğunluk böyle bir konferansa katılmayı onayladı.

«Ya birleşiriz, ya da tamamen yok oluruz. Kızıl Ordu Guomindang'ın üçüncü saldırısını da püskürttü. Beyazların işini bitirir bitirmez, bize saldıracak ve kökümüzü kurutacaktır. Eğer teşkilâtımızı yeniden örgütlemek istiyorsak onlara katılmalıyız,» diyorlardı.

Böylece yaz sonunda BAD önderleri üçbin kişilik bir alayın himayesinde Yütu şehrine doğru yürüdüler. Burada büyük bir lokantada, Mao Zedung bir grup diğer önderle birlikte onları bekliyordu.

Selamlaşmaya zaman kalmadı. Çünkü aynı anda Kızıl Ordu askerleri içeri girerek grubun etrafını çevirdiler. Bu arada dışarıda da BAD cıların alayı silahsızlandırılıyordu.

«Bu yaptığınız, şerefsiz generallere lâyık bir sahtekarlıktır!» diye bağırdılar BAD önderleri.

«Ve BA Derneği de bunu hakketti» diye soğuk bir şekilde cevap verdi Mao Zedung.

Tutuklular korkuyla birbirlerine baktılar.

Bu zaman içinde her tarafta BAD'cılar tutuklanmaya başlandı. Bütün köylerde ve şehirlerde bunlara ve önderlerine karşı bir teşhir kampanyasına girişildi. Bütün feodal ve yarı feodal unsurların yok edilerek toprak devriminin derinleştirilmesi çağırısı yükseldi. Her yerde «Toprak ağalarına ölüm!» nidaları çınlıyordu. Toprak dağıtımının doğru yapılmadığı yerlerde, her erkek ve kadının çalışma imkanları esas alınarak yeniden dağıtım yapıldı. Sovyetler yeniden örgütlendi. «Sivil savunma», «serbest aşk birlikleri», «oburlar birlikleri» gibi bütün BAD dernekleri dağıtıldı. Parti önderi Li Li San'ın görevden alınmasından sonra, sovyet illerinde köklü reformlara girişildi. Kızıl Orduyu emperyalistlerin işgalindeki büyük şehirlere sevketme taktiği terk edildi. Sovyet bölgeleri genişletilecekti. Fakat devrim, attığı her adımı güven altına almalı ve sağlamlaştırmalıydı. Bu çeşitli olaylar, Peysa'da BAD önderlerine karşı büyük kitle mahkemesinin sebeplerini teşkil ediyordu. Ve bu kadar işçi ve köylünün ve delege heyetlerinin konuşarak ve tartışarak Peysa yolunu tutmalarının sebebi de bu olaylardı.

Yazın sonlarıydı. Tepeler arasında tabii bir tiyatro anfisi mahkeme yeri olarak seçilmişti. Ayakta dikilen, çömelen, oturan binlerce insan meydanı öylesine doldurmuşlardı ki, iğne atsan yere düşmeyecekti. Köylüler ve işçiler, bir kadın ve bir genç, mahkeme divanına seçildiler. Mahkeme başkanı, Komünist Partisi sekreteri Mao Zedungdu.

Duruşma bir hafta devam etti. İlk olarak beş BAD önderi yargıç önüne çıkartıldılar, önce Çen Ming Cüyen, sonra diğerleri.

BAD'cıların hiç birinin Kian'da bulunan belgelerden haberi yoktu. Gerçi bunu sezinlemeleri gerekirdi, fakat böyle bir şeye ihtimal vermiyorlardı. Çünkü Kian alındığından bu yana aylar geçmişti. Orada bulunan bütün evraklar yakılmıştı. Ve sonra bu konuda hiç bir söylenti kulaklarına ulaşmamıştı.

Çen Ming Cüyen ilk önce her şeyi inkâr etti. Kendisini istediği gibi savunmasına müsaade edildi. Kısa bir hayat hikayesini anlatarak Tungku'da bir toprak ağası olduğunu ve «komünist ayaklanması»na önderlik edenlerden biri olduğunu itiraf etti. Fakat buna karşılık uzun devrimci faaliyetini ileri sürdü. Devrim için savaşmamış mıydı? Kumandan olarak Kızıl Ordunun güvenine sahip değil miydi? Evet, Fukien'dekl ayaklanmanın bir hata olduğunu kabul ediyordu ve hatasını tamir etmeye hazırdı.

Çen, çok ve güzel konuşmasını biliyordu. Hayatını kurtarmak için sözlerini öyle cömertçesine etrafa saçmaya başladı ki, sonunda söylediklerine galiba kendisi de inanmaya başladı. Dinleyicilerin bir kısmı duygulanmışlar, içlerini çekiyorlardı. Bu söz tufanına inanmışlardı.

Sözlerini bitirince, mahkeme ona bir kaç soru sormak istediğini bildirdi. Mao Zedung bir kağıt destesinin içinden, yukarıdan aşağı Çin yazılarıyla doldurulmuş bir kaç yaprak ince pirinç kağıdı çıkarttı. Sanki bu yazıları yazan, bildireceği şey çokmuş, ama kağıttan tasarruf etmek istiyormuş gibi ufacık yazmıştı yazıları. Mao, Kian'da bulunan bu kağıt parçasını yukarı kaldırarak herkesin duyabileceği yüksek bir sesle okudu. Dinleyiciler, okunanlardan Kızıl Orduda yüksek mevki işgal eden birisinin beyazlara rapor gönderdiğini, kızıllara ihanet ettiğini, sovyet ilçelerinin bütün zaaflarını bildirdiğini ve «yoldaş-

lar»ının halk arasında hoşnutsuzluğun bulunduğu yerleri nasıl büyük bir kurnazlıkla ortaya çıkarttıklarını anlattığını anladılar. Dinleyiciler arasında kızgın bir homurdanma yükseldi.

Çen'in yüzü ifadesiz ve yazılmamış bir kağıt gibi bomboştu. Mao'nun sözleri bittikten sonra, soğukkanlı ve sakin bir tavırla, bu yazı hakkında hiç bir bilgi sahibi olmadığını iddia etti. Yazının altındaki imza kendisinin değildi.

Bunun üzerine Mao, dosyaların arasından başka bir kağıt çıkarttı ve oradan Çen'in gizli takma ismini okudu. Bu da ispata yeterli değilmiş gibi, bir kaç isim daha okudu ve bunları, öne çıkarak konuşmaya çağırdı. Çen bunların geçen aylarda Fukien'de beraber çalıştığı insanlar olduklarını görünce, sövüp saymaya başladı, onları yalancılıkla, dostlarına ve velinimetlerine ihanetle suçladı.

Fakat Mao'nun sesi düşman zırhlarına çarpan bir mermi gibi çınladı. Son sorusu şu oldu:

«Çen Ming Cüyen, Komünist Partisine neden girdiniz?»

Çen öfkeden kendinden geçerek cevap verdi: «Bolşevizm Aleyhtarı Derneğin üyesi olarak görevimi yerine getirmek için. Çin uygarlığını yıkmaya çalışan eşkiyalığa karşı mücadele etmek için.»

Mahkeme divanından bir köylü hayretle sordu: «Pekl Kızıl Orduda neden bu kadar iyi çalıştın?»

«Kendime ünlü bir devrimci önder olarak isim yapmak, malımı mülkümü korumak ve ailemin cahil köleler tarafından soyulmasını önlemek için.»

Bir öfke dalgası kitleyi sardı. Ayağa fırlayarak bağırdılar: «İtoğluit! Senin anan belli ki bir köpekle çiftleşmiş! Yalancı! Sahtekâr! Hain!»

Mahkeme toplantıyı sükunete davet etti. Şişman ve iyi beslenmiş Çen, gözlerinde kara bir kin ifadesi olduğu

halde, bir çok savaşın yaralarını taşıyan, zayıf ve toprak gibi katı, büyük elli ve at toynakları gibi sert ayaklı binlerce insana döndü. Her zaman ruhunun derinliklerinde yatan hakareti gözlerinden okudu kitle. O zaman saflar coşkun dalgalı bir deniz gibi uğuldadı.

Mao Zedung mahkeme adına söz aldı. Fazla bir şey söylemedi. Daha başka belgeler çıkartarak okudu ve sonra esir alaya döndü:

«İşte körcesine peşlerine takıldığınız adamlar bunlar. Sizin aranızda yaşayan ve ihanet için kendilerini güçlü hissedinceye kadar komünist olduklarını iddia eden, sizin güvendiğiniz önderler bunlar. Sizin kalbinizi kazanmak için ağızlarından devrimci lafları hiç eksik etmediler. Ama onlar gerçekte geceleri insanları ormana çekmek için bir çocuk sesiyle çığlık atan leoparlardan başka bir şey değillerdi.»

Sonra karar oya kondu.

Kitle ayağa kalkarak bağırdı: «Çen ölmelidir!»

Bunun üzerine Çen, ansızın boş bir çuval gibi yerine çöküverdi. Yüzünü ellerinin arasına sakladı.

Ondan sonra sıra Li Ven Ling'e geldi. Yıkılmışlık ve çaresizlik içindeydi. Mahkeme divanının önündeki bir yığın mektuba korkuyla baktı. İnkarın faydasız olduğunu anlamıştı. Bunun üzerine sadece merhamet dilenmek için konuştu. 1926 ve 1927 de Hankov'dayken inanmış bir komünist olduğunu ve ilk olarak Singkvo'da BAD'ye girmek zorunda kaldığını söyledi. Ailesi onu zorlamıştı ve servetini kurtarmak için başka bir imkan da görememişti.

«Ailemin sözlerine uymayı bir evlatlık görevi saydım. Hepsi bundan ibaret!» dedi.

Hakimlerden bir işçi onun sözünü kesti: «Senin ailen de herkes gibi geçimini çalışarak temin edebilirdi. Kitlelerin kendi saflarında savaşanlara karşı ne kadar sadık olduklarını sen de biliyorsun.»

Li cevap verdi: «Babam ihtiyar. Benim ailemin kadınlarının hepsi hanımefendidir. Hayatlarında çalışmadılar. Saygın bir aileyiz biz. Anamın ve kızkardeşlerimin fahişe olmalarına göz yumamazdım.»

İşçinin cevabı sert oldu:

«Hiç kimse ne senin ailenin, ne de başka ailelerin kadınlarından böyle bir şey istemiyor. Fuhuş, feodal ve kapitalist toplum düzeninin getirdiği bir kurumdur. Senin sınıfın çalışan tabakaların kadınlarını, işçi ve köylü kadınlarını satın aldı ve köle yaptı. Onları fuhuşa zorladı. Biz böyle durumların ortadan kalkması için savaşıyoruz. Sen komünist olduğun zaman bunu biliyordun. Bu gün de inkar edemezsin. Fakat bana öyle geliyor ki, senin sınıfının kadınları, geçimlerini namuslu yoldan kazanmaktansa orospuluğu tercih ediyorlar.»

Li bunları dinlerken kendi düşünceleriyle çatışıyor gibiydi. Sonra tekrar söz aldı. Hata yaptığını söyledi. BAD'de yönetici bir mevkide bulunduğunu itiraf etti. Bu suçunun affedilmesini rica etti. Bundan böyle hatalarını düzeltecek ve hayatı boyunca devrime sadık kalacaktı.

Bunun üzerine toplantıdan bir köylü ayağa kalkarak seslendi: «Alın işte, insanları ormana çekmek için çocuk sesiyle inleyen bir leopar daha!» diyerek yerine oturdu

Daha bir çok yazılar okundu. Sonra kararın oylanmasına geçildi. Karar yine ölüm cezasıydı. Li Ven Ling'in affı için tek kol bile kalkmadı.

Diğer iki BAD önderi Vang Hui ve Yu Han Miyen'in akıbeti aynı oldu. Onlar da ölüm cezasına çarptırıldılar.

Sonra, Kızıl Askeri Akademinin siyasi başkanı olan tutuklu Çen Tong Zu mahkeme önüne çıkartıldı. Doğum yeri İçang'dı ve bir toprak ağasının oğlu olduğunu itiraf ediyordu. Kanton'daki askeri akademide eğitim görmüştü ve kendisini sosyal demokrat olarak isimlendiren «sol» Guomindang'ın önderi Vang Çing Vey taraftarlarındandı.

«Düşündüklerini açık söyle!» dedi mahkeme divanı ona. Bunun üzerine konuşmaya başladı. Komünist Partisi haksızdı. Çin önce emperyalistlere karşı savaşmalı ve sosyal devrim sona bırakılmalıydı. Toprak kiralarının yüzde yirmibeş indirilmesi ve borç faizlerinin düşürülmesi yeterliydi. İlk önce yabancılar Çin'den kovulmalıydı. Sovyetler Rus icadıydı. Topraklara el koyup dağıtmak ta Rusların buluşuydu.

«Madem emperyalistlere karşı savaşmak istiyordun, niçin Kiangsi'ye gelip bize katıldın? Niçin emperyalistlerin kaleleri olan Nanking ve Şanghay'a gitmedin?» diye sordu Mao Zedung.

«Emperyalistlere karşı savaşmak için ilk önce komünizmin kökünü kurutmalıyız!» diye cevap verdi.

Mahkeme divanının bir kadın üyesi Çen'in sözünü kesti: «Ama emperyalistler tam karşı fikirde görünüyorlar. Onlar Guomindang'a karşı değil, bize, sovyetlere karşı savaşıyorlar. Guomindang birliklerini silahlandıran, bizi Çangşa'dan çıkartıp Guomindang'ı getiren onlar. Emperyalistlerin tek bir düşüncesi var: Kızıl Ordu nasıl yok edilebilir? Onlar haklı olarak Kızıl Ordunun tek ve en büyük düşmanları olduğunu söylüyorlar.»

Çen cevap verdi: «Vang Çing Vey öyle değil. Biz Nanking Guomindang'ıyle aynı değiliz. Biz gerçek Guomindang'ız.»

Mao Zedung, gazetelerden, bir zamanlar Kanton'da iktidarda olan «sol» Guomindang ve önederi Vang Çing Vey'in faaliyetleri hakkında yazılar okudu. Kanton'daki general hükümeti İngiliz Hongkong'unun desteğiyle yaşamış ve ölmüştür, dedi. Kanton komününü yıkması için «sol» Guomindang'a yardım edenler de emperyalistlerdi Kanton hükümeti de aynı Nanking'deki Guomindang gibi sokaklarda işçileri kılıçtan geçirmişti. Vang Çing Vey emperyalistler tarafından ziyafetlere davet ediliyor ve Çin

halkına karşı Nanking'le aynı savaşı yürütüyordu. Sol ve sağ Guomindang Çin üzerinde hakimiyet kurmak için birbirleriyle rekabet halindeydiler. Ganimet üzerinde anlaştıkları gün birleşeceklerdi.

Sonra Mao Zedung toplantıdakilere sordu: «Yoldaşlar! Sizi sol Guomindang'ın mı sömürmesini istersiniz, yoksa sağ Guomindang'ın mı?»

Gök gürültüsünü andıran bir ses tufanı cevap verdi: «Hiç birisinin! Biz kendi kendimizi yönetmek istiyoruz! Onbin yıl yaşasın sovyetler!»

Mao tekrar sordu: «Sovyetleri ve toprakların dağıtımını kökü dışarıda olan düşünceler olarak mı görüyorsunuz?»

Zayıf bir köylü ayağa fırlayarak seslendi: «Bırakın, ben cevap vereyim!» Orta yaşlı, belden yukarısı çıplak, omuzunda bir silah taşıyan köylü öne çıkarak kitleye döndü:

«Eğer sovyetler ve topraklara el koyma düşüncesi ilk önce Rusların aklına geldiyse, bunlar çok zeki insanlar olmalılar, aynı biz Çinliler gibi! Biz köylüler bunu ne zamandan beri düşünüyoruz!»

«Ha! Ha! Güzel! Güzel!» diye bağırdı kitle alaycı kahkahalarla.

Köylü devam etti: «Biz bu fikri önceden uygulamaya koyamıyorduk. Çünkü nasıl başlayacağımızı bilmiyorduk. Sonra şehirlerden işçiler geldiler ve komünist olduklarını söylediler. Bize bunu nasıl yapacağımızı gösterdiler. Nasıl birleşeceğimizi, nasıl silah temin edeceğimizi öğrettiler. Onlarla bir olduk ve onlar bizi yönettiler. Böylece silahlandık, böylece toprak sahibi olduk ve sovyetlerimizi kurduk. Bu güzel bir Çin fikriydi.»

Sonra tutuklu Çen Tong Zu'ya döndü ve öfkeyle konuştu: «Hayır Çen Tong Zu, ağaların kölesi olmak, kira ve faiz ödemek bir Çin isteği değil! Çen Tong Zu, se-

nin gibi ağalar niçin bize toprak kiralarını yüzde yirmibeş indirmeyi ve faizleri düşürmeyi teklif ediyorlar? Çünkü hepsini kaybedeceğinizi biliyorsunuz. Çünkü biz sizin düşündüğünüz ve yaptığınız her şeyden nefret ediyoruz. Sizden nefret ediyoruz! Hayır! Hayır! Sovyetler bizimdir. Onlardan vaz geçmeyeceğiz! Sosyal demokratlar da aynı leoparlar gibi bağırıyorlar. Eğer sesleri, Nanking hükümetinden bir nefes daha yumuşaksa, bu onların henüz diğerleri kadar işçi ve köylü eti yiyemediklerindendir.»

«Yoldaşlar!» diye seslendi kitleye. «Sizi adı Çan Kay Şek olan bir leopar mı yesin, yoksa Vang Çing Vey olanı mı?»

Heyecanlı bir ses dalgası cevap verdi ona. Köylü yerine dönerek yere çömeldi.

Sonra Çen Tong Zu hakkında da bir kaç belge okundu ve daha başka konuşmacılar çıkarak suçlamalarda bulundular. Tutuklu askerlerden de bir kaçı söz istediler. Onun askerî okuldaki ayaklanmayı nasıl örgütlediğini, askerlerin bir kısmını nasıl kurşuna dizdirtip, diğerlerini silahsızlandırdığını ve hapishaneye attığını ve komünist laflarla onları nasıl aldattığını anlattılar.

Çen artık inkarın anlamsız olduğunu görmüştü. Önünde emirler verdiği bir çok insan oturuyordu. Ölüme mahkum edildiği zaman, bu karara karşı tek ses çıkmadı.

Böylece günler geçti. Bir hafta sonra hemen hemen bütün askerler serbest bırakıldı. Kendilerine orduya tekrar alınmadan önce tek tek esaslı bir incelemeden geçecekleri bildirildi.

İkiyüzden fazla asker hapis cezalarına çarptırıldı. Dörtyüze yakın insan kurşuna dizildi. Aralarında devrimden önce Yütu'da köle ticareti yapan ve sonradan BAD üyesi olan bir de kadın vardı. Kurşuna dizilenlerin arasında tek kadındı bu.

Fakat BA Derneğinin önderleri kurşuna dizilmeden önce, bir çok şehirlerde gezdirildiler. Buralarda büyük kitle toplantıları düzenlendi, mahkumlar halka gösterilerek Peysa'daki halk mahkemesi ve orada ileri sürülen bütün düşünceler anlatıldı. En yüksek önderlerden ikisi, BA Derneği hakkında bütün bildiklerini anlatacaklarını söylediklerinden kurşuna dizilmeyip, hapise gönderildiler.

Bu dâvadan sonra duruşmaya katılanlar ve delegeler, sovyet bölgelerini dolaşarak kitle toplantılarında karşı-devrimin metotlarını anlattılar.

Bu andan itibaren genç, ihtiyar herkes, diğerlerinin konuşmalarını ve anlattıklarını dikkatle ve eleştirici bir tarzda dinlemeye başladılar. Her şehirde ve her köyde, «Karşı-devrime karşı mücadele komisyonları» kuruldu. Sovyet üyelerini daha iyi gözden geçirmeye ve bütün organları kontrol etmeye başladılar. İhtiyarlar bile şöyle diyorlardı: «Artık bizim de okuma-yazma öğrenmemizin zamanı geldi. Sovyetlerimizin gazete ve kitaplarını okuyup gerçekleri kendimiz öğrenmeliyiz. Cahillik yüzünden aydınlıktan uzak kalmamalıyız. Leoparların çığlığı bizi artık aldatmasın.»

Şangpo'nun Düşüşü

Eskiden güney Kiangsi'de yaşayan milyonlarca köylüye yüksek duvarlı Şangpo şehrinden bahsedilince, daima korku ve dehşetle irkilirlerdi. Kiangsi'de ve diğer eyaletlerde köylüleri aynı şekilde ezerek kanlarını emen daha başka şehirlerin olması, Şangpo'dakiler için bir avuntu olmaktan çok uzaktı.

Çünkü Şangpo duvarlarının ardında, yüzbinlerce dönüm toprağa ve yüzlerce harap köye sahip olan büyük toprak ağaları, onsekiz güçlü aile yaşıyordu. Bu şehir bunların kaleleriydi ve duvarların korunağında yaşayan aile mensuplarının sayısı üçbini buluyordu. Şehirde onlardan başka yirmibin insan daha yaşamaktaydı. Fakat bunların hayatı da duvarların dışında yaşayan milyonlarca köylü gibi büyük ailelerin insafına kalmıştı.

Bu ailelerin evleri, etrafı parmaklıklarla çevrilmiş parkların içinde muazzam tesisler halindeydi. Bir çok nesilden aile fertleri bunların içinde bir arada yaşıyorlardı. Damlarda tantanalı süsler parıldıyordu: Ejderhalar ve diğer masal yaratıkları. Beyaz ve geniş dış duvarlar da bir çok rengârenk şekillerle süslenmişti.

Ataların tapınaklarının önüne, çoktan tarihe karışmış imparatorluklar zamanında yararlıklar göstermiş adamlar için harikulade anıtlar dikilmişti. Tapınaklardaki

kıymetli levhalara ağaların son elli kuşağından hatıralar kazılmıştı.

Bu büyük aileler Şangpo'nun ve bu şehre ait olan her şeyin hükümdarlarıydılar. Beş kapıyla dışarı açılan sağlam istihkamlar onları yeterli derecede koruyordu. Buna rağmen, büyük devrim gibi kargaşalık zamanlarında, Mintuan ve makinalı tüfekler tarafından da korunmaktaydılar.

Filintaları, makinalı tüfekleri ve cephaneyi onlara Nanking ve Şanghay gönderiyordu. Şangpo silahlığı silahları tamir edebiliyor ve hatta silahlık işçileri, malzemeleri olursa, basit silahlar bile yapabiliyorlardı. Dışarıyla ilişkileri kesilmediği müddetçe cephane de imal edebilecek durumdaydılar.

Şehrin geniş çevresindeki köylerde yaşayan köylüler koyu bir sefaletin içine batmışlardı. İçlerinde pek azı durumuna itiraz ediyordu. Büyük devrim sırasında bile bu bölgelerde çok az köylü birliği kurulmuştu. Köylülerin çoğu kanunlara itaat ediyorlardı. Çünkü afyon müptelâsıydılar. Bazı köylerde afyon içmeyen erkek ve kadın yok gibiydi.

Ülke üç şey yetiştiriyordu: Afyon, tütün ve pirinç. Bunların içinde en önemlisi afyondu. Afyon Şangpo'nun efendileri için en büyük kazanç kaynağıydı. Onlar için iktidar ve refah demekti. Afyon, oğullarını Nanking ve Şanghay'daki veya yurtdışındaki üniversitelere gönderiyor, seyahatlerini afyon ödüyor, hükümetteki mevkilerini ve etkilerini afyon sağlıyordu. Şanghay'da afyon ticareti yapıyorlar, afyon karşılığında on, yirmi, otuz odalık satın alıyorlar, afyon onların evlerini kölelerle dolduruyordu (gırtlaklarına kadar borca batan köylüler kızlarını onlara satmak zorundaydılar). Muhteşem tapınaklarını da afyondan elde ettikleri kazançla inşa ediyorlardı. Toprakları onlar için işleyen ve bu afyonu hasat eden yüzbinlerce köylü

lse, sekiz kader işaretlerinin bahtsızlığını afyon dumanları arasında unutmaya çalışıyorlardı.

Beylerin evleri ne kadar muhteşemse, köylülerinki de o kadar haraptı. Köy kulübeleri, çürümüş tahtalar, teneke-ler ve pis paçavralarla tutturulmuş taş ve pislik yığınları halindeydiler. Domuzların ve uyuz kafalı, çıplak çocukların yerlerde debelendikleri sokaklar çöplüğü andırıyordu.

Borçlar köylü ailelerinin omuzlarını yüzyıllardan arta kalan cesetler gibi bastırıyordu. Pek azının kendi toprağı vardı. Bir zamanlar herkes bir parça toprak sahibiydi. Fakat son iki yılda vergiler ve askeri müsadereler ellerinde ne var ne yoksa alıp götürmüştü. Köylüler ağalardan borç aldıkça fakirleşiyorlardı. Çünkü sefaletleriyle birlikte faizler de yükselmişti. Şimdi borç aldıkları bir dolar, yıl sonuna kadar üç dolarlık bir borç haline geliyordu. Borçlarını ödemek için topraklarını elden çıkartmak zorundaydılar. Böylece çoğu yarıcı olmuştu. Toprak kiraları mahsulün üçte ikisine, hatta dörtte üçüne çıkmıştı. Buna karşı çıkmayı akıllarından bile geçiremiyorlardı. Çünkü ağalar aynı zamanda kanun temsilcileriydiler. Huzur ve nizamı temin etmek için Mintuan'a bir emir vermeleri kafiydi.

Bir çok köylüler kendilerini bile köle olarak satmak zorunda kalmışlardı. Oğullarına bu durumu sineye çekmekten başka yapacak şey kalmıyordu. Borçları yüz-ikiyüz doları geçmese bile, ne kendileri, ne de oğulları bunu on nesilde ödemeyi umut edemezlerdi.

Binlerce köylü, onlarca ve onlarca köy, ateşli bir hastanın humma nöbetini andıran bir manzara arzediyorlardı Sadece bir tek yaratık, yani insan, bu kadar düştüğü halde hayatta kalabiliyordu. Hayvanlar daha çabuk ölüyorlardı. Afyon, binlercesinin insan oldukları bilincini bile kaybettirmişti. Ama şiş göbekli, zengin ve güçlü ağalar afyondan tahtlarına kurulmuş oturuyorlardı.

Sık sık, vücutları karanlık bir rüyayı andıran, fakat gözlerinde isyan ateşi parıldayan delikanlılara rastlanırdı. Bunlara tehlikeli unsurlar gözüyle bakılıyordu. Böylelerinin onlarcası Mintuan tarafından Şangpo'ya sürüklenmiş ve kafaları bambu sırıklara takılarak şehir duvarlarının üzerinde teşhir edilmişti.

Kızıl Ordu Kiangsi'den hareket ederek bu zulüm kalesine doğru ilk defa yola çıktığında, 1929 yılının —cumhuriyetin ondokuzuncu yılı— ilkbaharıydı. Birkaç toprak ağasının oturduğu bir komşu şehrin Kızıl Ordu tarafından alındığı ve ağaların tek tek kurşuna dizildikleri haberi her tarafta yayılmıştı.

Şangpo'nun ağaları durumu görüşmek üzere derhal bir araya toplanmışlardı. İçlerinden bir çoğu, silah, cephane ve telsiz araçları temin etmek üzere kuzeye, oradan da Nanking ve Şanghay'a yollanmışlardı. Diğerleri, yakın ve uzak bütün köylerde vergilerin ve toprak kiralarının düşürüldüğünü bildiren ilanlar asmaya karar verdiler. Köylüler gözlerine ve kulaklarına inanamıyorlardı. İlanlarda, bu yıl Guomindang'ın halka refah getireceğini ve ağaların da büyük bir cömertlikle kiraları yüzde yirmibeş ve hatta yüzde otuz ve kırk düşürmeye karar verdikleri bildiriliyordu. Şehrin büyük kırmızı mührüyle damgalanmış bildiri, çiçekli sözlerle son buluyordu. Hatta bir çok köylüye bu sevinçli günü kutlamaları için testiler içinde şarap gönderilmişti. O gece bütün köyleri heyecandan uyku tutmadı.

Fakat ertesi gün yeni bildiriler asıldı. Eşkiyaların yolda olduğu, halkı asıp kestikleri, önlerine çıkan her şeyi yakıp yıktıkları bildiriliyordu. Köylüler kapılarını kilitleyerek evlerine gizlenmeyi ve ancak tehlike geçtikten sonra dışarı çıkmayı doğru buldular.

Binlerce insan dağlara kaçarak günlerce korku içinde yaşadılar. Diğerleri kerpiç kulübelerine sığınarak ka-

pılarını sağlamlaştırdılar. Fakat aralarında kendi düşüncelerine göre kaybedecek bir şeyleri olmayan «tehlikeli unsurlar» da vardı. Bunlar olacakları seyretmek için merakla bekliyorlardı.

Nihayet eşkiyalar geldiler. Dörtbin kişi kadardılar. Üzerinde beş köşeli siyah bir yıldız ve ortasında orak-çekiç olan kızıl bir bayrak taşıyorlardı. Halkı öldüreceği yerde, köylüleri bir toplantıya çağırdı bu ordu. Köylülerin şaşkın bakışları arasında, kendilerinin de köylü olduklarını ve ağaları ortadan kaldırmak için Şangpo'ya yürüdüklerini söylediler. Köylüleri kendilerine katılmaya çağırdılar. Tehlikeli unsurlardan bazıları tek söz söylemeksizin ve tek soru sormaksızın bu çağırıya uydular. Fakat diğer köylerden giderek daha çok sayıda köylüler geldikçe, kızılların önderlerine sorular sorulmaya başlandı. Ağalar ortadan kaldırıldıktan sonra ne olacaktı? Beyaz birlikler iki yıl önceki gibi yine Şangpo'ya gelirlerse, Kızıl Ordu köyleri koruyabilecek miydi?

Kızıl Ordu köylülerin savunması için köylü birlikleri kurmak istiyordu. Bunlar örgütlenerek Şangpo'yu ve köyleri kendi malları olarak koruyacaklardı. Bunun için gerekli silahları Mintuan'dan alabilirlerdi.

Köylülerin çoğu çok daha sonrasını düşünüyor ve bu işe pek güven duymuyordu. «Fakirlerin alın yazısı hep kötü olmuştur. Sekiz kader işaretimiz bahtsız, ne yapalım? En iyisi kadere razı olmak. Ağalar kiraları dörtde bir, hatta bazıları üçte bir indirdiler. Alın yazısına karşı çıkmak doğru değil,» diyorlardı.

Diğerleri kaderden falan bahsetmiyorlar, fakat basit sözlerle korkularını ortaya koyuyorlardı: «Siz gidince beyaz birlikler gelecek. Biz şimdiye kadar elimizde hiç filinta tutmadık, yağmur gibi mermi boşaltan o korkunç silahlara karşı ne yapabiliriz? Hayır, siz gidince halimiz duman olur bizim.»

«Dinleyin,» diye cevap veriyordu Kızıl Ordu. «Bizler de sizin gibi köylüyüz. Bizim köylerimizde de çokları sizin gibi konuşuyordu. Siz ağalara kanıyorsunuz. Onlar kiraları sadece korkularından indirdiler.»

Ama köylülerin güvensizliği geçmiyordu: «Hele bekleyelim bakalım ne olacak? Belki siz gittikten sonra da korkarlar.»

Uzun uzun bu şekilde tartışıldı. Sonunda Kızıl Ordu Şangpo'ya saldırmaktan vaz geçti. Çünkü kitleler ona yardım etmek istemiyorlardı. Şehir iyi tahkim edilmişti. Bu yüzden, köylülerin desteği olmaksızın savaşmak faydasızdı.

Ordu oradan ayrıldıktan sonra, bir ay her şey yolunda gitti. Fakat sonra ağalar, sıkıntılı zamanlardan, mahsulün kötü olacağından, kıtlıktan ve sel baskınlarından söz etmeye başladılar. Ve henüz aradan çok bir zaman geçmeden, kiralar yine eskisi gibi oldu.

Bazı köylüler bunu ödemeyi reddettiler. Fakat mahsul zamanı gelince, ağalar yanlarında paralı askerleri olduğu halde kendilerini kölelerin sırtındaki tahtıravanlarda taşıtarak mahsulleri kontrol etmeye ve paylarını almaya geldiler. Köylülerin karşı çıktıkları yerlerde mücadeleler oldu. Fakat kargılarla, kazmalarla ve bıçaklarla Mintuan'ın seri ateşli silahlarına karşı bir şey yapamıyorlardı. Tehlikeli unsurlar esir alınarak Şangpo'ya götürüldüler. Orada kamçılarla terbiye edildikten sonra, büyük konakların bu amaçlar için ayrılmış boş hücrelerine hapsedildiler. Diğerlerinin kafaları şehir duvarlarına dikildi veya bombu sırıklara takılarak ibret olsun diye köy köy dolaştırıldı. Fakat mücadeleler öyle şiddetlenmişti ki, beyler Şanghay'dan getirdikleri o acayip yeni makinalarıyla Kançu'ya haber yollayarak yardım istemek zorunda kaldılar. Az zaman sonra beyaz birlikler gözüktü. Bunlar bazı köylerde tek bir canlı bile bırakmadılar.

İsyanlar böylece son buldu. Huzur ve nizam yeniden sağlanmıştı ve köylüler eskisi gibi kiralarını ödüyorlardı.

1931 yılının sonbaharıyla birlikte, Kızıl Ordunun bir tümeni de Şangpo önlerinde gözüktü. Şangpo şimdi daha iyi teçhiz edilmişti, ama Kızıl Ordu da. Sırtlarında sahici üniformalar vardı şimdi. Kasketlerinde birer kızıl yıldız taşıyorlardı. Askerlerin ayakları artık çıplak değildi. Hasır sandallar giymişlerdi. Bu sefer köylüler Kızıl Orduya öylesine akın ettiler ki, sanki toprak yarılmış ve yarı çıplak erkek ve kadınlardan bir orduyu dışarı fırlatmıştı.

Ağalar şehrin kapılarını kapatmışlar, savunmaya hazırlanıyorlardı. Kızıl Ordu ve köylüler şehrin etrafını kuşatarak ablukaya aldılar. Aradan bir ay bile geçmeden, çevrede her hangi bir şekilde savaşa katılmayan tek bir köylü bile kalmamıştı. Tabii bıçakları, kargıları ve kazmalarıyla şehir duvarlarına karşı bir şey yapamazlardı. Kızıl Ordunun bir kaç parça topu da, gerçi şehire zarar verebiliyor, fakat duvarlara işlemiyordu.

Daha önceden hiç bir savaşa katılmamış olan köylüler ilk önce topların gürültüsünden ürkmüşlerdi. Fakat sonra kendileri de toplar yapmaya başladılar. Tepelerden büyük ağaçlar keserek yaktılar ve kütüklere büyük delikler açtılar. Ağaç toplarının ağızlarına barut, eski çiviler, çinko parçaları, çelik döküntüleri, cam kırıkları ve hatta keskin taş parçaları tıkıştırdılar. Sonra hepsi birden ateşlenince, patlamalar gökyüzünü sarsmaya Mintuan'ın yüreğine korku saçmaya başladı.

Şangpo duvarlarını ve kapılarını böyle ilkel toplarla bombardıman ediyorlardı köylüler. Topların bazıları patlarken yarılarak köylülerde düşmandan daha fazla zarara sebep oluyordu. Ama onlar yılgınlık nedir bilmiyorlar ve büyük bir coşkunluk içinde bombardımana devam ediyorlardı.

Daha başka köylüler tepelerden ağaç gövdeleri sökerek, naralarla şehir kapılarını kırmaya çalıştılar. Böyle saldırılara hep gece karanlığında girişiliyordu. Buna rağmen istihkâmlardan geceleri bile ateş kusan makinalılar yüzünden, birçoklarını ölü veya yaralı olarak geri taşımak zorunda kalıyorlardı.

Şangpo'ya saldıran Kızıl Ordu tümeninin bir de uçağı vardı. Köylüler şimdiye kadar böyle bir şey görmemişlerdi. Günün birinde, uçak bombalarla yüklenerek havalandı ve dev bir kuş gibi Şangpo üzerinde daireler çizmeye başladı. Köylüler korku ve şaşkınlıktan dona kalmışlardı. Köylü ulaklar dağlarda deli gibi koşarak Kızıl Ordunun gökleri de fethettiği haberini yaydılar. Kızıl Ordu uçabiliyordu.

Kızıl Ordu içinde bir çokları, bombaların sadece ağaları değil, suçsuz insanları da öldürdüğünü ileri sürdüklerinden bombardımandan vaz geçildi ve şehre, halkı ağalara karşı ayaklanmaya ve şehir kapılarındaki kardeşlerine ve arkadaşlarına kapıları açmaya çağıran bildiriler atıldı.

Şehirdeki telsizler durmadan imdat çağırıp duruyorlardı. Fakat artık bütün güney Kiangsi kitlelerin elinde bulunuyordu. Kızıl muhafızlar bu bölgeye açılan bütün yolları tutmuşlardı. Günün birinde hâlâ beyazların elinde bulunan Kançu'dan bir uçak gönderildi. Köylüler son derece korkmuşlardı. Ama Kızıl Ordunun keskin nişancıları düşman uçağını dört bir yandan ateşe tutmaya başladılar. Ansızın uçak sarsıldı ve yere düşerek tarlalara çakıldı. Yükü sadece bombalardan ibaret değildi. Ayrıca tuz çuvalları ve cephane de taşıyordu. Demek ki şehirde cephane ve yiyecek kıtlığı baş göstermişti. O gün şehir kapılarına girişilen saldırıya yeniden binlerce köylü katıldı.

Sonunda halk ve Mintuan şehir kapılarını açtılar Halkın hemen hemen yarısı açlıktan kırılmıştı, yüzlerce

ceset caddeleri dolduruyordu. Fakirler daha kuşatmanın ilk günlerinde ölmüşlerdi. Zaten kuşatmadan önce yarı ölüydüler, açlığa daha fazla dayanamamışlardı. Fakat ağaların hepsi hayattaydı. Vaktinde evlerine yeteri kadar yiyecek sakladıklarından hâlâ sağlıklı ve şişkoydular. Köylüler ellerinde kargıları ve bıçakları olduğu halde açılan şehir kapılarından şehrin içerlerine doğru akın ettiler. Ağaların bir çoğu korkudan kendilerini öldürmüşlerdi. Diğerleri aileleriyle birlikte köylülerin eline düştüler. Köylüler esirleri Kızıl Orduya bile bırakmıyorlardı. Sadece Kızıl Ordunun duruma derhal müdahale etmesi, korkunç bir kıyımı önleyebilmişti. Kızıl Ordu idamların yalnız halk mahkemelerindeki duruşmalar sonucu yapılmasını talep etti.

Kitleler sırf ağaların canlarını istemekle kalmıyorlar, ayrıca evlerini ve atalarının tapınaklarını da yıkmak istiyorlardı. Bu servetlerin bazılarını kurtarmaya çalışan Kızıl Ordu pek bir başarı elde edemedi. Kızgın köylülerin elinden telsiz istasyonlarını güçlükle alabildiler. Binalardan bir kaç tane de silah kurtarabildiler. Fakat geri kalan her şeyi, köylüler caddelere ve meydanlara taşıyarak yakıp kül ettiler. Gözlerini her şeye karşı kör eden koyu bir kinle, ağalara ait olan her şeyi yok edinceye kadar durup dinlenmek bilmediler. Binaların içini boşalttılar, duvarlardan parşömen kağıtlarını ve resimleri söküp indirdiler, mobilyaları, elbiseleri, yatakları, mutfak eşyalarını, eski vazoları, devasa oyma şamdanları ve eski çağlardan kalma yağ lambalarını, eski porselenleri ve fildişinden oyma yemek çubuklarını dışarı taşıyarak hepsini ateşe attılar. Kadınlar sefil çıplaklıklarını örtmek için düşmanlarının elbiselerini bile yerden almaya tenezzül etmiyorlardı.

Ataların büyük tapınaklarındaki, nesillerin hikâyesini, refahlarını ve iktidarını anlatan hatıra levhaları da köylü-

ler tarafından tuzla buz edildi. Duvarlardaki tablolar, kıymetli oyma masalar ve dua sehpaları alev alev yandılar. Sonunda binalardan başka bir şey kalmamıştı ortalıkta. Askerlerin itirazları sayesinde binalar sonradan kullanılmak üzere ayakta kaldılar.

Tapınakların önünde büyük mandarinlerin taştan anıtları duruyordu. Köylüler bir karınca sürüsü gibi bunların üstüne saldırarak saatlerce uğraştıktan sonra, binlerce küçük parçaya böldüler. Sonunda bir yığın granit parçalarından başka bir şey kalmamıştı ortalıkta.

Ambarlarda muazzam afyon stokları bulundu. Bunlar da ateşe atılarak tarlalarda ve çayırlarda üç gün boyunca alev alev yandılar. Bu alevler köylülerin kurtuluş yolunu aydınlatıyordu.

Şangpo'nun düştüğü haberi bütün tepelere ve dağlara yayıldı. Henüz ilk gece sona ermeden, Şangpo'ya gelen bütün yollar onbinlerce insanla örtülmüştü. Sonsuz alaylar halinde geliyorlardı, belden yukarısı çıplak, yalınayak başı çıplak erkekler ve oğlan çocukları, paçavralara bürünmüş kadınlar. Çoğu afyonun apaçık izlerini taşıyorlardı yüzlerinde.

Şehir duvarları üzerinde siyah yıldızlı, orak-çekiçli kızıl bayrak dalgalanıyordu. Kapılardan içeri gözleri heyecandan iri iri açılmış insan kitleleri bir sel gibi akıyordu. Kaynaşan halk Şangpo caddelerine sığacak gibi değildi. Duvarların dışındaki çayırlar ve tarlalar da insan kalabalığından simsiyahtı. Her yerde kitlelerin arasına çabucak Kızıl Ordu temsilcilerinin konuşacağı forumlar kuruldu.

Büyük evlerin köleleri de kitle arasında dolaşıyorlardı. Donuk bakışlı, yüzleri yaralı ve yarı açtılar. «Liangşui köyünden Çen Çung Hua'nın ailesinden kimseyi gördüniz var mı?» diye ailelerini araştırıyorlardı.

Güneş ufukta henüz belirmişti ki, kitle toplantıları başladı ve ancak geceleyin son buldu. Sanki insanların

bir defa dilleri çözüldükten sonra, konuşmalara doyamaz olmuşlardı. Silahların konuşması kadar konuşma silahına da önem veren Kızıl Ordu askerleri köylülere konuşmasını öğretiyorlardı. Ne kadar da rahat konuşuyorlardı! Konuşmaları da yürüyüşleri kadar serbestti. Köylüler için toprak talep ettiler, bütün borçların ve vergilerin yok edilmesini istediler. Halkı çocuklar ve yetişkinler için okullar yapmaya, işçi ve köylü birlikleri kurmaya ve savunma için silahlanmaya çağırdılar.

Böyle konuşmalardan sonra, Kızıl Ordu önderleri köylüleri de konuşmaya davet ederek içlerini dökmelerini istiyorlardı. Bazıları bunu cesaretle denediler, fakat çoğunluk korkudan tek söz bile edemiyordu. Sonunda içlerinden biri kekeleyerek bir kaç cümle söyleyebildi. Bu, köylüler üzerinde müthiş bir etki yaptı ve onları yüreklendirdi. Şimdi, doğu kapısından ilk olarak şehre giren ihtiyar bir köylü kürsüye çıkarak konuşmaya başladı: «Ağalar, kendilerinin sekiz kader işaretleri bahtlı çıktığı için ağa ve zengin olduklarını söylüyorlardı bize. Biz ise sekiz kader işaretimiz bahtsızlık ifade ettiğinden fakirmişiz. Ama bu yalandı. Şimdi ming ve keh ming'in (*) aynı şey olduğunu öğrendik. Biz kendi ming'imize keh ming'le sahip çıkmalıyız.» (kaderimize devrimle sahip çıkmalıyız) Gökgürültüsünü andıran bir tezahürat koptu. Sonra kitlenin arasından bir kadın konuşmaya başladı. Kadını kürsüye doğru ittiler: «Evet, biz mahsulün üçte ikisini veya dörtte üçünü ağalara vermek zorundaydık. Hatta hükümetin vergileri bile bizim sırtımıza yüklenmişti. Hayır dediğimiz zaman ya kamçılanıyor, ya öldürülüyorduk. Oğullarımız katlediliyordu. Bunları hep ağalar yaptılar. Onları öldürmeliyiz.»

(*) Ming, kader veya talih demektir; Keh ming ise, «düzeni yık», yani devrim anlamına gelir.

Böylece bütün gün boyunca konuşuldu. Konuşabildiklerini ancak bu anda keşfedebilen insanlar bir kürsüden diğerine götürülüyorlardı. Çoğunlukla kızıl askerlerden duyduklarını tekrarlıyorlardı, tabii başka kelimelerle. Fakat konuşmaları hep ağaları öldürme talebiyle son buluyordu.

Kızıl Ordunun önderleri ağaların öldürülmeleri gerektiği konuşunda hem fikirdiler. Fakat sadece büyük ailelerin reislerinin idam edilmelerini talep ediyorlardı. Kadınların ve çocukların ve ağaların oğlu olmaktan başka haklarında bir suç bulunamayan oğulların öldürülmesine kesin kes karşıydılar.

Köylüler kulaklarına inanamıyorlardı: «Bu da ne demek?» diye haykırıyorlardı. «Bu topraklara sahip olan bütün aile!» Bunda haklıydılar. Çünkü topraklar ve her şey bireylerin değil, ailenin mülkiyetindeydi. Aile reisi muazzam bir ağacın sadece ucunu teşkil ediyordu.

Ama Kızıl Ordu önderlerinin ve bilhassa siyasi kısımdakilerin yeni ve tuhaf fikirleri vardı. Komünizmin şartları değiştireceğinden ve kimsenin başkalarının hayatında tayin edici bir role sahip hiç bir şeye sahip çıkamayacağından dem vuruyorlardı. Ama köylülerin böyle sözlere aklı yatmıyordu.

«Sizler sadece aile reislerini öldürmemizi söylüyorsunuz. Peki kökleri bırakalım da, yeni ağaçlar mı yetişsin?»

«Hayır!» diye ilave etti bir başkası. «Ömrümde böyle bir şey duymadım. Yılan yavrularını bırakalım ki, büyüyüp bizi soksunlar!» Dışarda hâlâ beyaz birlikler var. Eğer onlar gelirse büyük aileler topraklarını geri alacaklardır. Bir tek fert bile hayatta kalsa, her şeye sahip olacak ve babasının öcünü alacaktır. Ama beyazlar hayatta kimseyi bulamazlarsa, toprakları da elimizden alamazlar.» Önderlerin komünizm hakkındaki fikirleri belki iyi olabilir-

di, ama büyük ailelerden hiç bir şey anladıkları yoktu. Sonunda Kızıl Ordu önderleri ağaları korumak istemekle suçlandılar. Kumandanların itirazları hiç bir etki yapmıyordu. «Ağaların bizi bambu kamışlarla nasıl kamçılattıklarını unutmadık. Hapishaneleri unutmadık. Kardeşlerimizin ve oğullarımızın şehir duvarlarındaki kesik başlarını unutmadık. Biz iğne ipliğe dönerken, onların nasıl şiştiklerini, çocuklarımızın analarının kupkuru göğüslerinde nasıl öldüklerini unutmadık,» diyorlardı köylüler.

Sonunda Kızıl Ordu önderlerinden bir kaçı bile tereddüt etmeye başlamışlardı: «Niye büyük aileleri kurtarmaya çalışıyoruz ki?» diye soruyorlardı birbirlerine.

«Sadece aile reislerinin idam edilmesi Partinin emridir.»

«Bu şartlar altında bunu uygulamak imkansız,» diyorlardı diğerleri.

«Parti emri bu!»

«Evet, ama bizim askerlerimizin de çoğu köylü ve köylülerin haklı olduğunu söylüyorlar. Ağaların topunun idam edilmesini istiyorlar. Eğer bunu kabul etmezsek, kendi saflarımızda da isyan çıkacak!»

Durum böyleydi. Kızıl Ordunun köylü askerleri kendi önderlerine karşı cephe alarak köylülerin tarafına geçmişlerdi. Ayrıca, ağalar zaten köylülerin elindeydi. Nasıl eskiden ağalar köylülerin kardeşlerinin, oğullarının ve dostlarının canlarını almışlarsa, bugün de köylüler onların canlarını istiyorlardı. Sonunda Kızıl Ordu buna razı olmak zorunda kaldı.

Onsekiz büyük aile caddelerden geçirilerek konuşmacıların ölümlerini istedikleri kürsülerin yanına getirildiklerinde, güneş batıda iyice alçalmıştı. İdamlardan yana olan herkesin ellerini kaldırması istendi. Tek el bile aşağıda kalmadı.

Sonra esirler çayırlardan geçirilerek her kürsünün önünde yeniden idama mahkûm edildiler. Kürsülerden birinin önünde, bir köylü, kitle arasından kendisine yol açarak öne çıktı ve aile reislerinden birine hitap etti: «Ben Lungkiau köyünden Yang Yu Çing'im. Kardeşimi hatırlıyor musun? Doğu kapısının üstüne diktirdiğin kesik başını hatırlıyor musun? Mintuan'ın onu öldürmeden önce nasıl soyduğunu hatırlıyor musun? Kardeşimi öldürmeden önce neler hissettiğini anlayasın diye, şimdi ben de senin işang'ını parçalıyorum.»

Ve Yang Yu Çing'in sert, kemikli elleri ağanın elbiselerine yapışarak vücudundan ayırdı. Elbiseler bağlı kollarından aşağı sarktı.

Üçbin esir, kargılarla silahlı bin köylünün refakatinde tarlalara getirildiler. Bu esirlerin hepsi de büyük ailelerin mensuplarıydı: Oğullar, ev kadınları, odalıklar, amca ve dayılar, kardeşler, çocuklar ve Mintuan'ın subayları. Köylüler onları itinayla sıraya dizerek diz çöktürdüler.

Sonra idamlar başladı. Köylüler işlerini kin ve gazap dolu bir kararlılıkla görüyorlardı. Hava ölüm çığlıklarıyla yırtılır gibiydi.

İdamlar başlarken, bir köylü kadın silahlı köylülerin arasından kendine zar zor bir yol açarak yere diz çökmüş esirlerden birinin yanına vardı. Esir, kadını görmüyordu. Başı göğsüne düşmüş, etrafında olup bitenlerden habersiz gibiydi. Ama kadın onu tanıyordu. Etraftaki köylüler de kadını tanıyorlardı. Kadının sekiz çocuğu olmuştu. Bunların yedisi daha küçükken ölmüşler, sadece bir tanesi hayatta kalmıştı. Baba-oğul iki yıl önceki mahsul mücadelelerine katılmışlar, ağalar tarafından esir alınarak idam edilmişlerdi. Kafaları şehrin kulelerini süslemişti. Biçare ihtiyar kadın bu olaydan sonra aylarca deli gibi köy köy dolaşmıştı. Köylüler delilerin erdiklerine inandıklarından ona bakmışlardı.

Kadının şimdi yine aklı başındaydı. Kocasını ve oğlunu öldürten ağanın başına dikilmişti. Sonra onun yanından ayrılarak kucağında emzikte bir çocuk tutan baş kadınının yanına gitti. İhtiyar ve sıska kadın, çocuğu onun elinden çekip alarak kundağı havaya kaldırdı ve yere çaldı. Sonra yerden kaldırdı ve tekrar tekrar yere vurdu. Bundan sonra sessizce geri dönerek köylü kitlelerinin arasına girdi. Böylece kendisine yapılana aynı şekilde karşılık vermişti.

İdamlardan sonra köylüler Kızıl Orduya döndüler: «Şimdi sizin düşüncelerinizi dinlemeye hazırız. Söyleyin, ne yapalım?»

Bundan sonra Şangpo'da köylü birlikleri, tarım işçileri birlikleri, balıkçılar, hamallar ve daha bir çokları için birlikler kuruldu. Bunların delegelerinden ilk sovyet hükümeti seçildi. Mintuan'ın yerini kızıl muhafızlar aldılar ve onların silahlarıyla silahlandılar.

Daha sonraları, eskiden büyük ailelerin evleri olan binalar, bu birliklerin konakları haline getirildi. Zay ailesinin büyük evi, şimdi sovyet hükümeti binası olmuş, üzerinde kızıl bir bayrak dalgalanıyordu. Büyük evlerin bir diğerinde Şangpo işçilerinin çocukları için bir okul açıldı. Daha sonra, bir hastane kurmak, köylüleri ve işçileri bedava tedavi etmek ve cüzi bakır paralar karşılığında ilaçlar vermek üzere doktorlar da geldi.

Fakat ilk iş toprakları dağıtmak olmuştu. Her erkek ve kadın, toprağı işleme kabiliyetine göre toprak sahibi oldu. Bu arada ortaya çıkan anlaşmazlıkları birlikler ve sovyet hükümeti çözümlüyordu.

Yeni hükümet ilk önce bir afyon kanunu çıkarttı. Bundan sonra artık haşhaş dikilmeyecekti. Afyon tiryakileri afyonu bırakacaklardı. İhtiyar müptelâlara, ağaların elinde ana silahlardan biri olan bu zehirden kurtulmaları için belirli bir süre tanındı. Bu iptilâdan kurtulanlar kah-

ramanlar gibi alkışlanıyorlardı. Afyon satıcılarının da kendilerine yeni bir meslek seçmeleri zorunlu kılındı.

Şangpo'nun düşüşünün üstünden henüz altı hafta geçmemişti ki, Yuikin'deki Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresi için delegeler seçildi. Seçim günü 7 Kasım 1931, cumhuriyetin yirmibirinci yılı ve Çin sovyet cumhuriyetinin birinci yılının ilk günleriydi. Kızıl Ordunun büyük kısmı Şangpo'dan ayrılmış bulunuyordu. Fakat köylüler askerleri unutmamışlardı. Bu yüzden delegeler Yuikin'e gitmek üzere yola çıkarlarken, yanlarında askerlere verilmek üzere hediyeler de götürüyorlardı. Üzerlerine üç köşeli kızıl bayraklar iliştirdikleri büyük çıkınlarını bambu çubuklara takmışlardı. Çıkınların içinde genellikle Şangpo civarındaki köylerin kadınlarının ördükleri hasır ayakkabılar vardı. «Kardeşlerimizi, Kızıl Orduyu selamlayın!» diyorlardı kadınlar. Delegeler küçük kızıl bayrakları bohçalarına daha sağlam tutturuyorlar, bambu çubuklarının ucunda havaya kaldırıyorlardı. Kitlenin coşkun tezahüratı arasında ağır ve uygun adımlarla sıradağları ve vadileri aşarak kendilerini uzak Yuikin'e götürecek olan uzun yürüyüşlerine başladılar.

Bu şekilde, bu yoldan ve böyle tuhaf bir zamanda, Şangpo köylüleri kendi kendilerinin efendileri oldular.

Generaller ve İhanet

Kızıl Ordunun 3 ncü kısmının Kiangsi'nin güneyindeki müstahkem Huiçang şehrini kuşattığı sıralarda, Li Ming Sui ansızın bütün bu hikayeden gına getirmişti. 3 ncü kısmı takviye için gönderilen 7 nci Kızıl Ordunun kumandanıydı. Ama bir Kızıl Ordu kumandanı olmak ona ne kazandırmıştı ki? Ne kadar bunun üzerinde düşünürse, her şey ona o kadar boş geliyordu. Bir kaç yıl önce Kuangsi eyaletinde Guomindang generali iken, hayat yaşamaya değerdi. İyi bir ücret alıyor ve ayrıca cephane, toplar ve diğer ordu malzemelerinden de iyi kazanç sağlıyordu. Afyon ticareti de bir general için kârlı bir gelir kaynağıydı. Sonra ağalardan ve zengin tüccarlardan gelen hediyeler. Kısacası, ziyafetlerle, kumar ve gece alemleriyle geçen hoş bir hayatı vardı. İstediği zaman bir generalden diğerine geçebilirdi. Her fikir değişikliğinin karşılığı nakit olarak ve cömertçe ödeniyordu. Bütün diğerleri gibi o da Hongkong'da arazi alıp satabilir, borsada oynayabilirdi. Sonra askerler de başkaydılar o zaman: Guomindang ordusundakiler tek bir şey sormaksızın itaat ederlerdi. Zaten pek az asker bağımsız düşünebilme yeteneğine sahipmiş gibi görünüyordu orada. Her halükârda güneydeki köylü ayaklanmasından önce böyleydi durum.

Li Ming Sui o zamanlar onüçbin kişilik bir kuvvetle güney Kiangsi'deki bir köylü ayaklanmasını ezecekti. Askerleri Kuangsi ve Kuangtunglu fakir köylüler, tarım işçileri ve kulilerdi. Aralarında bir kaç demiryolu işçisi, fabrika işçileri ve gemiciler de vardı. Çoğu geçimini temin edebilmek için asker olmuşlardı. 1927 de devrimci dönem sırasında komünizm hakkında konuşmak çok normaldi. Çünkü o zamanlar komünizm gençlik ve sıradan halk için en uygun bir şey olarak görülüyordu. O zamanlar kendisi de gençti ve komünizme bayağı sempati besliyordu. Ama o aynı zamanda zengin bir toprak ağasının oğluydu. Komünizm sadece yabancıları hedef aldığı sürece her şey yolundaydı. Fakat silahlar ağalara ve kapitalistlere çevrilince birden kötü oluvermişti. Sonra Guomindang iktidara geldi ve komünizmi kanun dışı ilan etti. Li Ming Sui de kendi adamlarına yasakladı komünizmi. Buna rağmen askerlerinin arasında bir komünist hücrenin yaşadığını sık sık fark ediyordu. Fakat bunların kimler olduğunu bir türlü bulup çıkartamıyordu. Subaylarının bazıları bu konuda arada sırada onunla konuşurlar, ama fazla açılmazlardı. Li bazan bunların komünist olduklarından şüpheleniyordu. Fakat iyi ve sadık dostlardı.

Sonra onu güneydeki köylü ayaklanmasını ezmeye göndermişler, o da itaat etmişti. Ama adamlarına isyancıların köylerini yakmalarını emredince, askerler kızıl bir bayrak dikmişler ve hiç bir generalin onları köylülere ateş etmeye sevkedemeyeceğini söylemişlerdi. Emirlerine karşı gelenlerin arasında bir kaç subay da bulunuyordu. Eski bir okul arkadaşı olan alay kumandanı Fang bile onlardandı. Köylülere ateş edecekleri yerde asker komiteleri kurmuşlar ve artık bir Kızıl Ordu olduklarını ilan etmişlerdi. Aradan kısa bir zaman geçtikten sonra Kiangsi'deki Kızıl Ordunun temsilcileri geldiler ve Li'nin askerlerinden 7 nci Çin Kızıl Ordusu teşkil edildi. Li Ming Sui

bu ayaklanmanın subaylık kariyerini tehlikeye soktuğunu kavramıştı. Durumu kafasında tarttı: Bir Kızıl Ordunun generali olarak Kuangtung ve Kuangsi'ye hükmeden Kanton generalleriyle görüşmelerde bulunabilirdi. Pazarlık için iyi bir fırsat çıkar çıkmaz, iyi bir kazanç sağlayarak onlara geçebilirdi. Şimdi karşı çıkıp ta askerleri tarafından kovulmanın ve hatta öldürülmenin ne âlemi vardı?

Çabucak durumu gözden geçirdi. İçinde iki kuvvet birbiriyle çarpışıyordu: Bir tarafta gençliği ve o zamanlar herkesçe bilinen komünizm fikirleri vardı. Diğer tarafta ise çıkarcılığı ve askeri gelenekler duruyordu.

Sonunda bir karara vardı. Aslında içinde bulunduğu durum ona pek de karar hürriyeti tanımıyordu. Askerlerinin karşısına çıkarak komünizm hakkında güzel bir konuşma yaptı. Arada anlattıklarına neredeyse kendisi de inanıyordu. Çünkü feodal militarizmin bütün yükünü ve kazanç hırsını üzerinden atmak ve bir anda bir devrimci, hür bir insan, bir Kızıl Ordu kumandanı oluvermek harika bir duyguydu.

Askerleri onun söylediklerine inanmışlardı, hiç değilse bir kısmı. Çünkü yarıdan çoğu komünisttiler ve bir generalin ağzından çıkan her söze güvenleri yoktu. Fakat yeteri kadar saf insan da vardı. Bunlar karşılarında otuz yaşlarında, ufak bıyıklı, güçlü kuvvetli ve azimkâr bir adam görüyorlar ve onun komünizm hakkında konuştuğunu duyuyorlardı. Bu adam yetenekli bir kumandandı ve onların da, yakında muhtemelen harekete geçecek olan Guomindang birliklerine karşı böyle bir kumandana ihtiyaçları vardı. Böylece onun sözlerine ve komünistliğine inandılar. Gerçekten komünist olup olmadığını zaman gösterecekti. Bu arada ordunun sınanmış komünist kumandanlarından bir askeri komite teşkil ettiler. Bunların yanında

devrimci asker komitelerinin üyeleri oturuyor ve kumanda yetkisini paylaşıyorlardı.

Li Ming Sui kendi askerlerinin bir esiri gibiydi. Onları tam vaktinde kuzeye Hunan, Kuangtung ve Kiangsi sınırlarına sevketti, daha doğrusu askerleri onu sevkettiler ve orada ağalara ve generallere karşı bir sürü çarpışmalara girdiler. Eski çarpışmalarda hiç te öyle cesur askerler olarak gözükmemişlerdi. Fakat şimdi savaşa girdiklerinde, düşmanı allak bullak ediyorlardı. 1931 ortalarında Kiangsi'ye gelerek Guomindang emperyalistlerinin üçüncü seferinin ezilmesine yardım ettiler. 1931 Kasımında ise Huiçang şehrini kuşattılar.

Li Ming Sui bu görevlere hiç te gönüllü gitmemişti. Zaten, aynı askerleri gibi ayda üç-dört dolar alan bir komünist kumandan olmaktan iyice bıkmıştı artık. Çoğu zaman tek kuruş bile alamıyorlardı ya! Sıradan bir asker gibi giyinmek, aynı yemeği yemek, üstelik her şeye karışan bu askeri komite ve siyasi komiser! Bunlar yetmiyormuş gibi, bir de geceleri dağ yamaçlarında ve köylü kulübelerinde yatmak zorunda kalıyordu, hem de yapayalnız! Tanrının unuttuğu bu topraklarda bir kadınla yatabilmek için, önce uzun uzun onu sevdiğini anlatmak lazımdı. Ondan sonra da pek şans yoktu ya! Parası olsa bile burada hiç kıymeti yoktu. İstediğine sahip olmaya kalksa, sırtına bir bıçak yemek tehlikesini göze alması lazımdı. Tam itlere layık bir hayattı doğrusu! Akşamları yatınca, düşünceleri Kanton kerhanelerindeki, görevleri generallerin hayatını tatlılaştırmak olan şarkıcı kızlara gidiyordu hep.

Ordusu içinde kendisi gibi düşünen daha başkalarının da olduğuna emindi. Şimdi 137 nci kızıl alayın kumandanı olan eski dostu Fang ile konuşmaya karar verdi. Fang komünistti. Eskiden aynı okulda okumuşlardı. Böyle dostluklar insanları kan kardeşliği gibi birbirine bağlar,

diye düşünüyordu. Bunun yanında komünist olmasının ne önemi vardı ki? Li henüz Kuangsi ordusunda alay kumandanıyken, Fang bir tabura kumanda ediyordu. Li tümen kumandanlığına tayin olunca, Fang'a da bir alay vermişti. Gerçekten eski dosttular.

Fang, Li Ming Sui'yi sessizce dinledi. Yüzü tamamen ifadesizdi. Sonunda sordu: «Devrimin bizim için bir anlamı kalmadığı fikrinde olduğun anlaşılıyor. Peki, ne yapmayı düşünüyorsun?» Li cevap verdi: «Kanton'da Çen Çi Tang'la ilişki kuracağız. Şartlarımızı kabul ederse, bize itaat eden bütün askerleri Kanton'a sevkedeceğiz. Bir kısmı istemeyecektir. Fakat çoğu bizimle gelecektir. Ben bir çok kumandanın bana itaaat edeceklerine eminim. Mesela Vang Yu Tang. Onu basit bir erken, bölük kumandanlığına yükselttim. Eskiden adi bir kuliydi. Bu günkü durumunu bana borçlu. O da komünist. Buna rağmen şükran borcundan dolayı dediğimi yapacaktır. O benim en güvenilir askerlerimden biridir.»

«Fakat bu işe kalkışırsak 3 ncü kısım bizi yok eder!» dedi Fang.

«Hayır, çeşitli imkanlar var. Eğer isyana kalkışırsak Huiçang'da kuşattığımız beyaz birlikler dışarı çıkacaklar, 3 ncü kısıma saldıracaklar ve bize yardım edeceklerdir. Yahut ta partizan savaşları çıkartmak bahanesiyle kendimizi Meysiyen illerine göndertiriz. Bir defa oraya vardıktan sonra Kanton birliklerine katılmamız kolay.»

Fang, Li'nin planlarını dinledikten sonra, bir karar verebilmek için önce bu teklifler üzerinde biraz düşünmesi gerektiğini söyledi. Li beklemedi. Güvendiği daha başkalarıyla, bu arada Vang Yu Tang'la konuştu. Eğer planları muvaffak olursa Vang'ı tabur kumandanı yapacağına söz verdi ve hatta onu bir mektupla Kanton'daki en güçlü beyaz general Çen Çi Tang'ı göndermeye karar verdi. Vang'ın Yuikin'deki işçi, köylü ve asker konferansı için

delege seçilmiş olması mutlu bir tesadüftü. Şimdi Yuikin'e gideceği yerde, geçiş belgesiyle sovyet bölgelerinden geçerek güneye, Kuangtung'a gidebilirdi.

Ama aradan henüz üç gün geçmemişti ki, Li Ming Sui gece gündüz göz altında olduğunu fark etti. Gündüzleri gittiği her yere peşinden beş muhafızın geldiğini dehşetle gördü. Peng Teh Hua ona ildeki olağanüstü durum dolayısıyla, Huiçang kuşatması boyunca en yüksek kumandanların sivil giyinmiş özel muhafızlar tarafından korunmaları gerektiğini bildirdi.

Bunun üzerine iki gece uyuyamadı. Şüpheleri eski dostları Fang ve Vang üzerinde toplanıyordu. Anlaşılan Vang Yuikin'e gitmiş ve Çen Çi Tang'a yazdığı kıymetli mektubu da beraberinde götürmüştü. Bu zamanda insanlar ne kadar nankör olmuşlardı! Çinlilerin dostlarına ve velinimetlerine karşı eski sadakatleri kayboluyordu artık. Bu da Çin milletinin yok olacağının bir deliliydi.

Li bütün gece boyunca çadırının önünde devriye gezen muhafızların ayak seslerini dinledi. Üçü uyuyordu herhalde, ikisi uyanıktı. Sonunda sadece bir kişinin adımlarını duydu. Dördü de uyumuşlardı. Demek artık kimseye güven yok, diye düşündü. Ama ne olursa olsun muhafızların ve nöbetçilerin arasından geçerek tek başına Kanton'a ulaşmalıydı.

İkinci gece Li dışarısını kollamaya başladı. Saatler de ne ağır geçiyordu! Muhafızların bir kısmı uyumuştu. Sabahın erken saatlerinde başını çadırından yavaşça çıkartarak dışarı baktı ve beşinin de derin bir uykuya daldıklarını gördü. İkisi çadıra yaslanmışlardı.

Li çadırdan çıktı. Muhafızların etrafından dolandıktan sonra karanlıkta koşmaya başladı. Ansızın bir ses duydu. Doğrularak el fenerini yaktı ve hemen karşısında iki nöbetçi gördü. Aralarında şiddetli bir tartışma başladı. Li

kızgın bir tavırla kendisinin kumandan olduğunu ve önemli bir iş için acele çağırıldığını söyledi.

«Parola?» diye sordular nöbetçiler.

Li bu geceki parolayı bilmiyordu. Nöbetçileri kibirle azarladı. Kumandan olarak görevine giderken parolaya ihtiyacı olmadığını söyledi. Fakat nöbetçiler soğukkanlılıkla, olduğu yerde kalmasını ve parolayı söylemesini istediler. Yoksa buradan geçemeyeceğini bildirdiler.

Bunun üzerine Li tereddüt etmeden küfrederek nöbetçilerin üzerine yürüdü ve yanlarından geçip gitti. Birisi arkasından «Dur!» diye bağırdı, ama Li buna kulak asmayarak yoluna devam etti. Sonra ansızın bir silah sesi duydu ve vücuduna bir şeyin çarptığını hissetti. Sendeleyerek yere düştü. Üzerine eğilen karanlık gölgeler gördü. Hızlı adım sesleri duydu ve bir kişinin daha üzerine eğildiğini fark etti. Onu kaldırarak götürdüler.

Ölmeden az önce, uzun süren baygınlığından ayılarak etrafına bakındı. Kızıl Ordunun hastanesindeydi. Sert tahta yatağının yanı başında ciddi yüzlü iki silahlı nöbetçi bekliyordu. Öbür yanında beyaz önlüklü bir doktor ve bir hemşire gördü. Gözleri sert yüzlü nöbetçilere ilişti. Siyah gözlerinin dikkatle üzerine dikildiğini görünce büyük bir umutsuzluğa kapıldı. Ölürken bile esirim, diye düşündü acı acı. Sonra yine etrafında her şey kardı ve bir daha uyanmadı bu karanlıktan.

Kaçma teşebbüsü arasında uyuyan beş muhafız, siyasi komitenin ve Komünist Partisi şubesinin mahkemesi önüne çıkartıldılar ve Yuikin'deki hapishaneye gönderildiler. Daha sonra Li Ming Sui'nin 7 nci ordu içindeki üç dostu, kumandanlarının kurşunlanmasına karşı ajitasyon yaptıkları için tutuklandılar. «Kızıl Ordu artık Çan Kay Şek'in ordusundan farksız oldu,» demişlerdi. «Herkes istediğini kurşuna diziyor. Kumandanlar bile emniyette de-

ğil. Kimsenin can güvenliği kalmadı. İçinde zulme yer olmayan gerçek bir Kızıl Orduya ihtiyacımız var bizim.»

Böyle konuşmuşlardı. Yuikin'deki açık duruşmada askeri mahkeme şunları söyledi onlara: «Sovyet illerindeki her işçi ve köylü şimdi karşı - devrimcilerin türkülerini tanıyor, hangi havada söylerlerse söylesinler, fark etmez. Bizi içimizden dağıtmaya çalışan Guomindang'ın Bolşevizm Aleyhtarı Derneğinin yuvalarını ortaya çıkardık. Devrim hakkında reformcu türkülerin gerçek içeriğini artık anladık. Bunlar devrim ordusunu şu veya bu generalin bekçi köpeği haline getirmek istiyorlar. Artık size karşı sabrımız tükendi. Li Ming Sui'nin kurduğu komployu hepiniz biliyorsunuz. Çen Çi Tang'a yazdığı mektup elimizde. Bu karşı - devrimci baylar bilsinler ki, Kızıl Ordunun milyonlarca gözü ve kulağı vardır, aldatılamaz. Hapishanedeki beş yılınızı öğrenmek, çalışmak ve düşünmekle geçirin. Guomindang'ın bizim yoldaşlarımıza yaptığı gibi kafalarınızı uçurmayacağız sizin. Biz komünistiz, inançlarımızı savunmak için barbarlığa ihtiyacımız yok. Kitleler bizim düşüncelerimizin kaleleridir. Beş yıl sonra yine serbestsiniz. Ondan sonra hangi türküyü söyleyeceğiniz, bizim için önemsiz. Çünkü bu arada kitleler, sizin cinsinizden son kalanların da hesabını görecek kadar kuvvetli ve silahlanmış olacaklardır. Ama biz sizin, devrimin gerçekten ne ifade ettiğini ve yoldaşlarımızın bu uğurda niçin canlarını feda ettiklerini o zamana kadar kavrayacağınızı umut ediyoruz.»

Kızıl Orduyu içerden dağıtmak için girişilen bir çok teşebbüsten bir tanesi de böyle sona erdi. Bu teşebbüsler hep meyvasız kalmaya mahkumdular. Çünkü halk ve Kızıl Ordu askerleri, artık dostlara ve velinimetlere karşı uşakça sadakatten daha başka faziletler öğrenmişlerdi.

Çin Sovyet Hükümetinin Doğusu

Bu hikayeyi anlatan adam bir savaşçı; Çin işçi ve köylü ordusunun bir askeri. Kendisi bir sanayi işçisi ve Çin ve Çinliler hakkında biz batılılara genellikle hakim olan klişeye hiç bir şekilde uymayan bir insan. Sırtında yüksek yakalı, boynundaki düğmeleri açık, ince bir pamuklu elbise, başında bir işçi kasketi ve ayaklarında yumuşak bez ayakkabılar var. Odaya sessizce ve çabucak giriyor, tereddütsüzce oturuyor ve söylemek istediklerini söylüyor. Şakaya vakti yok, dış görünüşüyle ve bıraktığı etkiyle ilgilenmiyor. Anlatacağı bir şey var Çin halkının zafer hikayesi. Ve hiç tutulmaksızın anlatıyor bunu.

Nasıl da göze batıyor bu insan Çin'in feodal-kapitalist fonunda! Kararlılığına ve becerikliliğine bakarsanız, herhangi bir ileri sanayi ülkesinde metal işçisidir dersiniz. Fakat böyle bir insan ancak Sovyetler Birliği'nden veya Çin devrimci hareketinden çıkabilir. Çünkü bütün kişiliği vahşi bir devrimci mücadelenin ateşi içinde çelikleşmiş. Siyasi bir insan. Her düşünceyi devrim ışığında inceliyor, tavırları hiç bireysel değil, inançlarında sağlam ve emin. Sadece devrimle ilgili bir gülünç durum onu neşelendirebiliyor. Eski ve yeni düşünceler arasında herhangi bir zıtlaşma, generallerin ve emperyaistlerin yenilgileri veya adetleri karşısında içtenlikle gülüyor. Siyah gözleri dünyaya zekice ve ilgiyle bakıyor ve batı kültür ve uygarlığı

denilen şeyi sessiz ve dikkatle, ihtiyatlı bir ciddiyetle, inceleyerek ve öğrenerek seyrediyor.

Hareketleri seri ve kararlı. Ne istediğini biliyor. Emperyalizm ve gericiliğin kalesi Şanghay sokaklarında giderken, enerjik yürüyüşü, esmer ve zeki yüzü, sanki hemen tutuklanıvermesi için yeterli bir sebepmiş gibi geliyor insana. Çünkü onda Çin ordusunu bugünkü haline, binlerce ateşte sertleşmiş keskin bir çelik kılıç haline getiren ruhun maddeleştiğini görüyor insan. Eğitimsiz, fakir devrimci köylülerin önderi Çin sanayi işçisinin muazzam gücü yayılıyor üzerinden.

Burada anlattığı hikaye Çin Sovyet Hükümetinin kuruluşundan haber veriyor!

«Planımız Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresini Şanghay'daki kanlı katliamın yıldönümü olan 30 Mayıs 1931 de yapmaktı. Bir yıl önceki mayıs ayında Şanghay'da, Kızıl Ordunun ve sovyet illerinin delegelerinin de katıldığı bir hazırlık konferansı yapılmıştı. Şanghay'da komite kuruldu ve eylülde ikinci bir hazırlık konferansı yapıldı.

Fakat Guomindang emperyalistlerinin seferleri Kızıl Orduyu bütün cephelerde mücadeleye zorluyordu. Bunun üzerine Parti Birinci Sovyet Kongresini 1931 Eylülüne kadar ertelemeye karar verdi. 1931 Ocağında İngiliz emperyalistlerinin polisi Şanghay'daki hazırlık komitesinin yirmidört üyesini tutuklayarak Guomindang'a, yani ölüme teslim etti. Guomindang tutukluların bazılarına devrime ihanet etmeleri için para ve iyi mevkiler teklif etti. Reddettiler. İşkence yapıldı. Fakat yine yoldaşlarını ele vermediler ve hiç bir sırrı açıklamadılar. Sonra onlara kendi mezarlarını kazdırdılar. Beşini canlı canlı gömdüler, diğerleri makinalı tüfeklerle tarandı. Dudaklarında Enternasyonal'in nağmeleriyle can verdiler.

Ne bu korkunç olaylar, ne de Guomindang'ın sovyet bölgelerine karşı giriştiği seferler, planlarımızı uygula-

maktan alıkoyamazdı bizi. Guomindang Kiangsi'deki her üç seferinde de yenilgiye uğradı.

Beyaz bölgelerden bir çok delegeler, Çin'in dört bir yanındaki gizli sendikaların, Parti şubelerinin ve kitle teşkilâtlarının delegeleri, henüz ikinci sefer sırasında Fukien ve Kiangsi'nin batısında toplanmışlardı. Bunların bir kısmı Kızıl Orduya dahil edildiler ve askeri eğitim gördüler, diğerleri siyasi komiteye girdiler. Fakat çoğunluk, Kiangsi'nin güneydoğusundaki en kuvvetli sovyet illerinden biri olan Yuikin'e giderek sovyet kongresinin hazırlık komisyonlarında çalıştılar.

Temmuz ayında kogrenin eylüle ertelendiği haberi geldi. O zamana kadar Guomindang'ın üçüncü seferi de yenilecekti. Bildiğiniz gibi, Çan Kay Şek bu sefer için hristiyanlığa «dönmüştü». Hristiyan olunca tanrının ve hristiyan emperyalistlerin ona arka çıkacaklarını sanıyordu. Haziranda Nançang'a giderek büyük bir konuşma yaptı. Karşı devrimcilere, Kızıl Ordu yenilip sovyet bölgeleri yıkılmadan Nançang'dan ayrılmayacağına dair söz verdi. Ama tanrı ve hristiyanlar da ona umduğu yardımı yapmadılar. Ya cephede can vermek, ya da bizi yenmek üzere verdiği sözü tutmuş olmak için, sonra bizi yok ettiğini açıkladı. Ancak bu şekilde Şanghay'a dönebildi.

Üçüncü sefer, Kiangsi'de gerçekten korkunç tahribata sebep olmuştu. Beyazlar yüzlerce şehir ve köyü yakıp yıktılar, yüzbinlerce işçi ve köylüyü katlettiler. Kızıl Ordu bu savaşta altmışbin kadar insan kaybetti. Fakat saldırganları sovyet bölgelerinden sürdük ve onları ağır yenilgilere uğrattık. Beyazlar geri çekilirken, sağlam kalmış ne varsa hepsini tahrip edip yaktılar. Onbinlerce insan ayaklanarak bize geçtiler veya esir alınarak silahsızlandırıldılar.

Ağustos başlarında, savaş bütün şiddetiyle devam ederken, sovyet kongresinin eylülden 7 Kasıma ertelendi-

ğini öğrendik. Kongre Yuikin'de olacaktı. Bu haberi sovyet sendikalarının ve köylü birliklerinin binalarına çaktık, şehir ve köylerdeki büyük kitle toplantılarında ve Kızıl Ordu içinde okuduk. Haber ayrıca Guomindang ve emperyalistlerin bölgelerindeki bütün yoldaşlara ve sempatizan kitle teşkilâtlarının bütün üyelerine duyuruldu.

Eylülde Kızıl Ordu hâlâ bütün cephelerde savaşırken, kızıl kumanda heyeti bir tümenle birlikte Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresinin yapılacağı Yuikin'e yürüdü. Aralarında Çu Teh, Mao Zedung ve diğer bir kaç siyasi ve askeri önderler de vardı. Ben de muhafız tümenindeydim. Yuikin iline vardığımızda, şehrin beş kilometre kadar kuzeyinde Yeping adında küçük bir köyde durakladık. Orada durmamızın sebebi, eğer şehre girersek, beyazların şehri bombardıman etmeleri tehlikesinin belirmesiydi.

Yuikin'de güçlü bir sovyet yönetimi vardı. Eski bir ağa kalesi olan şehir, bir çok defalar sahip değiştirmişti. Beyazlar ikide bir zaptediyorlar, fakat biz onları her seferinde dışarı atıyorduk. Uzun zaman böyle devam ettikten sonra, sonunda şehir kesin olarak kitlelerin elinde kalmıştı. Şehrin çapı, doğu kapısından batı kapısına ölçülürse, bir-iki kilometre kadardı ve binlerce nüfusu vardı, tam sayısını bilmiyorum. Güney kapısının önünde beş pazar yeri vardı. Çevredeki köylerden gelen küçük esnaflar ve köylüler buralarda mallarını satıyorlardı. Şehir, eski zengin ailelerin atalarına ait tapınaklarla doluydu.

Yeping Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresinin toplantı yeri olarak seçildi. Kumanda heyeti buraya yerleşti. Köy, eskiden sahibi olan Ye sülalesinin adını taşıyordu. Sülalenin reisi bu köyde oturan zengin bir ağaydı. Sülale mensupları, büyük ve küçük toprak ağaları, fakir köylüler, tarım işçileri, kuliler, zanaatkârlar ve bir sürü funung, yani zengin köylülerdi. Bu zengin köylüler hemen hemen küçük toprak ağalarıydılar ve tefecilik te yapıyorlardı. Sülâ-

lenin fakir mensupları sovyetler için savaşmışlar ve zengin ağaları köyden sürmüşlerdi. Bazıları kızıl muhafızların çok faal üyeleriydi.

Yeping'de genel karargâh kurulduktan sonra, hazırlık komisyonunun üyelerine rastladık. Bunlar sovyet kongresi için Ye sülâlesinin atalarına ait tapınağı ele geçirmeye çalışıyorlardı. Burası çok geniş bir binaydı. Büyük bir ana salonu ve çeşitli komisyonlar ve delege heyetlerinin kullanmasına çok elverişli olan yan odaları vardı. Zengin köylüler tapınağın kullanılmasına karşı çıkıyorlardı. Tapınağın korunağında bulunan sülalenin atalarına ait hatıra levhalarını gösteriyorlar ve kongre dolayısıyla Ye'lerin atalarının ruhlarının rahatsız olacaklarını söylüyorlardı. Sülâlenin bazı fakir mensupları bile bu düşüncedeydiler.

Sülâleye mensup olan kızıl muhafızlar, bize dikkatli olmamızı, yoksa zengin köylülerin bu meseleyi huzursuzluk çıkartmak için bahane olarak kullanabileceklerini söylediler. Çünkü sovyetler zengin köylülerin de topraklarını alıp dağıtmıştı. Gerçi onlara yeniden toprak verilmişti, ama bu sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadardı. Artık çalıştırabilecek adam da bulamıyorlardı. Tefecilik ise sovyet bölgelerinde büyük suçtu.

Sülâle tapınağı meselesini uzun ve diplomatça bir pazarlık sonucunda çözdük. Sülâle sonunda tapınağı vermeye razı oldu. Yalnız bir şartla; hatıra levhaları için özel bir bina kurulacaktı. Bunun üzerine biz Kızıl Ordu askerleri Ye sülâlesinin ataları için bir bina inşa ettik ve levhaları büyük bir ihtimamla oraya taşıdık. Fakat kongreden sonra, sülâle yeni fikirlerden o derece etkilenmişti ki, ataların bu levhalarına aslında pek kıymet vermediklerini söylediler; çünkü gelecek ölülere değil, yaşayanlara aitti. Hatta bir kaçı levhaları yakmayı bile teklif ettiler. Ama biz geri durduk.

Tapınağın önünde etrafı çamlık tepelerle çevrili geniş ve açık birçayırlık uzanıyordu. Biz muhafız tümeninin askerleri, bu çayırın bir kısmını düzleyerek, ele geçirdiğimiz yedi uçak için büyük bir hava alanı haline getirdik. Alanın bir tarafına hangarlar yaptık ve hangarların hemen bitişiğine de delegeler için yemek salonu olarak şilteler döşenmiş barakalar kurduk. Yemek masalarını büyük bir yıldız şeklinde dizdik. Hemen hemen bin kişiye yetecek kadar yer hazırladık.

Yeping'den bir buçuk kilometre kadar uzakta Yangçi köyü vardır. Burada bulunan üç büyük bina ile iki tapınak ta karşılama komitesi tarafından delegeler için yatakhane haline getirildi.

Hazırlık komitesine bağlı iki komite daha vardı: Temsilciler komitesi ve karşılama komitesi. Karşılama komitesi delegelerin yiyecek, yatacak ve giyeceklerini temin etmekle yükümlüydü. Yuikin'li terziler ve köylü kadınlar, her delege için elbise, kasket, iki çift çorap ve bir çift bez ayakkabı dikmişlerdi. Elbiseler kızıl askerlerin üniformalarına benziyordu - mavi pamuklu kumaştan ceket ve pantalon, ceketin yakası kalkık ve boyundan ilikli, kasketler yeşildi, ön tarafına bir kızıl yıldız konulmuştu. Kasketlerin şeritleri 'Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresi' yazısını taşıyordu. Ceketlerin sol kollarına da birer kırmızı yıldız iliştirilmişti. Göğüslerinde üç köşeli ipekten bir işaret üzerinde temsilcinin numarası yazılıydı.

5 ve 6 Kasım tarihlerinde temsilciler kayıt formülleri doldurdular ve temsil yetkilerini temsilciler komitesinin incelemesine sundular. Kongrenin önemi, sadece sovyet bölgelerinden değil, beyaz Çin'deki bütün Parti şubelerinden de delegelerin gelmesiyle daha çok artmıştı. Onsekiz eyalet temsil edilmekteydi. En kuvvetli temsilci heyetleri Şanghay, Hankov, Nanking, Kanton, Tientsin, Zingtau, Mukden, Karbin ve Pekin gibi sanayi şehirlerin-

den geliyorlardı. Sovyet illeri de, mahalli sovyetler, Kızıl Ordu ve bir çok kitle teşkilatlarından temsilciler göndermişlerdi. Guomindang ve emperyalistlerin hakimiyeti altındaki bölgelerden ise gizli sendikaların, Partinin, Enternasyonal Kızıl Yardım Teşkilâtının, Emperyalizm Aleyhtarı Birliğin, Kızıl Yazarlar, Sol Sosyal Bilim Adamları ve Komünist Gençlik Birliklerinin ve daha başka teşkilâtların delegeleri gelmişti. Asker olmayan delegelerin sayısı altıyüzden fazlaydı. Kızıl Ordunun ve Kızıl Ordu içindeki Parti teşkilâtının delegeleri üçyüz kadardı. Yani tüm delege sayısı dokuzyüzü buluyordu. Formoza ve Kore'den de bir kaç delege gelmişti.

En genç delegeyi genç muhafızlar göndermişlerdi. Onbeş yaşındaydı. En yaşlıları ise ellibeş veya altmış yaşlarında, güçlü kuvvetli, Lungnanglı bir köylü kadındı. Yuikin'e kadar hemen hemen bütün yolu yürümüştü. Kadın delegelerin sayısı elli kadardı. İçlerinde en kabiliyetlileri Şanghay'da bir pamuk dokuma fabrikasından gelmişti. Ondan başka Şanghay'dan üç kadın fabrika işçisi daha vardı, bir dokumacı, bir iplikçi ve bir aydın doktor.

Delegelerin çoğu yirmi-otuz yaşları arasındaydı. Bunların da çoğunluğu daha çok yirmibeş ilâ otuz yaşlarındaydı. Daha gençleri azınlıktaydı. Bunların hepsi mücadele tecrübesine sahip yoldaşlardı. Yıllarca çeşitli yerlerde karşı - devrime karşı savaşmışlardı. Guomindang bölgelerinden olan delegeler, işkence odalarının gölgesi altında çalışıyorlar ve direnişi örgütlüyorlardı. Raporları, beyaz terörün korkunçluğunu gösteriyordu. Beyazların sovyet bölgesinde giriştikleri terörden farksızdı bu. Delegelerimiz hemen hemen Çinin bütün emekçi tabakalarını temsil ediyorlardı: Her çeşit fabrika işçisi, fakir köylüler, tarım işçileri, ev işçileri, balıkçılar, kuliler ve aydınlar.

Kongre salonunu çok güzel süslemiştik. Binanın dört girişi vardı: Ön taraftaki büyük ana giriş, arkada küçük

bir giriş ve iki yan giriş. Sonbaharda Kian'ı aldığımız zaman, bir sürü dinamo ele geçirmiştik. Kongre salonuna elektrik tesisatı kurarak ışıklandırdık. Hayatlarında ilk defa elektrik ışığı gören kadınlar korkudan bayıldılar. Erkekler yiğitliğe leke sürmemek için bozuntuya vermemeye çalıştılar. Az sonra elektrikleri kendileri açıp söndürebilecek kadar yüreklenmişlerdi.

Çatıyı taşıyan sütunları, duvarları ve binanın cephesini çam dallarıyla süsledik. Duvarlara ve sütunlara Kızıl Ordunun, Partinin ve kitle teşkilatlarının bayrak ve flamalarını ve üzerlerinde devrimci sloganlar yazılı dövizler astık. Eskiden hatıra levhalarının asılı olduğu salonun karşı duvarının önüne, başkanlık, sekreterler ve konuşmacılar, orkestra, muhafızlar ve borazancılar ve radyo için bir platform kurduk. Kian'da ele geçirdiğimiz alıcı istasyonunu da buraya yerleştirdik. Sahnenin üzerine uçlarına orak-çekiç ve üzerine Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresi yazısı örülmüş olan uzun, kırmızı bir flama astık.

Salona sıra sıra masalar ve iskemleler dizdik. Masaların üstüne kağıtlar, mürekkep hokkaları ve fırçalar koyduk. Ayrıca herkesin önüne bir tabak içinde kurabiyeler ve karpuz çekirdekleri, bir çaydanlık ve bir çay bardağı yerleştirdik. Karpuz çekirdekleri ve kurabiyeler köylülerin hediyesiydi.

Salonun ana girişinin üstünde iki büyük orak-çekiçli ipek kızıl bayrak dalgalanıyordu, biri Çin Sovyet Hükümeti, diğeri Komünist Partisi için. Kapının iki yanına saf gümüşten kocaman birer beş köşeli yıldız çakılmıştı. Sovyet ilçelerinde gümüşümüz çoktu. Ağalardan, zengin tüccarlardan, beyaz ordudan ve tefecilerden büyük miktarda ele geçirmiştik. Bu gümüşle işçi ve köylü bankalarını kurmuş, kendi sovyet paralarımızı basmıştık. Evet, gümüşümüz ve altınımız pek çoktu, kongre salonunu rahatça gümüş yıldızlarla süsleyebilirdik.

Ve salonun üzerinde de gece gündüz indirilmeyen bir kızıl bayrak dalgalanıyordu.

Yarım ay henüz sıra dağların üzerinde kaybolmamıştı. Ay ışığı yeni günün alaca karanlığıyla karışıyordu. Kızıl Ordunun genel karargahı daha bu saatte hayat ve bekleyiş içinde kaynaşmaktaydı. Hazırlık komitesinin bütün üyeleri şimdiden Yeping'deydiler. Saat altıda birlikte kahvaltı ettikten sonra, salonun kapılarına ve içeride platformun başına nöbetçiler kovdular.

Hazırlık komitesinden ve kumanda heyetinden yoldaşlar, her şeyi bir defa daha denetlemek üzere salonu dolaştılar. Işıkları yakarak kontrol ettiler ve dövizleri, masaları gözden geçirdiler.

Bu sabah bütün çevre, her şeyi harekete geçiren boru sesleriyle uyandı. Boru seslerini tepelerde ateşlenen donanma fişeklerinin vahşi çatırtıları izledi. Bu merasime katılmak üzere sovyet bölgelerinden ikiyüzbine yakın işçi ve köylü Yuikin'e gelmişlerdi. Her gün daha da fazla geliyorlardı. Kongre bitinceye kadar bir milyon insan şehir ve köyleri doldurdu. Tepelere kamp kurmuşlardı. Yiyeceklerini ve yataklarını da beraberlerinde getirmişlerdi. Anlaşılan bu kongrenin onlarsız yapılamayacağını düşünüyorlardı. Böylesi iyiydi, çünkü gerçekten onların kongresiydi bu. Gezginci tiyatro grupları da gelmişlerdi, kimisi eski ekoldendi, ama çoğu yeni. Eski halk tiyatrosunun gezginci profesyonel oyuncuları genellikle çok fakir insanlardı. Hatta çoğu toplumun dışına itilmişlerdi. Bunlar hemen sovyetlere katılmışlar, eski masalların sınıf niteliğini öne çıkartmak ve şimdi bölgelerimizde hakim olan şartlarla o zamanı kıyaslayabilmek için, feodal çağın eski oyunlarında değişiklikler yapmışlardı. Yeni akımın tiyatroları genç, cesur ve orijinaldi. Bu sıralarda sovyet bölgelerini dolaşarak uzun veya kısa devrimci oyunlar oynayan ondört kadar grup vardı. Kızıl Orduda da tiyatro grupları mevcuttu.

Bütün bu yeni ve eski gruplar, halka ve delegelere oynamak için şimdi Yuikin kongresine gelmişlerdi.

7 Kasım günü sabahleyin saat yedide, delegeler Yangçi'den Yeping'e indiler. Tepelerin üzerinde göründükleri zaman, kongre salonunun önündeki muhafız tümeni delegeleri bir çok pare top atışıyla selamladı. Sonra yine köylerin ve tepelerin üzerinde donanma fişeklerinin çatırtısı gürlemeye başladı. Delegeler muhafızların önünden yürüyerek salona girdiler. Salonda borazan sesleriyle karşılandılar. Sahnedeki orkestra Enternasyonal'i çalmaya başladı. Türkü, eskiden Ye sülâlesinin atalarının hatıra levhalarını barındıran salonu inletiyordu.

Enternasyonal'i genç komünistlerin türküsü izledi. Bundan sonra bir kızıl askerler korosu Kızıl Ordunun bir kaç türküsünü söyledi. Benim müziğe ve şiire pek kabiliyetim yoktur, ama size Kızıl Orduda söylenen iki türküyü söylemeye çalışacağım. Bir tanesi bir çağrı türküsüdür, çok basit, şöyle:

Bize gel, Kızıl Orduya gir!
Köylüler, işçiler selamlıyor bizi her yerde!

Bize gel, Kızıl Orduya gir!
Muzaffer bir halk yoksulluktan korkmaz!

Bize gel, Kızıl Orduya gir!
Bütün topraklar köylüye, fabrikalar işçiye!

Bu da Kızıl Ordunun bir yürüyüş türküsü:

Biz proleterler savaşa gidiyoruz,
Çekiçleri kaldırdık
Sovyetleri savunmak için cesaretle,
Sovyetleri koruyoruz.

Biz köylüler savaşa gidiyoruz,
Orakları savurduk
Sovyetleri savunmak için cesaretle,
Sovyetleri koruyoruz.

Yürüyün kızıl askerler!
Süngüler davransın
Sovyetleri savunmak için cesaretle,
Sovyetleri koruyoruz!

Ve şu türkü de bütün sovyet bölgelerinde çok sevilen bir koro türküsüdür:

Yoldaşlar, silah omuza!
Yoldaşlar, ateşe hazır!
Tek adam gibi ileri!
Savaşın, vurun, öldürün.

Yoldaşlar, hürriyet için savaşın!
Sovyetler için savaşın
Karşı - devrime karşı!
Yıkalım Guomindang'ı!

Yürüyüş türküsü ilk olarak bu kongrede söyleniyordu. Sonraları kızıl askerler korosu bu türküyü kitle toplantılarında halka tanıttılar. Türkü çabucak rağbet buldu ve bütün sovyet bölgelerinde 'Sovyetleri koruyun' adıyla meşhur oldu.

Korodan sonra, siyasi komitenin başkanı Vang Kay Siyang yoldaş sahneye çıktı. Bir aydındır Vang... Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresinin resmen açıldığını ilan etti. Onu Kızıl Ordunun başkumandanı Çu Teh ve Parti şubesi genel sekreteri Mao Zedung izlediler. Onlar delegeleri selamlamak üzere bir kaç söz söyledikten sonra, Şanghaylı eski bir matbaacı olan Devrimci Asker Komiteleri Merke-

zinin sekreteri Siyang Ying söz aldı. Siyang Sovyet Kongresine kadar merkezi sovyet bölgelerinin genel işlerinin yönetiminden sorumluydu.

Daha bir sürü Parti, Ordu ve çeşitli illerin görevlileri sahneye çıkarak delegeleri selamladılar. Saat onikide öğle yemeği için oturuma ara verildi. Kongre saat birde yeniden toplanarak başkanlık divanını seçti.

Seçimden sonra Vang Kay Siyang başkanlık divanına seçilen otuzyedi üyenin isimlerini okudu ve kısaca hepsinin hayatı ve faaliyetleri hakkında birer birer bilgi verdi. Listede en değerli Parti ve Ordu yöneticilerimizin ve sovyet ilçeleriyle beyaz ilçelerden gelen yöneticilerin isimleri vardı. Parti ve Ordu içinde iyi tanınan isimlerin dışında ayrıca şunlar seçildiler: Şanghay'daki Kızıl Sendikalar Birliğinin önderi, Pekin-Hankov demiryolu hattından bir işçi, Hunanlı bir maden işçisi, iki matbaacı, bir kağıt fabrikası işçisi ve bir sürü fabrika işçisi. Bunların bir kaçı Şanghay'dan gelmişlerdi, biri Tientsinliydi, diğerleri başka yerlerden. Başkanlık divanına üç de kadın seçilmişti: Bir köylü kadın, bir tarım işçisi ve Şanghaylı bir iplikçi. Başkanlık divanının yarısından çoğu fakir köylülerden ve tarım işçilerinden oluşuyordu. Diğerleri sanayi işçileri ve aydınlardı. Bunların bir çoğu Kızıl Ordudandı.

Başkanlık divanı seçildikten sonra, her delege heyetine bir selamlama konuşması için beşer dakika söz hakkı verildi. Konuşmaları Çin emekçilerinin ayak seslerini andırıyordu. Çünkü Çin'in her bir tarafından ve bütün meslek dallarından gelmişlerdi.

Saat beşte akşam yemeği için bir ara verildi. Saat yedide herkes yeni devrimci tiyatro birlikleri tarafından oynanan devrimci bir oyunu seyretmek üzere tekrar toplandılar. Oyun saat dokuza kadar devam etti. Sonra radyoyu açtık ve çeşitli ülkelerden müzik dinledik. Radyoda Filipinler, Şanghay, Japonya ve Kabarovsk'u çıkardık. Ne-

dense bu akşam Moskova'yı bulamamıştık. Fakat Kabarovsk radyosundan devrimci Rus türküleri dinledik. Ayrıca bir konuşma Rusça bilen yoldaşlar tarafından tercüme edildi.

Ertesi sabah delegeler raporlarını okumaya başladılar. Raporların okunması tam bir hafta sürdü. Genel durumu ve meseleleri ortaya koydular, Sovyet ve Guomindang bölgelerindeki mücadeleleri anlattılar.

Kongre salonunda her gün yedi saat çalışılıyordu. Akşam altıdan sonra delege heyetleri ve komisyonlar aralarında toplanıyorlardı. Bir sürü komite çalışıyordu: Biri sovyet hükümetinin kurulması için, bir diğeri sovyetlerin örgütlenmesi için, Kızıl Ordu ve kızıl askerlerin aileleri için, bir komite toprak dağıtımı kanunlarının hazırlanması için, bir komite çalışma kanunları için ve bir başka komite de sovyet illerinin iktisadi ve mali kanunları için. Komiteler karar ve bildiriler hazırlıyorlar ve tartışma için toplantıya sunuyorlardı. Tasarılar kabul edilmeden önce sık sık değiştiriliyordu.

Kongrede kabul edilen bütün kanun ve kararları anlatmam çok uzun sürer. Bunun için sadece bir kaçından bahsedeceğim. İlk önce geçici Çin Sovyet Hükümeti kuruldu. Bu karar bütün iktidarın işçilerin ve köylülerin elinde olduğunu bildiriyor ve bütün fakir ve orta köylülere, tarım işçilerine, kulilere, Kızıl Ordunun erkek ve kadın mensuplarına, büro işçilerine ve emekçi aydınlara onaltı yaşından itibaren seçim hakkı tanıyordu. Karşı devrimciler, sömürücüler, asalaklar ve akıl hastaları bu haktan yararlanamayacaklardı. Kâr amacıyla başkasının işgücünü sömüre herkes, yani ağalar, generaller, soylular, müteahhitler, zengin tüccarlar, tefeciler, ruhbanlar, afyon satıcıları ve funung'lar (zengin köylüler) da seçim hakkına sahip olamayacaklardı.

Anayasa bütün emekçilere demokratik haklar, bütün devrimci teşkilatlara eylem serbestliği sağlıyor, milli azınlıklara kendi kaderlerini tayin hakkı ve devrim savaşçılarına iltica hakkı tanıyordu. Sovyet iktidarının dünya proletaryasıyla bir devrimci cephe teşkil ettiğini ve Sovyetler Birliğini en yakın müttefiki olarak gördüğünü bildiriyordu.

En ateşli tartışmalara Toprak Kanunu sebep oldu. Defalarca tartışıldı ve değiştirildi. Kanunun son şekli, Birinci Sovyet Kongresinin bütün ülkede köleliğin ve feodal hakimiyetin kökünü kurutmak için, topraklara el konmasını ve dağıtılmasını en uygun yöntem olarak gördüğünü saptıyordu.

Bundan sonra çeşitli sovyet bölgelerinde şimdiye kadar yapılmış olan toprak dağıtımı meşrulaştırılıyor ve feodal toprak ağalarının, generallerin, soyluların, tarikatların ve sülâlelerin bütün topraklarının temelli olarak müsadere edildiği açıklanıyordu. Topraklar fakir ve orta köylülere, tarım işçilerine ve kulilere cinsiyet farkı gözetilmeksizin dağıtılmalıydı. Toprağı işleyecek durumda olmayan hasta ve ihtiyarlar, yetimler ve dullar da toprak sahibi olacaklar ve bunların toprakları sovyetler tarafından işlenecekti. Memleketleri neresi olursa olsun bütün Kızıl Ordu askerlerine de toprak verilecek ve kendileri ordu hizmetinde oldukları sürece, mahalli sovyetler toprağı onlar için işleyecekti. Zengin köylüler ücretli işçi çalıştırmamak şartıyla kişisel ihtiyaçları kadar toprak alacaklardı. Kanun, toprak dağıtımının her erkek veya kadının çalışma yeteneğine göre dağıtımını öngörüyordu.

Ayrıca eski sömürücülerin tarım araçları, koşum hayvanları, ambarlar, evler ve diğer özel mülklerinin de müsadere edileceği açıklanıyordu. Bu binalar fakirlerin hizmetine verilmeliydi. Fakat kooperatifler, sonra okullar, dernekler, mahalli sovyetler, sendika birlikleri ve diğer kitle teşkilatları öncelikle faydalanacaklardı bu binalardan.

Kanun toprakların kiraya verilmesiyle ilgili bütün ağızdan veya yazılı anlaşmaları ve bütün borç senetlerini geçersiz ilan ediyordu. Ağalara ve diğer sömürücülere herhangi bir borcun geri ödenmesi yasaklandı. Her kim bu gibi borçları tahsil etmeye teşebbüs ederse, bir devrimci mahkeme önüne çıkartılacak ve müsamahasızca cezalandırılacaktı.

Kongrede toprak meselesi hakkında ortaya dökülen sorunlar bunlardı. Çalışma kanunu da bir çok zorluklar çıkardı. Çünkü bütün meslek dallarından işçiler vardı içimizde: Sanayi işçileri, el işçileri, doğramacılar, balıkçılar ve duvarcılar, ayrıca yarı proleter köylü kitleleri.

Kanun, bütün yetişkinlere sekiz saatlik iş gününü ve ondört ila onsekiz yaşları arasındaki gençlere dört saatlik iş gününü sağlıyordu. Ondört yaşından küçük çocuklar çalıştırılmayacaktı. Kanun, en modern çalışma şartlarını, sosyal sigorta, tatil ve hastalık sigortasını getiriyordu. Kadınlara doğum öncesi ve sonrası için ücret tam ödenmek üzere dörder haftalık bir istirahat ön görülüyordu.

Diğer kanunların bir çoğu mali ve iktisadi hayatımızı tanzim ediyor, daha başkaları sovyetlerin kurulmasını ve çalışmasını, ayrıca eğitim ve kültür meselelerini düzenliyordu.

Kongrenin Kızıl Ordu hakkında aldığı karar çok önemliydi. Bu karar ordu kanununa temel teşkil etti. Devrimin zaferi için ilk şartın kitlelerin silahlandırılması ve askeri eğitimi olduğunu biliyorsunuz tabii. Karar, Kızıl Ordunun toprak devrimi ve emperyalizme karşı mücadelede tayin edici güç olduğunu ispat ettiğini saptıyordu. Çin'in ve bütün dünyanın işçi ve köylüleri Çin Kızıl Ordusuna sınırsız bir sempati ve sevinçle bakarlarken, bütün devrim düşmanları büyük bir kin ve kuduzca bir öfkeyle onu yok etmeye çalışmaktaydılar.

Çin tarihi bilinçli, devrimci savaşçılardan böyle bir orduyu ilk defa görüyordu. Kızıl Ordunun her askeri, kendi sınıfının menfaatleri için savaştığını, kapitalistler tarafından emekçilerin ezilmesi için kullanılan bir alet olmayıp, çalışan kitlelere hizmet ettiğini biliyordu.

Kızıl Ordu hakkındaki kanunumuz şimdi çok geniş kapsamlıydı. En iyi askeri ve siyasi bir eğitimi öngörüyordu. Sovyet hükümetinin en yüksek askeri organı olarak bir devrimci savaş divanımız vardı. Çu Teh bu divanın başkanı ve aynı zamanda Çin'in bütün Kızıl Ordularının başkumandanıydı. Bir sürü askeri okul, dinlenme yurdu ve iyi hastanelere sahiptik. Çok kıt olan yabancı ilâçlara ihtiyacımız büyüktü tabii. Şimdiye kadar hep beyaz birlikleri yenmek suretiyle ilâç sağlamıştık.

Kongre devam ettiği müddetçe, dışarıda halk kitleleri bu günü kutladılar. Her gün mitingler yapıldı. Bu mitinglerde delegeler ve Kızıl Ordudan yoldaşlar konuştular. Gazetelerimiz her gün toplantı hakkında haberler yayınladılar —sovyet ilçelerinde bir sürü gazetemiz vardı şimdi—. Haberler, her erkeğin, her kadının ve her gencin olayları öğrenmesi ve sovyet iktidarının önemini kavraması için, toplantılarda yüksek sesle okundu.

11 Kasım akşamı Yuikin'de muhteşem bir kutlama töreni yapıldı. Tören akşam yedide başladı ve şafak sökene kadar sürdü. Hemen hemen herkes bir kağıt fenerle gelmişti. Fenerler rengârenk ve türlü şekillerde olup üzerlerinde şu yazılar okunuyordu: 'Sovyet hükümetini destekleyin! Kızıl Orduyu büyütün! Emperyalizme karşı milli kurtuluş savaşını geliştirin! Emperyalistleri Çin'den kovun! Kahrolsun emperyalistler! Topraklar köylülere ve askerlere! Kahrolsun emperyalistlerin it sürüsü Guomindang! Emperyalistlere ve it sürülerine karşı savaş!'

Kızıl bayrakların altında binlerce ve binlerce insan ellerinde boğazanlar, pirinç gonglar ve müzik aletleriyle

geliyorlardı. Büyük hava alanında ve çayırlıkta yürüyorlar, devrimci türküler söylüyorlar, gülüyorlar ve oyunlar oynuyorlardı. Onların arasında eski ve yeni gezginci tiyatroların oyuncuları maskeli kostümler içinde dolaşıyorlardı. Bir çok köylüler, işçiler ve kızıl askerler de kıyafet değiştirmişlerdi. Bazı oyuncular şiş göbekli toprak ağaları kıyafetine girmişler, yakalarından çeken kızıl askerlerin ardından süklüm püklüm yürüyorlardı. Daha başkaları siyah kartondan silindir şapkalar giyerek emperyalist kılığına girmişlerdi. Şapkaların üzerinde Amerika, İngiliz, Japon ve Fransız emperyalisti yazıları okunuyordu. Yüzlerine sakal taklidi bez şeritler yapıştırmışlardı. Bilhassa bir tiyatro grubu çok kahkaha topladı. Oyunculardan biri tam bir emperyalist kılığına girmiş, elindeki bir sürü iplerin ucunda köpek şekline girmiş arkadaşlarını çekiyordu. Üzerlerinde Çan Kay Şek, Çang Şü Liyang, Feng Yu Siyang, Çen Çi Tang ve diğer büyük generallerin isimleri yazılıydı. Arada sırada dört ayak üzerinde koşarak birbirleriyle dalaşıyorlar, hırlıyorlar, ısırıyorlar, ama sonra yine kuzu kuzu emperyalistin peşinden yürüyorlardı.

Daha başka oyuncular zincire vurulmuş esirler olarak gelmişlerdi. Üzerlerinde Hindistan, Hindiçini, Filipinler, Cava, Kore, Afrika, Nikaragua yazıları vardı. Her biri emperyalist maskeli biri tarafından götürülüyordu. Kızıl askerler develerimizden bir kaçını da süslemişlerdi. Üzerlerinde genç öncüler oturuyor, ellerindeki kızıl bayrakları ve fenerleri sallıyorlardı. Son derece heyecanlıydılar.

Yürüyüş alayı bu şekilde bir çok köylerden geçerek çevrenin dağ ve tepelerini dolaştı. Yollar dar olduğundan, yürüyüşçüler uçsuz bucaksız bir sıra teşkil ediyorlardı. Yeping'den, dağdan yukarı ve dağdan aşağı uzanan sonsuz ışık zincirini görebiliyorduk. Karanlık gece içinde çok hoş bir manzaraydı bu. Sabaha kadar devam etti yürüyüş. Ancak ondan sonra herkes istirahate çekildi.

15 Kasım günü saat beşte Kızıl Ordunun delegeler önünde resmi geçit yürüyüşü başladı. Resmi geçite Kızıl Ordunun karargâh kumandanı Yeh Çiyen Ying kumanda ediyordu. Bütün kızıl birlikleri Yuikin'de yürütmek mümkün olmamıştı. Bir çoğu hâlâ savaşta veya beyaz birliklerin gerisindeydiler. Fakat çeşitli ordu birliklerinin her bölüğü üç kişilik bir heyet göndermişti. Delegeler ve çevredeki tepelere birikmiş olan kitleler resmigeçiti büyük bir coşkunluk içinde seyrettiler. Çünkü ordu disiplinli ve iyi eğitilmişti. Yürüyüş güzel bir manzara arz ediyordu.

Bütün kongre boyunca kızıl birliklerin hâlâ savaştığı cephelerden boyuna haberler geliyordu. Bu günlerde bir çok feodal kale düşmüştü. Kızıllar, Sovyet Kongresinin açılışını büyük zaferlerle kutladılar. Toplantının sonuna doğru Ningtu'daki 26 ncı Beyaz Seyyar Ordunun ayaklandığı haberi geldi. Bu ordunun iki tümeni kongreyi selamlamak üzere Yuikin'e gelmişlerdi. Onların şerefine büyük bir tören düzenlendi.

Kongre sırasında ve resmi kapanıştan sonra Yepin ve Yuikin'de daha başka konferanslar da yapıldı: Bir İşçi, Köylü ve Asker Delegeleri Konferansı, bir Kadınlar Konferansı, Kızıl Yardım Teşkilâtının Konferansı ve bir Fakir Köylü Birlikleri Konferansı.

Kongre 18 kasımda bir telsiz telgrafından, Komünist Enternasyonaldeki Çinli temsilcilerin ertesi sabah saat altıdan onbire kadar Maskova radyosunda konuşacaklarını öğrendi. Ertesi sabah saat altıdan çok önce, biz radyo istasyonunu bulmaya çalışırken, bütün delegeler salonda toplanmışlardı. Az sonra Moskova radyosunu bulduk ve Nganhui şivesiyle Çince konuşan bir ses duyduk. Ses çok hafif işitiliyordu. Buna rağmen salonda derhal tam bir sessizlik hakim olmuştu. Hiç kimse nefes almıyor gibiydi.

Hafif ses, Komünist Enternasyonal adına Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresini selamladı. Bütün dünya işçilerinin bakışlarını Çin kitlelerinin kahramanca mücadelesine çevirdiklerini, sovyet Çin'inin ve Kızıl Ordunun iç savaş ve yabancı müdahale sırasındaki Sovyetler Birliği ve onun Kızıl Ordusuna benzediklerini söyledi. Aynı o zamanlar Sovyetler Birliğinde olduğu gibi, şimdi 1931 yılında da, Guomindang'ın beyaz muhafızları bütün yan teşkilâtları ve takipçileriyle birlikte sovyetlere karşı savaşında emperyalistler tarafından destekleniyordu. Bu gün yabancı emperyalistler artık Guomindang'ın sovyetlerl yıkacağından umutlarını kesmişler, Çin'i istila etmek ve paylaşmak için hazırlıklar yapıyorlardı. Japon emperyalistleri yabancı emperyalizmin sadece bir öncü birliğiydi. Şimdiden İngilizler ve Fransızlar Çin eyaletlerine el uzatmaya başlamışlardı. Amerikan emperyalistleri Nanking'e yerleşmişler ve işbirlikçilerine her yardımı yapıyorlardı. Çangşa'nın geçen yıl temmuz ve ağustos aylarında Amerikan gambotları tarafından bombardıman edilmesi, Amerikan siyasetinin hedeflerini açıkça gösteriyordu.

Arada sırada ses o kadar alçalıyordu ki, hiç bir şey anlayamıyorduk. Sonra tekrar iki dünyadan - milyonlarca ve milyonlarca aç ve işsiziyle kapitalizmin dünyasından ve yükselen komünizmin dünyasından ve onun kalesi Sovyetler Birliğinden bahsettiğini duyduk. Ses tekrar alçaldı ve beş yıllık plan üzerine bir konuşmanın ancak sonunu işitebildik.

Konuşmacı sonra Mançurya'daki Japon istilasına ve Guomindang generalleriyle Japon emperyalistleri arasındaki içli dışlı ilişkilere değindi. Japonlar koca Çin eyaletlerini zorla ilhak ederlerken, Nanking hükümeti Japonlara karşı tek bir asker, tek bir top göndermemişti. Buna karşılık patronlarının emriyle devrimci işçi ve köylülere karşı yeni bir tahrip savaşına hazırlanıyorlardı.

Bu konuşma delegeler arasında muazzam bir coşkunluk yarattı. Alkışlayarak, yüksek sesle tezahüratta bulundular ve Enternasyonali söylediler.

Delegeler daha sonraki günleri Sovyet Hükümetinin karar ve kanunları üzerinde çalışarak geçirdiler. Sonra kongrenin son günü olan 23 Kasım geldi çattı.

Yoldaşlar yine her şeyin yerli yerinde olup olmadığını gözden geçirmek üzere şafak sökmeden önce büyük salona gittiler. Duvarlarda ve sütunlarda sovyet hükümetinin sloganları asılıydı. Masalar düzeltildi. Bu defa herkesin önünde kongrenin seyrini ve kararları anlatan basılı bir bülten duruyordu. Ayrıca iskemlelerin üzerine işçilerin ve köylülerin hediyesi olan büyük hediye paketleri konmuştu. Her paketin içinde yeni bir kat elbise, iki çift çorap, bir çift ayakkabı, ayrıca kurabiyeler, fıstıklar ve meyvalar vardı.

Delegeler her zamanki gibi toplanarak orkestranın eşliğinde Enternasyonali söylediler. Sonra yeni seçilen Geçici Merkezi Sovyet Hükümeti üyelerinin isimleri okundu ve kabul edildi. Merkez Yürütme Komitesi kırkyedi üyeden oluşuyordu. Merkez Yürütme Komitesi Başkanı Mao Zedung kongre sonuçlarını bir defa daha toparladı, kongrenin büyük başarısından bahsetti ve gelecekteki çalışmamızı nokta nokta belirtti. Delegeler Çin halkının geniş kitlelerini kongrenin çalışmaları hakkında aydınlatmalı, kongrenin sonuçları ve sovyet bölgelerindeki durum hakkında bilgi vermeli ve karar altına alınan sovyet kanunlarının bütün illerde uygulanması için gayret göstermeliydiler.

Mao Zedung'un konuşmasından sonra, bir delege Çin halkı için bir bildiri yazılarak Çin'in genel durumunun ortaya konmasını teklif etti. Çin'in tam bağımlılaştırılması ve paylaşılmasının bir ön peşrevi olarak Japon emperyalizminin istilâsı, Guomindang'ın devrimci halka, em-

peryalist çabaları yok etmeye muktedir ve istekli tek güç olan halka karşı emperyalistlerin maşası olarak savaş yürütmesi açıklanmalıydı. Bildiri, Japon emperyalistlerine savaş ilan edecek ve Çin halkını silahlanmaya, gönüllü birlikleri teşkil etmeye ve milli devrimci kurtuluş savaşını devam ettirmeye çağıracaktı.

Bu teklif kabul edildikten sonra, Hubeli bir delege Sovyetler Birliğine de bir dayanışma bildirisi gönderilmesini teklif etti. Bu teklif de genel bir tezahürat içinde kabul edildi. Sonra Siyang Yin, bütün ülkelerin proletaryasına, Çin işçi ve köylülerinin kurtuluş ve yeni, hür bir hayat için mücadelesini anlatacak bir bildiri kaleme alınması teklifinde bulundu. Bu da alkışlarla kabul edildi.

Öğleden sonra oturuma devam edildi. Bir kaç sovyet ve Kızıl Ordu görevlisi konuştular. Akşam delegeler tekrar toplandılar ve bir kaç delege kısa konuşmalar yaptılar. Geceyarısı orkestra Enternasyonali çaldı ve kongrenin kapandığı ilan edildi. Toplantı dağılmadan önce delegelerden biri ayağa fırlayarak haykırdı: 'Silahlarınızla Çin Sovyet Hükümetini koruyun! Silahlarınızla Sovyetler Birliğini koruyun!' Toplantı buna alkışlar ve seslenişlerle cevap verdi ve bu savaş nidaları arasında kongre son buldu.

Ertesi gün delegeler hava alanında toplandılar ve iki uçağın arasında ortalarında yeni Merkez Yürütme Komitesi olduğu halde fotoğraf çektirdiler.

Bir çok delege hemen aynı gün memleketlerinin yolunu tuttular. Diğerleri sovyetlerin çalışmalarını ve Kızıl Ordu içindeki durumu incelemek üzere araştırma grupları teşkil ettiler. Sovyet hükümetinin üyeleri Yuikin'de kaldılar.

Birinci Tüm Çin Sovyet Kongresi böyle sona erdi ve Geçici Merkezi Çin Sovyet Hükümeti böyle kuruldu.»

YAZARIN HAYAT HİKÂYESİ

Agnes Smedley 1894 de ABD'de Colorado'da doğdu. Babası Rockefeller Company'nin madenlerinde çalışan bir işçiydi, anası çamaşırcılık yapıyordu. Agnes Smedley, Rockefeller Company'nin arsa ve ev mülkiyetinden bütün ticaret ve nakliyat ilişkilerine kadar tekel kurduğu bir kömür havzasında, dört kardeşiyle birlikte geniş kitlelerin sefalet ve sömürüsünü yaşadı. Ailesine bir kaç dolar kazanmak için, dokuz yaşından itibaren bulaşıkçı, tütün toplayıcısı, çocuk bakıcısı ve yardımcı garson olarak çalıştı.

Onbeş yaşında Newyork Üniversitesindeki konferanslara katılıyordu. Burada İngiliz emperyalizmine karşı Hindistan bağımsızlık hareketinin önderleriyle ilişkiler kurdu. Böylece ezilen halkların emperyalizme karşı savaşını tanıdı.

Bu ilişki dolayısıyla, bir Alman casusu olduğu bahanesiyle Amerikan makamları tarafından tutuklandı ve ancak ateşkes anlaşmasından sonra serbest bırakıldı. Hapisteki zamanını öğrenimini genişleterek değerlendirdi.

Agnes Smedley hayatının bu bölümünü «Tek Başına Bir Kadın» isimli romanında anlatmaktadır. Bu roman Amerikan proleter devrimci edebiyatının ana eserlerindendir.

Birinci dünya savaşından sonra bir Amerikan gemisinde garsonluk yaparak Avrupa'ya geldi ve sekiz yıl Berlin'de kaldı. Berlin üniversitesinde bir yandan İngilizce okutmanlığı yaparak geçimini sağlarken, diğer yandan yorulmaz bir gayretle öğrenimini devam ettirdi.

Almanya Komünist Partisinin Çin Halkının kurtuluş mücadelesini desteklemek üzere giriştiği emperyalizme karşı dayanışma kampanyaları sayesinde, Çin devrimini incelemeye ilgi duymaya başladı. 1928 yılında ikinci devrimci iç savaşın henüz başlangıcında, liberal bir gazete olan Frankfurter Zeitung adına Çin'e seyahat etti ve orada önceleri muhabir olarak, sonraları faal bir şekilde mücadeleye katılarak Kızıl Orduya dahil oldu. Çin'de oniki yıl kaldı.

Bir çok röportaj, haber ve mektuplaşmalarında, Çin halkının kurtuluş için verdiği kahramanca savaşını, fakir köylülerin ve işçilerin feodalizm ve emperyalizm altında çektiği sefaleti ve kurtarılmış bölgelerdeki inşa çalışmalarını anlatmaktadır («Çin Kanıyor», almancası 1936 da; «Çin Savaşıyor», alm. 1936 da; «Çin Üzerinde Savaş Türküleri» veya «Çin Yeniyor», alm. 1943 te).

Smedley ABD'ye döndükten sonra Amerikan emperyalistlerinin Mc Carthy devrinde komünistlere ve ilerici insanlara karşı giriştikleri vahşi avın bir kurbanı oldu. ABD'yi terketmek zorunda kaldı ve iltica yeri olarak Demokratik Alman Cumhuriyetini seçti. Fakat Amerikan makamları ona sadece emperyalist ülkelere seyahat izni verdiler. İngiltere'de DAC'ye gidebilmek için tekrar izin almaya çalıştı. Berlin'de bir uzman doktor tarafından ameliyat edilmesi gerekiyordu. İngiliz makamları da ona bu izni vermediler. 1950 de bir mide ameliyatı sonucu İngiltere'de öldü.

Agnes Smedley, burjuva edebiyat tarihinde ve hatta geniş kapsamlı Amerikan «National Biography»sinde tek kelimeyle bile anılmamaktadır. Onun eserleri savaşçı bir sosyalistin gelişiminin şahidi ve Çin devrim tarihinin önemli bir belgesidir.

ÇİN SOVYETLERİNİN BİRİNCİ KONGRESİ ÜZERİNE

— Kuo —

Çin sovyet illeri temsilcilerinin ilk kongresi şüphesiz büyük bir öneme sahiptir ve dünya proletaryasının ve sömürge ülkelerdeki köleleştirilen bütün halkların dikkatini üzerine çekecektir.

1925/27 deki büyük Çin devrimi milyonlarca işçi, köylü ve şehirlerdeki fakir halk kitlelerini karıştırdı ve onları muazzam bir güç haline getirdi.

Devrimin ağır bir yenilgiye uğramasına sebep olan itici güçler meselesindeki menşevik hatalara rağmen, Çin Komünist Partisi işçi ve köylü kitleleri arasında geniş bir temel yaratmaya muvaffak oldu. Guomindang'la ittifakın bozulmasından sonra, Çin devrimi burjuva demokratik devriminin yeni bir dönemine, emperyalizm ve feodal rejime karşı, karşı-devrimci burjuvaziye karşı, sosyalist devrime dönüşümün bir şartı olarak proletarya ve köylülüğün sovyetler şeklinde devrimci demokratik diktatörlüğü için, proletaryanın önderliği altında «köylü savaşı» aşamasına geçti. Çin proletaryasının birinci devrimdeki geri çekilme çarpışmaları (Kanton komünü), devrimin yeni bir aşamasının, bir sovyet aşamasının başlangıcıydı. Kanton ayaklanmasından sonra, Çin işçi ve köylülerinin devam eden mücadelesinde bayraklarına yazdıkları sovyetlerdi.

Birinci devrimin ağır yenilgilerine ve feodal-burjuva karşı-devriminin azgın terörüne rağmen, Çin büyük toprak ağalarının ve burjuvazisinin sürekli bir hakimiyet kurmak, emekçi kitlelerin devrimci eylemlerini nihai olarak yok etmek umutları boşa çıktı. Tersine, büyük toprak ağalarının ve burjuvazinin hakimiyeti altında tüm iktisadi sistemin ağır sarsıntılar geçirmesi, tarım buhranının, açlığın, sanayi buhranının artması, militaristler arasındaki çelişkilerin ve sayısız silahlı çatışmaların sivrilmesi, Guomindang'ın reformist hayallerinin iflasının yakın olması, sınıf mücadelelerinin ve köylerde köylü ayaklanmalarının gelişmesi vs. sonucu Çin Komünist Partisi ve Komintern tarafından öne sürülen devrimci bir yükselişin kaçınılmazlığı tezini karşı-devrimci Guomindang'ın üç yıllık hakimiyeti doğruluyor.

Çin Komünist Partisi yeni bir devrimci yükselişin kaçınılmazlığını, niteliğini ve şekillerini açık bir şekilde gördü. Bütün faaliyeti gelecek için hazırlıklı olmaya dönüktü. Çin Komünist Partisinin 6 ncı kongresi şimdiden toprak devriminde yeni aşamanın niteliğini ve şeklini çok doğru olarak tespit etmiş ve onu sovyetler meselesiyle, partizan savaşı taktiğiyle ve muazzam bir şekilde gelişen köylü hareketiyle birleştirmişti. Taktik meselelerin bu şekilde ortaya konmasının troçkistlerde ve Komintern'e ve Çin Partisine blankizm ve maceracı-darbeci bir siyaset suçlaması yönelten Roy ve Çen Du Siyu cinsinden sağ döneklerde hiddet uyandırdığını söylemeye gerek yok sanırım. Bu sayın baylar Çin'in kapitalist gelişimini ve proleter devriminin «kendi kendine» baş göstermesini huzur içinde beklemenin mümkün olduğu kanaatindeler. Köylü mücadelesini menşevikçe küçümsemek hastalığına tutulmuş olan bu baylar, proleter devriminin bekleyişi içinde, aşamalar halinde sosyalist devrime dönüşen burjuva-demokratik devrimini gözden kaçırıyorlar.

Partizan hareketinin gelişmesindeki yeni karakteristik çizgi, şimdi bu güne kadar tek tek illerde dağınık bir durumda olan bütün güçlerin toplanması ve hareketin işlek bölgelere, demiryolu hatlarına, rahat nakliye imkanları olan semtlere ve hatta -Da Ye ve bir kaç maden havzası dışında büyük sanayi merkezlerinin sovyet iktidarı altında olmamasına rağmen- büyücek şehirlere yayılmasında yatıyor.

Halihazırda şehirlerde işçi sınıfı hareketi -köylü hareketinden daha yavaş olmasına rağmen- şüphesiz ki yükseliyor. Fakat son zamanlardaki bir sıra gerçekler, işçilerin köylülerle dayanışmasının arttığını da doğruluyor. Mesela Da-Ye'deki maden işçileri, tam partizanlar şehre yürüdükleri anda ayaklandılar, Partizanlar ve Kızıl Ordu bir çok şehre saldırırken, işçilerin örgütlediği ayaklanmalarla desteklendiler. Burada, şimdilik sadece proletaryanın götürü işçiler, kuliler ve makinalaşmamış nispeten küçük işletmelerin işçileri tarafından temsil edildiği şehirlerin söz konusu olduğunu belirtelim.

Çin devriminin kaderini sadece proletaryanın köylü kitleleriyle ittifak içinde tayin edebileceğinin bilincinde olan Komünist Partisi, halihazırda büyük sanayi merkezlerinde muazzam bir çalışma yürütüyor. Diğer yandan, proleter mücadelenin «köylü savaşı»yla birleştirilmesinin gerekliliğini gösteren geçmişin tecrübelerinden öğrenen Parti, köylü ayaklanmalarının yönetimini ciddi bir şekilde ele almış bulunuyor.

Köylü hareketinin ve «sovyet devrimi»nin halihazırdaki yeni aşamasında Çin sovyet illerinden temsilcilerin toplanması acil bir zorunluluktu.

Önümüzdeki kongrenin görevleri şunlardır: Mücadele tecrübelerinden çeşitli illerin çoğunluğunda yararlanılması, işçi sınıfıyla çeşitli bölgelerdeki köylülük arasında dayanışmanın sağlamlaştırılması, dar bölgeci köylü zihni-

yetinin giderilmesi ve köylü hareketi içinde kulak etkilerinin yok edilmesi, komünistlerin durumunun güçlendirilmesi, toplu bir programın ve toplu bir mücadele taktiğinin hazırlanması, çalışmaların devamı için yönetici bir merkezin seçilmesi, sovyet illerinde yaşamanın sabitleştirilmesi. Kongrede sadece Çin sovyet illerinin temsilcileri değil, ülkenin başka yerlerindeki köylü birliklerinin, militarist orduların askerlerinin, şehirlerin mülksüz halkının, tarım işçileri örgütlerinin vs. temsilcileri de hazır bulunacaktır. Ayrıca, proleter önderliğin ve işçi sınıfıyla köylülüğün dayanışmasının temini amacıyla, kızıl sendikaların, Çin'in diğer işçi teşkilâtlarının ve Komünist Partisinin delegeleri de kongreye katılacaklardır.

Önümüzdeki kongreye sunulacak bir program tasarısı için çalışmalara en önemli sovyet illerinin temsilcileri, KP ve kızıl sendikalar katılıyorlar. Bu tasarı şu noktaları kapsıyor:

I — SOVYET İKTİDARININ GENEL PROGRAMI

1. Emperyalistlerin yıkılması;
2. Yabancı kapitalistlere ait işletme ve bankaların müsadere edilmesi;
3. Çin'in birleştirilmesi, halklara kendi kaderlerini tayin hakkı;
4. Militarist Guomindang hükümetinin yıkılması;
5. İşçi, köylü ve asker temsilcileri meclislerinin (sovyetler) kurulması;
6. Sekiz saatlik iş gününün gerçekleştirilmesi, ücretlerin arttırılması, işsizlik yardımı ve sosyal sigorta;
7. Ağa topraklarının müsadere edilmesi ve köylülere teslimi;
8. Militaristler ve valiler tarafından konmuş bütün vergilerin kaldırılması;

9. Toplu bir verginin gerçekleştirilmesi;
10. Dünya proletaryası ve Sovyetler Birliğiyle birleşme;

II — İŞÇİ KANUNLARI

1. Sekiz saatlik iş gününün yürürlüğe konması, ücretlerin arttırılması;
2. İşçi sigortası ve işsizlik yardımı;
3. Eşit işe eşit ücret, işçi kadınlar için iki ay doğumdan önce ve iki ay doğumdan sonra ücretli izin;
4. «Kıdem» sisteminin kaldırılması, işçilere iyi davranılması;
5. Gençler için altı saatlik iş günü, çırakların ailelerine avans ödenmesinin kaldırılması, ücretin çırağın kendisine ödenmesi;
6. Sendikaların onayı olmaksızın sebepsiz işten çıkartmaların yasaklanması;
7. İşçi meslek teşkilâtlarının örgütlenmesi;
8. Karşı-devrimcilerin ve sabotaj eylemlerine katılanların servetlerinin müsadere edilmesi, işçi ve köylü bankalarının kurulması;
9. Ücretli pazar ve bayram tatili;
10. Gerici silahlı teşkilatların dağıtılması, bir işçi ve köylü ordusunun kurulması;
11. Krediler için tefeci faizlerinin yasaklanması.

III — TOPRAK KANUNLARI

1. Toprak soylularının, ağaların ve memur bürokrasisinin yıkılması, karşı-devrimci birliklerin silahsızlandırılması ve köylülerin silahlandırılması; köyde idari yetkinin köylü temsilcilerine devredilmesi;
2. Toprak soylularının ve ağaların servetlerinin ve

topraklarının müsadere edilmesi ve toprakların ve mülklerin topraksız ve az topraklı köylülere dağıtımı için köylü sovyetlerine devredilmesi;

3. Manastır ve dua evlerinin mülklerinin ve topraklarının ve eski soyluların boş duran topraklarının köylülere dağıtılmak üzere köylü sovyetlerine devredilmesi;
4. Çeşitli eyaletlerdeki hazine topraklarının bir kısmının yerleştirme fonuna devredilmesi ve terhis edilen işçi ve köylülere dağıtılması;
5. Bütün tefeci kredi ve borçlarının hükümsüz ilan edilmesi;
6. Köleleştirici şartlarla aktedilen bütün arazi sözleşmelerinin iptali;
7. Militaristler ve mahalli makamlar tarafından konulan bütün vergilerin ve keyfi vergi sisteminin iptali; toplu bir tarımsal verginin yürürlüğe konması;
8. Köylülere şu konularda devlet yardımı:
   a) Toprağın işlenmesinde,
   b) Sulama tesislerinin imarında,
   c) Haşaratla mücadelede ve tabiat afetlerinde,
   d) Yeni yerleşmelerde,
   e) Köylü bankaları ve kooperatifler tarafından kredi sağlanması;
9. Para ve ölçü sisteminin standartlaştırılması;
10. Sovyet devleti tarafından ağaçlandırma ve su yollarının onarımı.

IV — KADINLAR İÇİN KANUNLAR

1. Erkekle kadının siyasi ve iktisadi bakımdan eşitliğinin sağlanması;
2. Gelinin satılarak evlendirilmesinin yasaklanması,

evlendirme dairesi siciline kaydettirme şartıyla serbest evlenme ve boşanma;

3. Odalık kullanmanın ve kızların ileride ev kadını olarak yetiştirilmek üzere küçük yaşta kocaya verilmesinin yasaklanması;

Kongre ayrıca şunları görüşecektir: Toprak dağıtımı ilkesi, sovyet seçimleri sistemi, sovyet iktidarının inşası ve iktisadi siyaset, sovyet illerindeki vatandaşların askerlik görevi, Kızıl Ordu askerlerinin öncelikleri, kültür çalışması, emperyalistlere karşı siyaset, milli azınlıklara ve çeşitli halklara karşı tutum vs. Kongre, bundan sonraki çalışmayı tayin edecek kararlarını, tek tek illerin durumunu göz önünde tutarak alacaktır.

Çin sovyet illeri temsilcilerinin bu ilk kongresi, Çin işçi ve köylülerinin Komünist Partisinin bayrağı altında dünya emperyalizmine ve büyük toprak ağalığıyla burjuvazinin diktatörlüğüne karşı devam eden devrimci mücadelesinde yeni bir çığır açıyor. Bu kongre devrimci savaşlara girişen sömürge ülkelerin bütün ezilen halklarına ışık tutan bir örnektir.

Üstte: Çingkang Dağlarındaki yoksul ve orta köylüler halk ordusu askerlerine derin bir sevgi beslerler. Altta: Çinli kadın milisler.

Dünya halklarının büyük önderi Başkan Mao. Yan sayfada: 1928 yılında Hunan Eyaletinin Kveytung Bölgesindeki Şatien'de Başkan Mao Kızıl Ordu savaşçılarıyla konuşurken.

Halk Ordusunun bir bölüğü Birinci Devrimci İç Savaş Döneminde Çingkang Dağlarında çarpışan Maden işçileri Tugayının önderlerinden Çu Ven Kay, Kızıl Ordu savaşçılarıyla.

«Şehitlerin üstü toprakla örtülmeden önce, kızıl askerler kardeşlerinin ve bacılarının niçin savaştıklarını ve niçin öldüklerini anlattılar. Konuşmacılar kanlı paçavralar içindeydiler. Savaşın Çin halkının tipik suretleriydiler. Halkın çilelerinden, nasıl ezildiğinden ve alçaltıldığından, Guomindang'ın, ağaların, kapitalistlerin ve emperyalistlerin onu nasıl soyduklarından bahsettiler. Bu erkeklerle kadınların niçin ölüme gittiklerini anlattılar: Onlar bir işçi, köylü ve asker meclisleri hükümeti, yani emekçi kitlelerin bir hükümetini kurmak istiyorlardı. Onlar bu savaştan kaçıp kitlelere ihanet edebilirlerdi. Ama insanlığın en kutsal davası için ölmeyi, ülkenin milyonlarca çalışan insanının kurtuluşu uğruna mücadelede ölmeyi tercih ettiler. Onlar öldüler ve onların bıraktığı yerde kitlelerin bu mücadeleyi teslim alacaklarını biliyorlardı.»

20 Lira